

O P R O E P I N G
voor de op woensdag 29 maart 2023 vanaf 19.30 uur
te houden vergadering
van de Raad der gemeente Hengelo

AGENDA:

		zaak- nummer	port. houder
A	Algemeen		
A01	Opening		
A02	Vaststellen agenda		
A03	Vragenkwartier (zie art. 46 Reglement van Orde voor de gemeenteraad)		
A04	Bestuurlijke actualiteiten (van het college)		
A05	(Tijdelijke) toelatingen als raadslid	3573924	Schelberg
B	Hamerstukken 		
B01	Rekenkameronderzoek Datagedreven Sturing	3542199	Freriksen
C	Voorstellen met tussenkomst van de Politieke Markt		
D	Voorstellen zonder tussenkomst van de Politieke Markt		
D01	Bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor rood nabij Dalmedenweg 2	3521956	Gerrits

Hengelo, 6 maart 2023

De voorzitter van de raad,

De heer S.W.J.G. Schelberg

De eerstvolgende raadsvergadering is gepland op woensdag 19 april 2023,
aanvang 19.30 uur

RAADSBESLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3573924	O&S – Mos GRI – Hartendorp	GRI	Schelberg
ONDERWERP			
3573924 - (Tijdelijke) toelatingen als raadslid			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

De gemeenteraad besluit:

1. De heer L. (Lukas) Schoonhoven toe te laten als raadslid
2. De heer B.G. (Bas) van Wakeren toe te laten als (tijdelijk) raadslid
3. De heer N.T. (Nico-Tom) Pen toe te laten als (tijdelijk) raadslid

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Het raadslid mevrouw Smit heeft afscheid genomen als raadslid en dit schriftelijk bevestigd. Hierdoor is er een vacature ontstaan in de raad binnen de fractie van D66. Met de toelating van de heer Schoonhoven (D66) als nieuw raadslid wordt in deze vacature voorzien.

Daarnaast hebben twee leden van de raad wegens ziekte voor een eerste keer tijdelijk ontslag verleend gekregen als lid van de raad van de gemeente Hengelo. Het betreft de leden E. van der Brugh (ProHengelo) en A.K. Gomez (GroenLinks).

Op 27 maart is de heer B.G. van Wakeren benoemd tot tijdelijke opvolger van E. van der Brugh. De benoeming van de heer Van Wakeren geldt voor een periode van 16 weken en eindigt automatisch op 17 juli 2023.

Op 27 maart is de heer N.T. Pen benoemd tot tijdelijke opvolger van A.K. Gomez. De benoeming van de heer Pen geldt voor een periode van 16 weken en eindigt automatisch op 17 juli 2023.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,**29 MAART 2023**

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3573924	O&S – Mos GRI – Hartendorp	GRI	Schelberg
ONDERWERP			
3573924 - (Tijdelijke) toelatingen als raadslid			

BESLUIT

De gemeenteraad besluit:

1. De heer L. (Lukas) Schoonhoven toe te laten als raadslid
2. De heer B.G. (Bas) van Wakeren toe te laten als (tijdelijk) raadslid
3. De heer N.T. (Nico-Tom) Pen toe te laten als (tijdelijk) raadslid

INLEIDING

Door het vertrek van mevrouw L.E. Smit, die met ingang van 15 maart jl. ontslag heeft genomen als raadslid, is er een vacature ontstaan in de raad bij de fractie van D66. Met het voorliggende besluit om de heer L. Schoonhoven als nieuw raadslid toe te laten wordt in deze vacature in de raad voorzien.

Daarnaast hebben twee leden van de raad in verband met ziekte een aanvraag gedaan voor tijdelijk ontslag als bedoeld in artikel X 10 van de Kieswet. Het betreft de leden E. van der Brugh (ProHengelo) en A.K. Gomez (GroenLinks).

De voorzitter van het Centraal Stembureau heeft:

- De heer L. Schoonhoven benoemd tot opvolger van mevrouw L.E. Smit.
- De heer B.G. van Wakeren benoemd tot tijdelijk opvolger van mevrouw E. van der Brugh.
- De heer N.T. Pen benoemd tot tijdelijk opvolger van mevrouw A.K. Gomez.

Allen hebben hun benoeming aanvaard.

De raad beslist over de toelating van nieuwe leden, ondersteund door een verslag van de commissie tot onderzoek van de geloofsbriefven. De raad doet dit zoals bedoeld in artikel V4 van de Kieswet en artikel 5a van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en politieke markt van de gemeente Hengelo.

Gemeenteraadsleden kunnen bij zwangerschap en bevalling of bij langdurige ziekte tijdelijk ontslag nemen. Het gaat altijd om een tijdelijk ontslag en een tijdelijke vervanging die van rechtswege eindigen na een periode van 16 weken. Binnen één zittingsperiode kan een lid maximaal drie keer gebruikmaken van dit recht

ARGUMENTEN

1.1 Vacatures in de gemeenteraad dienen zo spoedig mogelijk te worden ingevuld

Toelating de heer L. Schoonhoven

Door het vertrek van het raadslid L.E. Smit is er een vacature ontstaan in de raad. Conform de geldende regels van opvolging, zoals deze in de Kieswet en de Gemeentewet zijn neergelegd, wordt de heer Schoonhoven ter toelating voorgedragen.

Op 24 maart heeft de voorzitter van het centraal stembureau de heer L. Schoonhoven benoemd tot opvolger van L.E. Smit. Dit is overeenkomstig Afdeling IV, hoofdstuk W van de Kieswet. Op grond van artikel W2 van de Kieswet zijn de volgende personen buiten beschouwing gelaten voor benoeming:

- W.S. (Sebastiaan) van der Pal, omdat hij al lid is van de raad;
- L.E. (Laura) Smit, omdat het haar vacature betreft;
- R. (Remko) Lulof, omdat hij al lid is van de raad.

De heer Schoonhoven heeft zijn benoeming op 27 maart 2023 aanvaard. Daarnaast heeft hij de op grond van Artikel V3 Kieswet benodigde stukken overgelegd:

- Een ondertekende verklaring over het al dan niet bekleden van openbare betrekkingen;
- Een uittreksel uit de Basisregistratie Personen waaruit zijn woonplaats en de datum en plaats van zijn geboorte blijken.

De gemeenteraad zal aan de hand van de overgelegde stukken (de geloofsbrieven) onderzoeken of de benoemde tot de raad kan worden toegelaten.

Tijdelijke toelating de heer B.G. van Wakeren

Mevrouw E. van der Brugh, raadslid voor ProHengelo, heeft in verband met ziekte een aanvraag gedaan voor tijdelijk ontslag als bedoeld in artikel X 10 van de Kieswet. Het tijdelijke ontslag is verleend door de voorzitter van de raad per 27 maart 2023. Daarmee is er een vacature ontstaan voor de duur van 16 weken.

Op 27 maart 2023 heeft de voorzitter van het centraal stembureau de heer B.G. van Wakeren benoemd tot tijdelijke opvolger van E. van der Brugh. Dit is overeenkomstig hoofdstuk W van de Kieswet.

Op grond van artikel W2 van de Kieswet worden de volgende kandidaten buiten beschouwing gelaten voor benoeming:

- F. (Frank) Peters, omdat hij al lid is van de raad;
- E. (Edith) van der Brugh, omdat het haar vacature betreft.

De benoeming van de heer B.G. van Wakeren geldt voor een periode van 16 weken vanaf de dag van ingang van het tijdelijk ontslag en eindigt van rechtsweg op 17 juli 2023. De heer van Wakeren heeft zijn benoeming op 28 maart 2023 aanvaard. Daarnaast heeft hij de op grond van Artikel V3 Kieswet benodigde stukken overgelegd:

- Een ondertekende verklaring over het al dan niet bekleden van openbare betrekkingen;
- Een uittreksel uit de Basisregistratie Personen waaruit zijn woonplaats en de datum en plaats van zijn geboorte blijken.

De gemeenteraad zal aan de hand van de overgelegde stukken (de geloofsbrieven) onderzoeken of de benoemde tot de raad kan worden toegelaten.

Tijdelijke toelating de heer N.T. Pen

Mevrouw A.K. Gomez, raadslid voor GroenLinks, heeft in verband met ziekte een aanvraag gedaan voor tijdelijk ontslag als bedoeld in artikel X 10 van de Kieswet. Het tijdelijke ontslag is verleend door de voorzitter van de raad per 27 maart 2023. Daarmee is er een vacature ontstaan voor de duur van 16 weken.

Op 27 maart 2023 heeft de voorzitter van het centraal stembureau de heer N.T. Pen benoemd tot tijdelijke opvolger van A.K. Gomez. Dit is overeenkomstig hoofdstuk W van de Kieswet.

Op grond van artikel W2 van de Kieswet worden de volgende kandidaten buiten beschouwing gelaten voor benoeming:

- A.M. (Agnes) Booijink, omdat zij al lid is van de raad;
- A.K. (Abby) Gomez, omdat het haar vacature betreft;
- E.M. (Elske) Mooijman, omdat zij al lid is van de raad;
- J.D. (Joyce) Vorgers, omdat zij schriftelijk heeft verklaard niet voor deze benoeming in aanmerking te willen komen.

De benoeming van de heer N.T. Pen geldt voor een periode van 16 weken vanaf de dag van ingang van het tijdelijk ontslag en eindigt van rechtsweg op 17 juli 2023. De heer Pen heeft zijn benoeming op 27 maart aanvaard. Daarnaast heeft hij de op grond van Artikel V3 Kieswet benodigde stukken overgelegd:

- Een ondertekende verklaring over het al dan niet bekleden van openbare betrekkingen;
- Een uittreksel uit de Basisregistratie Personen waaruit zijn woonplaats en de datum en plaats van zijn geboorte blijken.

De gemeenteraad zal aan de hand van de overgelegde stukken (de geloofsbrieven) onderzoeken of de benoemde tot de raad kan worden toegelaten.

1.2 Het onderzoek naar de geloofsbrieven is afgerond

De burgemeester informeert de raad en overhandigt de benodigde documenten (geloofsbrieven) van de drie kandidaten voor onderzoek aan een commissie, bestaande uit drie personen. Dit onderzoek vindt plaats op de in artikel 5a van het 'Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de politieke markt' aangegeven wijze. Daarbij gaat de commissie na, of de benoemden aan de vereisten voor het lidmaatschap voldoet en geen met het lidmaatschap onverenigbare betrekkingen vervullen. De commissie doet verslag van het onderzoek en bij een positief advies leggen de benoemden in handen van de voorzitter de eed of belofte af en is zijn zij toegelaten als (tijdelijk) raadslid. Daarna kunnen zij direct deelnemen aan de werkzaamheden van de raad.

VERVOLG

Financiën

Het raadslid dat tijdelijk vervangen wordt, behoudt de raadsvergoeding en de helft van de onkostenvergoeding. De tijdelijk vervanger ontvangt de volledige raadsvergoeding en de volledige onkostenvergoeding. Een en ander wordt opgevangen binnen de daartoe beschikbare budgetten.

BIJLAGEN

In handen van de commissie van de geloofsbrieven, via de griffier:

Toelating de heer Schoonhoven:

- Benoemingsbesluit in verband met ontslag gemeenteraadslid
- Kennisgeving benoeming
- Aanneming benoeming
- Mededeling inzake openbare betrekkingen
- Uittreksel uit de basisregistratie personen (BRP)

Tijdelijke toelating de heer Van Wakeren:

- Benoemingsbesluit in verband met tijdelijk ontslag gemeenteraadslid
- Kennisgeving benoeming
- Aanneming benoeming
- Mededeling inzake openbare betrekkingen
- Uittreksel uit de basisregistratie personen (BRP)

Tijdelijke toelating de heer Pen:

- Benoemingsbesluit in verband met tijdelijk ontslag gemeenteraadslid
- Kennisgeving benoeming
- Aanneming benoeming
- Mededeling inzake openbare betrekkingen
- Uittreksel uit de basisregistratie personen (BRP)
- 1x Verklaring model W2 van de kandidaat die niet voor benoeming in aanmerking wenst te komen.

Behandelvorschlag

Onderwerp	Rekenkameronderzoek Datagedreven Sturing		
Zaaknummer	3542199	Portefeuillehouder	Freriksen
Belangrijkste beslis/- besprekspunten	1. Kennis te nemen van het rekenkamerrapport 'Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo'; 2. De conclusies en aanbevelingen, zoals genoemd op pagina 54 en 55 van het bestuurlijk rapport, over te nemen; 3. Het college opdracht te geven uitvoering te geven aan aanbeveling 2 en 3; 4. Voor het eind van het jaar 2023 een dialoog in een politieke markt te organiseren over het ontwikkelen van kaders van de raad bij datagedreven werken (aanbeveling 1) en het college opdracht te geven dit gesprek samen met het presidium voor te bereiden; 5. Het college opdracht te geven om binnen zes maanden te rapporteren over de uitvoering van de aanbevelingen.		
Historie	Zoals veel gemeenten heeft de gemeente Hengelo ambities voor datagedreven sturing. Datagedreven sturing is een ontwikkeling die zich in de samenleving voltrekt en ook verwachtingen schept ten aanzien van gemeenten. Data en digitale technologie bieden gemeenten niet alleen kansen om te komen tot maatschappelijke meerwaarde, maar brengen ook maatschappelijke en ethische vraagstukken met zich mee. Dit onderzoek maakt inzichtelijk hoe de gemeente Hengelo uitvoering geeft aan haar ambities voor datagedreven werken. Het onderzoek geeft ook inzicht in de wijze waarop de organisatie omgaat met vraagstukken die spelen bij een (ethisch) verantwoord gebruik van data en algoritmen. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode juni 2022- december 2022 en heeft een beschrijvend karakter. Het onderzoek is uitgevoerd door dr. M.J. Oude Vrielink, onderzoekster van de rekenkamer Hengelo. Het rekenkamerrapport is op 22 december 2022 aangeboden aan de gemeenteraad. Tegelijkertijd is het ook aangeboden aan het college van B&W en zijn zij uitgenodigd voor het geven van een bestuurlijke reactie voorafgaand aan de behandeling van dit voorstel. Deze reactie is op 2 februari 2023 ontvangen en toegevoegd aan de stukken.		

Politieke Markt	Woensdag 8 maart 2023			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Sander Janssen	Coen Hartendorp	Raadzaal	Bestuur	60 min
Doel van de sessie	Oordeelsvormend			
Behandeladvies	Na een inleidende presentatie vanuit de Rekenkamer wordt de fracties gevraagd hun oordeel te geven over het voorliggende voorstel. Hierbij wordt de fracties gevraagd om in hun bijdrage in te gaan op en op de wijze waarop conclusies en aanbevelingen worden overgenomen.			
Spreekrecht publiek	ja ☒ nee ☐		duur: maximaal 5 minuten.	

Raad	29 maart 2023	
Doel van de sessie	Besluitvorming – Hamerstuk	
Behandeladvies	Na behandeling in de politieke markt kan dit voorstel worden geagendeerd als hamerstuk voor de eerstvolgende raadsvergadering. De raad neemt de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek over. Daarbij doet het college de toezegging om in het najaar van 2023 een dialoog te organiseren in een politieke markt over het ontwikkelen van kaders bij datagedreven werken.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3542199	GRI – Hartendorp	GRI	Freriksen
ONDERWERP			
3542199 - Rekenkameronderzoek Datagedreven Sturing			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

1. Kennis te nemen van het rekenkamerrapport 'Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo;'
2. De conclusies en aanbevelingen, zoals genoemd op pagina 54 en 55 van het bestuurlijk rapport, over te nemen;
3. Het college opdracht te geven uitvoering te geven aan aanbeveling 2 en 3;
4. Voor het eind van het jaar 2023 een dialoog in een politieke markt te organiseren over het ontwikkelen van kaders van de raad bij datagedreven werken (aanbeveling 1) en het college opdracht te geven dit gesprek samen met het presidium voor te bereiden;
5. Het college opdracht te geven om binnen zes maanden te rapporteren over de uitvoering van de aanbevelingen.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De Rekenkamer Hengelo heeft het resultaat van het onderzoek 'Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo' aangeboden aan de gemeenteraad. Een onderzoek dat inzichtelijk maakt hoe de gemeente Hengelo uitvoering geeft aan haar ambities voor datagedreven werken. Het onderzoek geeft ook inzicht in de wijze waarop de organisatie omgaat met vraagstukken die spelen bij een (ethisch) verantwoord gebruik van data en algoritmen.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3542199	GRI – Hartendorp	GRI	Freriksen
ONDERWERP			
3542199 - Rekenkameronderzoek Datagedreven Sturing			

BESLUIT

De raad wordt voorgesteld om:

1. Kennis te nemen van het rekenkamerrapport 'Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo;'
2. De conclusies en aanbevelingen, zoals genoemd op pagina 54 en 55 van het bestuurlijk rapport, over te nemen;
3. Het college opdracht te geven uitvoering te geven aan aanbeveling 2 en 3;
4. Voor het eind van het jaar 2023 een dialoog in een politieke markt te organiseren over het ontwikkelen van kaders van de raad bij datagedreven werken (aanbeveling 1) en het college opdracht te geven dit gesprek samen met het presidium voor te bereiden;
5. Het college opdracht te geven om binnen zes maanden te rapporteren over de uitvoering van de aanbevelingen.

INLEIDING

De Rekenkamer Hengelo heeft het resultaat van het onderzoek 'Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo' aangeboden aan de gemeenteraad (bijlage 1). Een onderzoek dat inzichtelijk maakt hoe de gemeente Hengelo uitvoering geeft aan haar ambities voor datagedreven werken. Het onderzoek geeft ook inzicht in de wijze waarop de organisatie omgaat met vraagstukken die spelen bij een (ethisch) verantwoord gebruik van data en algoritmen. Het onderzoek is uitgevoerd door dr. M.J. Oude Vrielink, onderzoekster van de rekenkamer Hengelo.

Het rekenkamerrapport is op 22 december 2022 aangeboden aan de gemeenteraad. Tegelijkertijd is het ook aangeboden aan het college van B&W en zijn zij uitgenodigd voor het geven van een bestuurlijke reactie voorafgaand aan de behandeling van dit voorstel. Deze bestuurlijke reactie is ontvangen op 2 februari 2023 en te vinden in bijlage 2.

Dit voorliggende raadsvoorstel is door de raadsgriffie opgesteld op basis van de ontvangen stukken vanuit de Rekenkamer.

ARGUMENTEN

1.2 Wanneer de conclusies en aanbevelingen niet worden overgenomen, worden er kansen voor verbetering gemist.

1.3 en 1.4 Het uitvoeren van de aanbevelingen leidt tot verbeteringen in het beleid met betrekking tot Datagedreven werken en de uitvoering daarvan.

Hierbij is niet alleen een rol voor het college weggelegd. Ook de raad is zelf aan zet om het gesprek met elkaar en college aan te gaan over de kaders rond datagedreven werken.

1.5 De opvolging van aanbevelingen is belangrijk om in de toekomst op een verantwoorde manier het datagedreven werken in te zetten.

Door het college te verzoeken over dit onderwerp te rapporteren blijft de raad in positie en betrokken bij het onderwerp. Het is hierbij ook mogelijk om de rapportage over de opvolging van de aanbevelingen te betrekken bij de te organiseren dialoog in de politieke markt.

KANTTEKENINGEN

-

OVERIG

Ambtelijke feitencheck

Conform het onderzoeksprotocol is de conceptrapportage aangeboden voor een (ambtelijke) feitencheck. Dit betreft een check op de feitelijke juistheid van de bevindingen van het onderzoek, exclusief de conclusies en de aanbevelingen. De reactie op de ambtelijke feitencheck, ontvangen op 6 december 2022, geeft de rekenkamer aanleiding om in het rapport van bevindingen een aantal passages aan te passen of te verduidelijken. De gemaakte opmerkingen tijdens de feitencheck en de wijze van overnemen of verwerken is opgenomen in bijlage 5 van het onderzoek.

Bestuurlijk vervolg

De rekenkamer stelt uw raad voor om dit onderzoek via een politieke markt te agenderen voor behandeling in de gemeenteraad. De Rekenkamer zal in de politieke markt – de totstandkoming van – het rapport toe lichten.

Ten aanzien van het besluit over dit onderzoeksrapport heeft de Rekenkamer u het volgende voorstel gedaan:

- Neem middels een raadsbesluit kennis van het opgestelde rapport 'Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo'
- Bespreek tijdens een politieke markt de gepresenteerde aanbevelingen en besluit middels een raadsbesluit of en hoe hier opvolging aangegeven dient te worden.

Dit voorliggende raadsvoorstel is door de raadsgriffie opgesteld op basis van de ontvangen stukken vanuit de Rekenkamer.

Financiën

Dit raadsvoorstel heeft geen financiële consequenties.

Het onderzoek is uitgevoerd door de onderzoekster van de Rekenkamer Hengelo. De kosten hiervoor vallen binnen het budget dat voor de Rekenkamer beschikbaar is.

BIJLAGEN

Bijlage 1: 2022_V008_Aanbieding Rekenkameronderzoek Datagedreven Sturing

Bijlage 2: 3549964 - Reactie college op Rekenkamer onderzoek 'Meer begrip begint bij begrip'

Rekenkamer

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Aan de gemeenteraad van Hengelo

Onderwerp

Aanbieding onderzoek 'Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo'

Kenmerk

2022_V008

Datum

22 december 2022

Geachte leden van de raad,

De Rekenkamer Hengelo biedt u hierbij het resultaat aan van het onderzoek 'Meer grip begint bij begrip. Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo'. Een onderzoek dat inzichtelijk maakt hoe de gemeente Hengelo uitvoering geeft aan haar ambities voor datagedreven werken. Het onderzoek geeft ook inzicht in de wijze waarop de organisatie omgaat met vraagstukken die spelen bij een (ethisch) verantwoord gebruik van data en algoritmen.

Het onderzoek is uitgevoerd door dr. M.J. Oude Vrielink, onderzoekster van de rekenkamer Hengelo. Het onderzoeksrapport alsook de bijbehorende conclusies en aanbevelingen treft u aan als bijlage bij deze brief.

Aanleiding en doel

Zoals veel gemeenten heeft de gemeente Hengelo ambities voor datagedreven sturing. Dat is sturend handelen op basis van het systematisch verzamelen, beheren, analyseren, interpreteren en toepassen van data. Datagedreven sturing draagt de belofte in zich van beter en eerder inspelen op lange termijn trends en ontwikkelingen. Maar ook van een zo effectief en efficiënt mogelijke inzet van middelen door kort cyclisch bij te sturen vanuit inzicht in gepleegde interventies.

Datagedreven sturing is een ontwikkeling die zich in de samenleving voltrekt en ook verwachtingen schept ten aanzien van gemeenten. Data en digitale technologie bieden gemeenten niet alleen kansen om te komen tot maatschappelijke meerwaarde, maar brengen ook maatschappelijke en ethische vraagstukken met zich mee.

Data en digitale technologie spelen voor raadsleden vaak alleen een rol op de achtergrond. Het doel van dit rekenkameronderzoek is om de Hengelose gemeenteraad inzicht te bieden in de invoering van datagedreven sturing in de gemeentelijke organisatie en inzichtelijk te maken welke rol de raad hierin heeft en kan nemen.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Waar staat de gemeente Hengelo in haar implementatie van datagedreven sturing en wat heeft zij geregeld en georganiseerd voor een verantwoorde inzet van en omgang met data en technologie?

Dit rekenkameronderzoek is beschrijvend van aard. Het onderzoek is uitgevoerd door middel van een beknopt literatuuronderzoek, een verkennend startgesprek, documentanalyse en negen (groeps)gesprekken met bestuurlijke en ambtelijke sleutelpersonen.

Ambtelijke feitencheck

Conform ons onderzoeksprotocol is de conceptrapportage aangeboden voor een (ambtelijke) feitencheck. Dit betreft een check op de feitelijke juistheid van de bevindingen van het onderzoek, exclusief de conclusies en de aanbevelingen.

De reactie op de ambtelijke feitencheck, ontvangen op 6 december 2022, geeft de rekenkamer aanleiding om in het rapport van bevindingen een aantal passages aan te passen of te verduidelijken. De gemaakte opmerkingen tijdens de feitencheck en de wijze van overnemen of verwerken is opgenomen in bijlage 5 van het onderzoek.

Behandeld door

C.H. Hartendorp
074-245 9519

Behandelvoorstel

De rekenkamer stelt uw raad voor om dit onderzoek via een politieke markt te agenderen voor behandeling in de gemeenteraad. Vanzelfsprekend is de rekenkamer bereid om – de totstandkoming van – dit rapport toe te lichten tijdens de behandeling in een politieke markt.

Ten aanzien van uw besluit over dit onderzoeksrapport doen wij u het volgende voorstel:

- *Neem middels een raadsbesluit kennis van het opgestelde rapport "Meer grip begint bij begrip. Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo"*
- *Bespreek tijdens een politieke markt de gepresenteerde aanbevelingen en besluit middels een raadsbesluit of en hoe hier opvolging aangegeven dient te worden.*

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Namens de Rekenkamer gemeente Hengelo,
de voorzitter,

A.F. Rings

Meer grip begint bij begrip

Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo

Rapport van bevindingen
Rekenkamer Hengelo
December 2022

Voorwoord

Voor u ligt het rapport *Meer grip begint bij begrip* van het rekenkameronderzoek naar datagedreven sturing binnen de gemeente Hengelo.

Datagedreven sturing betekent in eerste instantie dat de gemeente de gegevens (data) die haar ter beschikking staan op een systematische wijze bewaart, ordent en analyseert. Daarmee kan de gemeente de beleidsuitvoering volgen, zowel de bedrijfsvoering (mensen en middelen) als het resultaat. Op basis van de data-analyse wordt vervolgens nagedacht of, en zo ja hoe, moet worden bijgestuurd. En ook de resultaten van die denkprocessen kunnen als data worden vervat en gebruikt in programma's: de algoritmes.

De rekenkamer heeft dit onderzoek opgepakt naar datagedreven sturing opgepakt, omdat er bij het gebruik van data en algoritmen allerlei vraagstukken kunnen spelen die randvoorwaardelijk om aandacht vragen en geregeld moeten worden. Bescherming van privacy en informatieveiligheid, maar ook ethische vraagstukken als in hoeverre informatica en machine learning een rol mogen spelen bij het sturen met behulp van data. Het onderzoek moet inzicht geven hoe met deze vraagstukken in Hengelo wordt omgegaan en in welke mate de Raad daarbij een rol speelt.

Tegelijk hebben we onderzocht wat de stand van zaken in de gemeente Hengelo is. De gemeente is in 2019 gestart met datagedreven sturing in één domein, met als bedoeling de efficiency te verhogen. De daar opgedane ervaringen zouden worden gebruikt om datagedreven sturing ook elders binnen de gemeentelijke organisatie in te zetten. In 2019 werd daarbij een strategie voorzien om de datagedreven sturing uit te rollen. In hoeverre is dat gelukt, waar in organisatie en wat kunnen we daarvan als leerpunten meenemen naar de toekomst. Het rapport beschrijft daarbij de grote lijnen, niet de afzonderlijke projecten die op datagedreven sturing zijn opgepakt. Daar waar nuttig voor het begrip van de stand van zaken worden de projecten wel genoemd.

Namens de Rekenkamer Hengelo,
Louis Rings (voorzitter)

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Achtergrond	4
1.3	Onderzoeksopzet.....	5
1.4	Onderzoeksaanpak.....	7
1.5	Leeswijzer.....	7
2	Datagedreven sturing in vogelvlucht.....	8
2.1	Datagedreven sturing	8
2.2	De keten van data naar waarde.....	8
2.3	Waarde creatie	9
2.4	Data analyse	9
2.5	Ontwikkelen en implementeren van een dataoplossing	11
2.6	Datagedreven sturing inrichten in de organisatie.....	12
3	Beleid, visie en strategie ten aanzien van datagedreven sturing.....	14
3.1	Datagedreven sturing als uitvoeringsaspect van beleid in het sociaal domein.....	14
3.2	Datagedreven sturing als in de organisatie te realiseren ontwikkeling	18
4	Stand van zaken in helicopterview.....	23
4.1	Programma Datagedreven sturing	23
4.2	Huidige stand van zaken in helicopterview	25
5	Besturing en organisatie	27
5.1	Sturing op realisatie van datagedreven sturing	28
5.2	Organisatiestructuur voor datagedreven sturing	29
5.3	Proces en werkwijze voor uitvoeren van dataprojecten.....	30
5.4	Organisatorische randvoorwaarden	31
6	Borging van een verantwoorde omgang met data en technologie.....	35
6.1	Datamanagement.....	36
6.2	Borgen van privacy, ethiek en informatieveiligheid.....	37
7	Opgeleverde dataoplossingen en daadwerkelijk gebruik	44
7.1	Overzicht van (data)projecten en verbreding binnen de organisatie.....	44
7.2	Meerwaarde van datagedreven sturing	46
7.3	Niveau van data-analytics.....	46

7.4	<i>Redenen voor het niet gebruiken van dataoplossingen</i>	47
7.5	<i>Omgang met ethische vraagstukken</i>	49
8	Betrokkenheid van de raad.....	50
8.1	<i>Datagedreven sturing als aspect van beleid</i>	50
8.2	<i>Datagedreven sturing als te realiseren ontwikkeling in de organisatie</i>	51
9	Conclusies en aanbevelingen	54
9.1	<i>Conclusies.....</i>	54
9.2	<i>Aanbevelingen.....</i>	55
	Bronnen.....	56
	Bijlage 1 Zelfrapportage voortgang en resultaten tot en met augustus 2022	62
	Bijlage 2 Aangereikt overzicht dataprojecten januari 2020-juni 2022	67
	Bijlage 3 Groeimodel datavolwassenheid.....	73
	Bijlage 4 Voorbeelden van toepassing van algoritmes in andere gemeenten	75
	Bijlage 5 Ambtelijke feitencheck op concept nota van bevindingen.....	76

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Zoals veel gemeenten heeft de gemeente Hengelo ambities voor datagedreven sturing.¹ Dat is sturend handelen op basis van het systematisch verzamelen, beheren, analyseren, interpreteren en toepassen van data.² Datagedreven sturing draagt de belofte in zich van beter en eerder inspelen op lange termijn trends en ontwikkelingen. Maar ook van een zo effectief en efficiënt mogelijke inzet van middelen door kort cyclisch bij te sturen vanuit inzicht in gepleegde interventies.³

Datagedreven sturen is geen doel op zich. Data en technologie worden als middelen aangewend in processen, die bepaalde prestaties en effecten voortbrengen. Vanuit het streven en in de verwachting dat zo publieke meerwaarde wordt gecreëerd bij de uitvoering van taken en het realiseren van opgaven.⁴ In de gemeente Hengelo waren oplopende tekorten in het sociaal domein de directe aanleiding voor het verkennen en invoeren van datagedreven sturing.⁵ De raad heeft daarvoor met het vaststellen van de Kadernota 2019 structureel budget beschikbaar gesteld.⁶

1.2 Achtergrond

Aansluiting houden bij de digitale samenleving

Digitalisering verandert niet alleen de sociale en economische wereld, maar ook de manieren van politiek bedrijven en besturen.⁷ De *Digitale Agenda 2020* van de VNG illustreert dit met tal van nieuwe beleidspraktijken. Van digitale basisvoorzieningen, het bevorderen van economische bedrijvigheid en een prettige leefomgeving tot het verbeteren van mobiliteit en het benutten van big data in het ruimtelijk domein. Dit getuigt ervan hoe datastromen van groot belang zijn voor lokaal bestuur en het wel en wee van gemeenten.⁸ In het *collegeprogramma Hengelo in verbinding 2022-2026* is het streven om in te spelen en voorbereid te zijn op de snel veranderende wereld, onder meer als het gaat om de digitale transformatie.⁹

Landelijke en lokale ontwikkeling datagedreven sturing

Onderzoek bij gemeenten laat zien dat datagedreven sturing tot stand komt in proces van leren en veranderen. Gemeenten doorlopen daarbij op hoofdlijnen de vijf stappen (zie figuur 1.1¹⁰). Het leer- en veranderproces vraagt om een bestuurlijk gedragen visie of agenda, die is uitgewerkt in een concreet programma.¹¹ In Hengelo heeft college van B & W de *i-visie en -strategie 2020-2022* vastgesteld en het CMT heeft ingestemd met een programmatische aanpak, die in het document *Aan de slag met datagedreven sturing* is vastgelegd. In het eindbeeld van de gemeente

¹ Gemeente Hengelo, *Aan de slag met datagedreven sturing*, mei 2019; *i-visie en -strategie 2020-2022*, december 2019.

² NL Digitaal, *Data Agenda Overheid*, 2019, p. 17; VNG/ Berenschot, *Datagedreven sturing bij gemeenten*, 2018, p. 21.

³ Vergelijk Stuurman e.a., *Datagedreven zicht op ondermijning in Woonwijken*, 2020, p. 19.

⁴ Berenschot, *Naar een datagedreven gemeente*, 2015; VNG/ Berenschot, *Datagedreven sturing bij gemeenten*, 2018.

⁵ Gemeente Hengelo, *Coalitieprogramma Een programma voor Hengelo 2018-2022*, juni 2018.

⁶ Gemeente Hengelo, *Kaderbrief 2019-2022*, 20 juni 2018

⁷ Rathenau Instituut, *Raad weten met digitalisering*, 2020, p. 17.

⁸ Rathenau Instituut, *Raad weten met digitalisering*, 2020, p. 85, 86.

⁹ Gemeente Hengelo, *Collegeprogramma Hengelo in verbinding 2022-2026*, mei 2022, p. 4.

¹⁰ Bron: VNG/ Berenschot, *Datagedreven sturing bij gemeenten*, 2018, p. 23.

¹¹ A & O fonds Gemeenten/ VNG realisatie, *Ontwikkelmodel datagedreven gemeente*, Den Haag, 2020, p. 12.

is datagedreven werken het 'nieuwe normaal'.¹² Het programma beschrijft hiervoor doelen, ambities, bouwstenen en een realisatieroute. En zeven projecten om in 2019-2020 datagedreven sturing bij de gemeente Hengelo in te voeren.¹³ In vervolg op het programma is 'in de lijn' een Kern Datateam ingericht om verder te werken aan de doelen en ambities voor datagedreven sturing.¹⁴

Rol voor gemeentebestuur

Datagedreven sturing is een ontwikkeling die zich in de samenleving voltrekt en ook verwachtingen schept ten aanzien van gemeenten. Data en digitale technologie bieden gemeenten niet alleen kansen om te komen tot maatschappelijke meerwaarde, maar brengen ook maatschappelijke en ethische vraagstukken met zich mee. Het gebruik ervan kan grote maatschappelijke impact hebben, ook ongewenste. In extreme gevallen zelfs ontwrichtende gevolgen voor het leven van burgers. De uitdaging voor bestuurders is om richting te geven aan de inzet van en omgang met data en technologie. Dit vraagt in concrete gevallen om een politiek-bestuurlijke afweging en beslissing. En in algemene zin om de gemeentelijke organisatie op een verantwoorde inzet van en omgang met data en technologie in te richten.¹⁵

Data en digitale technologie spelen voor raadsleden vaak alleen een rol op de achtergrond. Ten onrechte volgens diverse kennis- en adviesorganen: data en technologie verdienen volle aandacht van raadsleden.¹⁶ Door aan de ene kant data en technologie in te zetten om diverse gemeentelijke doelen na te streven, kunnen aan de andere kant diverse publieke waarden onder druk komen te staan.¹⁷ Een democratisch debat en politieke besluitvorming is daarom van belang.¹⁸ Belangrijk is om te verhelderen vanuit welke publieke waarden datagedreven sturing gewenst is en welke grenzen of randvoorwaarden vanuit juridisch of ethisch perspectief nodig of wenselijk zijn. Onderzoek van het Rathenau Instituut wijst uit dat dit nog zelden onderwerp is van gesprek in de raad.¹⁹

1.3 Onderzoeksopzet

Gemeenten kunnen voor allerlei doelen data en technologie inzetten, vanuit het streven en in de verwachting dat dit bijdraagt aan meer effectiviteit, efficiëntie, innovatie en/of draagvlak.²⁰ Datagedreven sturing kan ook publieke waarden onder druk zetten, zoals: privacy, veiligheid, autonomie, discriminatie, recht op een eerlijk proces, transparantie, controle op algoritmen en machtsverhoudingen.²¹ De gemeente Hengelo wil de visie voor datagedreven sturing herijken en heeft daarbij het voornemen

¹² Gemeente Hengelo, *I-visie en -strategie 2020-2022*, december 2019, p. 12.

¹³ Een deel van de projecten resulteert in prestaties, die datagedreven sturing binnen de gemeente Hengelo technologisch en organisatorisch vormgeven. Ze zijn ondersteunend aan de processen, waarin datagedreven sturing wordt toegepast. De overige projecten bestaan uit het experimenteren met datagedreven sturing. Deze experimenten hebben datagedreven inzichten voor het oplossen van een interne en/of maatschappelijke vraagstukken tot resultaat. Aanvullend kunnen uit de experimenten lessen voortkomen voor de verdere ontwikkeling van datagedreven sturing.

¹⁴ Gemeente Hengelo, CMT-vergadering, 13 mei 2020.

¹⁵ Rathenau Instituut, *Waardevol digitaliseren*, 2018; VNG, *Handreiking Digitale Ethiek. Op weg met digitale ethiek*, 2022.

¹⁶ Rathenau Instituut, *Raad weten met digitalisering*, 2020; Raad voor het Openbaar Bestuur, *Sturen of gestuurd worden*, 2021; Nationale Ombudsman, *Een burger is geen dataset*, 2021.

¹⁷ Rathenau Instituut, *Waardevol digitaliseren*, 2018.

¹⁸ Rathenau Instituut, *Waardevol digitaliseren*, 2018, p. 94; Rathenau Instituut Longread website.

¹⁹ Rathenau Instituut, *Raad weten met digitalisering*, 2020.

²⁰ Berenschot, *Naar een datagedreven gemeente*, 2015; VNG/ Berenschot, *Datagedreven sturing bij gemeenten*, 2018, p. 39, 40; A & O fonds Gemeenten/ VNG-realisatie, *Datagedreven sturing in gemeenten*, 2018.

²¹ WRR, *Big Data in een vrije en veilige samenleving*, 2016; Rathenau Instituut, *De datagedreven samenleving. Achtergrondstudie*, 2015; Rathenau Instituut, *Waardevol digitaliseren* 2018, p. 113.

om vanuit de ingezette aanpak een nieuwe ambitie voor komende jaren op te stellen. De rekenkamer Hengelo ziet hierin een goed moment om onderzoek te doen naar de stand van zaken op het gebied van datagedreven sturing.

1.3.1 Doel en vraagstelling

Het doel van dit rekenkameronderzoek is om de Hengelose gemeenteraad inzicht te bieden in de invoering van datagedreven sturing in de gemeentelijke organisatie en inzichtelijk te maken welke rol de raad hierin heeft en kan nemen.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Waar staat de gemeente Hengelo in haar implementatie van datagedreven sturing en wat heeft zij geregeld en georganiseerd voor een verantwoorde inzet van en omgang met data en technologie?

De centrale vraag is uiteengelegd in de volgende deelvragen:

1. Welke beleid voert de gemeente Hengelo als het gaat om datagedreven sturing?
2. Waar staat de gemeente in de beleidsuitvoering en welke resultaten zijn bereikt?
3. Wat heeft de gemeente aan de voorkant geregeld en georganiseerd om een verantwoorde inzet van en omgang met data en technologie te borgen?
4. In welke initiatieven en projecten is/ wordt datagedreven sturing toegepast?
 - 4a. In welke delen van de gemeentelijke organisatie?
 - 4b. Voor welke taken/ opgaven is datagedreven sturing in de experimenten ingezet en met welk doel?
 - 4c. Welk niveau van analyse is toegepast (beschrijvend, diagnosticerend, voorspellend, voorschrijvend)?
 - 4d. In hoeverre worden ontwikkelde producten van datagedreven sturing daadwerkelijk in gemeentelijke processen gebruikt? Wat zijn daarvoor de redenen?
 - 4e. In hoeverre en op welke manier is een verantwoorde inzet van en omgang met ethische vraagstukken in de experimenten geborgd?
5. Op welke wijze is de raad geïnformeerd over invoering van datagedreven sturing in de gemeentelijke organisatie en over de inzet van data en technologie als beleidsinstrument?

1.3.2 Normenkader

Voor de toetsing van de bevindingen is voorafgaand aan het onderzoek door de rekenkamer het volgende normenkader vastgelegd.

Beleid

- Het beleid is via democratisch debat en politieke besluitvorming tot stand gekomen.
- De beleidsinstrumentatie is in overeenstemming met de ambities voor datagedreven sturing.

Beleidsuitvoering

- De keuze voor implementatie van datagedreven sturing is onderbouwd gemaakt.
- De projecten voor de invoering van datagedreven sturing zijn volgens planning uitgevoerd.
- De uitvoering van de projecten resulteert in een voor Hengelo bruikbare werkwijze en inbedding van datagedreven werken.
- Het experimenteren gaat gepaard met een strategie voor leren en veranderen.

Organisatie van een verantwoorde inzet van en omgang met data en technologie

De gemeente heeft iets geregeld of georganiseerd:

- om met privacy- en ethische aspecten om te gaan;

- voor het borgen van informatieveiligheid;
- om uit de valkuilen van gebruik van algoritmen te blijven;
- om te zorgen voor een toegankelijke overheid die de burger centraal stelt.

Rol van de raad

- De raad heeft kaders kunnen stellen voor de inzet van en omgang met data en technologie.
- De raad is geïnformeerd over de voortgang en resultaten van de invoering van datagedreven sturing.

1.4 Onderzoeksaanpak

Dit rekenkameronderzoek is beschrijvend van aard. Het onderzoek is uitgevoerd door middel van een beknopt literatuuronderzoek, een verkennend startgesprek, documentanalyse en negen (groeps)gesprekken met bestuurlijke en ambtelijke sleutelpersonen. Het literatuuronderzoek richtte zich op het ontwikkelproces van datagedreven sturing in een gemeentelijke context, de uitvoering van datagedreven projecten, randvoorwaarden voor een veilig en verantwoord gebruik van data en welke rol wordt toebedacht aan de raad. De Hengelose situatie is door middel van documentanalyse en (groeps)interviews onderzocht. Tot de bestudeerde documenten behoren visie- en beleidsdocumenten, ambtelijke notities, p & c-documenten, moties en raadsvragen die ingaan op datagedreven werken en randvoorwaardelijke aspecten. Door middel van (groeps)gesprekken met bestuurlijke en ambtelijke sleutelpersonen is verdieping gezocht en aanvullende informatie verkregen. Het onderzoek richt zich op de periode 2020 tot en met juni 2022. Voor die periode is een overzicht van uitgevoerde dataprojecten ontvangen. Over de periode juni 2022-oktober 2022 zijn wel relevante beleidsdocumenten nog in het onderzoek betrokken.

1.5 Leeswijzer

In dit eerste hoofdstuk is de onderzoeksopzet is beschreven. In hoofdstuk 2 wordt een globale toelichting op datagedreven sturing aangereikt. Dit hoofdstuk gaat in op de definitie van datagedreven sturing, hoe data van waarde worden voor een organisatie, welke niveaus van data analyse worden onderscheiden, uit welke stappen een concreet dataproject bestaat en wat een organisatie moet inrichten en organiseren om op verantwoorde wijze gebruik te maken van data analyse. De daarop volgende hoofdstukken beschrijven de bevindingen van het onderzoek naar datagedreven sturing binnen de gemeente Hengelo. Elk hoofdstuk start met een weergave van de deelvraag die centraal staat en welke norm daarbij van toepassing is. In een kader worden vervolgens de bevindingen op hoofdlijnen weergegeven. Deze bevindingen worden vervolgens in het hoofdstuk toegelicht. Hoofdstuk 3 richt zich op het Hengelose beleid, waarin datagedreven sturing zowel een uitvoeringsaspect van beleid is als een te realiseren organisatiebrede ontwikkeling. Hoofdstuk 4 geeft vanuit een helikopterblik weer waar de gemeente staat in de realisatie van datagedreven sturing ten opzichte van haar eigen ambities en voornemens. Hoofdstuk 5 beschrijft de besturing en organisatie van datagedreven sturing in de gemeente Hengelo. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op wat de gemeente heeft geregeld en georganiseerd voor een veilige en verantwoorde manier van datagedreven werken. Hoofdstuk 7 geeft een overkoepelend beeld van bevindingen ten aanzien van uitgevoerde dataprojecten. Het geeft hiervan een overzicht en verdeling over de gemeentelijke organisatie. En het schetst waarin volgens betrokkenen de meerwaarde ligt en wat verklaringen zijn voor een beperkt gebruik van data analyses in het dagelijkse werk. In hoofdstuk 8 komt aan de orde in hoeverre de raad kaders heeft gesteld voor datagedreven sturing en op welke wijze de raad over datagedreven sturing is geïnformeerd. Hoofdstuk 9 sluit af met conclusies en aanbevelingen.

2 Datagedreven sturing in vogelvlucht

Datagedreven sturing is een recente ontwikkeling binnen gemeenten in een sterk dynamische digitale wereld. Kennis en inzichten zijn daarmee voorlopig. In het bestek van dit rekenkameronderzoek is het bovendien onmogelijk om aan het brede spectrum van datagedreven sturing recht te doen. Datagedreven sturing is een onderwerp dat veel aspecten in de gemeentelijke organisatie raakt. Het is ook een onderwerp dat met veel, vaak technische, begrippen is omgeven. Dit hoofdstuk beoogt een globaal beeld te geven van wat datagedreven sturing inhoudt, waarom gemeenten er op inzetten, wat er in concrete dataprojecten plaatsvindt en wat daarvoor organisatorische randvoorwaarden zijn.

2.1 Datagedreven sturing

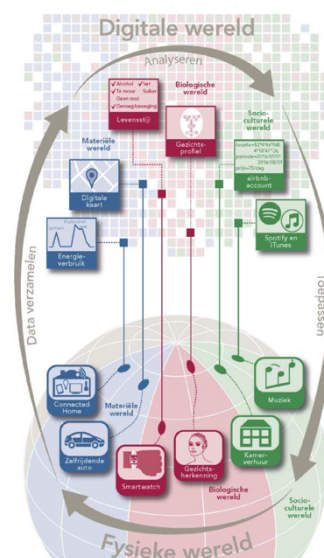
Technologische ontwikkelingen gaan hard en veranderen het denken en doen in de samenleving. Het vraagt van gemeenten dat zij anders gaan denken over informatievraagstukken. In de uitvoering van taken en opgaven nemen data en technologie een steeds centralere plaats in. Data is een ander woord voor gegevens. Datagedreven sturen en datagedreven werken zijn benamingen voor handelen gebaseerd op het systematische verzamelen, beheren, analyseren en interpreteren van data.²²

De inzet van data en technologie wordt van oudsher gezien als een aspect van bedrijfsvoering. Maar wetenschappers, kennisinstituten en adviesorganen laten een ander geluid horen. Zij wijzen op de sterke verwevenheid van de fysieke en digitale wereld, waardoor de inzet van data en technologie sociale en maatschappelijke impact heeft (zie figuur 2.1).²³ Om die reden wordt gepleit voor meer democratisch debat en politieke besluitvorming.²⁴

Wettelijke kaders richten zich voornamelijk op privacy en informatieveiligheid.²⁵ Maar wat juridisch toelaatbaar is, kan verder reiken dan de gemeente wenselijk vindt. Het gemeentebestuur kan principes voor het gebruik van data en technologie bepalen. Deze principes geven in de ambtelijke organisatie richting aan de organisatie van datagedreven sturing en de uitvoering van concrete dataprojecten. Voor de raad bieden de principes een toetsingskader bij het uitoefenen van zijn controlerende taak.²⁶

2.2 De keten van data naar waarde

Gemeenten beschikken over enorme hoeveelheden data. Hoe data van toegevoegde waarde worden, is sterk vereenvoudigd weergegeven in figuur 2.2.

Figuur 2.1 Bron: Rathenau Instituut (2017, p. 8)

²² A & O Fonds gemeenten, *Datagedreven innovatie in gemeenten*, 2021, p. 137.

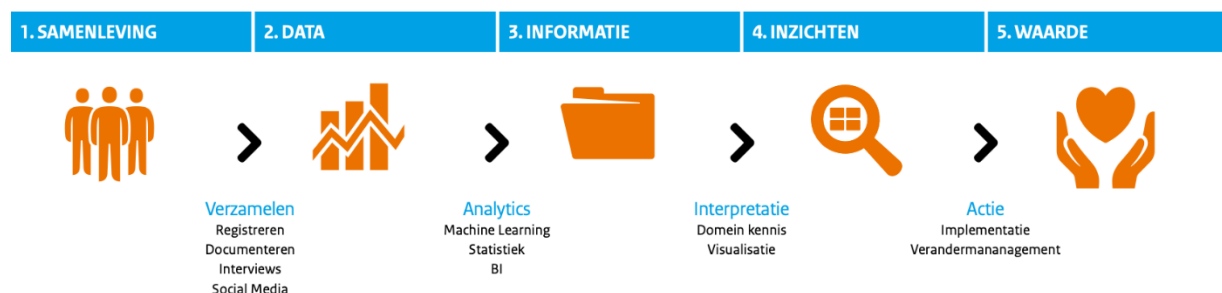
²³ Rathenau Instituut, *Opwaarderen - Borgen van publieke waarden in de digitale samenleving*, 2017.

²⁴ Rathenau Instituut, *Raad weten met digitalisering*, 2020; Raad voor het Openbaar Bestuur, *Sturen of gestuurd worden?*, 2021.

²⁵ TNO, *Dienstverlening verbeteren met big data*, 2014, p. 16; WRR, *Big Data in een vrije en veilige samenleving*, 2016.

²⁶ Rathenau Instituut, *Raad weten met digitalisering*, 2020; Utrecht Data School/ VNG realisatie, *Op weg naar een datagedreven gemeente*, 2021; R. Ottens, *Datagedreven werken en de angst voor de raad*, 30 september 2021.

Door digitale en technologische ontwikkelingen wordt over het dagelijkse leven in de **samenleving** steeds meer in data **verzameld** en opgeslagen. Datagedreven sturing gaat over het gebruik van interne en externe **data**bronnen die na analyse nieuwe informatie bieden. Dankzij de toenemende rekenkracht van computers en steeds geavanceerdere technieken is er in de **analyse** steeds meer mogelijk. Digitale rapportage software of visualisatietools maken het mogelijk om data en **informatie** visueel aantrekkelijk vormgegeven en overzichten of conclusies daaruit te communiceren. Als medewerkers zelf rapportages en dashboards kunnen en mogen maken en delen, wordt gesproken van *Self-service Business Intelligence*. Door data en informatie te **interpreteren**, vindt duiding op basis van domein kennis plaats. De **inzichten** die zo ontstaan, kunnen tot **actie** aanzetten. Belangrijk daarvoor is informatie die door analyse tot stand komt goed aansluit op taken en verantwoordelijkheden van de gebruikers.

Figuur 2.2 Bron: Ministerie van Justitie en Veiligheid (2019, p. 9).

2.3 Waarde creatie

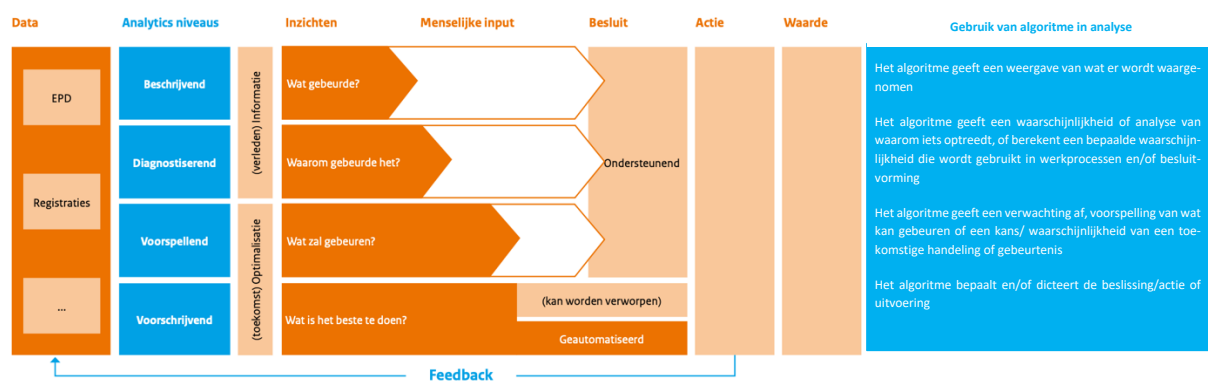
Doel van elke overheid is het komen tot publieke waarde. In deze sturingsfilosofie moeten drie pijlers met elkaar in evenwicht zijn. Overheidsorganisaties moeten duidelijk voor ogen hebben aan welke maatschappelijke opgave zij willen bijdragen, ze moeten erop kunnen rekenen dat belanghebbenden deze ambitie steunen, en ze moeten beschikken over voldoende kennis, kunde en middelen om deze daadwerkelijk te realiseren (operationele capaciteit).

Het realiseren van publieke waarde is altijd een proces waarin middelen in processen worden omgezet in prestaties en maatschappelijke effecten. Datagedreven sturing heeft externe waarde als verbeteringen worden bereikt voor specifieke groepen inwoners (bijvoorbeeld terugdringen van armoede) of in het algemene belang (bijvoorbeeld een betere leefomgeving). Waardecreatie kan ook intern gericht zijn door verbetering van de werkorganisatie (bijvoorbeeld betere stuurinformatie, minder incident gedreven inzet van middelen, slimmere werkprocessen). Een andere intern gerichte waarde bestaat uit de leerervaringen met het uitvoeren van datagedreven projecten.²⁷

2.4 Data analyse

Het is gangbaar om onderscheid te maken naar vier niveaus: beschrijvende, diagnosticerende, voorspellende en voorschrijvende analyse (zie figuur 2.3). Welk niveau van analyse in een concrete situatie passend is, volgt uit het vraagstuk waarvoor met data analyse een oplossing wordt gezocht. Bij beschrijvende en diagnosticerende analyse wordt gekeken hoe een situatie was of nu is. Bij voorspellende en voorschrijvende analyses wordt vooruitgekeken. Bij voorschrijvende analyses sorteert de analyse voor op het nemen van een beslissing. Die kan met menselijke tussenkomst worden genomen of automatisch plaatsvinden.

²⁷ A & O Fonds gemeenten, *Datagedreven innovatie in gemeenten*, 2021, p. 31, 32.

Figuur 2.3 Bron: Ministerie van Justitie en Veiligheid (2019, p. 30).²⁸

Welk niveau van analyse een organisatie kan toepassen, hangt af van wat zij kan. Een datavolwassen organisatie beheerst elk niveau van 'data-analytics'. Bijlage 3 bevat een voorbeeld van instrumenten die in omloop zijn om de datavolwassenheid van een gemeente te beoordelen. De opstellers daarvan constateren dat de stap naar analyses met voorspellende waarde in de praktijk een grote blijkt, zeker in het sociaal domein. Binnen dit domein worden veel data niet verzameld met het doel ze grootschalig te analyseren. Bovendien gaat het om mensenwerk in het sociaal domein. Dat maakt gemeenten terughoudend om de werkelijkheid 'te vangen' in een algoritme. Dat geldt ook voor vierde niveau van data-analyse. Voor veel gemeenten is dit nog toekomstmuziek of 'een brug te ver'.²⁹

Naast het niveau van analyse, moet ook de keuze voor de in te zetten technieken worden bepaald. Op hoofdlijnen wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Business Intelligence (BI). Deze technieken hebben een oorsprong in de bedrijfskunde en worden gebruikt voor het samenvoegen of visualiseren van data, zodat deze makkelijk is te interpreteren.
- Statistiek. Dit zijn technieken vanuit de wiskunde voor toetsing van vooropgestelde hypothesen.
- Machine learning. Technieken vanuit de data science waarin met behulp van krachtige algoritmen naar verbanden in de data worden gezocht.³⁰

Een algoritme bestaat uit een reeks instructies die je door middel van een programmeertaal aan een computer geeft. In een opeenvolging van stappen verwerkt het algoritme de invoer tot een uitvoer, waarbij de invoer uit een grote verscheidenheid aan gegevens kan bestaan: van demografische en sociaaleconomische gegevens tot geografische en financiële gegevens. De uitvoer van het algoritme kan een zelfstandig besluit inhouden, maar kan ook ter ondersteuning worden meegenomen in een proces waarin een mens uiteindelijk beslist.³¹ Rechts in figuur 2.3 is zichtbaar hoe en waarvoor algoritmen bij data-analyse kunnen worden ingezet.³²

²⁸ De figuur is uitgebreid met de visualisatie van het gebruik van algoritme in analyse. De toegevoegde tekst is overgenomen uit: Ministerie van Justitie en Veiligheid, *Richtlijnen voor het toepassen van algoritmen door overheden en publieksvoorlichting over data-analyse*, 1 maart 2021, p. 3-4.

²⁹ <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/stappen-zetten-datavolwassenheid>.

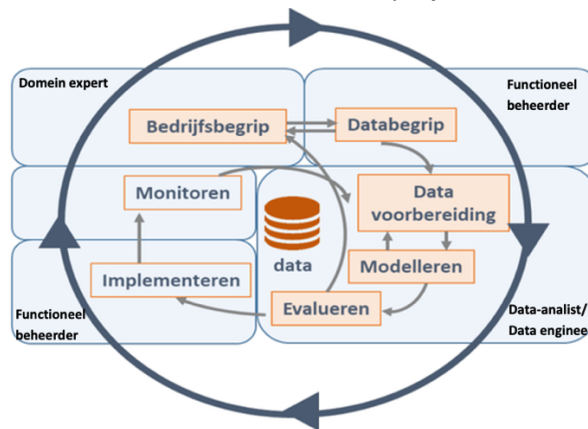
³⁰ Bij machine learning is er sprake van zelflerende algoritmen: algoritmen die uit grote dataverzamelingen zelf modellen kunnen afleiden die worden toegepast op een invoer. Op basis van grote hoeveelheden data die als trainingsdata aan het algoritme worden aangereikt, gaat het algoritme op zoek naar verbanden en patronen in die data. Ook kunnen zelflerende algoritmen verder leren op basis van later ingevoerde gegevens en feedback.

³¹ S. Kulk en S. van Deursen, *Juridische aspecten van algoritmen die besluiten nemen*, 2020, p. 29.

³² Ministerie van Justitie en Veiligheid, *Richtlijnen voor het toepassen van algoritmen door overheden en publieksvoorlichting over data-analyses*, 1 maart 2021, p. 8.

2.5 Ontwikkelen en implementeren van een dataoplossing

Datagedreven sturing kan ontstaan vanuit een vraag uit de organisatie of de beschikbaarheid van een grote hoeveelheid data. In het ideale geval vormt een vraag uit de organisatie het startpunt.³³ Figuur 2.4 toont op hoofdlijnen welke fasen in een concreet dataproject worden doorlopen.

Figuur 2.4: Data-analysemodel (CRISP DM)³⁴

Een dataproject start vanuit een verkenning van de scope van het project en een eerste beeld van de mogelijke toepassingen en de verwachte opbrengsten. In de fase van bedrijfsbegrip bespreken de projectleider en de domein-expert (lees: opdrachtgever) de vraag of het probleem waarvoor met gebruik van data een oplossing gezocht. In de fase van databegrip wordt de data door de functioneel beheerder/ gegevensbeheerder uit de bronsystemen ontsloten.

De daarop volgende drie fasen van datavoorbereiding, modelleren en evalueren richten zich op het ontwerpen, bouwen en testen van een oplossing, los van het proces waarin de oplossing uiteindelijk zal worden gebruikt. De data engineer/ data-analist combineert verschillende soorten data met elkaar tot één werkbaar dataset. Deze vormt de basis voor het uitvoeren van de analyse, waarbij in een iteratief ontwikkelproces een dataproduct wordt ontwikkeld. Dat kan bijvoorbeeld een dashboard of voorspelmodel zijn.

In de implementatiefase wordt het dataproduct opgeleverd en in beheer genomen. Door monitoring van de resultaten wordt de prestatie van het dataproduct gevolgd.

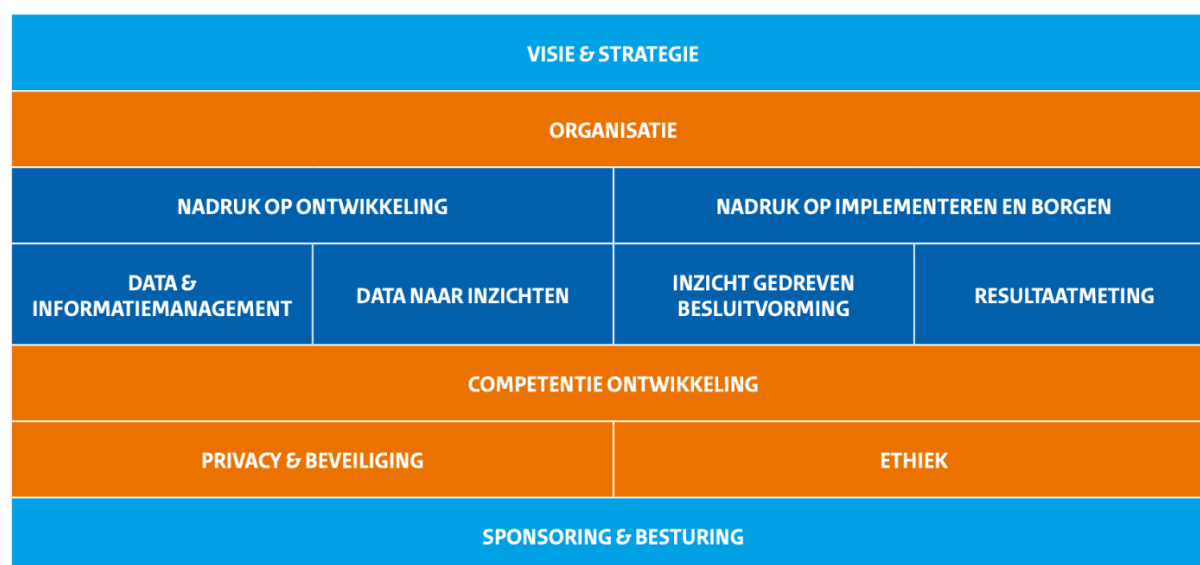
Datagedreven sturing houdt in dat in de reguliere processen gebruik wordt gemaakt van de dataproducten. Door duiding van de informatie worden inzichten verkregen, waarop besluitvorming en acties worden gebaseerd. Dat is geen vanzelfsprekendheid. Al in de ontwikkelfase moet dit technische en organisatorisch worden voorbereid om te zorgen dat data en inzichten in de reguliere processen gebruikt gaan worden.

³³ Digitale overheid, *Randvoorwaarden datagedreven werken*.

³⁴ Bron: Van Ginkel en Strijp, Van beleids- naar datacyclus, 2020. Bewerking op basis van Tom Pots, *Datascience in de praktijk: een concrete aanpak*, 4 oktober 2017.

2.6 Datagedreven sturing inrichten in de organisatie

Voor datagedreven sturing moet veel ingeregeld worden op alle niveaus van de organisatie. Het ministerie van Justitie en Veiligheid stelde daarvoor het onderstaande raamwerk op (figuur 2.5).

Figuur 2.5: Bron: Ministerie van Justitie en Veiligheid (2019, p. 20)

De verschillende onderdelen zijn nader uitgewerkt en toegelicht. Deze toelichting is te raadplegen via: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/07/31/data-gedreven-werken-wat-is-er-voor-nodig>. We volstaan hier met een beknopte samenvatting per onderdeel:

Visie en strategie

Om iedereen binnen de organisatie op dezelfde doelen te laten richten is een visie en strategie noodzakelijk op basis waarvan een realisatie-route kan worden opgesteld. Binnen het kernteam voor data analyse ('innovatielab') moet duidelijk zijn welke diensten worden aangeboden, aan welke doelgroepen en in samenwerking met wie.

Organisatie

Het inrichten van datateams volgens het zogenoemde *hub & spoke*-model (kernteam met daarom heen decentrale werkteams). Dit moet zorgen voor aansluiting bij domein experts en efficiënt gebruik van schaarse middelen (menskracht, expertise en techniek). En voor het opstellen van gemeenschappelijke normen en richtlijnen, waarbij risico's van datagedreven sturing worden gemitigeerd. In projecten is het datateam (kernteam + werkteam) multidisciplinair samengesteld, waarbij rollen worden afgestemd op het project. Het datateam werkt *agile* op basis van *scrum*, wat zorgt voor een snelle verkenning en hypothese testing. De iteratieve werkwijze maakt het mogelijk om de prioritering aan te passen op de laatste behoefte van de eindgebruikers, waarop het dataproduct wordt doorontwikkeld. Het datateam zoekt de per project de voor het doel van het project geschikte technologie.

Nadruk op ontwikkelen en nadruk op implementeren en borgen

Een dataproduct komt tot stand in een proces van ontwikkelen en implementeren dat meerdere fasen omvat. In elke fase van dit proces zijn andere rollen nodig.

Data & informatiemanagement

Data en informatiemanagement vormen het fundament van datagedreven werken. De kwaliteit van datagedreven producten zijn direct afhankelijk van de kwaliteit van data. Hoofdthema's van data en

informatiemanagement zijn: data governance, master-/ metadata management, datakwaliteit en kwaliteitsborging van data, data architectuur, gegevensbescherming en gegevensdeling buiten de eigen organisatie.

Data naar inzichten

Er zijn verschillende niveaus van analyse (beschrijvend, diagnosticerend, voorspellend, voorschrijvend). Welk niveau van analyse in een project wordt toegepast, hangt af van de datavolwassenheid van de organisatie en van het vraagstuk dat onderwerp is van analyse. In afstemming op het vraagstuk wordt ook de geschikte analyse techniek bepaald (Business Intelligence, Statistiek, *Machine learning*) en de benodigde technologie (tools voor: visualisatie, analyse, data opslag en data ontsluiting).

Inzicht gedreven besluitvorming

De daadwerkelijke waarde van informatie na analyse komt tot uiting in de omzetting van verkregen inzichten in besluitvorming en acties. Om dit structureel te doen is aandacht nodig voor het proces en de gebruikers. Het vraagt om borging van de nieuwe manier van werken en het op meerdere plaatsen beleggen van acties.

Resultaat meting

Het meten van resultaten vindt plaats door de ontwikkelfase met domein experts aannames te toetsen en na oplevering van dataprojecten door resultaten te vergelijken met een vastgestelde peilwaarde.

Competentie ontwikkeling

Datagedreven sturing vraagt om organisatiebrede ontwikkeling van competentie. Om de waarde van data analyse voor vraagstukken te leren herkennen, om vertrouwd te raken met data analyse en die in besluitvorming en werkzaamheden te betrekken. En om op den duur simpelere analyses zelf te kunnen uitvoeren, zodat het kernteam zich meer kan richten op de complexere analyses en het verbreiden van leerervaringen binnen de werkteams.

Informatie & Beveiliging

Inspanningen om ongeoorloofde toegang, inzage, wijzigingen of verwijderingen te voorkomen, ongeacht of dit onbedoeld, opzettelijk of kwaadwillend is. Bij het koppelen van data is in geval van persoonsgegevens anonimisering of pseudonimisering noodzakelijk.

Ethiek

Naast privacy en beveiligingsvraagstukken, die voornamelijk gaan over wat wel en niet mag, is het belangrijk om te bedenken wat wel en niet wenselijk is. In de ethiek over het toepassen van algoritmes vormen transparantie, verantwoordelijkheid en vertrouwen belangrijke thema's.

Sponsoring & Besturing

Om de visie en strategie uit te voeren en de gewenste doelen te behalen, is sturing en support vanuit de directie essentieel.

3 Beleid, visie en strategie ten aanzien van datagedreven sturing

Deelvraag 1 Welke beleid voert de gemeente Hengelo als het gaat om datagedreven sturing?

Normenkader:

- *Het beleid is via democratisch debat en politieke besluitvorming tot stand gekomen.*

Bevinding op hoofdlijnen:

- Datagedreven sturing is in Hengelo als eerste een uitvoeringsaspect van domeinspecifiek beleid, met name in het beleid dat de gemeente in het sociaal domein voert. De raad heeft binnen dit beleid middelen beschikbaar gesteld voor datagedreven sturing. Datagedreven sturing is in dat geval een middel om meer grip te krijgen en houden in het sociaal domein.
- Vervolgens is datagedreven sturing een van de vier sporen voor de informatievoorziening. Dit is vastgelegd in de i-visie en -strategie 2020-2022, die door het college is vastgesteld. Het betreft een organisatiebreed te realiseren ontwikkeling. Er is een herijking van de i-visie en -strategie in voorbereiding, waarin datagedreven sturing een spoor van de informatievoorziening zal blijven. Daarnaast zal er een specifieke datastrategie opgesteld worden.
- Het ambitieniveau voor datagedreven sturing is ambtelijk bepaald. Het streven is om voor meer onderwerpen het niveau van beschrijvende analyse te bereiken en via diagnosticerende analyse toe te groeien naar voorspellende analyse.
- De strategie voor het realiseren van datagedreven sturing binnen de gemeente volgt de VNG-innovatiecyclus: dataprojecten van onderop laten ontstaan vanuit een concrete vraag of behoefte, verbreden in de organisatie, verankeren in reguliere processen tot datagedreven sturen en werken het 'nieuwe normaal' is.
- In 2020 werd gewerkt binnen het programma Datagedreven sturing. Daarna is de ambitie overgegaan in het Kern Datateam dat in opdracht van een team- of afdelingsmanager een dashboard of andere dataoplossing ontwikkelt voor teams of afdelingen binnen de organisatie.

In dit hoofdstuk volgt een toelichting op de bevindingen.

3.1 Datagedreven sturing als uitvoeringsaspect van beleid in het sociaal domein

3.1.1 Versterken van ICT-beheer als opmaat voor datagedreven sturing

Het initiatief voor datagedreven sturing is vanuit de ambtelijke organisatie ontstaan. De i-organisatie³⁵ zag kansen om met data te komen tot vernieuwende inzichten en oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Binnen het sociaal domein was er sterke behoefte aan grip op de steeds verder oplopende tekorten.³⁶ Het voorlaatste college werd hiermee al geconfronteerd. Het vorige college heeft in het *coalitieprogramma 2018-2022* (juni 2018)³⁷ het voornemen opgenomen tot “een verdere verkenning en zo spoedig mogelijke invoering van eigentijdse ICT-middelen” (p.7).³⁸

³⁵ De i-organisatie bestond op dat moment uit de afdeling ICT en de afdeling Informatie Management. Momenteel omvat de i-organisatie de afdeling Informatie & IT. Deze afdeling wordt in paragraaf 5.2.1 nader toegelicht.

³⁶ Vraaggesprek 9 september 2022.

³⁷ Gemeente Hengelo, Coalitieakkoord 2018-2022 Een programma voor Hengelo, zaaknummer 2228809, april 2018.

³⁸ Voor het overige bevat het coalitieakkoord 2018-2022 weinig andere voornemens op het gebied van datagedreven sturing. Genoemd zijn het onderzoeken van digitale mogelijkheden op het gebied van parkeren (p. 9) en op het gebied van bijzondere bijstand en minimaregelingen (p. 19). Ook landelijk is het beeld dat datagedreven werken maar minimaal in coalitieakkoorden terugkomt. Wanneer het wel aanwezig is betreft het vaak enkele losse passages onder brede terminologie als digitalisering, innovatie of soms binnen smart city (Utrecht Data School, 2021, p. 9).

De Hengelse gemeenteraad heeft met het vaststellen van de *Kaderbrief 2019* (juni 2018) € 130.000 structureel beschikbaar gesteld voor het versterken van het ICT-beheer, vooral gericht op het sociaal domein. Uit de toelichting blijkt dat de gemeente hiermee wil investeren in het gebruik van data in beleidsvorming en de aansturing van processen.³⁹ Datagedreven werken en data-uitwisseling vragen om extra formatie voor het ICT-beheer.⁴⁰

3.1.2 Meer grip op het sociaal domein door inzichten op basis van data

Het college heeft in het kader van het *Inventieprogramma Sociaal Domein* (juli 2018)⁴¹ intern de basis voor het financiële perspectief van het sociaal domein in de *Kaderbrief 2019* laten onderzoeken.⁴² Er wordt onder meer geconcludeerd dat informatie over trends en ontwikkelingen kan helpen om grip te krijgen in het sociaal domein. Het onderzoek bevestigt voor het college het belang van adequate informatie en sturen op basis van data.⁴³

In reactie op de eindrapportage geeft het CMT te kennen⁴⁴ dat ambtelijk een visie en plan van aanpak voor datagedreven werken wordt opgesteld: het document *Aan de slag met datagedreven sturing*. Het CMT heeft in mei 2019 ingestemd met de daarin voorgestelde aanpak. Later dat jaar is datagedreven sturing in de *i-visie en -strategie 2020-2022* van het college opgenomen als een van de vier strategische sporen voor de Hengelse informatievoorziening. De raad heeft van de vaststelling van de *i-visie en -strategie* kennis kunnen nemen via de openbare besluitenlijst.⁴⁵ De notitie is niet ter kennisname aan de raad aangeboden.

In 2020 heeft een heroriëntatie in het sociaal domein plaatsgevonden, met nauwe betrokkenheid van de raad.⁴⁶ Dit resulteerde in het *Beleidsprogramma sociaal 2021-2025*, dat de raad op 14 april 2021 heeft vastgesteld.⁴⁷ Onderdeel van de vijf opgaven in het beleidsprogramma is 'Grip krijgen en houden op het sociaal domein' (opgave 5).⁴⁸ De kern hiervan is: "Door meer datagedreven te werken komt er meer *realtime* inzicht in de ontwikkelingen in het sociaal domein waardoor er beter en sneller gesig-naleerd en gestuurd kan worden."⁴⁹

De raad heeft er met het vaststellen van de *Kadernota 2022-2025* (juli 2021) en de *Beleidsbegroting 2022-2025* (november 2021) mee ingestemd dat de gemeente investeert in datagedreven werken. Doel daarvan is meer inzicht te hebben in de ontwikkelingen in het sociaal domein waardoor zij beter

³⁹ Gemeente Hengelo, Kaderbrief 2019, zaaknummer 2247489, 2019, Bijlage Nadere uitwerking Kaderbrief 2019-2022, p. 30.

⁴⁰ De middelen zijn begroot voor een applicatiebeheerder Data gestuurd werken (1 fte) en een applicatiebeheerder Koppe-ling (1 fte) (19-NB-9.1).

⁴¹ Gemeente Hengelo, Raadsbrief 'Aanbieden inventieprogramma Sociaal Domein', zaaknummer 2249841 6 juli 2018.

⁴² Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersadvies, Eindrapportage 'sociale foto', zaaknummer 2307553.

⁴³ Gemeente Hengelo, Raadsbrief Eindrapportage 'sociale foto', zaaknummer 2307553, 18 december 2018.

⁴⁴ College-/burgemeestersadvies, Eindrapportage 'sociale foto', bijlage 3 Reactie van het CMT', zaaknummer 2307553.

⁴⁵ Openbare besluiten Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Hengelo, nr. B01, dinsdag 10 december 2019.

⁴⁶ De raad is uitgenodigd om beeldvormend in gesprek te gaan over zaken die volgens het college meer, beter of anders kunnen, waaronder het bouwen van een informatie dashboard (Raadsbrief 'Proces heroriëntatie sociaal domein', zaaknum-mer 3066256, 26 mei 2020). In een beeldvormende Politieke Markt heeft de raad op 17 november 2020 gesproken over het concept beleidsprogramma én over de sturing op het sociaal domein (Raadsbrief 'Concept notitie heroriëntatie sociaal do-mein', zaaknummer 3129078, 27 oktober 2020).

⁴⁷ Raadsbesluit Beleidsprogramma sociaal 2021-2025, zaaknummer 3175020, 14 april 2021.

⁴⁸ Daarbij is aangegeven dat de opgaven jaarlijks worden vertaald naar een uitvoeringsplan. De maatregelen uit het inter-ventieprogramma en de plannen voor 'innoveren, preventie en versnelling' maken integraal onderdeel uit van de opgaven en het uitvoeringsplan.

⁴⁹ Gemeente Hengelo, Jaarstukken 2021, juli 2022, p. 29.

en sneller kan sturen. De gemeente neemt daarvoor de maatregel om scherpe afspraken te maken over de doelen die zij met haar opgaven wil bereiken en over de wijze van monitoren. Met als inzet: datagedreven werken, een dashboard met realtime managementinformatie, beter prognosticeren en beter zicht op de kwaliteit van geboden zorg en ondersteuning.⁵⁰

In het *concept Transformatieplan sociaal domein* (september 2022) wordt datagedreven sturing in de context van een lerend stelsel geplaatst. De gemeente wil in een samenspel tussen gemeente, partners en inwoners op basis van kwantitatieve en kwalitatieve informatie leren en verbeteren. Zij zet daarbij in op een dialoog om de beweging in het sociaal domein te duiden en verklaren (diagnostiserende analyse). Dit blijkt onder andere uit de volgende passage: “Kwantitatieve informatie is onmisbaar om datagedreven te kunnen werken en leren. De cijfers die ons helpen om de beweging in kaart te brengen, verrijken we met duiding in de vorm van uitwisseling van ervaringen en verhalen. Dat brengen we bij elkaar vanuit verschillende organisaties, om van daaruit overstijgende effecten te zien en met elkaar te verklaren.”⁵¹ De raad heeft het Transformatieplan sociaal domein op 26 oktober 2022 vastgesteld.⁵²

3.1.3 Smart City

In de *Beleidsbegroting 2022-2025* (november 2021) is het voornemen geuit om in het kader van datagedreven sturing ook aandacht te geven aan het thema Smart City.⁵³ De *Koers voor 2040*, die hiervoor de basis legt, is opgenomen in de *Kadernota 2021-2024*.⁵⁴ Onderdeel van het streefbeeld om in 2040 een stad te zijn waarin de digitale mogelijkheden slim en optimaal benut worden, is dat Hengelo dé gemeente met steeds weer nieuwe ideeën in het sociaal domein is. Wat onder meer betekent, dat de gemeente digitale mogelijkheden benut voor maatschappelijke opgaven om het leven van de Hengelo-er beter, gezonder en mooier te maken.⁵⁵

3.1.4 Bestuurlijke opdracht wijkgericht werken

Ook in de bestuursopdracht voor wijkgericht werken is datagedreven sturing een onderwerp. In het *collegeprogramma Hengelo in verbinding 2022-2026* is aangegeven dat de gemeente in deze collegeperiode wil inzetten op het behouden en versterken van leefbare wijken, waarbij ontmoeten en goede voorzieningen voorop staan (wonen, zorg, welzijn, veiligheid en de fysieke leefomgeving). Om in samenspraak met partners en bewoners vorm en inhoud aan het wijkgericht werken te geven, is in het najaar, in lijn met het voornemen in de *Beleidsbegroting 2023-2026*, een bestuurlijke opdracht vastgesteld. De raad is ter voorbereiding van de begrotingsbespreking over de inhoud geïnformeerd via een bijlage bij een raadsbrief over de bestuurlijke opdracht.⁵⁶ Deze opdracht gaat uit van twee sporen met als doel om te komen tot een gebalanceerde aanpak voor de toekomst en tegelijkertijd nu al concreet invulling te geven aan wijkgericht werken. Het eerste spoor moet een voorstel voor de toekomstige werkwijze en een op basis van data gestructureerde analyse van de wijken tot resultaat hebben. Het uitgangspunt daarbij is dat er ruimte zijn om te differentiëren per gebied, omdat elke wijk met andere opgaven kampt.⁵⁷

⁵⁰ Gemeente Hengelo, Kadernota 2022-2025, juli 2021, p. 137.

⁵¹ Gemeente Hengelo, concept Transformatieplan sociaal domein, september 2022, p. 20, 21.

⁵² Gemeente Hengelo, Raadsbesluit Transformatieplan sociaal domein, zaaknummer 3462621, 26 oktober 2022.

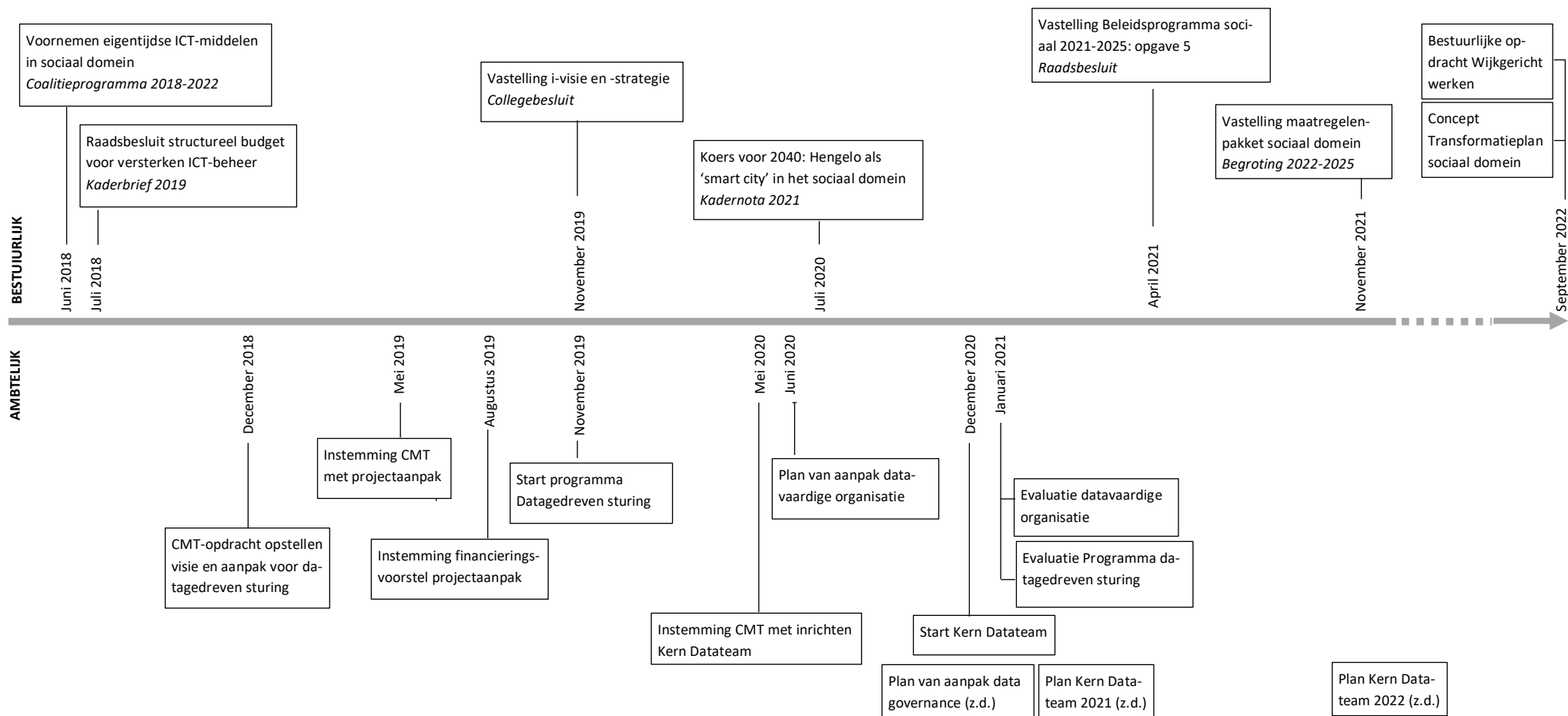
⁵³ Gemeente Hengelo, Beleidsbegroting 2022-2025, november 2021, p. 179.

⁵⁴ Gemeente Hengelo, Kadernota 2021-2024, juli 2020, p. 14.

⁵⁵ <http://hgl-intranet/Welkom-op-het-Intranet/Onze-Organisatie/Opgavegericht-werken/Onze-koers-voor-2040.html>

⁵⁶ Gemeente Hengelo, Raadsbrief Wijkgericht werken, zaaknummer 3487985, 12 oktober 2022.

⁵⁷ Gemeente Hengelo, Bestuurlijke opdracht wijkgericht werken, zaaknummer 3487985.

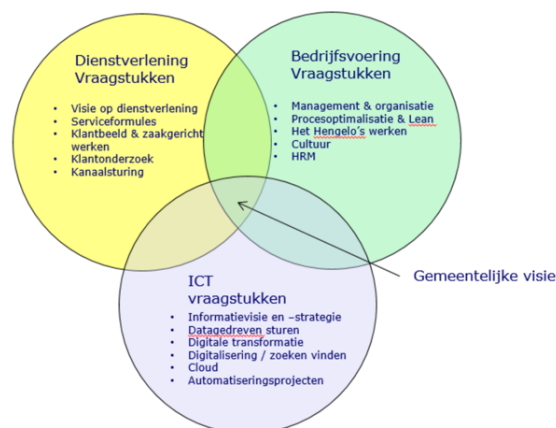
Figuur 3.1 Bestuurlijke kaders voor datagedreven sturing en ambtelijk gestuurde ontwikkelingen in de gemeentebrede realisatie van datagedreven sturing

3.2 Datagedreven sturing als in de organisatie te realiseren ontwikkeling

3.2.1 I-visie en -strategie 2020-2022

In november 2019 heeft het college de *i-visie en -strategie 2020-2022* vastgesteld.⁵⁸ Het beschrijft de gemeentelijke visie op informatievoorziening binnen gemeente Hengelo en geeft richting en prioritering aan lopende en toekomstige informatieprojecten en activiteiten. Dit in nauwe verbinding met de visie op dienstverlening en bedrijfsvoering (zie figuur 3.2).⁵⁹

Gemeente Hengelo wil graag een vitale partner voor haar inwoners en ondernemers zijn en blijven. Zij beschouwt ICT als onmisbare schakel. Automatisering en informatisering geven mogelijkheden om aansluiting met de veranderende samenleving te behouden en maken nieuwe vormen van samenwerking en besluitvorming mogelijk. De gemeente ziet het als haar missie om zorg te dragen voor betere en efficiëntere dienstverlening en bedrijfsvoering door de inzet van (informatie)technologie.⁶⁰

Figuur 3.2 Verbinding dienstverlening, bedrijfsvoering en i-visie en -strategie

Richtinggevende principes zijn:⁶¹

- “De inzet van (informatie)technologie draagt bij aan het behalen van onze organisatie doelen/ambities. De behoefte van de Hengeloër staat hierbij centraal;
- De wijze waarop de gemeente Hengelo informatietechnologie inzet, sluit nauw aan bij de vraag van de afdelingen;
- Informatie en data worden ingezet bij operationele, tactische en strategische besluiten;
- De informatiehuishouding (architectuur) past bij de organisatiedoelen en is flexibel en samenhangend (integraal) van opzet;
- De gemeente Hengelo kiest die (innovatieve) informatietechnologie, die past bij een moderne en flexibele organisatie;
- De informatiehuishouding is ingericht op het samenwerken met ketenpartners;
- De gemeente Hengelo volgt de landelijke standaarden, tenzij dit conflicteert met betere en efficiëntere dienstverlening en stuurt dan actief op aanpassingen van de landelijke standaard.”

De informatievisie vormt de leidraad voor de uitwerking van vier sporen voor informatievoorziening. ‘Datagedreven sturing’ is een van deze sporen. Na de vaststelling van de *i-visie en -strategie* door het college, is aan de vier sporen nadere uitwerking gegeven via de P&C-cyclus als aspect van de bedrijfsvoering.

De gemeente werkt op basis van een i-portfolio integraal en programmatisch aan informatievraagstukken. Het Programma Datagedreven sturing is een van de twee programma’s met de hoogste prioriteit en grootste investering in het i-portfolio (> € 209.000,-).⁶²

⁵⁸ College-/burgemeestersbesluit, i-visie en -strategie, zaaknummer 2463381, 10 december 2019; Openbare besluiten Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Hengelo, nr. B01, 10 december 2019.

⁵⁹ Gemeente Hengelo, i-visie en -strategie 2020-2022, zaaknummer 2463381, december 2019, p. 10.

⁶⁰ Gemeente Hengelo, i-visie en -strategie 2020-2022, zaaknummer 2463381, december 2019, p. 10.

⁶¹ Gemeente Hengelo, i-visie en -strategie 2020-2022, zaaknummer 2463381, december 2019, p. 10.

⁶² Gemeente Hengelo, i-visie en -strategie 2020-2022, zaaknummer 2463381, december 2019, p. 14. Bij de ambtelijke feitencheck is aangegeven dat het feitelijk ging om een bedrag van > € 200.000.

3.2.2 Programma Datagedreven sturing

In opdracht van het CMT⁶³ is een visie en aanpak voor datagedreven sturing in Hengelo opgesteld. Deze zijn vastgelegd in het document *Aan de slag met datagedreven sturing*, waarmee het CMT in mei 2019 heeft ingestemd. Het programma Datagedreven sturing is in november 2019 van start gegaan en liep tot en met december 2020.⁶⁴

Ambitie en bouwstenen

De gemeente stelt zich met datagedreven sturing tot doel een bijdrage te leveren aan het in control zijn van de gemeentelijke organisatie en aan het stimuleren van vernieuwing, zodat de gemeente kan blijven aansluiten bij de ontwikkelingen en verwachtingen van de stad.⁶⁵ Vanuit dit doel en een analyse van de toenmalige situatie is een drieledige ambitie geformuleerd:

- “Zorgen dat datagedreven sturing bij medewerkers (inclusief management) het nieuwe normaal wordt;
- Zorgen dat de ‘basis op orde’ is en het niveau van beschrijvende analyse voor meer thema’s van toepassing is. Feit gebaseerde (factbased) rapportages;
- Zorgen dat de stap naar meer ‘inzicht’ wordt gemaakt: via experimenten op het gebied van diagnostiserende analyses en naar voorspellende analyses. Vernieuwing!”⁶⁶

In aansluiting hierop zijn drie bouwstenen benoemd: datavaardige organisatie, data op orde en experimenteren (zie figuur 3.3).⁶⁷ Kader 1.1 geeft een toelichting bij basis/data op orde.

Figuur 3.3 Bouwstenen voor 2019 en 2020 (Bron: Aan de slag met datagedreven sturing, mei 2019, p. 7)

⁶³ Gemeente Hengelo, CMT-Memo Uitvoeren visie datagedreven sturing, 3 augustus 2019, zaaknummer 2371239.

⁶⁴ Gemeente Hengelo, CMT Memo MT Uitvoeren visie datagedreven sturing, 3 augustus 2019, zaaknummer 2371239.

⁶⁵ Gemeente Hengelo, Aan de slag met datagedreven sturing, zaaknummer 2371239, mei 2019, p. 6.

⁶⁶ Gemeente Hengelo, Aan de slag met datagedreven sturing, zaaknummer 2371239, mei 2019, p. 6.

⁶⁷ Gemeente Hengelo, Aan de slag met datagedreven sturing, zaaknummer 2371239, mei 2019, p. 7.

Kader 1.1 basis/data op orde

Onderdeel van de ambitie van de gemeente Hengelo is dat de 'basis op orde' is met als bouwsteen 'data op orde'. Met 'op orde' bedoelen gemeenten meestal dat zij de randvoorwaardelijke zaken voor datagedreven werken hebben ingericht.

Data op orde richt zich op zaken als de volledigheid, actualiteit, betrouwbaarheid en beschikbaarheid van de gegevens, de data. Dat vormt een solide basis voor datagedreven werken: data analyse staat of valt met de beschikbaarheid en kwaliteit van data.

Basis op orde gaat een stap verder. Het betreft ook de inrichting van randvoorwaarden voor een veilige en verantwoorde omgang met gegevens (informatieveiligheid, bescherming van persoonsgegevens en ethische vraagstukken).

Projecten voor de invoering van datagedreven sturing

Er zijn voor de periode tot eind 2020 zeven concrete projecten benoemd om datagedreven sturing in Hengelo in te voeren (zie kader 1.2). Het eerste project kende een geplande looptijd van eind december 2019 tot februari 2020. De overige projecten van begin maart 2020 tot eind december 2020.

Voor de invoering van datagedreven sturing zijn twee fasen voorzien. In Fase 1 worden ervaringen opgedaan in een of enkele experimenten met data-analyses in het sociaal domein. Daarop volgt een 'go/no-go moment', waarna bij een positief besluit Fase 2 start. Vanaf dat moment wordt structureel geïnvesteerd in de realisatie van datagedreven sturing in Hengelo.⁶⁸

Twee projecten richten zich op het experimenteren met data om een maatschappelijk probleem of intern informatievraagstuk op te lossen. De overige projecten scheppen randvoorwaarden voor een (ethisch) verantwoorde invoering van datagedreven sturing in de organisatie.

Kader 1.2 Uitvoeringsprojecten in programma Datagedreven sturing⁶⁹

Uit te voeren projecten om datagedreven sturing in te voeren in Hengelo:

1. Eerste experiment datagedreven werken in sociaal domein
2. Opzetten innovatiedatalab
3. Vervolgexperimenten datagedreven werken
4. Opzetten datamanagement. Deelprojecten:
 - Opzetten datakwaliteitsmanagement
 - Opzetten generieke datadomein
 - Opzetten datawarehouse
 - Opzetten framework voor dashboards
5. Inrichten organisatiestructuur (i-)organisatie
6. Datavaardige organisatie. Deelprojecten:
 - Opstellen profiel datavaardigheid
 - Bepalen datavaardigheid van huidige organisatie
 - Opzetten curriculum datavaardigheid als nieuwe trainingsaanbod
 - Opleiden en begeleiden van betrokken medewerkers en management
7. Ethische aspecten

⁶⁸ Gemeente Hengelo, CMT-Memo Uitvoeren visie datagedreven sturing, 3 augustus 2019, zaaknummer 2371239.

⁶⁹ Gemeente Hengelo, Aan de slag met datagedreven sturing, zaaknummer 2371239, mei 2019, p. 15-16.

3.2.3 Datagedreven sturing op structurele basis

Het programma Datagedreven sturing kende een looptijd van ruim een jaar (november 2019 - december 2020). Het CMT heeft op basis daarvan besloten om datagedreven sturing een structurele basis te geven. Met de inrichting van het Kern Datateam is er een centraal punt georganiseerd, waar dataoplossingen volgens een standaard worden gebouwd en opgeleverd. De ambitie voor datagedreven sturing is in dit team overgegaan.⁷⁰ Van de ambitie zijn korte- en lange termijn ambities voor het Kern Datateam afgeleid (zie kader 1.2).

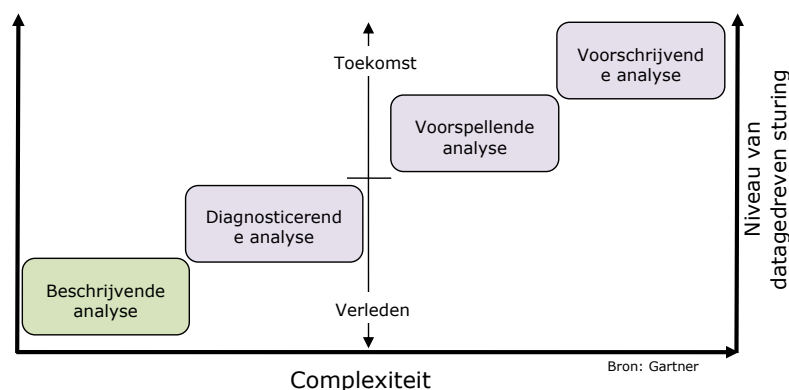
Kader 1.2 Ambities voor Kern Datateam⁷¹

Ambities Kern Datateam - korte termijn:

- Beantwoorden van informatievraagstukken met behulp van data
- Verbreden van kennis en expertise ten behoeve van het ontwikkelen en functioneel beheren van datagedreven oplossingen en diensten
- Zorgen dat de “basis op orde” is en blijft door middel van het inzichtelijk maken van de datakwaliteit → single point of truth
- Innoveren door nieuwe data-oplossingen (incl. tooling) te verkennen en toe te passen
- Bijdragen aan het creëren van een datavaardige organisatie
- Samenwerken met andere gemeentes, VNG en Kennispunt Twente om kennis/informatie te delen

Ambitie Kern Datateam - lange termijn:

- Datagedreven sturing is ingebed in de processen en bij medewerkers van de Gemeente Hengelo
- Het Kern Datateam is hét aanspreekpunt/kennis/expertise voor de hele organisatie als het gaat om datavraagstukken
- Er is één single point of truth voor alle data/datakwaliteit
- Allereerst de basis op orde krijgen om vervolgens de stap te kunnen maken naar Voorstellende analyse (model Gartner).

3.2.4 Herijking van i-visie en -strategie

De *i-visie en -strategie* van het college beslaat de periode 2020-2022. In het gesprek met de wethouder Bedrijfsvoering is naar voren gebracht dat een herijking in voorbereiding is, maar vertraging heeft

⁷⁰ Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Kern Datateam 2021, z.d.

⁷¹ Bron: Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2021.

opgelopen door onderbezetting als gevolg van vacatures in de afdeling I & IT. Binnen deze afdeling is per 1 oktober 2022 een nieuwe i-strateeg aangesteld, die onder meer de opdracht heeft om de i-visie en -strategie te herijken. Daarbij is de inzet om een vergezicht te schetsen gekoppeld aan een strategie die jaarlijks zal worden geactualiseerd. Datagedreven sturing blijft bij de herijking een spoor van de informatievoorziening. Het Kern Datateam heeft opdracht gekregen om op basis van ervaringen in de periode 2020-2022 lessen en inzichten te benoemen. Deze zullen door de i-strateeg worden verwerkt bij het opstellen van de datastrategie en bij de herijking van de i-visie en -strategie, die het college vervolgens zal vaststellen.⁷²

⁷² Vraaggesprek 28 september 2022; Vraaggesprek 5 oktober 2022.

4 Stand van zaken in helicopterview

Deelvraag 2 Waar staat de gemeente in de beleidsuitvoering en welke resultaten zijn bereikt?

Normenkader

- *De keuze voor implementatie van datagedreven sturing is onderbouwd gemaakt.*
- *De projecten voor de invoering van datagedreven sturing zijn volgens planning uitgevoerd.*

Bevinding op hoofdlijnen:

- De realisatie van datagedreven sturing is gestart vanuit het programma Datagedreven sturing. Na de eerste experimenten is volgens plan door het CMT bepaald of de gemeente op de ingeslagen weg wil doorgaan (go/no go moment). De keuze om datagedreven sturing structureel in de organisatie in te bedden berust op een bespreking van inhoudelijke en financiële overwegingen in MT-vergaderingen.
- In het programma Datagedreven sturing leggen zeven projecten de basis voor invoering van datagedreven sturing binnen Hengelo. Gedurende de looptijd van het programma Datagedreven werken is aan alle zeven projecten uitvoering gegeven.
Alle projecten zijn uitgevoerd, waarbij twee projecten anders zijn ingevuld (project 'opzetten datamanagement' en project 'ethische aspecten') en een project niet volledig is uitgevoerd (project 'datavaardige organisatie'). Een aantal projecten hebben (nog) niet de beoogde resultaten gehad. Met name het voornemen voor het inrichten van een datawarehouse vormt in de komende jaren een grote uitdaging en de eisen die dat stelt aan de inrichten van de data governance. Ook de datavaardigheid van medewerkers en leidinggevendenden vergt de nodige aandacht. En in samenhang daarmee verder opvolging geven aan het voornemen om tot het opstellen van een datavaardigheidsprofiel (per team/ individuele medewerkers gedifferentieerd).

In dit hoofdstuk geven we een toelichting op de bevindingen.

4.1 Programma Datagedreven sturing

Het document Aan de slag met datagedreven sturing beschrijft een aanpak voor de realisatie van datagedreven sturing. De aanpak gaat uit van een 'bottom-up' strategie: experimenten als 'aanjager' voor een proces van verbreding en verankering in de organisatie. Met als eindbeeld dat datagedreven sturing 'het nieuwe normaal' is in de organisatie. Een 'datavaardige organisatie' en de 'data op orde' zijn randvoorwaardelijk voor het 'experimenteren' (zie paragraaf 3.2.2 over deze drie 'bouwstenen').

4.1.1 De keuze voor datagedreven sturing is inhoudelijk en financieel onderbouwd

De keuze om datagedreven sturing structureel in de organisatie in te bedden berust op een inhoudelijke en financiële afweging. Het CMT zag in de eerste experimenten goede kansen voor datagedreven sturing.⁷³ Om meer slagkracht te krijgen, werd structurele investering in capaciteit voor het uitvoeren van dataprojecten nodig geacht. Daarbij is binnen de financiële kaders van de raad⁷⁴ gezocht naar mogelijkheden voor de inrichting van een Kern Datateam (het 'go/no go moment').⁷⁵ De percentuele

⁷³ Gespreksverslag 9 september 2022; Gemeente Hengelo, Agendaformulier CMT-vergadering, bijlage PowerPointpresentatie, 6 mei 2020.

⁷⁴ Gemeente Hengelo, Raadsbesluit Kaderbrief 2019, zaaknummer 2247489, 20 juni 2018. Bijlage Nadere uitwerking Kaderbrief 2019-2022.

⁷⁵ Gespreksverslag 9 september 2022; Gemeente Hengelo, Agendaformulier CMT-vergadering, bijlage PowerPointpresentatie, 6 mei 2020.

inzet vanuit het Kern Datateam voor projecten in de drie domeinen⁷⁶ is daarop afgestemd. Bij de eind-evaluatie van het programma Datagedreven sturing is geconstateerd dat de aanpak werkt en zo voortgezet kan worden.⁷⁷

4.1.2 Resultaten van projecten voor de invoering van datagedreven werken

De realisatie van datagedreven sturing is gestart vanuit het programma Datagedreven sturing. Dit programma liep van november 2019 tot en met december 2020 waarin uitvoering werd gegeven aan zeven projecten (zie paragraaf 3.2.2). Uit de eindevaluatie van het programma komt naar voren dat binnen de programmaperiode aan alle projecten uitvoering is gegeven. Al doende is aan enkele projecten een andere invulling gegeven vanuit nieuwe inzichten. Kort samengevat is dit het beeld eind 2020 met betrekking tot de zeven projecten:

1. Eerste experiment in sociaal domein: er is een dashboard voor Wmo ontwikkeld.⁷⁸
2. Opzetten innovatiedatalab: er is een Business Intelligence (BI)-tool⁷⁹ geselecteerd. De keuze is gevallen op de applicatie 'Cognos'. Er zijn test- en productieomgevingen ingericht.⁸⁰
3. Vervolgexperimenten datagedreven werken: er zijn in 2020 drie dataprojecten uitgevoerd binnen het Sociaal Domein en twee binnen Bedrijfsvoering (zie voor overzicht van alle projecten paragraaf 7.1).⁸¹
4. Opzetten van datamanagement: er zijn bij elk dataproject kwaliteitsanalyses uitgevoerd. Er zijn formats beheerdocumentatie (databronnen, datakwaliteit) opgesteld en een standaardisatie van de look & feel van dashboards gerealiseerd. Aan het voornemen van een generiek datadomein en datawarehouse is vooralsnog een andere invulling gegeven: er wordt per dataproject gewerkt met een datamodule binnen Cognos.⁸²
5. Inrichten van organisatiestructuur (i-)organisatie: er is in de organisatie een structuur voor samenwerken rond concrete dataprojecten gerealiseerd met daaraan gekoppeld een proces en werkwijze (zie hoofdstuk 5).⁸³
6. Datavaardige organisatie: Er is deels nog geen uitvoering gegeven aan de voornemens voor het opstellen van competentieprofielen voor groepen medewerkers die met data werken en het uitvoeren van een 'nulmeting'. Voor het Kern Datateam zijn de competenties bekend. Vanuit dit team is op hoofdlijnen in beeld welke competenties benodigd zijn voor datagedreven werken in de 'flexibele schil'⁸⁴ en ook bij de overige medewerkers. De uitwerking moet nog met HRM en de vakafdelingen verder vorm worden gegeven.⁸⁵ Het programma Datagedreven sturing voorzag in

⁷⁶ Grofweg gaat tweederde van de inzet naar het sociaal domein en een derde naar de overige domeinen (Agendaformulier CMT-vergadering, 6 mei 2020, Bijlage PowerPointpresentatie; Plan Kern Datateam 2022).

⁷⁷ Vraaggesprek 9 september 2022.

⁷⁸ Gemeente Hengelo, *PowerPointpresentatie Evaluatie programma datagedreven sturing* z.d.

⁷⁹ Een BI-tool is applicatiesoftware die is ontworpen om gegevens voor business intelligentie op te halen, te analyseren en bruikbaar te maken voor de organisatie.

⁸⁰ Gemeente Hengelo, *PowerPointpresentatie Evaluatie programma datagedreven sturing* z.d.

⁸¹ Overzicht dataprojecten, ontvangen vanuit Kern Datateam, d.d. Zie bijlage 2 van dit rekenkameronderzoek.

⁸² Gemeente Hengelo, *PowerPointpresentatie Evaluatie programma datagedreven sturing* z.d.

⁸³ Gemeente Hengelo, *PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2021*, z.d. Gemeente Hengelo, *PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2022*, z.d.

⁸⁴ Paragraaf 5.2.2 geeft een toelichting op dit begrip.

⁸⁵ Dit is naar voren gebracht bij de ambtelijke feitencheck.

opleidingsmogelijkheden.⁸⁶ Vanuit het programma zijn enkele medewerkers in het sociaal domein geschoold in het bouwen van dashboards.⁸⁷

7. Ethische aspecten: de wens om een ethische raad in te richten is nog niet gerealiseerd. In de dataprojecten is een DEDA⁸⁸ uitgevoerd om eventuele juridische en ethische vraagstukken en daarop te nemen acties vast te leggen.⁸⁹

4.2 Huidige stand van zaken in helicopterview

De ambitie voor datagedreven sturing is overgegaan in het Kern Datateam.⁹⁰ Dat betekent dat het team datagedreven sturing helpt realiseren langs de drie geformuleerde bouwstenen (zie figuur 3.3 op p. 21).

- Experimenteren
- Data op orde
- Datavaardige organisatie.

Op verzoek van de rekenkamer Hengelo inzichtelijk gemaakt waar de gemeente staat als het gaat om deze drie bouwstenen. Het Kern Datateam heeft daarvoor de notitie *Revisie 2022 – Visie Datagedreven Sturing* geschreven. Deze notitie is in bijlage 1 integraal opgenomen. Hieronder volgt een korte weergave van de stand van zaken, aangevuld met bevindingen uit de vraaggesprekken.

4.2.1 Experimenteren

Beoogd: Door te experimenteren met (data)-analyses worden nieuwe inzichten verkregen in het gebruik en toepassing ervan

- Er zijn 23 (data)projecten uitgevoerd (peildatum 22 juli). Bijlage 2 bevat een overzicht met korte toelichting per project. Hoofdstuk 7 bespreekt de projecten in overkoepelende zin.
- In het sociaal domein zijn volgens plan een aantal medewerkers aangewezen als data pioniers. Zij hebben na een training tot dashboard bouwer het Kern Datateam ondersteund bij het bouwen van enkele dashboards, vooral voor de afdeling Ondersteuning en zorg.⁹¹
- Het oorspronkelijke idee dat teams en individuele medewerkers zelfstandig data-analyse kunnen uitvoeren (*selfservice*) is voor de langere termijn nog steeds de intentie. Daarvoor moet eerst het niveau van datageletterdheid in de organisatie omhoog.⁹² Dit vraagt meer tijd⁹³ en vraagt als eerste stap meer digitale vaardigheid.⁹⁴
- In de dataprojecten zijn beschrijvende/ diagnostiserende analyses uitgevoerd. Momenteel wordt in het project Prognose Wmo/Jeugd de eerste stap naar voorspellende analyse gezet.

4.2.2 Data op orde

Onze data is betrouwbaar en beschikbaar voor het doel waarvoor het wordt gebruikt

- De kwaliteit van data wordt per dataproject in kaart gebracht. Om de betrouwbaarheid van de data te garanderen wordt in iedere dataoplossing altijd een validatie gedaan op oneffenheden in

⁸⁶ Gemeente Hengelo, *PowerPointpresentatie Evaluatie programma datagedreven sturing* z.d.

⁸⁷ Vraaggesprek 12 september 2022.

⁸⁸ DEDA staat voor De Ethische Data Assistent. Kader 6.1 in hoofdstuk 6 licht dit verder toe.

⁸⁹ Kern Datateam, *Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing*, 3 augustus 2022. Zie bijlage 1 van dit rekenkameronderzoek.

⁹⁰ Gemeente Hengelo, *PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2021*, z.d.

⁹¹ Kern Datateam, *Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing*, 3 augustus 2022.

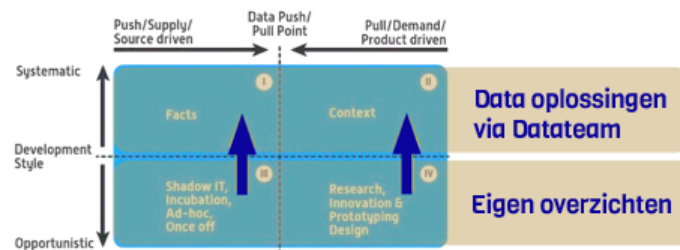
⁹² Gemeente Hengelo, *Aan de slag met datagedreven sturing*, mei 2019, p. 11.

⁹³ Vraaggesprek 28 september 2022.

⁹⁴ Vraaggesprek 29 september 2022.

de data en worden aantallen/ gegevens gecontroleerd op basis van het bronsysteem.⁹⁵ De kwaliteit van data wordt op een tabblad in de dashboards getoond.⁹⁶

- Als het nodig is worden in systemen of processen aanpassingen gedaan om de kwaliteit van data te verbeteren of te zorgen dat gewenste data structureel beschikbaar komen. Het uitgangspunt is daarbij dat problemen worden opgelost in de bronsystemen.⁹⁷
- Er bestaat de wens om, zoals in 2019 beoogd, een ethische raad met externe leden te formeren, die zich kan buigen over ethische aspecten. Dit concept moet nog concreet uitgewerkt worden.⁹⁸
- Er is bewust gekozen om in plaats van één groot datawarehouse in te richten te werken met datamodules binnen Cognos. Per onderwerp wordt een aparte datamodule vormgegeven. De datamodules fungeren als een soort “mini datawarehouse”.⁹⁹ Hoofdstuk 6 gaat dieper in op deze keuze.
- In figuur 4.1 is afgebeeld welke rapportages via het Kern Datateam beschikbaar komen. Dit zijn dataoplossingen die het Kernteam zelf bouwt en beheert voor de meer structurele, tactische/ strategische informatiebehoefte. En ‘ad hoc’ rapportages, opgesteld door applicatiebeheerders, die het Kern Datateam in beheer neemt en na een kwaliteitscheck in productie zet.¹⁰⁰

Figuur 4.1: Ad-hoc vs. structurele informatie a.d.h.v. Damhof Model¹⁰¹

4.2.3 Datavaardige organisatie

Beoogd: De organisatie begrijpt de meerwaarde van sturen op data en de medewerkers passen dit ook toe voor zover relevant voor hun werk en het management stuurt bewust op basis van data

- In het vervolg op het programma Datagedreven organisatie worden enkele acties structureel ingezet: twee keer per jaar een datagame voor nieuwe medewerkers in data-relevante functies, berichten via de intranetpagina ‘Data in zicht’ en de driewekelijkse demo Datateam.¹⁰² De demo is meermalen genoemd als bruikbare manier om bij te blijven.¹⁰³
- Het aanbieden van trainingen, e-learnings en workshops alleen blijkt niet voldoende voor medewerkers om de vertaling naar het dagelijkse werk te kunnen maken. Daarom wordt nu ingezet op de strategie van *learning on the job*.
- Het gebruik van data voor de onderbouwing van beslissingen en uitvoering van werkzaamheden wisselt sterk. In paragraaf 7.4 komt dit uitgebreider aan de orde.

⁹⁵ Kern Datateam, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022.

⁹⁶ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 12 september 2022.

⁹⁷ Kern Datateam, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022.

⁹⁸ Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2022, z.d.

⁹⁹ Vraaggesprek 29 september 2022.

¹⁰⁰ Kern Datateam, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022.

¹⁰¹ Bron: Kern Datateam, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022.

¹⁰² Kern Datateam, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022.

¹⁰³ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 4 oktober 2022.

5 Besturing en organisatie

Deelvraag 2 Waar staat de gemeente in de beleidsuitvoering en welke resultaten zijn bereikt?

Normenkader

- *De uitvoering van de projecten resulteert in een voor Hengelo bruikbare inbedding en werkwijze van datagedreven werken.*
- *De beleidsinstrumentatie is in overeenstemming met de ambities voor datagedreven sturing.*
- *Het experimenteren gaat gepaard met een strategie voor leren en veranderen.*

Bevinding op hoofdlijnen:

- Tot eind 2020 is programmatisch gestuurd op de realisatie van datagedreven sturing. Vervolgens is de aansturing in de managementlijn komen te liggen. Het management is verantwoordelijk voor sturing op het daadwerkelijk en verantwoord gebruiken van data.
- Het Kern Datateam helpt de organisatie in het beantwoorden van vragen met behulp van data. Het team is verankerd in de afdeling Informatie & IT. De aansturing van het Kern Datateam is binnen de afdeling I & IT belegd.
- Er is een structuur en vast proces ingericht voor het uitvoeren van dataprojecten. Rond het Kern Datateam wordt per project een flexibele schil gevormd van medewerkers die het project technisch of inhoudelijk helpen uitvoeren. In de uitvoering wordt kort cyclisch gewerkt volgens de scrum methodiek. Daarmee is in opzet een bruikbare inbedding en werkwijze voor de uitvoering van dataprojecten gerealiseerd. In de praktijk is volgens gesprekspartners meer sturing nodig op het daadwerkelijk gebruik van data en informatie ter onderbouwing en verantwoording van keuzes en beslissingen.
- Uit de gesprekken komt naar voren dat het Kern Datateam beschikt over de kennis, expertise en technologie voor het uitvoeren van dataprojecten. De beschikbare menskracht binnen het team en breder in de organisatie vormt een beperkende factor om versnelling te brengen in de beoogde verbreding, die nodig is om datagedreven sturing ‘het nieuwe normaal’ te laten worden. Een andere beperking ligt volgens gesprekspartners in de datavaardigheid. Het handelen op basis van data en inzichten verschilt per afdeling/ team en op persoonlijk niveau zijn er verschillen in de competenties en bereidheid om datagedreven te werken.
- De gesprekspartners zijn tevreden over de structuur en werkwijze die is ingericht voor de uitvoering van dataprojecten. Het leidt tot een goede vraaganalyse en dataoplossingen die daarop aansluiten. Kanttekeningen hierbij zijn meer focus op basisinformatie en het verkrijgen van overzicht over data/ applicaties en wie daarvoor aanspreekpunt/ verantwoordelijk is. Het datagedreven werken is nog onvoldoende ingebed als het gaat om het daadwerkelijke gebruik van dataoplossingen. Het schort volgens gesprekspartners aan een voldoende sturing op het gebruik van data inzichten vanuit het lijnmanagement. En er is meer aandacht nodig voor het proceseigenaarschap om sturing te geven aan een veilig en verantwoord gebruik van data.
- De werkwijze voor de uitvoering van dataprojecten gaat uit van kort cyclisch leren op basis van de scrum methodiek. Leren en verbeteren is hieraan inherent. Er zijn driewekelijkse demo’s die voor alle medewerkers toegankelijk zijn. Dit biedt medewerkers de mogelijkheid om zich door dataprojecten laten inspireren. Voor de beweging naar datagedreven werken als ‘nieuw normaal’ is verdere ontwikkeling van eigenaarschap voor processen belangrijk. Daar liggen raakvlakken met het programma Hengelo’s Werken.

In dit hoofdstuk geven we een toelichting op de bevindingen.

5.1 Sturing op realisatie van datagedreven sturing

De gemeente Hengelo acht een concernbrede aansturing van de informatievoorziening van belang.¹⁰⁴ De bestuurlijke verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de portefeuillehouder Bedrijfsvoering. De Afdelingsmanager I & IT/ Chief Information Officer (CIO) is ambtelijk verantwoordelijk voor het vertalen van de *i-visie en -strategie 2020-2022* naar opgaven voor de i-organisatie.¹⁰⁵

Tot eind 2020 stuurde de CIO op basis van het Programma Datagedreven sturing. De concernmanager Bedrijfsvoering was daarvoor vanuit het CMT ambtelijk opdrachtgever. Vervolgens is datagedreven sturing structureel in de lijn belegd. Het lijnmanagement is verantwoordelijk voor de sturing op het gebruik van data en te borgen dat dit verantwoord gebeurt.¹⁰⁶

5.1.1 Aansturing Kern Datateam

In december 2020 is het Kern Datateam van start gegaan. Vanuit het CMT worden kaders gesteld voor het datateam. Het CMT bepaalt de percentuele inzet van het Kern Datateam over de domeinen Sociaal, Fysiek en Bedrijfsvoering. Het Kern Datateam bepaalt samen met de vakafdelingen welke data-projecten in het i-portfolio van de afdeling Informatie & IT (I & IT) landen. Dit gebeurt op basis van het afwegingskader uit de *i-visie en -strategie* dat het CMT heeft vastgesteld. De afdelingsmanager I & IT functioneert als ambtelijk opdrachtgever van het Kern Datateam.¹⁰⁷

Het Kern Datateam is verankerd binnen de afdeling I&IT. Deze afdeling bestaat uit drie teams:

- Team Strategie, Advies en Projecten
- Team Functioneel & Informatiebeheer
- Team IT-bedrijf

Het Kern Datateam is gepositioneerd binnen het team Strategie, Advies en Projecten. Het team is samengesteld uit een Product Owner Data¹⁰⁸ en Data Engineers. Daarvoor is 4,89 FTE beschikbaar, waarvan al langere tijd één vacature open staat (1 FTE Data Engineer). De Product Owner Data is verantwoordelijk voor het prioriteren van de *backlog*¹⁰⁹ en begeleiden van dataprojecten en de data engineers voor het adviseren over en implementeren van data-oplossingen.¹¹⁰ De HR-verantwoordelijken voor de Product Owner Data en de Data Engineers ligt bij de teammanager Strategie, Advies en Projecten.¹¹¹

5.1.2 Sturing op gebruik van data

Om de betrokkenheid en commitment vanuit teams/ afdelingen te hebben voor de geboden dataoplossingen, wordt er per dataoplossing een eigenaar belegd. Deze persoon is verantwoordelijk voor de dataoplossing en verwante processen. Dit zorgt ervoor dat het Kern Datateam niet verantwoordelijk is voor het op een juiste manier omgaan met de data en het stimuleren van het gebruik. Het Kern

¹⁰⁴ Gemeente Hengelo, *i-visie en -strategie 2020-2022*, december 2019, p. 11.

¹⁰⁵ Gemeente Hengelo, *i-visie en -strategie 2020-2022*, december 2019, p. 11.

¹⁰⁶ Vraaggesprek 28 september 2022; Vraaggesprek 29 september 2022.

¹⁰⁷ Gemeente Hengelo, *agendaformulier MT-vergadering*, 6 mei 2020. Bijlage *PowerPointpresentatie Organisatie datagedreven sturen*, 29 april 2020; Gemeente Hengelo, *PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2021*, z.d.

¹⁰⁸ De term Product Owner komt vanuit de scrum methodiek. De Product Owner Data is eigenaar van het product 'datagedreven werken binnen Hengelo'.

¹⁰⁹ De term *backlog* komt vanuit de scrum methodiek. Het verwijst naar een lijst van zaken die uitgevoerd moeten worden tijdens de ontwikkeling van het product.

¹¹⁰

¹¹¹

Datateam heeft hierin wel een faciliterende rol in de zin van het geven van trainingen, ondersteunen bij gebruik en goed inrichten van autorisaties.¹¹²

5.2 Organisatiestructuur voor datagedreven sturing

5.2.1 Structuur voor uitvoeren van dataprojecten

Er is een structuur ingericht om informatievraagstukken te beantwoorden met data (zie figuur 5.1). De wens of behoefte om met gebruik van data een intern of maatschappelijk vraagstuk op te lossen is links in de figuur afgebeeld. In het midden staat het Kern Datateam, dat gemeentebreed werkt. Dit zorgt er voor dat er binnen de gemeente Hengelo een centraal punt is, waar dataoplossingen volgens een standaard worden gebouwd en opgeleverd. Medewerkers in de functie van i-adviseur of in de rol van data-expert vormen een schakel tussen teams of afdelingen met een wens of behoefte om met data een vraagstuk te beantwoorden en het Data Kernteam. Rechts in de figuur staan mogelijke samenwerkingspartners van buiten de gemeente, die de voor een bepaalde dataoplossing benodigde data en/of technologie kunnen leveren.

Figuur 5.1 Organisatiestructuur voor datagedreven sturing (Bron: Gemeente Hengelo, 2019)¹¹³

De praktijk is in overeenstemming met de geschetste structuur voor de uitvoering van dataprojecten op twee aspecten na:

- Bij het vormgeven van het Kern Datateam is een medewerker aangetrokken met kennis en ervaring op het gebied van data science/ machine learning. Kennispunt Twente heeft daarom geen rol binnen het Kern Datateam, maar zij zijn wel ondersteunend en adviserend voor het Kern Datateam.^{114 115}

¹¹² Kern Datateam van Gemeente Hengelo, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022.

¹¹³ Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2021, z.d.

¹¹⁴ Kern Datateam van gemeente Hengelo, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022.

¹¹⁵ Op dit moment loopt er een verkenningsoopdracht waarin gemeente Hengelo, Almelo en Enschede samen met Kennispunt Twente kijken naar de toekomstige rol- en taakverdeling tussen de gemeenten en Kennispunt Twente ten aanzien van het werken met kennisinformatie en datagedreven werken.

- De i-adviseur en data-expert vormen niet altijd de schakel tussen de ambtelijke organisatie en het Kern Datateam. Een informatievraagstuk kan ook rechtstreeks vanuit een team of afdeling bij het Kern Datateam terechtkomen.¹¹⁶

5.2.2 Flexibele schil rond Kern Datateam

Per dataproject wordt rond het team een flexibele schil vormgegeven. Deze bestaat uit medewerkers die technisch of inhoudelijk een bijdrage leveren in het opleveren van de dataoplossing. Dit zijn bijvoorbeeld applicatiebeheerders, financieel adviseurs, inhoudelijk experts, beleidsmedewerkers of administratief medewerkers. Zij ondersteunen bij het koppelen van de data, het duiden van de informatie en het geven van inzicht in of het aanpassen van de achterliggende processen.¹¹⁷ Kader 5.1 geeft ter illustratie twee concrete voorbeelden.

Kader 5.1 Twee concrete voorbeelden¹¹⁸

Samenstelling van team rond twee concrete dataprojecten:

Dashboard Ondersteuning & Zorg

Kern Datateam

- Product Owner Data: projectleiding, advies
- Data Engineer: Data vanuit bron ontsluiten, data modelleren, (ondersteunen bij) bouwen dashboard

Flexibele schil

- Medewerkers kwaliteit beheer: visualiseren van data, duiding geven aan cijfers, validatie op data, ambassadeur van dashboard richting team/afdeling
- Beleidsmedewerker WMO/Jeugd: bewaken datakwaliteit, duiding geven aan cijfers, kwaliteitscheck op inhoud, ambassadeur van dashboard richting team/afdeling
- Financieel adviseur: visualiseren van data, duiding geven aan cijfers, valideren van cijfers
- Applicatiebeheerders: ondersteunen bij ontsluiten van data uit bronsystemen, inzicht geven in datastructuren, kennis van systeem bij procesverbetering

Kavels bedrijventerreinen

Kern Datateam

- Product Owner Data: projectleiding, advies
- Data Engineer: Data vanuit bron ontsluiten, data modelleren, (ondersteunen bij) bouwen dashboard
- Data Engineer GIS: ontsluiten databron voor visualisatie op kaart

Flexibele schil

- Medewerker projecten en uitgifte: bewaken datakwaliteit, validatie op data, kennis van processen
- Accountmanagers: duiding geven aan cijfers, ambassadeur dashboard richting team/afdeling
- Planeconoom: duiding geven aan cijfers, valideren van cijfers
- Applicatiebeheerder: ondersteunen bij ontsluiten van data uit bronsystemen, inzicht geven in datastructuren

5.3 Proces en werkwijze voor uitvoeren van dataprojecten

De gemeente Hengelo werkt op basis van een i-portfolio integraal en programmatisch aan het oplossen van verschillende informatievraagstukken. Het Kern Datateam helpt de organisatie om informatievraagstukken te beantwoorden met data. Het startpunt voor een dataproject vormt een intern of maatschappelijk vraagstuk binnen de organisatie. Dataprojecten 'landen' in de i-portfolio en worden

¹¹⁶ Vraaggesprek 12 september 2022.

¹¹⁷ Kern Datateam van gemeente Hengelo, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022.

¹¹⁸ Aangereikt vanuit Afdeling Informatie & IT (per mail ontvangen d.d. 7 april 2022).

opgenomen in het totaaloverzicht van de werkzaamheden van de afdeling I & IT. De dataprojecten worden door het Kern Datateam zelfstandig opgepakt. De afspraak is dat het team de prioritering en planning bepaalt.¹¹⁹ Er is voor de prioritering een toetsingskader dat door het CMT is vastgesteld en onderdeel is van de i-visie en -strategie.¹²⁰

Er is in Hengelo een vast proces voor dataprojecten die vanuit het Kern Datateam worden opgeleverd. De fasen en belangrijkste spelers per fase zijn¹²¹:

- *Wensen/ behoeftes ophalen uit de organisatie.* Dataprojecten starten vanuit een concreet vraagstuk. De Product Owner Data en de opdrachtgevers van dataprojecten brengen de wensen/ behoeften op dit vlak in beeld. I-adviseurs kunnen een datavraagstuk doorspelen naar de Product Owner Data.
- *Eerste verkenning van wens/behoefte.* De Product Owner Data verkent met de opdrachtgever de achterliggende vraag. Zij schakelt als dat nodig is met de Data Engineer en/of met de i-adviseur als er raakvlakken zijn met hun werk. In deze fase worden ook acceptatiecriteria opgesteld: criteria waaraan de dataoplossing bij oplevering ervan moet voldoen.
- *Concreet maken met opdrachtgever/gebruiker.* In deze fase trekken de Product Owner en Data Engineer samen op om de opdracht met de opdrachtgever verder uit te werken. Wat moet er gedaan worden om de dataoplossing op te leveren en hoe is dat technisch te realiseren.
- *Ready for sprint.* Het Kern Datateam werkt volgens de scrum-methodiek. In deze fase wordt gezorgd dat de opdracht is opgeknipt in werkpakketten die in één sprint opgepakt kunnen worden, dat de taken/ afhankelijkheden zijn benoemd en dat er is commitment van opdrachtgever om mensen/ middelen te leveren.
- *Realisatie in sprint(s).* In deze fase bouwt de Data Engineer de dataoplossing, daarbij ondersteund door de data-expert. Er is continue afstemming over voortgang en inhoud met de opdrachtgever en de medewerkers in de flexibele schil.
- *Oplevering.* Het dataproject eindigt met het opleveren van de dataoplossing aan opdrachtgever. Daarbij worden rollen en verantwoordelijkheden benoemd en het beheer van de dataoplossing afgestemd.

5.4 Organisatorische randvoorwaarden

5.4.1 Capaciteit

Hengelo heeft een hoge ambitie voor datagedreven sturing binnen de eigen organisatie. In het eindbeeld is datagedreven sturing het 'nieuwe normaal'. De ambtelijke top ziet het als een ontwikkeling die niet van vandaag op morgen gerealiseerd is¹²², maar vindt wel dat er continue ontwikkeling moet blijven plaatsvinden op het gebied van datagedreven sturing. Daarbij moet er balans zijn tussen de hoge ambities aan de ene kant en het 'absorptievermogen' van de organisatie die er mee moet gaan werken aan de andere kant.¹²³

¹¹⁹ Kern Datateam van gemeente Hengelo, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022.

¹²⁰ Gemeente Hengelo, i-visie en -strategie 2020-2022, 2019, p. p. 14; Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2022, z.d.

¹²¹ Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2022, z.d.; Vraaggesprek 12 september 2022.

¹²² Vraaggesprek 24 oktober 2022.

¹²³ Toevoeging naar aanleiding van ambtelijke feitencheck.

Initieel is er door de raad 1,67 FTE aan geld beschikbaar gesteld. Vanuit bestaande datafuncties is dit 2,89 geworden.¹²⁴ Vanuit de doorontwikkeling binnen Afdeling I & IT zijn aan het Kern Datateam 2 FTE voor Data Engineer (GIS) toegevoegd. Het Kern Datateam geeft aan over de benodigde tools voor opslag, analyse en visualisatie van data te beschikken.¹²⁵ De Data Engineer in het Kern Datateam heeft kennis en ervaring op het gebied van data science/ machine learning.¹²⁶ Dat stelt de gemeente in staat om 'in eigen huis' de gewenste stap naar voorspellende analyse te zetten.

Er is een lijst van dataprojecten die de organisatie graag zou verwezenlijken, maar nog niet allemaal in uitvoering kunnen worden genomen.¹²⁷ Om meer dataprojecten te realiseren, vormt vooral de menskracht het ontbrekende punt. Dat komt in meerdere gesprekken aan de orde.¹²⁸

De data engineer in het Kern Datateam verenigt veel verschillende rollen in zijn functie (data engineer, data modelleur en data visualisatie expert en functioneel beheerder van Cognos).¹²⁹ Desgevraagd wordt vanuit het Kern Datateam aangegeven dat het 'opknippen' en anders beleggen van taken op het gebied van het functioneel beheer en het bouwen van dashboards een mogelijkheid kan zijn om voldoende capaciteit in nieuwe dataprojecten te kunnen blijven steken.¹³⁰

Binnen de projecten lukt het om ambities voor datagedreven sturing met de beschikbare middelen te realiseren.¹³¹ De opdrachtgevers committeren zich aan het beschikbaar stellen middelen en menskracht en houden zich daar in de praktijk aan. Wel gaan reguliere werkzaamheden van betrokken medewerkers voor op hun bijdrage aan dataprojecten. Door de personeelskrapte binnen de afdeling, zorgt dat soms voor vertraging van projecten.¹³²

Vanuit het management is aangegeven dat de datavaardigheid in de organisatie erg wisselend is. Zowel in het herkennen van vraagstukken die met behulp van data kunnen worden aangepakt, als het benoemen van wensen en behoeften van gebruikers van een dashboard en het daadwerkelijke gebruiken van data en inzichten in de onderbouwing en verantwoording van keuzes en beslissingen. Vanuit het management is er op gewezen dat het belangrijk is om niet te snel te gaan, zodat minder datavaardige medewerkers niet afhaken.¹³³ Tegelijkertijd moet er ook voldoende ambitie en tempo zijn voor de mensen die wel voldoende datavaardig zijn. Er moet dus met verschillen in snelheid en diepgang worden gewerkt.¹³⁴

5.4.2 Inbedding

De gesprekspartners zijn tevreden over de structuur en werkwijze die is ingericht voor de uitvoering van dataprojecten. Het leidt tot een goede vraaganalyse en dataoplossingen die daarop aansluiten.

¹²⁴ Door een al langer open staande vacature voor een Data Engineer (1 FTE) is de feitelijke bezetting 1,89 FTE.

¹²⁵ Vraaggesprek 29 september 2022.

¹²⁶ Vraaggesprek 12 september 2022.

¹²⁷ Vraaggesprek 24 oktober 2022; Vraaggesprek 9 september 2022.

¹²⁸ Vraaggesprek 9 september 2022; Vraaggesprek 12 september 2022; Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 28 september 2022.

¹²⁹ Vraaggesprek 12 september 2022; Vraaggesprek 29 september 2022.

¹³⁰ Vraaggesprek 12 september 2022; Vraaggesprek 29 september 2022.

¹³¹ Vraaggesprek 9 september 2022.

¹³² Vraaggesprek 12 september 2022.

¹³³ Vraaggesprek 24 oktober 2022.

¹³⁴ Toevoeging naar aanleiding van ambtelijke feitencheck.

Daarbij wordt in meerdere gesprekken wel de kanttekening geplaatst dat dashboards zich meer zouden moeten beperken tot basisinformatie.¹³⁵ Dat vereist dat teams en afdelingen hun doelen en indicatoren helder hebben en zich beperken tot de informatie die daarvoor nodig. Dat klinkt vanzelfsprekend, maar in een politiek-bestuurlijke context kan de neiging bestaan om meer informatie te willen opnemen om snel op vragen vanuit het college of de raad te kunnen reageren.¹³⁶ Een tweede kanttekening bij de structuur en werkwijze is dat het voor medewerkers van het Kern Datateam lastig te bepalen is wie in een dataproject om tafel moeten zitten. Er is geen overzicht van processen in relatie tot de data en wie daarvoor het aanspreekpunt/ verantwoordelijk is. Er bestaat breder in de organisatie behoefte aan een dergelijk overzicht en dit is bij de i-strategie onder de aandacht gebracht. Vanwege een gebrek aan capaciteit en andere prioriteiten wordt dit nog niet opgepakt.¹³⁷

Vanuit de optiek van een bruikbare inbedding schort het aan voldoende sturing op het daadwerkelijk gebruiken van de dashboards. Dit is in vrijwel alle gesprekken aan de orde gekomen. Datagedreven werken is niet iets wat medewerkers 'erbij doen', maar betekent een andere manier van werken.¹³⁸ Volgens het management is het een ontwikkeling die de organisatie nu aan het doormaken is. Het vraagt tijd om de datavaardigheid van medewerkers te ontwikkelen en om iedereen daar in mee te nemen.¹³⁹

Tot slot is in meerdere gesprekken het belang van proceseigenaarschap als aandachtspunt benoemd.¹⁴⁰ Het eigenaarschap van data die medewerkers genereren bij de uitvoering van hun werkzaamheden ligt bij het lijnmanagement. Dat betekent dat managers zich verantwoordelijk moeten voelen voor een veilig en verantwoord gebruik van deze data en daar naar handelen. Vakinhoudelijke afdelingen behoren hun eigen proces te kennen en aan medewerkers opdracht te geven om in dat proces te borgen dat risico's gemitigeerd zijn.¹⁴¹ Daarvan is op dit moment onvoldoende sprake zo blijkt uit de gesprekken. Ondersteunende disciplines kunnen daarin faciliteren, maar alleen als er vanuit de vakdisciplines overzicht is van wie op welk niveau eigenaar is van het proces, data en applicaties.¹⁴²

5.4.3 Leren en veranderen

Strategie voor leren binnen dataprojecten

Binnen dataprojecten is de leerstrategie geborgd in de werkwijze. Een vast onderdeel van de sprintritmiek is een *retrospective*. Dat houdt in dat met medewerkers uit de 'flexibele schil' uit de afgelopen sprint wordt teruggekeken naar wat goed en wat nog verbeterd kan worden (zie figuur 5.2). Dat item komt op de *backlog*¹⁴³ te staan en wordt in een volgende sprint opgepakt. Een ander onderdeel van de sprintritmiek is de demo. Medewerkers in de organisatie kunnen zich voor de driewekelijkse demo aanmelden en zo bij elkaar ideeën opdoen voor wat er met data mogelijk is.¹⁴⁴

¹³⁵ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

¹³⁶ Vraaggesprek 24 oktober 2022.

¹³⁷ Vraaggesprek 12 september 2022.

¹³⁸ Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

¹³⁹ Vraaggesprek 24 oktober 2022.

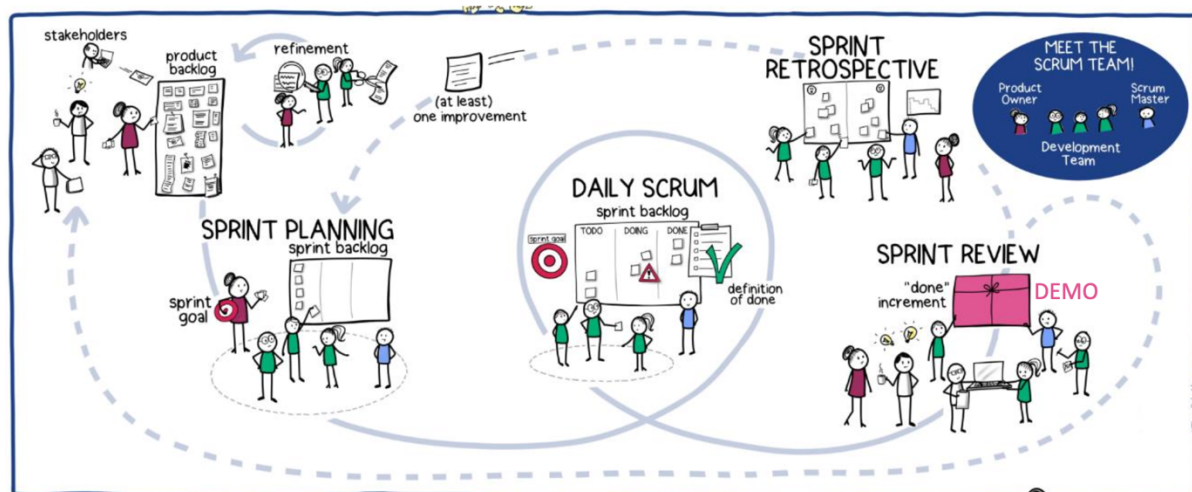
¹⁴⁰ Vraaggesprek 28 september 2022; Vraaggesprek 5 oktober 2022; Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

¹⁴¹ Vraaggesprek 5 oktober 2022.

¹⁴² Vraaggesprek 28 september 2022.

¹⁴³ De *backlog* geeft de lijst van wijzigingen en uitbreidingen die op een product toegepast moeten worden.

¹⁴⁴ Vraaggesprek 29 september 2022.

Figuur 5.2 Werkwijze Kern Datateam: Scrum (bron: Plan Kern Datateam 2021)

Organisatiebrede strategie voor leren en veranderen

De gemeente investeert in de bewustwording bij medewerkers over wat met data kan en mag. Ook worden er mogelijkheden voor training en scholing geboden. Er is geen gevolg gegeven aan het voornemen om overzicht over de datavaardigheid van medewerkers te krijgen. Gesprekspartners geven aan dat de datavaardigheid tussen en binnen afdelingen en teams verschilt. Dat hangt samen met de aard van het werk, maar ook met de gevoelde urgentie om met gebruik van data de bedrijfsvoering te verbeteren.¹⁴⁵ Verschillen op persoonlijk niveau houden verband met opleiding en werkverleden. Jongere generaties zijn over het algemeen bedrevener in het gebruik van data en medewerkers met een lange staat van dienst zijn soms minder geneigd om keuzes en beslissingen te baseren op data.¹⁴⁶ Er is ook (nog) geen gevolg gegeven aan het voornemen om voor functies waarin medewerkers met data werken profielen op te stellen van vaardigheden en competenties die datagedreven sturing van hen vraagt.¹⁴⁷ De HR-focus ligt op digitale vaardigheid. Dat is in lijn met de bestuurlijke aandacht voor de Digitale Transformatie.¹⁴⁸ Digitale vaardigheid gaat aan datavaardigheid vooraf. Maar voor datagedreven sturing als 'nieuwe normaal' is belangrijk dat de focus van HR zich ook op datavaardigheid in diverse functieprofielen richt.¹⁴⁹

Gesprekspartners geven aan dat er inmiddels veel dataprojecten zijn uitgevoerd, maar dat de beoogde olievlekwerking nog niet is bereikt.¹⁵⁰ Daarvoor is, zoals hiervoor besproken, proceseigenaarschap een belangrijke voorwaarde. Dat zorgt voor organisatorische condities voor het verbeteren van een veilig en verantwoord gebruik van data in reguliere werkprocessen. Desgevraagd geeft de gemeentesecretaris aan dat er geen strategie of aanpak is om versnelling te brengen in de beweging naar datagedreven sturing als 'nieuwe normaal'. Maar er zijn wel raakvlakken met de ambitie binnen het programma Hengelo's werken om medewerkers vanuit nieuwe leidinggevende rollen te ondersteunen in de verandering naar meer eigenaarschap en persoonlijk leiderschap.¹⁵¹

¹⁴⁵ Vraaggesprek 9 september 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

¹⁴⁶ Vraaggesprek 9 september 2022; Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022

¹⁴⁷ Vraaggesprek 4 oktober 2022.

¹⁴⁸ Gemeente Hengelo, Zomerbrief 2022-2026, juli 2022, 23-NB-9.1 Programma Digitale Transformatie.

¹⁴⁹ A & O fonds Gemeenten, *Datagedreven sturing in gemeenten*, 2017, p. 48, 49.

¹⁵⁰ Vraaggesprek 28 september 2022.

¹⁵¹ Vraaggesprek 9 september 2022.

6 Borging van een verantwoorde omgang met data en technologie

Deelvraag 3 Wat heeft de gemeente aan de voorkant geregeld en georganiseerd om een verantwoorde inzet van en omgang met data en technologie te borgen?

Normenkader

De gemeente heeft iets geregeld of georganiseerd:

- om met privacy- en ethische aspecten om te gaan
- voor het borgen van informatieveiligheid
- om uit de valkuilen van gebruik van algoritmen te blijven
- om te zorgen voor een toegankelijke overheid die de burger centraal stelt

- Een verantwoorde inzet van en omgang met data en technologie vraagt van de gemeente dat zij de 'basis op orde' heeft. Aan het eind van het programma Datagedreven sturing is benoemd wat de gemeente op dit vlak nog te doen heeft en welke start is gemaakt met data governance. Een voorstel voor de verdere inrichting van data governance heeft geen nadere uitwerking gekregen. In praktijk wordt via de dataprojecten volgens een vaste lijn vorm gegeven aan data governance. In gesprekken is gewezen op het belang van overzicht over processen en data, het benoemen en beleggen van eigenaarschap van het proces/data en daarvoor verantwoordelijkheid voelen en nemen.
- De gemeente heeft privacy- en informatiebeveiligingsbeleid. Het lijnmanagement is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Het lijnmanagement wordt hierin ondersteund door medewerkers in een adviserende en/of toezichthoudende functie.
- De AVG vormt een belangrijk kader voor het verwerken van persoonsgegevens. Er is momenteel geen overzicht over de rechtmatigheid van gegevensverwerking in de dataprojecten doordat dataprojecten waarin persoonsgegevens worden verwerkt (nog) niet in het verwerkingenregister zijn opgenomen. Om de privacyrisico's van een gegevensverwerking in kaart brengen heeft de gemeente een werkwijze opgesteld, waarin ook de wenselijkheid wordt beoordeeld van een systematische bespreking en documentatie van eventuele ethische aspecten.
- Informatiebeveiliging betreft het geheel van processen en maatregelen waarmee de gemeente de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van informatiesystemen borgt. In de context van datagedreven sturing richt zich dit op Cognos, de applicatie die het Kern Datateam gebruikt. Door in Cognos datamodules te bouwen, komen data en informatie voor vakinhoudelijk medewerkers beschikbaar zonder toegang te geven tot de bronapplicaties. De applicatiebeheerder bepaalt over welke databronnen het Kern Datateam kan beschikken. Op die manier is de integriteit en vertrouwelijkheid van data in de bronsystemen geborgd. Het Kern Datateam valideert de kwaliteit van data in de rapporten en dashboards. Door Cognos als 'hoog risico' applicatie te benoemen, wordt het meegenomen in het informatieveiligheidsbeleid van de gemeente Hengelo.
- De gemeente toont zich een toegankelijke overheid door op de gemeentelijke website het privacybeleid op een publieksvriendelijke manier toe te lichten en digitale formulieren op te nemen voor het stellen van vragen en het melden van een datalek. Er is geen specifiek digitaal formulier voor burgers die gebruik willen maken van rechten die zij op basis van de AVG hebben. Wel zijn hiervoor protocollen ontwikkeld. Inwoners met een klacht/ bezwaar over het gebruik van data, kunnen dat kenbaar maken via reguliere procedures voor bezwaarschriften/ klachten kenbaar maken. Ook daarvoor zijn op de website digitale formulieren opgenomen.

In dit hoofdstuk geven we een toelichting op de bevindingen.

6.1 Datamanagement

6.1.1 Inrichten van data governance

Data governance is in relatie tot datagedreven sturing binnen de gemeente Hengelo omschreven als “de uitvoering en handhaving van beleid ten aanzien van het beheer van data”.¹⁵² In het kader van het programma Datagedreven sturing is een *Plan van aanpak non-invasieve data governance* voorgesteld.¹⁵³ Het plan start met een schets van wat de gemeente eind 2020 nog te doen staat om de basis op orde te krijgen en al doet op het vlak van data governance. Centrale thema’s zijn:

- Benoemen van data eigenaren;
- Weten wie data definiëren, produceren en gebruiken;
- Het verhogen van de datakwaliteit;
- Metadatamanagement;
- Verbeteren van de data/applicatie classificatie en het verwerkingenregister.

Het plan van aanpak bevat een voorstel hoe de gemeente Hengelo de inrichting van data governance kan organiseren. Zodanig dat data governance vanuit bestaande rollen en verantwoordelijkheden in de organisatie wordt vormgegeven (vandaar: non-invasief¹⁵⁴). Er wordt een incrementele benadering voorgesteld, waarbij één persoon, ondersteunend aan het Kern Datateam en de informatiearchitect, een voortrekkersrol neemt bij het inrichten van de data governance. Het voorstel heeft geen verdere uitwerking gekregen.

In de praktijk krijgt data governance stapsgewijs vorm via dataprojecten. Per project worden rollen en verantwoordelijkheden benoemd en belegd, datadefinities bepaald, en analyses uitgevoerd op de datakwaliteit. Daarbij wordt een vaste lijn gevolgd. De Product Owner Data vervult hierin een regierol.¹⁵⁵ In de dashboards worden de datadefinities en het eigenaarschap van de data en van het dashboard getoond.¹⁵⁶ Alle dashboards bevatten een extra tabblad om voor gebruikers transparant te maken wat de kwaliteit van data is en hoe dit is gevalideerd.¹⁵⁷ Dit geeft gebruikers een beeld van de betrouwbaarheid en kan prikkelen om bij de data producenten op verbetering aan te dringen.¹⁵⁸

6.1.2 Onvoldoende overzicht en eigenaarschap

In de gesprekken is naar voren gebracht dat de gemeente geen overzicht heeft welke processen en data er in de organisatie zijn en waar ze in de organisatie worden beheerd en gebruikt. Daarbij is opgemerkt dat er behoefte is aan een dergelijk overzicht, ook breder in de organisatie. Daarover zijn ook signalen afgegeven richting de informatiestrategie binnen de afdeling I & IT. Bij gebrek aan capaciteit is dit nog niet opgepakt.¹⁵⁹ Door het gebrek aan overzicht loopt het Kern Datateam er bij de start van nieuwe projecten tegen aan dat onduidelijk is wie aanspreekpunt en/of verantwoordelijk is voor

¹⁵² Gemeente Hengelo, *PowerPointpresentatie Plan van aanpak non-invasieve data governance*, z.d.

¹⁵³ Gemeente Hengelo, *PowerPointpresentatie Plan van aanpak non-invasieve data governance*, z.d.

¹⁵⁴ Het concept van non-invasieve data governance is ontleend aan Seiner. <https://tdan.com/wp-content/uploads/2019/10/KIK-Consulting-Non-Invasive-Data-Governance-Framework-20190516.pdf>

¹⁵⁵ Vraaggesprek 12 september 2022.

¹⁵⁶ Vraaggesprek 12 september 2022; Vraaggesprek 29 september 2022.

¹⁵⁷ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 28 september 2022.

¹⁵⁸ Vraaggesprek 29 september 2022.

¹⁵⁹ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 28 september 2022.

data en hoe kan worden geregeld dat de verantwoordelijkheden kenbaar zijn en door de verantwoordelijke worden opgepakt.¹⁶⁰

Als het gaat om het benoemen en beleggen van het proceseigenaarschap en bijbehorende verantwoordelijkheden, is er volgens diverse gesprekspartners nog veel te winnen. Het lijnmanagement is formeel verantwoordelijk voor processen en de data die daarin worden gegenereerd. Diverse gesprekspartners geven aan dat de eigenaarsrol en daarmee gepaard gaande verantwoordelijkheden in praktijk onvoldoende wordt gevoeld en genomen. Het management hoeft weliswaar de *ins en outs* van processen niet te kennen, maar het beleggen van eigenaarschap hiervan is wel noodzakelijk.¹⁶¹ Het benoemen en beleggen van het proceseigenaarschap heeft de aandacht van de verantwoordelijk wethouder en is ook onderwerp van gesprek met het management.¹⁶²

Het benoemen en beleggen van de eigenaarsrol is essentieel voor goed datamanagement. Illustratief in dit verband is het project Grip op personeelslasten. In dit project is een dashboard opgeleverd met borgingsafspraken voor het gebruik en verdeling van rollen en verantwoordelijkheden. Door de afspraken te ondertekenen is het belang ervan symbolisch kracht bijgezet. Maar recent is gebleken dat data onjuist zijn geregistreerd en onvoldoende actueel zijn gehouden.¹⁶³ Geïnterviewde managers dragen dit voorbeeld aan om te duiden dat de *checks & balances* er ook in moet voorzien dat gemaakte afspraken periodiek worden besproken en actueel gehouden worden. Daarin ziet men voor het Kern Datateam een sterkere rol weggelegd om dit te initiëren.¹⁶⁴

6.2 Borgen van privacy, ethiek en informatieveiligheid

6.2.1 Beleid voor privacy en informatiebeveiliging

Er is actueel beleid voor het borgen van privacy¹⁶⁵ en informatiebeveiliging.¹⁶⁶ Het beleid is door het college vastgesteld.¹⁶⁷ In de betreffende beleidsstukken zijn uitgebreide uitgangspunten en sturings- en verantwoordingslijnen vastgelegd. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)¹⁶⁸ is leidend voor het privacy beleid en de Baseline informatiebeveiliging Overheid (BIO)¹⁶⁹ voor het informatiebeveiligingsbeleid. Er is een overlegstructuur informatieveiligheid & privacy.¹⁷⁰ De gemeente heeft bij de actualisering van de beleidsstukken door *selfassessment* haar huidige volwassenheidsniveau bepaald, zowel voor de gegevensbescherming als de informatiebeveiliging. Zij heeft doelen vastgesteld voor het te bereiken volwassenheidsniveau en daarvan afgeleid ontwikkelpunten bepaald.¹⁷¹

¹⁶⁰ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 28 september 2022.

¹⁶¹ Vraaggesprek 28 september 2022.

¹⁶² Vraaggesprek 5 oktober 2022.

¹⁶³ Vraaggesprek 28 september 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

¹⁶⁴ Vraaggesprek 24 oktober 2022.

¹⁶⁵ Gemeente Hengelo, Beleid gegevensbescherming AVG (privacy), 2021.

¹⁶⁶ Gemeente Hengelo, Strategische informatiebeveiligingsbeleid 2022-2025, februari 2022.

¹⁶⁷ Gemeente Hengelo, Collegebesluit Actualisatie privacybeleid, zaaknummer 3196824, 15 juni 2021; Gemeente Hengelo, Collegebesluit Strategische informatiebeveiligingsbeleid 2022-2025, zaaknummer 3407169, 19 april 2022.

¹⁶⁸ De AVG is een Europese verordening die de regels voor de verwerking van persoonsgegevens door bedrijven en overheidsorganisaties standaardiseert. De AVG is sinds 25 mei 2018 van toepassing.

¹⁶⁹ De BIO is het basisnormenkader voor informatiebeveiliging binnen alle overheidslagen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen). Sinds 1 januari 2020 is de BIO van toepassing.

¹⁷⁰ Gemeente Hengelo, Memo 'Overlegstructuur informatieveiligheid & privacy', 8 februari 2021.

¹⁷¹ Gemeente Hengelo, Managementreactie bij De AVG en de gemeente Hengelo in 2021, 11 mei 2021 p. 2; Gemeente Hengelo, Strategische informatiebeveiligingsbeleid 2022-2025, februari 2022, p. 10.

Over de voortgang en prestaties wordt de raad via de P & C-cyclus geïnformeerd. In de beleidsbegrotingen 2020 en 2021 en de Jaarstukken 2021 is over de doelen en acties met betrekking tot informatiebeveiliging verslag gedaan in relatie tot de Informatisering en IT (paragraaf 6.7.5).¹⁷² In de Jaarstukken 2020 en de Beleidsbegroting 2022 en 2023 is hierover een aparte paragraaf opgenomen (paragraaf 6.7.6).¹⁷³

6.2.2 Intern toezicht en advisering vanuit ondersteunende disciplines

De gemeente heeft in 2018 in overeenstemming met de AVG een Functionaris Gegevensbescherming (FG) benoemd. Deze fungeert als onafhankelijk intern toezichthouder en geeft gevraagd en ongevraagd advies. De positionering van de FG binnen de organisatie stelt hem in staat om onafhankelijk toezicht te houden en rechtstreeks aan het bestuur te rapporteren. Wel is in een vraaggelbesprek de beperkte capaciteit voor de functie van FG ter sprake gekomen.¹⁷⁴ In 2021 zijn maatregelen genomen om de informatiebeveiliging te verstevigen. Er is nu een volledige FTE voor de CISO-functie en een vast budget voor informatiebeveiliging.¹⁷⁵

De FG brengt jaarlijks verslag uit van zijn bevindingen met betrekking tot de naleving van de AVG en verbindt hieraan concrete aanbevelingen voor de (verdere) verbetering. Het college heeft van de verslagen kennis genomen, de aanbevelingen vastgesteld en de directie opdracht gegeven om daaraan invulling te geven.¹⁷⁶ Naar aanleiding van aanbevelingen in het eerste jaarverslag is een Privacy Officer aangesteld om de organisatie te ondersteunen in de naleving van de AVG. Er zijn sinds 2020 goede stappen gezet, maar uit de FG-jaarverslagen en onderzoek door een extern bureau blijken nog flinke verbeterlagen nodig. De gemeente wil daarin gedurende twee jaar extra investeren.¹⁷⁷

6.2.3 Omgang met privacy- en ethische aspecten

Verwerkingenregister

Wanneer gemeenten datagedreven willen werken, is het van belang dat de gegevens actueel en betrouwbaar zijn, maar ook dat je ze überhaupt (nog) mag verwerken.¹⁷⁸ De gemeenten zijn vanuit het transparantiebeginsel verplicht om een verwerkingenregister bij te houden, waarin de gemeente vastlegt welk soort persoonsgegevens met welk doel en op welke grondslag worden verwerkt. De gemeente Hengelo heeft in 2018 een verwerkingenregister ingericht.¹⁷⁹ De Functionaris Gegevensbescherming stelt in zijn jaarverslagen over 2020 en 2021 vast dat het verwerkingenregister niet volledig en actueel is en dat daarvoor ook geen proces is ingericht.¹⁸⁰ Voor onder meer de dataprojecten geldt deze niet in het verwerkingenregister zijn opgenomen. Binnen de projecten wordt tijdens een DEDA-sessie transparant of in het project persoonsgegevens worden verwerkt en, zo ja, of dat wettelijk is

¹⁷² Gemeente Hengelo, Beleidsbegroting 2020-2023, p. 171; Gemeente Hengelo, Beleidsbegroting 2021-2024, p. 179; Gemeente Hengelo, Jaarstukken 2020, p. 219.

¹⁷³ Gemeente Hengelo, Beleidsbegroting 2022-2025, p. 180; Gemeente Hengelo, Jaarstukken 2021, p. 207; Gemeente Hengelo, Beleidsbegroting 2023-2026, p. 187-188.

¹⁷⁴ Vraaggesprek 29 september 2022.

¹⁷⁵ Gemeente Hengelo, Jaarverslag 2021, p. 207.

¹⁷⁶ Gemeente Hengelo, Collegebesluit Jaarverslag FG over 2020 (AVG), zaaknummer 3217443, 15 juni 2021; Gemeente Hengelo, Collegebesluit Jaarverslag FG over 2021 (AVG), zaaknummer 3400729, 7 juni 2022.

¹⁷⁷ Gemeente Hengelo, Managementreactie bij *De AVG en de gemeente Hengelo in 2021*, 1 maart 2022.

¹⁷⁸ Bits of Freedom, *De staat van privacy bij gemeenten*, 25 mei 2022.

¹⁷⁹ Gemeente Hengelo, 'Verwerkingenregister_AVG_Hengelo_V20180401 2018'.

¹⁸⁰ Gemeente Hengelo, *De AVG en de gemeente Hengelo in 2020*, 11 mei 2021 Gemeente Hengelo, *De AVG en de gemeente Hengelo in 2021*, 1 maart 2022.

toegestaan. Zeker in één dataproject zijn persoonsgegevens opnieuw verwerkt. Opname in het verwerkingenregister hoort daarbij, maar is niet gebeurd. In de gesprekken is naar voren gebracht dat binnenkort een trainee ter ondersteuning van de Privacy Officer een overzicht van alle verwerkingen in de organisatie gaat maken. Ook is aangegeven dat de gemeente zich momenteel oriënteert op een ander, meer procesgericht model voor de inrichting van het verwerkingenregister en een tool om het register geautomatiseerd actueel te houden. Daarover is momenteel besluitvorming in voorbereiding. Onderdeel van de stappen die de gemeente momenteel zet, is de keuze hoe dataprojecten in het verwerkingenregister worden opnemen.¹⁸¹

Data protection impact assessment (DPIA) en De Ethische Data Assistent (DEDA)

De DPIA en DEDA zijn instrumenten om vooraf de risico's voor privacy respectievelijk ethiek in kaart te brengen (zie voor verdere toelichting kader 6.1). Gemeenten moeten bij nieuwe verwerkingen, waarvan ook in dataprojecten sprake is, beoordelen of DPIA nodig is. In Hengelo is een DPIA-werkwijze opgesteld, waarin gebruik wordt gemaakt van de DPIA-checklist en standaard ook de wenselijkheid van het uitvoeren van DEDA wordt beoordeeld. Daarover wordt ook het advies van de Functionaris Gegevensbescherming (FG) gevraagd.¹⁸²

Kader 6.1 DPIA en DEDA

Een DPIA is een instrument om vooraf de privacyrisico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen. En om daarna maatregelen te kunnen nemen om de risico's te verkleinen. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft een DPIA-checklist opgesteld met negen criteria om de privacy risico's te beoordelen. Indien aan twee of meer van deze criteria wordt voldaan (vuistregel), dan is het uitvoeren van een DPIA verplicht.

De DEDA is een instrument om in een dataproject ethische vraagstukken en daaraan te verbinden acties systematisch te bespreken en documenteren. De documentatie is van belang voor het afleggen van verantwoording over een dataproject en verhoogt de uitlegbaarheid en transparantie.

In de dataprojecten is het beperkt nodig geweest om een DPIA te (laten) organiseren. In de gesprekken wordt daarover aangegeven dat de gegevensverwerking van persoonsgegevens geen verhoogd privacy risico met zich meebrengen omdat in dataprojecten zo snel mogelijk wordt toegewerkt naar het anonimiseren/ pseudonimiseren in geval van het verwerken van persoonsgegevens. Daarmee wordt gewerkt volgens het principe van *privacy by design*. Ook is naar voren gebracht dat een deel van de projecten vooral een procesverbetering inhouden. In die gevallen is er een duidelijke grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens. Pas wanneer data worden gecombineerd voor nieuwe doeleinden of procesdoelen is een DPIA-check aan de orde.¹⁸³

Een vast onderdeel van dataprojecten die het Kern Datateam uitvoert is het uitvoeren van een DEDA. In dat verband is opgemerkt dat daarvoor geen vast moment bestaat. De reden daarvoor is dat een DEDA pas informatief is, als voldoende helder is wat men in het project van plan is.¹⁸⁴ Dat varieert per project.

¹⁸¹ Vraaggesprek 29 september 2022.

¹⁸² Vraaggesprek 29 september 2022.

¹⁸³ Ministerie van Justitie en Veiligheid, *Data gedreven werken Wat is er voor nodig?*, juli 2019, p. 35.

¹⁸⁴ Vraaggesprek 29 september 2022.

Bij de DEDA-sessies zijn de PO en/of FG in een adviserende rol betrokken.¹⁸⁵ Daarnaast hebben zij vier keer per jaar een overleg met de Product Owner Data om vooruit te kijken. Tussentijds volgen zij ontwikkelingen binnen lopende projecten door regelmatig de driewekelijkse demo's bij te wonen.¹⁸⁶

Datalekprocedure

Van een datalek is sprake als persoonsgegevens in handen vallen van derden die geen toegang tot die gegevens zouden mogen hebben. Een datalek is meestal het gevolg van een beveiligingsincident. De gemeente Hengelo heeft een datalekprocedure.¹⁸⁷ Daarin zijn verantwoordelijkheden voor de datalekprocedure en voor de behandeling en afhandeling van een datalek beschreven. Medewerkers kunnen een datalek melden via een daarvoor bedoeld digitaal formulier op intranet.¹⁸⁸

6.2.4 Borgen van informatieveiligheid

Informatiebeveiliging betreft het geheel van processen en maatregelen waarmee de gemeente de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van informatiesystemen borgt.¹⁸⁹ In de context van datagedreven sturing richt zich dit op Cognos. Dat is de applicatie die het Kern Datateam gebruikt.

Inrichting van het beheer

In het document *Aan de slag met datagedreven sturing* is het voornemen opgenomen om één datawarehouse op te zetten. Het uitgangspunt van een datawarehouse is dat rapporten en dashboards tot stand komen op basis van data uit de bronsystemen. In de praktijk is aan dit voornemen vooralsnog een andere invulling gegeven. De reden hiervoor zijn dat de gemeente eerst ervaring wil opdoen en daaruit lering wil trekken.¹⁹⁰ Beginnen met het inrichten van een datawarehouse wordt ook als risicovol ervaren. Het vraagt een grote investering en veel tijd, terwijl de inrichtingsprincipes nog niet helder zijn. En er is goed zicht nodig op rollen en rechten om de integriteit en vertrouwelijkheid te kunnen borgen.¹⁹¹

Om direct aan de slag te kunnen met datagedreven sturing is gekozen om te werken met datamodules binnen Cognos. Het beheer daarvan ligt bij het Kern Datateam (zie figuur 6.1). De bronsystemen worden in de gemeente Hengelo beheerd door applicatiebeheerders. Zij fungeren functioneel beheerders van data in de bronapplicaties. Elk dataproject start met een verkenning van benodigde data en uit welke applicatie die data moet worden ontsloten. In de gesprekken is toegelicht dat de data engineer en de applicatiebeheerder van de betreffende bronapplicatie daarin samen optrekken. Als duidelijk is dat de data geleverd kan worden, bouwen medewerkers van het Kern Datateam een datamodule in Cognos met daarin de juiste datatabellen voor het te ontwikkelen dashboard. Het Kern Datateam koppelt de datamodule vervolgens aan het dashboard. Dat is ook het moment waarop medewerkers de autorisaties worden ingeregeld.¹⁹²

Het is de verantwoordelijkheid van de eigenaar van het proces waarin data worden gebruikt om te bepalen wie toegangsrechten op een dashboard moet krijgen. Daarvoor zijn nog geen duidelijke en

¹⁸⁵ Vraaggesprek 29 september 2022.

¹⁸⁶ Vraaggesprek 29 september 2022.

¹⁸⁷ <http://hgl-intranet/webcontent/pdf/onzeorganisatie/Informatieveiligheid%20en%20AVG/Datalekprocedure%20herzien%202020.pdf>

¹⁸⁸ <https://hglplanon:10443/case/hengelo/ITPG100?8>

¹⁸⁹ Gemeente Hengelo, Jaarstukken 2021, juli 2022, p. 207.

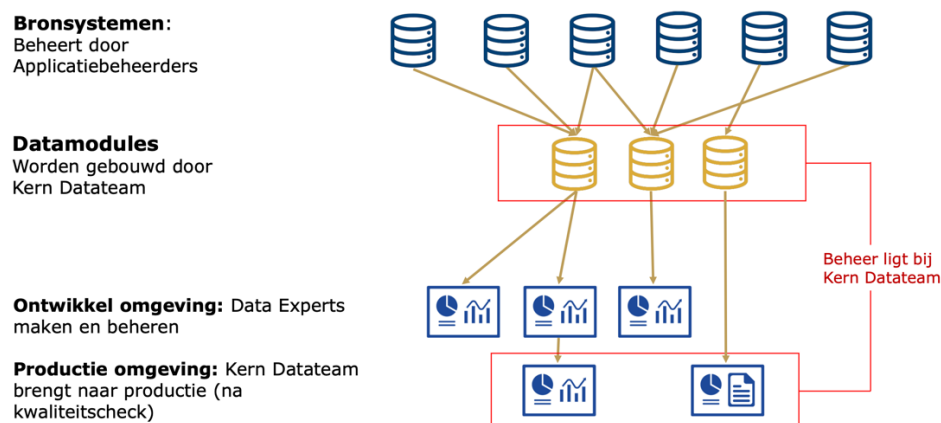
¹⁹⁰ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 28 september 2022; Vraaggesprek 5 oktober 2022.

¹⁹¹ Vraaggesprek 28 september 2022.

¹⁹² Vraaggesprek 28 september 2022.

eenduidige criteria voorhanden.¹⁹³ Ook een goede beschrijving van processen voor het bepalen van rollen en rechten, is nog een aandachtspunt.¹⁹⁴

Medewerkers die daartoe geautoriseerd zijn, kunnen als gebruiker van dashboards data en informatie inzien. Zij hebben geen toegang tot de bronsystemen, waarmee wordt gewerkt volgens het principe van *privacy by design*. Vanuit de optiek van informatieveiligheid wordt zo de integriteit en vertrouwelijkheid van data geborgd. Het draagt ook bij aan de beschikbaarheid van data, doordat afdelingen en teams die nu via de datamodules in Cognos over data en informatie kunnen beschikken die niet via de bronapplicaties beschikbaar zijn.

Figuur 6.1: Inrichting opslag en gebruik van data en data analyses in dataprojecten¹⁹⁵

Data/ applicatieclassificatie

Vanuit de informatiebeveiliging is in 2016 een start gemaakt met data/ applicatieclassificatie.¹⁹⁶ Door het toekennen van classificatieniveaus aan data/applicaties wordt het (vereiste) beschermingsniveau kenbaar. In het recent geactualiseerde informatiebeveiligingsbeleid is een overzicht opgenomen van 'hoog risico' applicaties. De gemeente Hengelo maakt gebruik van een managementsysteem voor informatiebeveiliging, het ISMS¹⁹⁷. Het ISMS wordt in eerste instantie ingevoerd voor 'hoog risico' applicaties¹⁹⁸, waartoe ook Cognos behoort.¹⁹⁹ Door te werken met datamodules in Cognos is er een extra systeem geïntroduceerd. Dat Cognos als 'hoog risico' applicatie is benoemd, wijst erop dat de gemeente de risico's onderkent die het extra systeem vanuit het oogpunt van informatiebeveiliging met zich meebrengt.

Common Ground en in de cloud zetten van applicaties

Gesprekspartners geven aan dat de keuze om per project een datamodule te bouwen op dit moment volstaat en ook goed werkt, maar niet het eindbeeld zal zijn.²⁰⁰ Er spelen landelijk twee ontwikkelingen die de gemeentelijke informatievoorziening radicaal vernieuwen, ook in Hengelo. Het betreft de Common Ground en het in de cloud zetten van applicaties. Ontwikkelingen die, zo is in een gesprek naar

¹⁹³ Vraaggesprek 4 oktober 2022.

¹⁹⁴ Vraaggesprek 28 september 2022; Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 5 oktober 2022.

¹⁹⁵ Bron: Gemeente Hengelo, Plan Kern Datateam 2021, z.d.

¹⁹⁶ Plan van aanpak non-invasieve data governance.

¹⁹⁷ ISMS is een afkorting van Information Security Management System. Het betreft een managementinstrument om volgens een systematisch verbeterproces de informatiebeveiliging te waarborgen en besturen.

¹⁹⁸ Gemeente Hengelo, Strategische informatiebeveiligingsbeleid 2022-2025, februari 2022, p. 15-16.

¹⁹⁹ Gemeente Hengelo, Strategische informatiebeveiligingsbeleid 2022-2025, februari 2022, p. 22.

²⁰⁰ Vraaggesprek 28 september 2022; Vraaggesprek 5 oktober 2022; Vraaggesprek 29 september 2022.

voren gebracht, van grote meerwaarde kunnen zijn, maar ook vragen oproepen over de gewenste inrichting van de architectuur. Dat is op dit moment de landelijke zoektocht en ook voor de gemeente Hengelo, die naar verwachting enige tijd zal kosten om de gewenste inrichting te bepalen. Dit zal stapsgewijs plaatsvinden. En de implementatie daarvan zal enige jaren kosten.²⁰¹

De gemeente heeft een ‘voorproefje’ gekregen van waar het bij het in de cloud zetten van applicaties mis kan gaan als er geen goede projectsturing is. Bij het maken van inkoopafspraken voor een applicatie in de cloud, moet zijn geregeld dat de data die op dat moment op interne servers staan, beschikbaar zullen blijven voor de dashboards die van die data gebruik maken. Er heeft zich een situatie voorgedaan waarin dit niet is gebeurd. Als gevolg hiervan moeten tussenoplossingen worden gebouwd, die expertise van het Kern Datateam vragen bij een beperkt beschikbare capaciteit. Er is inmiddels een checklist informatiebeveiliging (*security by design*) gemaakt die bij de aanschaf van nieuwe en migratie van bestaande applicaties onderdeel is geworden van het inkoopproces.²⁰²

6.2.5 Algoritmen

In de gesprekken is opgemerkt dat er binnen dataprojecten maar ook breder in de organisatie nog weinig gebruik wordt gemaakt van algoritmen.²⁰³ Momenteel zet de gemeente Hengelo in het project Prognose Wmo/Jeugd de eerste stap naar voorspellende analyse. De bestuurlijke opdracht om vorm en inhoud te geven aan het wijkgericht werken moet onder meer resulteren in een op basis van data gestructureerde analyse van de wijken. Het uitgangspunt dat er daarbij ruimte moet zijn om per wijk te differentiëren. In het gesprek met de wethouder Bedrijfsvoering is in dit verband benoemd dat de uitwerking kan betekenen dat wordt gewerkt met profielen op basis van kenmerken van de wijk/buurt en haar bewoners.²⁰⁴

Doel van het project Prognose Wmo/Jeugd is een goede prognose te kunnen maken van de inkomsten/uitgaven voor WMO en Jeugd in het lopende jaar. In het project wordt *machine learning* toegepast. Een zelflerend algoritme wordt met historische data getraind om in deze data op zoek te gaan naar een “basislijn” in verschillende categorieën van inkomsten en uitgaven. Het prognosemodel kijkt alleen naar financiële data, niet naar gegevens over bijvoorbeeld inkomen, leeftijd, wijken.²⁰⁵ In een DEDA-sessie wordt het project op ethische en morele aspecten beoordeeld. De planning daarvan is uitgesteld, omdat het project tijdelijk getemporiseerd is doordat de positie van de opdrachtgever vacant is geworden.²⁰⁶

Het project bevindt zich in de exploratieve fase van het verkennen wat modelmatig mogelijk is. Het Kern Datateam trekt daarin samen op met data-experts binnen het sociaal domein. Op die manier wordt voor de afdeling die met het model gaat werken inzichtelijk hoe het model werkt en welke data worden gebruikt.²⁰⁷ Er zijn geen afspraken over wie verantwoordelijkheid draagt voor de transparantie en uitlegbaarheid van het algoritme. Het Kern Datateam rekent dit tot haar verantwoordelijkheid in de ontwikkelfase. Zodra het model betrouwbare prognoses maakt, wordt de afdeling verantwoordelijk voor het model.

²⁰¹ Vraaggesprek 28 september 2022; Vraaggesprek 5 oktober 2022.

²⁰² Gemeente Hengelo, Jaarstukken 2021, juli 2022, p. 207; Gemeente Hengelo, Beleidsbegroting 2023-2026, p. 187.

²⁰³ Vraaggesprek 24 oktober 2022. Mgt; Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 12 september 2022.

²⁰⁴ Vraaggesprek 5 oktober 2022.

²⁰⁵ Vraaggesprek 29 september 2022.

²⁰⁶ Vraaggesprek 29 september 2022.

²⁰⁷ Vraaggesprek 12 september 2022.

Met medewerkers van het Kern Datateam is vooruitgeblikt op het project Prognose Wmo/Jeugd. Gevraagd naar mogelijke valkuilen, benoemen de medewerkers van het Kern Datateam het risico dat de historische data waarop een voorspelling wordt gebaseerd niet compleet is. Om de betrouwbaarheid van de analyses te borgen, gaat het Kern Datateam zodra het prognosemodel in gebruik wordt genomen de prognoses periodiek toetsen aan de werkelijke uitkomsten. En op basis daarvan het model doorontwikkelen door verdere training. Na oplevering van het prognosemodel wordt dit de verantwoordelijkheid van de afdeling. Het Kern Datateam zal de afdeling daarvoor handvatten aanreiken om op de betrouwbaarheid te blijven toetsen. Dat is belangrijk omdat zich nieuwe situaties kunnen voordoen, waarop het model niet is getraind. Denk aan een wijziging in financiering of een verandering van inkoopmodel. Het is aan de vakinhoudelijke afdeling om in die situaties na te denken over de implicaties daarvan voor het gebruik van het prognosemodel.²⁰⁸

Vanuit het Kern Datateam is ook als risico benoemd dat medewerkers zich blind staren op de output van het prognosemodel, terwijl het een startpunt moet zijn voor een gesprek binnen de afdeling en de teams over de uitkomst. Belangrijk dat een vast proces wordt ingeregeld om van de output van het model tot inzichten voor het handelen te komen.²⁰⁹

6.2.6 Toegankelijke overheid die de burger centraal stelt

De gemeente heeft op haar website het privacybeleid op een publieksvriendelijke manier toegelicht.²¹⁰ Daarin worden ook de rechten van burgers benoemd en toegelicht. Er zijn protocollen ontwikkeld om gebruik te maken van rechten die burgers hebben op basis van de AVG.²¹¹ Voor het effectueren van deze rechten is op de website geen specifiek voor dat doel digitaal formulier aanwezig. Er is op de website wel een algemeen formulier voor het stellen van vragen over privacy/ gegevensbescherming. De website bevat verder een digitaal formulier voor het melden van een datalek.²¹² Als inwoners een klacht of bezwaar hebben over het gebruik van data, kunnen zij dat via de reguliere procedures voor bezwaarschriften en klachten kenbaar maken. Ook daarvoor zijn op de gemeentelijke website digitale formulieren opgenomen.

²⁰⁸ Vraaggesprek 29 september 2022.

²⁰⁹ Vraaggesprek 29 september 2022.

²¹⁰ <https://www.hengelo.nl/Welkom-in-Hengelo/Beheer/Overige-pagina-s/Privacy.html>

²¹¹ Vraaggesprek 9 september 2022.

²¹² <https://eloket.hengelo.nl/Contactformulier>

7 Opgeleverde dataoplossingen en daadwerkelijk gebruik

Deelvraag 4 In welke initiatieven en projecten is/wordt datagedreven sturing toegepast?

4a In welke delen van de gemeentelijke organisatie?

4b Voor welke taken/opgaven is datagedreven sturing in de projecten ingezet en met welk doel?

4c Wat is het niveau van analyse (beschrijvend, diagnosticerend, voorspellend, voorschrijvend)?

4d In hoeverre worden ontwikkelde producten van datagedreven sturing daadwerkelijk in gemeentelijke processen gebruikt?

4e In hoeverre en op welke manier is een verantwoorde inzet van en omgang met ethische vraagstukken in de experimenten geborgd?

Bevinding op hoofdlijnen:

- In de periode tot en met juni zijn 23 projecten gericht op sturen of werken met data uitgevoerd. In ongeveer tweederde van de projecten is een dashboard opgeleverd.
- Er zijn elf projecten binnen het Sociaal domein opgeleverd, zeven binnen Bedrijfsvoering en vier binnen Fysiek. Bijlage 2 geeft een overzicht van alle projecten en per project een korte toelichting op de inhoud.
- Het niveau van analyse is voornamelijk beschrijvend en analyserend en voorzichtig wordt de stap gezet naar voorspellend. Het Kern Datateam levert beschrijvende inzichten of data/informatie waaraan data-experts duiding geven om tot verklarende inzichten te komen. Momenteel wordt de eerste stap richting voorspellende analyse gezet, waarbij op basis van historische data met technieken van machine learning een model wordt ontwikkeld om toekomstige ontwikkelingen in inkomsten/ uitgaven voor WMO/Jeugd te voorspellen.
- In de organisatie wordt wisselend gebruik gemaakt van data en inzichten om keuzes en beslissingen te onderbouwen. Naar de inschatting van het Kern Datateam wordt 90 procent van de opgeleverde rapporten en dashboards daadwerkelijk gebruikt. Redenen om geen gebruik te maken van data en inzichten houden verband met persoonlijke kenmerken, onvoldoende sturing vanuit 'de lijn'; ontwikkelingen in de organisatie en in sommige gevallen de opzet van het dashboard.
- Door het houden van DEDA-sessies worden juridische en ethische vraagstukken besproken en welke acties daaraan worden verbonden. Naast de medewerkers die het dataproject uitvoeren, nemen ook de Privacy Officer/Functionaris Gegevensbescherming deel aan deze sessies.

In dit hoofdstuk geven we een toelichting op de bevindingen.

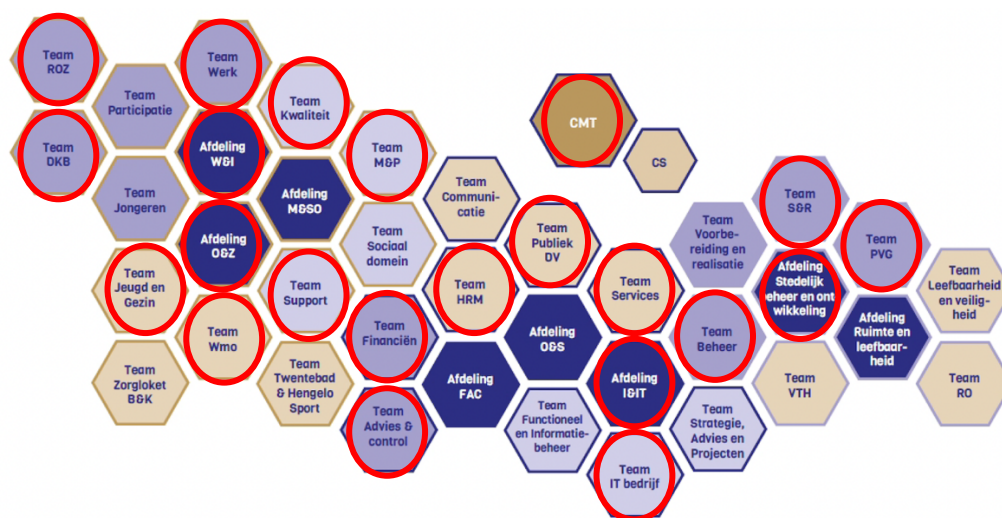
7.1 Overzicht van (data)projecten en verbreding binnen de organisatie

Vanuit het Kern Datateam is een overzicht van 23 (data)projecten aangereikt (peildatum juli 2022). Tabel 7.1 toont de projecten in chronologie en door wie binnen welk domein opdracht is gegeven. Een korte toelichting op de projecten is te vinden in bijlage 2. Daar staat ook welke ideeën en wensen er zijn voor nog te starten projecten.

Dataproject	Domein	Opdrachtgever
2020		
Dashboard G1-Wmo	Sociaal	Teammanager Wmo
Dashboard M1 – Productie en Toetsing	Sociaal	Teammanager Werk en Inkomen
Dashboard M2 – Arbeidsmarkt	Sociaal	Teammanager Werk en Inkomen
Dashboard KCC	Bedrijfsvoering	Teammanager Publieksdienstverlening
Project Datavaardige organisatie	Bedrijfsvoering	Concernmanager Bedrijfsvoering
2021		
Dashboard Duurzaamheid	Fysiek	Teammanager Stad en Regie
Dashboard Ondersteuning & Zorg	Sociaal	Controller sociaal domein
Dashboard Interne Meldingen	Bedrijfsvoering	Teammanagers IT-bedrijf en Services
Dashboard Kavels bedrijventerrein	Fysiek	Programmamanager Bedrijventerreinen
Dashboard Inkoopprestatiemeting	Bedrijfsvoering	Teammanager Advies en Control
Dashboard Grip op Personeelslasten	Bedrijfsvoering	Concernmanager Bedrijfsvoering
Dashboard Gecertificeerde instellingen	Sociaal	Teammanager maatschappij en partnerschap
Rapport controleformulieren Werk en Inkom- men	Sociaal	Teammanager Support
Rapport TOZO/BBZ	Sociaal	Teammanager ROZ
Project Inrichting Beheer Cognos	Bedrijfsvoering	Afdelingsmanager I&IT
2022		
Dashboard Control – Facturen Autorisatie	Bedrijfsvoering	Teammanager Advies en Control
GEO-viewers Sportakkoord	Sociaal	Beleidsadviseur sport
Project Prognoses Wmo/Jeugd	Sociaal	Afdelingsmanager Ondersteuning en Zorg
Dashboard Werk en Inkomen	Sociaal	Afdelingsmanager Werk en Inkomen
Dashboard Meldingen openbare ruimte	Fysiek	Programmamanager MOR
Dashboard Bijzondere regelingen	Sociaal	Teammanager Debiteuren, Kinderopvang en Bijzon- dere bijstand
Project Kwartaalrapportages ROZ	Sociaal	Teammanager ROZ
Dashboard Kavels Woningbouw	Fysiek	Afdelingsmanager Stedelijk Beheer en Ontwikkeling

Tabel 7.1 overzicht afgeronde en lopende projecten die betrekking hebben op het werken met data

In het onderstaande organogram van de gemeente Hengelo is rood omcirkeld waar in de organisatie met hulp van het Kern Datateam dataprojecten zijn/worden uitgevoerd (figuur 7.1).

Figuur 7.1 De spreiding van datagedreven sturing binnen de gemeentelijke organisatie afgebeeld in het organogram van de gemeente Hengelo

7.2 Meerwaarde van datagedreven sturing

De meerwaarde van datagedreven sturing ligt in het gebruik van data en data-analyses om meer beeld en inzicht te krijgen en keuzes en beslissingen te kunnen onderbouwen met aan feiten gestaafe argumenten.²¹³ Deze meerwaarde heeft zich in de praktijk soms ook al bewezen. In de gesprekken werd als voorbeeld genoemd dat met behulp van het dashboard een onderbuikgevoel over achterblijvende prestaties in een bepaald team kon worden weerlegd.²¹⁴ Een ander voorbeeld is dat naar aanleiding van een verzoek om uitbreiding van FTE binnen een team een dataproject is gestart om slimmer en efficiënter te kunnen gaan werken. Dit team heeft in een jaar tijd een zodanig grote sprong in het datagedreven werken gemaakt, dat de uitbreiding van capaciteit niet nodig is gebleken.²¹⁵ Als derde voorbeeld werd genoemd dat door terugkijken een trend inzichtelijk is geworden, waarbij geprognosticeerde uitgaven bij de eerste beleidsrapportage steeds te hoog worden ingeschat. Dit inzicht kan ‘paniekvoetbal’ helpen voorkomen.²¹⁶

In het gesprek met de wethouder is naar voren gebracht dat datagedreven werken ook als meerwaarde kan hebben, dat inzichtelijk wordt wat inspanningen van medewerkers bijdragen aan wat de organisatie voor de stad doet. Medewerkers kunnen daarmee beter hun werkzaamheden verantwoorden. Wel is van belang dat processen niet leidend worden, maar dat data en technologie ondersteunend zijn aan professionele keuzes en beslissingen.²¹⁷

De gemeentesecretaris merkt op dat keuzes en beslissingen bij datagedreven sturing ook meer ter discussie komen te staan.²¹⁸ Dit aspect is ook in andere gesprekken benoemd. Activiteiten gericht op het bewustmaken van de mogelijkheden van data wekken enthousiasme in de organisatie, maar minder als het aankomt op datagebruik in het dagelijkse werk. Dan vinden mensen het lastiger dan gedacht of stroken cijfers niet met de persoonlijke wens of onderbuikgevoel. Dat voedt twijfels over de betrouwbaarheid van data en leidt tot weerstand of ‘koudwatervrees’ om keuzes en beslissingen met data te onderbouwen.²¹⁹

In een aantal gesprekken is het belang van duiding als voorwaarde voor meerwaarde van benoemd. Welke inzichten ontstaan uit data en informatie en hoe kan daar naar worden gehandeld? In gesprek gaan over data en informatie moet zich nog ontwikkelen en dat proces vraagt tijd. In dit verband is ook gewezen op het belang om steeds scherp voor ogen te houden waaraan de data analyse moet bijdragen en welke informatie dat vraagt. De neiging is namelijk om een dashboard te bouwen dat meer omvat om snel op politiek-bestuurlijke vragen te kunnen reageren. Maar dat is iets anders dan sturen en werken op basis van data en vraagt dus iets anders in de informatievoorziening.²²⁰

7.3 Niveau van data-analytics

Datagedreven sturing kent vier niveaus (zie figuur 2.4 in hoofdstuk 2). Een datavolwassen organisatie kan analyses op elk niveau uitvoeren. Organisaties bepalen zelf welk volwassenheidsniveau zij ambiëren. Uit de ambitie voor datagedreven sturing blijkt dat de gemeente wil dat meer rapportages op

²¹³ Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

²¹⁴ Vraaggesprek 4 oktober 2022.

²¹⁵ Vraaggesprek 5 oktober 2022.

²¹⁶ Vraaggesprek 29 september 2022.

²¹⁷ Vraaggesprek 5 oktober 2022.

²¹⁸ Vraaggesprek 9 september 2022.

²¹⁹ Vraaggesprek 12 september 2022; Vraaggesprek 5 oktober 2022.

²²⁰ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

beschrijvende analyse berusten en dat er vernieuwende inzichten ontstaan door van diagnosticerende naar voorspellende analyses te gaan.

Het overzicht in Tabel 7.1 in paragraaf 7.1 laat zien dat voor diverse teams en afdelingen dashboards en in enkele gevallen rapportages zijn ontwikkeld. Daarvoor zijn/worden door het Kern Datateam beschrijvende en diagnosticerende analyses uitgevoerd. In het geval van beschrijvende analyse levert dit team beschrijvende inzichten op. Bij diagnosticerende analyses levert het Kern Datateam data/ informatie waaraan inhoudelijke experts duiding geven om tot verklaringen voor ontwikkelingen te komen.²²¹

Het wordt breed onderkend dat de ontwikkeling in de organisatie nog niet in de pas loopt met de ambitie voor datagedreven sturing. Gesprekspartners geven aan dat de uitgevoerde projecten zich nog erg richten op het beheersen van interne processen en beter verantwoorden met behulp van beschrijvende analyses.²²² De mate van datavolwassenheid wisselt per domein en daarbinnen per team.²²³ Daarnaast zijn er verschillen in hoe geavanceerd projecten zijn. Het is regelmatig nog een kwestie van beter vormgeven van wat al provisorisch met Excel werd gedaan.²²⁴ Dat is wel een belangrijke voorwaarde om de kwaliteit van data op orde te krijgen²²⁵ en verdere stappen te kunnen zetten.²²⁶

Het Kern Datateam zet met het project 'Prognoses WMO/Jeugd' momenteel de eerste stap naar voorspellende analyse. Er wordt een model ontwikkeld om de inkomsten/ uitgaven voor Wmo/Jeugd over de periode van een jaar (of langer) te kunnen voorspellen. Technisch betekent dit een stap naar het gebruik van data science/ machine learning. De computer 'leert' op basis van historische data inkomsten en uitgaven te voorspellen. Vanuit organisatorisch oogpunt houdt de stap naar voorspellende analyse in dat de organisatie minder ad hoc, meer vanuit een langere termijn perspectief kan gaan monitoren en bijsturen.²²⁷

7.4 Redenen voor het niet gebruiken van dataoplossingen

Naar schatting wordt van zo'n 90% van de opgeleverde dashboards daadwerkelijk gebruikt.²²⁸ In welke mate de dashboards door medewerkers en leidinggevendenden worden gebruikt, wisselt per domein en daarbinnen per afdeling/ team. In de gesprekken zijn diverse redenen naar voren gebracht, waardoor het gebruik bij de ambitie voor datagedreven sturing als 'nieuwe normaal' achterblijft.

Ten eerste is opgemerkt dat het gebruik van de dashboards per medewerker en leidinggevende verschilt. Dit hangt samen met persoonlijke kenmerken, zoals de affiniteit met data en eigen manieren van informatievoorziening. Zo houden sommigen eigen (Excel-)overzichten bij of vragen zij informatie aan een collega in de organisatie.²²⁹ Ook (het gebrek aan) vaardigheid in het gebruik van dashboards

²²¹ hgl-intranet/Welkom-op-het-Intranet/Onze-Organisatie/Interne-projecten/Data-in-zicht/Datateam.html

²²² Vraaggesprek 12 september 2022; Vraaggesprek 29 september 2022, Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 4 oktober 2022 Vraaggesprek 24 oktober 2022.

²²³ Vraaggesprek 9 september 2022; Vraaggesprek 12 september 2022; Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

²²⁴ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 29 september 2022.

²²⁵ Vraaggesprek 29 september 2022.

²²⁶ Vraaggesprek 29 september 2022.

²²⁷ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 12 september 2022.

²²⁸ Vraaggesprek 29 september 2022.

²²⁹ Vraaggesprek 12 september 2022; Vraaggesprek 4 oktober 2022.

speelt een rol.²³⁰ Bij een lange staat van dienst zijn medewerkers en leidinggevenden gemiddeld genomen minder geneigd om keuzes en beslissingen te nemen en verantwoorden op basis van data.²³¹

Een tweede reden vormt de aansturing vanuit het lijnmanagement. Datagedreven sturing is niet of maar beperkt onderwerp van gesprek in 'de lijn'. Het wisselt per afdeling en team of op het gebruik van data wordt gestuurd.²³² Het behoort tot de verantwoordelijkheid van leidinggevenden om te zorgen dat data worden gebruikt voor het nemen en verantwoorden van keuzes en beslissingen. Medewerkers moeten op de kwaliteit van hun onderbouwing worden aangesproken.²³³ Daarbij moet ook meer het besef zijn dat cijfers niet het hele verhaal vertellen, maar het startpunt zijn voor een gesprek en nadere duiding.²³⁴ Sturing in 'de lijn' op het gebruik van data vraagt verder om het inrichten van processen²³⁵ en het duidelijk en eenduidig beleggen van proceseigenaarschap.²³⁶ Een voorbeeld waar de ontwikkeling van een dashboard gepaard is gegaan met duidelijke proces- en werkafspraken is het project 'Grip op personeelslasten'.²³⁷

Een derde reden vormen ontwikkelingen in de organisatie. Er is eind 2020 geïnvesteerd in het vergroten van datavaardigheid en -bewustzijn. Maar dit verwatert snel, mede door de verschuiving in functies en het verloop onder het personeel.²³⁸ De doorontwikkeling van de organisatie, in het bijzonder leiderschap en opgavegericht werken, bieden kansen voor datagedreven sturing. Maar op dit moment gaat de focus daar (nog) niet naar uit.²³⁹

Een vierde reden om een dashboard niet te gebruiken, ligt soms ook in het dashboard zelf. Het meest duidelijk doet zich dit voor bij het dashboard Ondersteuning & Zorg. Het dashboard is in zijn opzet veelomvattend en in de huidige opzet niet toegesneden op verschillende gebruikersgroepen. Bij de ontwikkeling is wel naar hun wensen en behoefte gevraagd, maar niet elke gebruikersgroep had daarvan een even helder beeld. Daarbij speelt mee dat de managers in het sociaal domein niet zelf opdracht voor het dashboard hebben gegeven. De opdrachtgever was de controller sociaal domein binnen de concernstraf. Bij de oplevering van het dashboard hebben medewerkers en leidinggevende uitleg gekregen, maar geen training hoe ze het in hun dagelijkse werk kunnen toepassen.²⁴⁰ Ook het simpel houden van een dashboard door er alleen de basisinformatie in op te nemen, zou bevorderlijk zijn geweest voor het gebruik.²⁴¹ Naast de mate waarin, schort het ook aan de manier waarop het dashboard wordt gebruikt. Dat gebeurt nu ad hoc, maar de bedoeling is dat data en informatie op een structurele manier in het werk worden ingebed. Daarvoor is het nodig om in het proces vaste momenten van duiding te organiseren. Dat werkt alleen als mensen daarvoor cijfers uit een dashboard kunnen

²³⁰ Vraaggesprek 12 september 2022, Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

²³¹ Vraaggesprek 12 september 2022, Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

²³² Vraaggesprek 28 september 2022.

²³³ Vraaggesprek 12 september 2022.

²³⁴ Vraaggesprek 24 oktober 2022.

²³⁵ Vraaggesprek 12 september 2022; Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

²³⁶ Vraaggesprek 28 september 2022.

²³⁷ Vraaggesprek 12 september 2022.

²³⁸ Vraaggesprek 12 september 2022; Vraaggesprek 29 september 2022.

²³⁹ Vraaggesprek 9 september 2022; Vraaggesprek 5 oktober 2022.

²⁴⁰ Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 12 september 2022

²⁴¹ Vraaggesprek 29 september 2022; Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 4 oktober 2022; Vraaggesprek 24 oktober 2022.

halen waar zij direct in hun werk iets mee kunnen. Op basis van een recente evaluatie met medewerkers die betrokken waren bij de ontwikkeling van het dashboard Ondersteuning & Zorg is besloten dat een groep uit hun midden gaat onderzoekt welke aanpak kan helpen om het dashboard meer en op een structurele manier te gaan gebruiken.²⁴²

7.5 Omgang met ethische vraagstukken

Aandacht voor mogelijk ethische vraagstukken is een vast onderdeel geworden in het proces voor het uitvoeren van een dataprojecten. In ieder project wordt een DEDA-sessie uitgevoerd. Tijdens deze sessie worden aspecten van privacy en ethiek bediscussieerd, zoals verantwoordelijkheid over de data, mogelijke invloeden op persoonlijke en publieke leefsfeer en of medewerkers onbestemde gevoelens hebben bij het project. Deze sessies worden gehouden met het kern datateam, de inhoudelijk betrokken medewerkers, de Privacy Officer/ Functionaris Gegevensbescherming en de team- of afdelingsmanager in de rol van opdrachtgever. Hiermee is er een soort interne ethische raad ontstaan.²⁴³

²⁴² Vraaggesprek 4 oktober 2022.

²⁴³ Kern Datateam van gemeente Hengelo, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022.

8 Betrokkenheid van de raad

Deelvraag 5 Op welke wijze is de raad geïnformeerd over invoering van datagedreven sturing in de gemeentelijke organisatie en over de inzet van data en technologie als beleidsinstrument?

Normenkader:

- De raad heeft kaders kunnen stellen voor de inzet van en omgang met data en technologie
- De raad is geïnformeerd over de voortgang en resultaten van de invoering van datagedreven sturing

Bevinding op hoofdlijnen:

- De raad heeft kaders gesteld voor de uitvoering van gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden in het Sociaal Domein. De raad heeft financiële kaders gesteld voor het versterken van ICT-beheer om meer te gaan werken op basis van inzichten uit data. Met het vaststellen van het Beleidsprogramma sociaal 2021-2025 heeft de raad ook inhoudelijke kaders gesteld. Datagedreven werken is een van de vijf te realiseren opgaven binnen dit beleidsprogramma.
- Het college heeft de i-visie en -strategie 2020-2022 vastgesteld. Voor de periode daarna is een herijking in voorbereiding. Daarbij wordt voorzien dat datagedreven sturing een van de sporen voor de informatievoorziening zal blijven.
- De raad is via de bedrijfsvoeringsparagraaf in de P & C-documenten geïnformeerd over de voortgang en prestaties van de realisatie van datagedreven sturing. Ook is halverwege het programma Datagedreven sturing een raadsbrief opgesteld om de raad over de stand van zaken te informeren. De wethouder Bedrijfsvoering wil de raad meer in stelling brengen om zich uit te spreken over ethische kaders voor datagedreven sturing.

In dit hoofdstuk geven we een toelichting op de bevindingen.

8.1 Datagedreven sturing als aspect van beleid

De raad heeft in het sociaal domein diverse kaders vastgesteld voor de uitvoering van taken en verantwoordelijkheden. De raad heeft het *Beleidsprogramma sociaal 2021-2025* vastgesteld waarin datagedreven sturing als opgave binnen het te voeren beleid is benoemd. Het betreft de opgave 'Krijgen van zicht en sturing op het sociaal domein' (opgave 5). Doel van de opgave is om de sturingsinformatie op orde te hebben. Dat wil zeggen "zicht op volumes, uitgaven en kwaliteit van de geleverde zorg en ondersteuning om trends en ontwikkelingen te signaleren en hierop te sturen".²⁴⁴ De raad heeft er mee ingestemd om voor deze opgave uit de middelen voor Innovatie, preventie en versnelling budget voor nieuwe acties beschikbaar te stellen.²⁴⁵ Over de inhoud van de opgave en te nemen maatregelen is de raad via een bijlage²⁴⁶ bij het raadsadvies over het Beleidsprogramma sociaal 2021-2025 geïnformeerd.²⁴⁷

In *Kadernota 2022-2025* en de *Beleidsbegroting 2022-2025* een maatregelenpakket vastgesteld. Deze maatregelen sluiten aan op de inhoudelijke maatregelen in het Beleidsprogramma sociaal 2021-2025. In de *Beleidsbegroting 2022-2025* is een bijlage opgenomen om het maatregelenpakket toe te lichten

²⁴⁴ Beleidsprogramma sociaal 2021-2025, januari 2021, p. 37.

²⁴⁵ Gemeente Hengelo, Raadsbesluit Beleidsprogramma sociaal 2021-2025, zaaknummer 3175020, 14 april 2021.

²⁴⁶ Format Innovatie, preventie en versnelling, voorstel 17.

²⁴⁷ Raadsadvies Beleidsprogramma sociaal 2022-2025, zaaknummer 3175020.

(paragraaf 8.4). Daarin is vermeld dat het maatregelenpakket op basis van data-analyses gekwantificeerd is. Daarbij wordt de verwachting uitgesproken dat de gemeente de effecten van het maatregelenpakket vanaf 2022 met *realtime* dashboards kan monitoren.²⁴⁸

De raad ontvangt via de reguliere P & C-documenten in het hoofdstuk over het Beleidsprogramma Sociaal Domein informatie over de voornemens en resultaten van de ingezette maatregelen. Voor indicatoren waarop de raad wil kunnen sturen zijn peil- en streefwaarden vastgesteld. Die indicatoren zijn in sessies met de raad bepaald in het kader van het programma 'P&C als belangrijkste sturingsinstrument'.²⁴⁹ De raad wordt ook geïnformeerd over de voornemens en prestaties ten behoeve van het op orde hebben van de sturingsinformatie (opgave 5). Dit gebeurt via de reguliere P & C-documenten in de bedrijfsvoeringsparagraaf (daar gaat het tweede deel van dit hoofdstuk dieper op in).

Bij de behandeling van de *Beleidsbegroting 2022-2025* (november 2021) heeft de raad de motie 'Monitoring maatregelenplan sociaal domein' aangenomen. De strekking van de motie is dat de raad in aansluiting op de P & C-cyclus over de maatschappelijke en financiële effecten van het maatregelenpakket wordt geïnformeerd.²⁵⁰ In relatie tot deze motie is in een Politieke Markt een presentatie gehouden over de wijze van monitoring in het sociaal domein en is een demonstratie gegeven van de dashboards die daarvoor zijn gebouwd.²⁵¹

8.2 Datagedreven sturing als te realiseren ontwikkeling in de organisatie

Met het vaststellen van de *Kaderbrief 2019* heeft de raad financiële kaders gesteld voor het versterken van ICT-beheer ten behoeve van het sturen met data in met name het sociale domein (19-NB-9.1).²⁵² Deze financiële kaders zijn leidend geweest bij de beslissing van het CMT over de inrichting van het Kern Datateam en bepalen de verdeling van de inzet van dit team over de drie domeinen (Sociaal, Fysiek en Bedrijfsvoering).²⁵³

De Hengelse raad heeft geen inhoudelijke uitgangspunten of kaders geformuleerd voor datagedreven sturing. In de *i-visie en -strategie* (november 2019) van het college²⁵⁴ liggen richtinggevendende principes voor de informatievoorziening vast en is datagedreven sturing als strategisch spoor benoemd. De *i-visie en -strategie 2020-2022* krijgt via de P & C-cyclus nadere uitwerking. De raad wordt in de bedrijfsvoeringsparagraaf (subparagraaf 'Informatievoorziening en Technologie'²⁵⁵) over de voortgang en resultaten op de vier sporen geïnformeerd. De raad heeft op deze wijze globaal kennis kunnen nemen van te nemen en genomen stappen binnen het spoor 'datagedreven sturing'.²⁵⁶ Medio 2020 is de raad via een raadsbrief op de hoogte gebracht van de stand van zaken in de uitvoering van het

²⁴⁸ Gemeente Hengelo, *Beleidsbegroting 2022-2025*, november 2021, p. 210.

²⁴⁹ Jaarstukken 2020, juli 2021, p. 212; Jaarstukken 2021, juli 2022, p. 201.

²⁵⁰ Motie Monitoring maatregelenplan sociaal domein. Behorend bij agendapunt C01 *Beleidsbegroting 2022-2025*, d.d. 10 november 2021.

²⁵¹ Belangstellende kunnen dit terugkijken via: <https://www.youtube.com/watch?v=KFhnTaCugtw>

²⁵² Gemeente Hengelo, raadsbesluit *Kaderbrief 2019*, zaaknummer 2247489, 20 juni 2018. Bijlage Nadere uitwerking *Kaderbrief 2019-2022*.

²⁵³ Gemeente Hengelo, agendaformulier MT-vergadering, 6 mei 2020. Bijlage PowerPointpresentatie Organisatie datagedreven sturen, 29 april 2020.

²⁵⁴ Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersbesluit *i-visie en -strategie*, zaaknummer 2463381, 10 december 2019.

²⁵⁵ Soms aangeduid als 'Informatievoorziening en IT' of 'Informatie en IT'.

²⁵⁶ Gemeente Hengelo, *Beleidsbegroting 2020-2023*, november 2019, p. 171; *Beleidsbegroting 2021-2024*, november 2020, p. 179; *Beleidsbegroting 2022-2025*, november 2021, *Beleidsbegroting 2023-2026*, november 2022, p. 185-186. Jaarstukken 2020, p. 217; Jaarstukken 2021, p. 207

Programma datagedreven sturing. Daarbij is ook aan het presidium het aanbod gedaan om hierover een informatieve werksessie met de raad te organiseren.²⁵⁷

De ambitie voor datagedreven sturing is ambtelijk geformuleerd in het document *Aan de slag met datagedreven werken* (mei 2019). De ambitie houdt in dat voor meer thema's beschrijvende rapportages op basis van feiten en door experimenteren via diagnosticerende analyses toegroeien naar voorspellende analyses. De gemeentesecretaris heeft met betrekking tot deze ambitie naar voren gebracht dat de gemeente wil wegblijven van voorschrijvende persoonsanalyse. Met als reden, dat juist dat niveau veel risico's met zich meebrengt in geval van automatische besluitvorming op basis van algoritmes. Desgevraagd geeft de gemeentesecretaris aan dat het op de weg van het college kan liggen om het ambitieniveau te formuleren. Ook is de gemeentesecretaris gevraagd naar zijn visie op de rol van de raad bij de realisatie van datagedreven sturing binnen Hengelo. De gemeentesecretaris beschouwt het oplossen van vraagstukken met behulp van data en technologie als een aspect van bedrijfsvoering. Om die reden liggen volgens hem keuzes rondom de organisatie van datagedreven sturing primair bij de ambtelijk verantwoordelijken. En ligt een rol voor de raad minder voor de hand. Het behoort volgens de gemeentesecretaris tot de ambtelijke professionaliteit om te kunnen inschatten wat mogelijk politiek gevoelig ligt en in dat geval het college te adviseren om de raad daarover te informeren. Raadsleden kunnen vanuit de controlerende rol het college raadsvragen stellen over het gebruik van data en technologie. Dit heeft zich bijvoorbeeld concreet voorgedaan naar aanleiding van berichten in de media over gemeenten die in het sociaal domein met behulp van algoritmes en risico-profilering mogelijke fraude opsporen.²⁵⁸ Het is aan het college en de ambtelijke organisatie om raadsvragen zo goed mogelijk te beantwoorden.²⁵⁹

Momenteel is een herijking van de *i-visie en -strategie 2020-2022* in voorbereiding, die weer door het college zal worden vastgesteld. Bij de wethouder Bedrijfsvoering bestaat de intentie om te zorgen dat de raad daarover actief zal worden geïnformeerd. De wethouder geeft verder aan dat zij de raad meer in positie wil brengen om zijn visie te geven op het gebruik van data analyse voor de aanpak van maatschappelijke opgaven. Daarbij legt de wethouder een relatie met de ambities van het college voor wijkgericht werken vanuit diverse kaders op meerdere domeinen.²⁶⁰ Op het moment van het gesprek is hierover net een bestuurlijke opdracht vastgesteld, zoals aangekondigd in de Beleidsbegroting 2023-2027 (p. 38). De raad is met een raadsbrief op de hoogte gebracht van de bestuurlijke opdracht en heeft via de bijlage bij de brief kennis kunnen nemen van inhoud.²⁶¹ Een van de op te leveren resultaten van de bestuurlijke opdracht is "een op basis van data gestructureerde analyse van de wijken".²⁶² Vanuit het beeld dat daaruit ontstaat wil het college met inwoners verdere inhoud en uitwerking geven aan het wijkgericht werken. Volgens het college moet daarbij ruimte zijn om te differentiëren, omdat elke wijk met andere opgaven kampt.²⁶³ Voor de data analyse van wijken betekent dit uitgangs-

²⁵⁷ Gemeente Hengelo, Raadsbrief 'Status update datagedreven sturing, zaaknummer 3088946, 7 juli 2020.

²⁵⁸ Gemeente Hengelo, Beantwoording raadsvragen gebruik algoritmes bij de opsporing van fraude, zaaknummer 3193085, 2 maart 2021.

²⁵⁹ Vraaggesprek 9 september 2022.

²⁶⁰ Vraaggesprek 5 oktober 2022.

²⁶¹ Gemeente Hengelo, Raadsbrief 'Wijkgericht werken', zaaknummer 3487985, 12 oktober 2022.

²⁶² Gemeente Hengelo, Bestuurlijke opdracht Wijkgericht Werken, september 2022.

²⁶³ 'Gemeente Hengelo, Raadsbrief 'Wijkgericht werken, zaaknummer 3487985, 12 oktober 2022.

punt dat een stap wordt gezet naar profilering van wijken. Daarin ligt volgens de wethouder Bedrijfsvoering de mogelijkheid voor de gemeente om haar dienstverlening binnen diverse domeinen af te stemmen op wat er feitelijk in de wijk leeft en speelt.²⁶⁴

De gemeente Hengelo heeft politiek-bestuurlijk (nog) geen positie ingenomen ten aanzien van ethische aspecten van het gebruik van algoritmen. De wethouder Bedrijfsvoering geeft aan dat het college zich aan het beraden is hoe de raad goed bij de verdere ontwikkeling van datagedreven sturing betrokken kan worden. De wethouder vindt het persoonlijk belangrijk dat de raad in stelling wordt gebracht. Het moet voor de raad inzichtelijk zijn wat de gemeente op het gebied van datagedreven sturing doet en hoe zij dat doet. Naar de mening van de wethouder zou de raad een besluitvormende stem moeten krijgen als het gaat om een overkoepelende visie op de ethische kaders: welke normen en waarden wil de raad hanteren ten aanzien van het verzamelen, combineren en analyseren van data. Binnen die kaders is de organisatie van datagedreven sturing een verantwoordelijkheid van de ambtelijke organisatie.

²⁶⁴ Vraaggesprek 5 oktober 2022.

9 Conclusies en aanbevelingen

9.1 Conclusies

1. De opzet en inzet van datagedreven sturing in uitvoering en beleid gaat in Hengelo overeenkomstig de landelijke ontwikkeling naar meer datagedreven beleid en bestuur. In eerste instantie is ambtelijk een visie en strategie voor de mogelijkheden en introductie van datagedreven sturing binnen de gemeente Hengelo opgesteld.
2. De betrokkenheid van de raad bij de opzet en ondersteuningsstructuur voor datagedreven sturing is voornamelijk financieel: vanuit de raad is een structureel budget voor uitbreiding van formatie ten behoeve van datagedreven werken beschikbaar gesteld. De Raad heeft dit budget in eerste instantie beschikbaar gesteld voor beleid in sociaal domein, waarin datagedreven werken een van de opgaven is. Hieruit wordt het Kern Datateam bekostigd.
3. In de periode 2020-medio 2022 heeft het Kern Datateam in de uitrol van datagedreven sturing binnen de organisatie in 23 dataprojecten ondersteund om met behulp van data sturingsgegevens te vinden voor een intern of een maatschappelijk vraagstuk. Het daadwerkelijk gebruik van data en informatie blijft sterk achter bij de gemeentelijke ambitie voor datagedreven sturing. De dataprojecten komen verspreid over de organisatie tot stand. Het totaalbeeld komt nog niet in de buurt van het gewenste eindbeeld waarin datagedreven sturing het 'nieuwe normaal' voor de gehele organisatie is.
4. Vooralsnog wordt datagedreven sturing in Hengelo toegepast als datastructurering en analyse. Verdergaande technologische sturingsmogelijkheden op basis van data worden niet voorzien, maar ook niet onmogelijk geacht en voorzichtig wordt daar mee geëxperimenteerd.
5. Bestuurlijk wordt de aandacht voor de mogelijkheden van datagedreven sturing groter. Het college heeft kort geleden een bestuurlijke opdracht wijkgericht werken vastgesteld. Een van de op te leveren resultaten is een gestructureerde datagedreven analyse van wijken. Het uitgangspunt dat differentiatie tussen wijken mogelijk moet zijn, biedt kansen voor maatwerk in het wijkgericht werken, waarbij voorzieningen en dienstverlening worden afgestemd op kenmerken van de wijk en wat daar leeft en speelt. Deze profilering brengt ook risico's met zich mee die verband houden met de keuze van data en modellen.
6. Medewerkers maken wisselend gebruik van data-rapporten en -dashboards om keuzes en beslissingen in de ontwikkeling/ uitvoering/ wijziging van beleid te onderbouwen en verantwoorden. De vraag naar een dergelijke onderbouwing is wisselend vanuit het management en vanuit het bestuur. Het realiseren van datagedreven sturing als 'nieuwe normaal' lijkt af te hangen van de persoonlijke affiniteit en vaardigheid van leidinggevend en medewerkers.
7. Het voorgestelde plan van aanpak voor data governance is niet verder uitgewerkt. Het voorstel beoogde een stapsgewijze ontwikkeling van data governance. In praktijk krijgt data governance per project volgens een vaste lijn invulling. Met name het punt van het benoemen en beleggen van de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van data vormt een aandachtspunt.
8. Er is in dataprojecten aandacht voor privacy- en ethische aspecten en informatieveiligheid. Het is staande praktijk om binnen dataprojecten ook ethische vraagstukken en daaraan te verbinden acties te bespreken en documenteren. Hiervoor zijn behoudens wet- en regelgeving geen kaders.
9. Dataprojecten zijn niet opgenomen in het verwerkingenregister, waarmee niet wordt voldaan aan eisen vanuit de AVG. Verbetermaatregelen zijn door het college in gang gezet.

10. De raad wordt via de reguliere P & C-cyclus over de effecten van de maatregelen geïnformeerd. Daarvoor zijn in het sociaal domein 'dashboards' tot stand gebracht. Het organiseren van datagedreven sturing is daarvoor onontbeerlijk.
11. Ook over andere voornemens en resultaten op het gebied van datagedreven sturing wordt de raad via de P & C-cyclus geïnformeerd (paragraaf Bedrijfsvoering: subparagraaf Informatisering & IT).

9.2 Aanbevelingen

1. Datagedreven sturing is in eerste instantie een uitvoeringswerkwijze die mogelijkheden biedt voor een efficiëntere en effectievere uitvoering van beleid. De raad houdt zich normaliter niet bezig met uitvoering. Toch is de aanbeveling om in dat in dit geval wel te doen. Datagedreven werken is in diverse aspecten en risico's meer dan alleen uitvoering en vraagt naar de mening van de Rekenkamer om kaders van de raad. Het gaat dan met name om ethische aspecten, zoals uitwisseling en gebruik van gegevens van Hengelse burgers, voor zover niet wettelijk geregeld, en de reikwijdte van informatietechnologie, zoals het gebruik van algoritmen en onder welke omstandigheden.
2. Het werken met data zoals dit thans in Hengelo standaard is en het nieuwe normaal moet worden, vereist sturing. Deze krijgt meer gestalte indien er consequent gevraagd wordt naar onderbouwing van voorstellen met data en analyse op basis van data. Dit geldt voor zowel de raad als voor het college en het ambtelijk management.
3. Verifieer dat de basis op orde is voordat de stap naar voorspellende analyse wordt genomen. De basis op orde is immers het fundament van datagedreven sturing. Met de basis op orde wordt bedoeld dat de randvoorwaardelijke zaken voor datagedreven werken zijn ingericht, zowel met betrekking tot de gegevens (data op orde) als een veilige, verantwoorde en rechtmatige omgang met gegevens (basis op orde).

Bronnen

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van schriftelijke bronnen en zijn diverse interviews gehouden. De schriftelijke bronnen omvatten wetenschappelijke- en vakinhoudelijke publicaties en documenten van de gemeente Hengelo.

Geraadpleegde literatuur

- A & O fonds Gemeenten/ VNG realisatie, *Ontwikkelmodel datagedreven gemeente*, Den Haag, 2020.
- Berenschot, Naar een datagedreven gemeente. Het verhaal van datagedreven sturing in Utrecht, 2015.
- A & O fonds Gemeenten, *Datagedreven sturing in gemeenten. Een verkenning van de veranderingen door het werken met big data*, Den Haag, 2017.
- A & O Fonds gemeenten, *Datagedreven innovatie in gemeenten. De lessen van 18 dataprojecten*, Den Haag, 2021.
- Algemene Rekenkamer, *Aandacht voor algoritmes*, Den Haag, januari 2021
- Algemene Rekenkamer, *Algoritmes getoetst. De inzet van 9 algoritmes bij de overheid*, Den Haag, mei 2022.
- Berenschot, *De Interprovinciale Gids Ethiek en Digitale transformatie*, i.o.v. Interprovinciale Digitale Agenda, 2020
- Bits of Freedom, *De staat van privacy bij gemeenten*, 25 mei 2022. <https://www.bitsoffreedom.nl/bits-of-freedom-de-staat-van-privacy-bij-gemeenten/>
- Braak, S.W. van den en R. Choenni, *Het gebruik van datagedreven analysemethoden in de (beleids)praktijk. Kansen, uitdagingen en handreikingen*, WODC Memorandum 2017-3, Den Haag, 2017.
- Branderhorst, E.M., *Digitaal leiderschap. Verkenning van de veranderende rol van gemeentesecretarissen in de informatiesamenleving*, Universiteit Utrecht, Utrecht, januari 2021.
- Brandt, T., S. Wagner and D. Neumann, *D. The Strategic Value of Public Sector Analytics: A Framework and a Showcase Study*, 2018.
- Choi, W., M. Van Eck en H. Hukshorn, *Hoe gemeenten besluiten over algoritmen & mensenrechten*, i.o.v. het College voor de Rechten van de Mens, 2021.
- De Datavakbond, *Data lokaal*, 2022. <https://datavakbond.nl/wp-content/uploads/2022/03/Data-Lokaal.pdf>
- Digitale overheid, *randvoorwaarden datagedreven werken* <https://www.digitaleoverheid.nl/overzicht-van-alle-onderwerpen/nieuwe-technologieen-data-en-ethiek/het-led/randvoorwaarden-datagedreven-werken/>
- Feldberg Frans en Tom Pots, *DatCan: de toolkit voor succesvolle dataprojecten*, 2021. <https://dat-can.nl/>
- Gemeente Amsterdam, *Informatievisie (i-visie)*, Amsterdam, 6 maart 2018.
- Gemeente Amsterdam, *Datastrategie Gemeente Amsterdam. Amsterdamse zelfbeschikking over data 2021-2022*, januari 2021, <https://www.amsterdam.nl/innovatie/digitalisering-technologie/data/amsterdamse-datastrategie/>
- Ginkel Jan van, en Paul Strijp, *Van beleids- naar datacyclus, i-bestuur*, 27 augustus 2020. <https://ibe-stuur.nl/podium/van-beleids-naar-datacyclus>
- Huijben, Mark, Johan Posseth en Johan Strieker, *Begin met datagedreven werken, zonder Engelse termen*, *PlatformO*, 23 oktober 2020
- Interprovinciale Digitale Agenda (IDA), *De Interprovinciale Gids Ethiek en Digitale transformatie*;

Kamerstukken 2019/2020, 26643 nr. 641 (2019), *Brief van de minister voor Rechtsbescherming*, Kamerbrief 8 oktober 2019.

Kamerstukken 2019/2020, 26643 nr. 642 (2019), *Brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*, Kamerbrief 8 oktober 2019.

Kulk, S. en S. van Deursen, Juridische aspecten van algoritmen die besluiten nemen,. Een verkennend onderzoek, WODC, Den Haag, 2020.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Impact Assessment Mensenrechten en algoritmes, juli 2021

Ministerie van Justitie en Veiligheid, *Data gedreven werken Wat is er voor nodig?*, juli 2019.

Ministerie van Justitie en Veiligheid, Richtlijnen voor het toepassen van algoritmen door overheden en publieksvoorlichting over data-analyse, 1 maart 2021

Nationale Ombudsman, Een burger is geen dataset. Ombudsvisie op behoorlijk gebruik van data en algoritmen door de overheid, Den Haag, 2021.

NL Digitaal, *Data Agenda Overheid*, 2019 <https://vng.nl/files/vng/rapport-nl-digitaal-data-agenda-overheid.pdf>

Ottens, Roel, *Datagedreven werken en de angst voor de raad*, 30 september 2021. <https://www.telengy.nl/actueel/datagedreven-werken-en-de-angst-voor-de-raad/>

Pots, Tom, *Datascience in de praktijk: een concrete aanpak*, 4 oktober 2017.

Raad voor het Openbaar Bestuur, *Sturen of gestuurd worden? Over de legitimiteit van sturen met data*, Den Haag, 2021.

Rathenau Instituut, *De datagedreven samenleving. Achtergrondstudie*, 2015.

Rathenau Instituut, *Opwaarderen - Borgen van publieke waarden in de digitale samenleving*. Den Haag, 2017.

Rathenau Instituut, *Waardevol digitaliseren. Hoe lokale bestuurders vanuit publiek perspectief mee kunnen doen aan het 'technologiespel'*, Den Haag, 2018.

Rathenau Instituut, *Raad weten met digitalisering. Hoe de gemeenteraad kan sturen op de maatschappelijke impact van digitale technologie*, 2020.

Rathenau Instituut, *Hoe beschermen gemeenten publieke waarden in een slimme stad?* Longread website, geraadpleegd 30 mei 2022, <https://www.rathenau.nl/nl/digitale-samenleving/hoe-beschermen-gemeenten-publieke-waarden-de-slimme-stad>

Rathenau Instituut, *Grip op algoritmische besluitvorming bij de overheid. Handreiking voor de Eerste Kamer*, 18 mei 2021.

Rekenkamer Rotterdam, *Gekleurde technologie. Verkenning ethisch gebruik algoritmes*, Rotterdam, april 2021.

Seiner, Robert S., *Non-Invasive Data Governance Framework*, 2019. <https://tdan.com/wp-content/uploads/2019/10/KIK-Consulting-Non-Invasive-Data-Governance-Framework-20190516.pdf>

Stuurman, J., E. Kolthoff, J. van den Tillaart en B. Kokkeler, *Datagedreven zicht op ondermijning in Woonwijken*, in: *Tijdschrift voor Veiligheid*, jaargang 19, nr. 1, 2020.

Utrecht Data School/ Universiteit Utrecht, *Op weg naar een datagedreven gemeente. Randvoorwaarden voor verantwoord datagedreven bestuur*, Utrecht, februari 2021.

Utrecht Data School/ VNG realisatie, *Op weg naar een datagedreven gemeente. Randvoorwaarden voor verantwoord datagedreven bestuur*, 1 februari 2021.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten, *Datagedreven sturing bij gemeenten, Van data tot (gedeelde) informatie voor beter (samen) sturen*, 2018.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)/ Berenschot, Datagedreven sturing bij gemeenten. Van data tot (gedeelde) informatie voor beter (samen) sturen, februari 2018.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Handreiking Digitale Ethiek. Op weg met digitale ethiek, 2022.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten, *Digitalisering in beeld: denkgereedschap voor raadsleden*, 2021 https://academieportal.nl/myfiles/14657/8589/Digitalisering%20in%20beeld_def.pdf

Vries, Laura de, *Algoritmes en lokale overheden. Kansen voor iedereen?*, mr. Hans van Mierlo Stichting, 2020.

Weerdt, Caroline van der en Armout de Vries, Dienstverlening verbeteren met Big Data. Een verkenning voor gemeenten, TNO, 2014.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, *iOverheid*, Den Haag, 2011.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), *Big Data in een vrije en veilige samenleving*, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2016.

Geraadpleegde documenten

Gemeente Hengelo, Coalitieprogramma Een programma voor Hengelo 2018-2022, juni 2018.

Gemeente Hengelo, Visie en uitvoeringsvoorstel datagedreven sturing Aan de slag met datagedreven sturing, zaaknummer 2371239, mei 2019.

Gemeente Hengelo, agendaformulier MT-vergadering, 6 mei 2020. Bijlage PowerPointpresentatie Organisatie datagedreven sturen, 29 april 2020.

Gemeente Hengelo, I-visie en -strategie 2020-2022, december 2019.

Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersbesluit I-visie en -strategie, zaaknummer 2463381, 10 december 2019.

Gemeente Hengelo, CMT-Memo Uitvoeren visie datagedreven sturing, zaaknummer 2371239, 3 augustus 2019.

Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Datavaardige organisatie Inspireren & Ontwikkelen, 25 juni 2020.

Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Plan van aanpak non-invasieve data governance, z.d.

Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie, Evaluatie datavaardige organisatie, januari 2021.

Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Evaluatie programma datagedreven sturing z.d.

Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2021, z.d.

Gemeente Hengelo, Uitkomsten De Ethische Data Assistent (versie 4.0), project Grip op Personeelslasten, 13 april 2021.

Gemeente Hengelo, PowerPointpresentatie Plan Kern Datateam 2022, z.d.

Gemeente Hengelo, Raadsbrief Status update datagedreven Sturing, zaaknummer 3088946, 7 juli 2020.

Gemeente Hengelo, I-visie en -strategie, zaaknummer 2463381.

Gemeente Hengelo, poster I-visie en -strategie, zaaknummer 2463381.

Gemeente Hengelo, College/burgemeestersbesluit I-visie en -strategie, zaaknummer 2463381, 10 december 2019.

Gemeente Hengelo, College-/Burgemeestersbesluit Interventieprogramma Sociaal Domein, zaaknummer, 2249841, 26-6-2018.

Gemeente Hengelo, Raadsbrief Aanbieden interventieprogramma Sociaal Domein, zaaknummer 2249841, 6 juli 2018.

Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersadvies, Eindrapportage 'sociale foto', zaaknummer 2307553.

Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersbesluit, Eindrapportage 'sociale foto', zaaknummer 2307553, 17-12-2018.

Gemeente Hengelo, Raadsbrief Eindrapportage 'sociale foto', zaaknummer 2307553, 18 december 2018.

College-/burgemeestersadvies, Eindrapportage 'sociale foto', bijlage 3 Reactie van het CMT', zaaknummer 2307553.

Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersbesluit Inventieprogramma Sociaal Domein, zaaknummer 2249841, 26 juni 2018.

Gemeente Hengelo, Raadsbrief Proces heroriëntatie sociaal domein, zaaknummer 3066256, 26 mei 2020.

Gemeente Hengelo, Raadsbrief Concept notitie heroriëntatie sociaal domein, zaaknummer 3129078, 27 oktober 2020.

Gemeente Hengelo, Raadsbesluit Beleidsprogramma sociaal 2021-2025, zaaknummer 3175020, 14 april 2021.

Gemeente Hengelo, concept Transformatieplan sociaal domein, zaaknummer 3462621, september 2022, p. 20, 21.

Gemeente Hengelo, Raadsbesluit Transformatieplan sociaal domein, zaaknummer 3462621, 26 oktober 2022.

Gemeente Hengelo, College-/Burgemeestersadvies Bestuurlijke opdracht wijkgericht werken, zaaknummer 3487985, Bijlage Bestuurlijke opdracht wijkgericht werken.

Gemeente Hengelo, Raadsbrief Wijkgericht werken, zaaknummer 3487985, 12 oktober 2022.

Gemeente Hengelo, Kaderbrief 2019-2022, zaaknummer 2247489, 20 juni 2018.

Gemeente Hengelo, raadsbesluit Kaderbrief 2019, zaaknummer 2247489, 20 juni 2018. Bijlage Nadere uitwerking Kaderbrief 2019-2022.

Gemeente Hengelo, Kadernota 2021-2024, juli 2020.

Gemeente Hengelo, Kadernota 2022-2025, juli 2021.

Gemeente Hengelo, Zomerbrief 2022-2026, juli 2022.

Gemeente Hengelo, Beleidsbegroting 2020-2023, november 2019.

Gemeente Hengelo, Beleidsbegroting 2021-2024, november 2020.

Gemeente Hengelo, Beleidsbegroting 2022-2025, november 2021.

Gemeente Hengelo, Beleidsbegroting 2023-2026, november 2022.

Gemeente Hengelo, Jaarstukken 2020, juli 2021

Gemeente Hengelo, Jaarstukken 2021, juli 2022.

Gemeente Hengelo, Beantwoording raadvragen gebruik algoritmes bij de opsporing van fraude, zaaknummer 3193085, 2 maart 2021.

Gemeente Hengelo, Raadvragen over de privacy van inwoners naar aanleiding van berichtgeving in de media, zaaknummer 3246356, 2 maart 2021.

Gemeente Hengelo, Motie Informatievoorziening m.b.t. het Sociaal domein, 6 november 2018.

Gemeente Hengelo, Raadsbrief Voortgang Motie Informatievoorziening m.b.t. het Sociaal domein, 6 november 2018, zaaknummer 2367226, 21 mei 2019.

Gemeente Hengelo, Motie Monitoring maatregelenplan sociaal domein, 10 november 2021.

Gemeente Hengelo, Raadsbrief Monitoring Sociaal Domein, zaaknummer 3340564, 30 november 2021.

Gemeente Hengelo, Coalitieakkoord Een programma voor Hengelo 2018-2022, april 2018, zaaknummer 2228809.

Gemeente Hengelo, Collegeprogramma Hengelo in verbinding 2022-2026, mei 2022.

Gemeente Hengelo Kern Datateam, Revisie 2022 – Visie Datagedreven sturing, 3 augustus 2022 (notitie op verzoek van Rekenkamer Hengelo opgesteld ten behoeve van dit onderzoek)

Gemeente Hengelo, 'Verwerkingenregister_AVG_Hengelo_V20180401 2018' (excelbestand)

Gemeente Hengelo, Beleid gegevensbescherming AVG (privacy), 2018.

Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersbesluit Vaststellen Privacybeleid, zaaknummer 2211922, 15 mei 2018.

Gemeente Hengelo, Raadsbrief Vaststellen Privacybeleid, zaaknummer 2211922, 16 mei 2018.

Gemeente Hengelo, Raadsbrief Extra inzet AVG, zaaknummer 2456020, 11 februari 2020.

Gemeente Hengelo, Beleid gegevensbescherming AVG (privacy), 2021.

Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersbesluit Actualisatie privacybeleid, zaaknummer 3196824, 15 juni 2021.

Gemeente Hengelo, Gemeentebreed Informatieveiligheidsbeleid 2018-2021, december 2017.

Gemeente Hengelo, Strategische informatiebeveiligingsbeleid 2022-2025, februari 2022.

Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersbesluit Strategische informatiebeveiligingsbeleid 2022-2025, zaaknummer 3407169, 19 april 2022.

Gemeente Hengelo, De AVG en de gemeente Hengelo in 2020. Jaarverslag 2020 Functionaris Gegevensbescherming, 11 mei 2021 (inclusief managementreactie).

Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersbesluit Jaarverslag FG over 2020 (AVG), zaaknummer 3217443, 15 juni 2021.

Gemeente Hengelo, De AVG en de gemeente Hengelo in 2021. Jaarverslag 2021 Functionaris Gegevensbescherming, 1 maart 2022 (inclusief managementreactie).

Gemeente Hengelo, College-/burgemeestersbesluit Jaarverslag Functionaris Gegevensbescherming (FG) over 2021 (AVG), zaaknummer 3400729, 7 juni 2022.

Gemeente Hengelo, Data in zicht

deel 1: Wat is data?

www.youtube.com/watch?v=sx80s5hXCac&t=2s

deel 2: Wat doe jij met data in je werk?

<https://www.youtube.com/watch?v=c4vBBV6qrsc>

deel 3: Datakwaliteit, waarom is het zo belangrijk?

<https://www.youtube.com/watch?v=GofjIY3s8I0>

deel 4: Wat kunnen we nog meer doen met data?

<https://www.youtube.com/watch?v=b0qD6CITqTE>

deel 5: Dashboard Ondersteuning & Zorg

<https://www.youtube.com/watch?v=Ldja4V-VOLw>

Lijst van gesprekspartners

Functie²⁶⁵	Datum
Gemeentesecretaris	09-09-2022
Product Owner Data	12-09-2022
Functionaris Gegevensbescherming	29-09-2022
Afdelingsmanager I & IT/ CIO	28-09-2022
Data Engineer; Product Owner Data	29-09-2022
Senior medewerker kwaliteitsbeheer	04-10-2022
Teammanager WMO	04-10-2022
Wethouder portefeuille Bedrijfsvoering; Afdelingsmanager I & IT/ CIO	05-10-2022
Concernmanager portefeuille Bedrijfsvoering; Afdelingsmanager FAC; Teammanager Werk	24-10-2022

²⁶⁵ De Rekenkamer heeft gesproken met bestuurlijke en ambtelijke sleutelpersonen die vanuit hun rol of functie betrokken zijn (geweest) bij een of meerdere (data)projecten. In juli 2021 heeft een reorganisatie plaatsgevonden. Het overzicht vermeldt hun huidige functies.

Bijlage 1 Zelfrapportage voortgang en resultaten tot en met augustus 2022

Op verzoek van de rekenkamer Hengelo is inzichtelijk gemaakt hoe in het programma Datagedreven sturing en vervolgens vanuit het Kern Datateam gewerkt is aan het realiseren van datagedreven sturing in Hengelo. Het Kern Datateam heeft daartoe de notitie 'Revisie 2022 – Visie Datagedreven Sturing' opgesteld. Deze notitie beschrijft welke invulling en uitvoering is gegeven aan de drie bouwstenen voor datagedreven werken. Ook maakt het inzichtelijk welke inzichten hebben geleid tot bijstelling of temporisering van de oorspronkelijke visie. De notitie is hieronder integraal opgenomen.

Revisie 2022 – Visie Datagedreven Sturing

Kern Datateam

3 augustus 2022

Begin 2019 is het document 'Aan de slag met datagedreven sturing' opgeleverd. Als resultaat van dit document is Q4 2019 gestart met het programma datagedreven sturing en is december 2020 het Kern Datateam gevormd. Dit Kern Datateam is verankerd binnen de Afdeling Informatie & IT en daardoor heeft het ook een formele status gekregen.

Als gemeente Hengelo zijn we inmiddels ruim 2 jaar onderweg met datagedreven sturing. Een mooi moment om terug te kijken welke stappen we hebben gemaakt en welke *learnings* er zijn opgedaan. In dit document worden deze aan de hand van de drie bouwstenen uit het visiedocument (experimenteren, datavaardige organisatie en data op orde) beschreven.

Experimenteren

De term experimenteren werd gebruikt om aan te geven dat middels een aantal projecten ervaring werd opgedaan met het verkrijgen van nieuwe inzichten op basis van data en het gebruik en toepassen hiervan. De experimenten worden nu dataprojecten genoemd. Ze zijn 'standaard' onderdeel van het werk in onze organisatie. Het werken met data wordt steeds meer onderdeel van de dagelijkse business. Wel blijft het kern datateam experimenten uitvoeren als het gaat om nieuwe methoden en technieken.

De dataprojecten landen op het I-portfolio. Hierdoor zijn de projecten opgenomen in het totaaloverzicht van de werkzaamheden van de afdeling. Wel is afgesproken dat het Kern Datateam zelf de prioritering en planning van de projecten bepaald. Omdat het kern datateam zelf beschikt over de benodigde resources en hiervoor niet naar de projectboard hoeft.

Flexibele schil – data pioniers

Naast het kern datateam wordt per project een flexibele schil vormgegeven. Dit zijn collega's die technisch of inhoudelijk een bijdrage geven in het opleveren van de data oplossing. Dit zijn bijvoorbeeld applicatiebeheerders, financieel adviseurs, inhoudelijk experts, beleidsmedewerkers of administratief medewerkers. Zij ondersteunen bij het koppelen van de data, het duiden van de informatie en het geven van inzicht in of het aanpassen van de achterliggende processen.

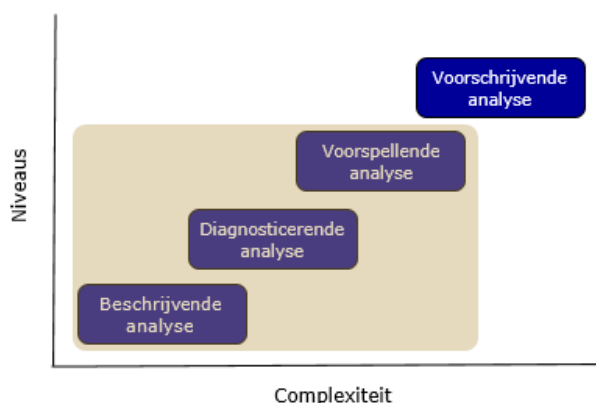
Bij aanvang van het programma zijn een aantal collega's in het sociaal domein aangewezen als data pioniers. Dit zijn collega's die het leuk en interessant vinden om met data aan de slag te gaan binnen hun eigen domein. Zij hebben hiervoor een training tot dashboard bouwer gevolgd en vervolgens het

kern datateam ondersteund bij het bouwen van diverse dashboards, met name voor de afdeling ondersteuning en zorg. Deze collega's zijn vanuit hier doorgegroeid tot data experts binnen de eigen afdeling.

In de praktijk blijkt het concept van selfservice, zoals gedefinieerd in het visiedocument, niet altijd de beste oplossing. Bij het bouwen van complexe dashboards is kennis nodig van de opzet van de onderliggende datamodule om de juiste informatie in het dashboard weer te geven. Hierdoor is het in veel gevallen slimmer om het kern datateam, die ook de datamodule heeft gebouwd, het dashboard vorm te laten geven. En voor de realisatie van minder complexe dashboards vraagt de training tot dashboard bouwer te veel voor de werkzaamheden die nodig zijn. Veel dashboards worden daarom nu binnen het kern datateam gebouwd en opgeleverd aan de gebruikers. Met deze kennis is de ambitie voor selfservice op de korte termijn bijgesteld. Nu wordt de afweging gemaakt in hoeverre de data experts vanuit de afdelingen zelf de dashboards kunnen vormgeven en op basis hiervan bepaald wie deze gaat ontwikkelen. De initiële ambitie om collega's uit de vakafdelingen zelf dashboards te laten bouwen blijft staan voor de lange termijn. Maar het niveau van datageletterdheid in de organisatie moet hiervoor omhoog.

Niveau datagedreven sturing

Datagedreven sturing kent vier niveaus (zie figuur 1). Inmiddels heeft Hengelo een grote stap gemaakt in het leveren van beschrijvende analyses binnen de diverse domeinen (sociaal, fysiek en bedrijfsvoering) door het beschikbaar maken van dashboards/rapportages. Zie voor verdere specificatie de uitwerking van de dataprojecten/dashboards. Deze beschrijvende inzichten worden geleverd door het Kern Datateam. Als het gaat om diagnosticerende analyse levert het Kern Datateam de benodigde data/informatie. De duiding aan data wordt gegeven door de inhoudelijke experts om te komen tot verklaringen voor ontwikkelingen. In 2022 wordt vanuit het Kern Datateam de eerste stap gezet naar voorspellende analyse met het project 'Prognoses WMO/Jeugd' waarin op basis van historische data en data science/machine learning technieken inzicht geboden wordt in toekomstige ontwikkelingen in de inkomsten/uitgaven.

Figuur 1: Niveaus Datagedreven sturing (bron: Gartner)

Samenwerking Kennispunt Twente

In het visiedocument staat beschreven dat Kennispunt Twente een belangrijke partner is in het realiseren van de volgende niveaus van datagedreven sturing. Bij het vormgeven van het Kern Datateam is een medewerker aangetrokken die kennis en ervaring heeft op het gebied van data science/machine learning. Hierdoor is deze ambitie bijgesteld. Het initiëren en uitvoeren van meer voorspellende analyses ligt bij het Kern Datateam. De specialistische kennis hiervoor is in huis. Kennispunt Twente is

hierin een sparringpartner voor ons. Waarbij wij hun specialistische kennis kunnen raadplegen ter ondersteuning.

Door de ontwikkelingen op het gebied van datagedreven sturing in onze organisatie en ook de andere gemeenten waar Kennispunt Twente voor werkt ontstaat er een veranderende vraag. Op dit moment loopt er een verkenningsopdracht waarin gemeente Hengelo, Almelo en Enschede samen met Kennispunt Twente kijken naar de toekomstige rol- en taakverdeling tussen de gemeenten en Kennispunt Twente ten aanzien van het werken met kennis- informatie en datagedreven werken.

Datavaardige organisatie

Vanuit het programma is in Q4 2020 een start gemaakt met het datavaardig maken van onze organisatie middels het project 'datavaardige organisatie'. Op diverse manieren (zie document evaluatie datavaardige organisatie) hebben veel collega's kennis gemaakt met het werken met data. Vanuit dit project zijn een aantal acties structureel ingezet in de organisatie:

- Datagame. Deze game wordt tweemaal per jaar gespeeld met nieuwe medewerkers die in een functie treden waar data een belangrijk onderdeel is. Om ze op deze manier kennis te laten maken met de manier waarop wij willen werken binnen de organisatie.
- Intranet pagina 'Data in zicht'. Via dit communicatiekanaal houden wij de organisatie up-to-date van dingen die we binnen het kern datateam doen. Met als doel dat dit inspirerend werkt voor de rest van de organisatie.
- Demo Datateam. Eens per drie weken wordt vanuit het kern datateam een demo gegeven van de oplossingen die geleverd zijn. Hierin worden dashboards en GEO-viewers getoond en geven we een update van de werkzaamheden die gedaan zijn. Ook ter inspiratie voor de organisatie hoe gewerkt kan worden met data.

Daarnaast hebben we gezien dat het aanbieden van trainingen, e-learnings en workshops eenmalig goed heeft gewerkt om het werken met data onder de aandacht te brengen. Deze middelen blijken alleen niet voldoende te zijn om voor collega's ook een directe vertaling te kunnen maken hoe ze in de praktijk werken met data en welke vragen zijn hiervoor kunnen stellen. Daarom is de nieuwe strategie voor het datavaardiger maken van de organisatie 'Learning on the job'. Op basis van de dataprojecten die gedaan worden, worden collega's getraind. Hiervoor kunnen diverse middelen worden ingezet vanuit het project: datagames, e-learnings, trainingen etc. Daarnaast wordt er ook vanuit het project getraind in de vorm van trainingen om te werken met de specifieke dashboards of GEO-viewers.

Sturing op gebruik data

Om de betrokkenheid en commitment vanuit afdelingen te hebben voor de data oplossingen die geboden worden, wordt er per data oplossing een eigenaar belegd. Deze persoon is verantwoordelijk voor de oplossing en verwante processen. Dit zorgt ervoor dat het Kern Datateam niet verantwoordelijk is voor het op een juiste manier omgaan met de data en het stimuleren van het gebruik. Het Kern Datateam heeft hierin wel een faciliterende rol in de zin van het geven van trainingen, ondersteunen bij gebruik en goed inrichten van autorisaties. Dit sluit aan bij de non invasieve aanpak van data governance, zoals benoemd vanuit het programma datagedreven sturing.

Data op orde

Om goed te kunnen werken met data is het belangrijk om een goed (data) fundament te hebben. En dat deze data betrouwbaar en beschikbaar is.

Datafundament

Aan de hand van de projecten die we doen richten we een datafundament in. In onze BI-tool wordt dit een datamodule genoemd. Dit kan vergeleken worden met een data warehouse. Per onderwerp wordt een aparte datamodule vormgegeven op basis van directe data uit een of meerdere bronsystemen. Middels de data oplossing maken we de kwaliteit van de data inzichtelijk. Waar nodig worden aanpassingen gedaan in systemen of processen om de gewenste data structureel te kunnen gebruiken. Hierbij is het uitgangspunt dat we problemen oplossen bij de bron. Data die niet voorhanden is of toegevoegd moet worden registreren we in het bronsysteem. Niet via tussenoplossingen als Excel.

Om de betrouwbaarheid van de data te garanderen wordt altijd een validatie gedaan in iedere data oplossing op oneffenheden in de data en worden aantallen/gegevens gecontroleerd op basis van het bronsysteem.

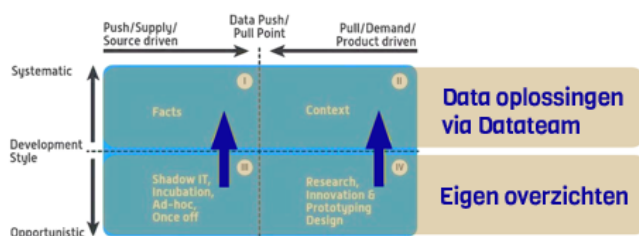
Werken onder architectuur

In het visiedocument wordt gerefereerd aan een volledig datafundament als onderdeel van datamanagement. Dit is (nog) niet organisatie breed opgepakt. De oplossing die er nu is voor de dataprojecten, met het bouwen van het datafundament in Cognos, volstaat. Vanuit de afdeling Informatie & IT is er een strategisch project gedefinieerd: 'werken onder architectuur'. In dit project komt de inrichting van een centrale data/informatie laag terug. De planning is dat dit project vanaf 2023 van start gaat.

Beheer: ad-hoc vs. structurele informatie

Het beheer van de BI-tool ligt bij het Kern Datateam. In 2021 is vanuit het Kern Datateam een project gestart om het proces rondom het beheer zo goed mogelijk in te richten. Er zijn afspraken gemaakt over processen rondom het live brengen van data oplossingen, verlenen van autorisaties en het oppakken van meldingen omtrent het gebruik van de BI-tool.

Vanuit het kern datateam is er onderscheid gemaakt in het leveren van 'ad-hoc' rapportages en structurele management informatie. Hierin is bepaald dat ad-hoc informatie voor het aansturen van operationele processen binnen de teams/afdelingen zelf belegd kan worden. Dit kan informatie zijn die direct uit een applicatie komt of beschikbaar is gemaakt via een rapportage. Om deze rapportages te maken hebben de applicatiebeheerders toegang tot Cognos. Zij kunnen zelf rapportages bouwen. Het kern datateam voorziet in het beheer van deze rapportages en zet ze, na een kwaliteitscheck, in productie. Voor de meer structurele, tactische/strategische informatiebehoefte bouwt het datateam oplossingen. Zie figuur 2 voor de uitwerking hiervan aan de hand van het Damhof model. Datagedreven sturing bevindt zich in de bovenste laag.

Figuur 2: Ad-hoc vs. structurele informatie a.d.h.v. Damhof Model

Ethische aspecten

In het visiedocument is kort iets benoemd over ethische vraagstukken rondom het werken met data. Dit is een vast onderdeel geworden in het proces voor het uitvoeren van een dataprojecten. In ieder

project wordt een DEDA(de ethische data assistent)-sessie uitgevoerd. Tijdens deze sessie worden onderwerpen over privacy en ethiek bediscussieerd als verantwoordelijkheid over de data, mogelijke invloeden op publieke leefsfeer en of collega's onbestemde gevoelens hebben bij het project. Deze sessies worden gehouden met het kern datateam, de inhoudelijk betrokken collega's en team- of afdelingsmanager in de rol van opdrachtgever. Hiermee is er een soort interne ethische raad ontstaan. De wens is om uiteindelijk deze ethische raad uit te breiden met externen, wat aansluit bij de visie uit 2019. Dit concept moet nog concreet uitgewerkt worden.

Bijlage 2 Aangereikt overzicht dataprojecten januari 2020-juni 2022

Op verzoek van de rekenkamer Hengelo is vanuit het Data Kernteam de notitie ‘Projecten Kern Datateam’ opgesteld. De notitie is hieronder integraal opgenomen. Het geeft een overzicht en beschrijving van dataprojecten die zijn uitgevoerd in de periode 2020 tot en met juli 2022.

Projecten Kern Datateam

t.b.v. Rekenkamer Onderzoek Datagedreven Sturing

13 juli 2022

2020 – Programma datagedreven Sturing

Dashboard G1 – WMO

Als een van de eerste Dashboards is een dashboard gebouwd waarin de basisgegevens voor WMO zichtbaar zijn. Aantallen indicaties en cliënten, financiële gegevens (alleen vanuit berichtenverkeer) en verloop aanvragen.

Belangrijkste vraag als aanleiding van dit dashboard was hoe de vraag naar Huishoudelijke ondersteuning veranderde na invoering van het abonnementstarief.

Opdrachtgever: Gerrit Overbeek – teammanager WMO

Learnings: Ervaring op doen met het bouwen van een dashboard, het werken met Cognos en het vertalen van een vraag naar een (data) oplossing.

Doel: Verkrijgen van inzicht in domein WMO en het maken van analyses door gegevens te combineren (verklaringen te kunnen vinden).

Dashboard M1 – Productie & Toetsing

Inzicht geven in het aantal werkprocessen binnen Werk & Inkomen dat wordt getoetst en de uitkomsten van deze toetsing.

Opdrachtgever: Martin Goorden, teammanager W&I

Learnings: Op diverse niveaus rapporteren van informatie. Totale informatie naar teammanager en individuele resultaten per toetser.

Doel: Efficiëntie voor het maken van overzichten. Eerder ging dit in Excel en op deze manier werd het dagelijks automatisch ververst.

Dashboard M2 – Arbeidsmarkt

Inzicht in totale populatie werkzoekenden. Trede op participatieladder (huidig en verwacht) en kenmerken van werkzoekenden voor filtering (opleidingsniveau, bezit rijbewijs, interesses etc.)

Opdrachtgever: Martin Goorden, teammanager W&I

Learnings: Dashboard als selectietool: op basis van diversie criteria snel selecties kunnen maken. Het inzetten van data kan processen vergemakkelijken.

Doel: Sneller en overzichtelijker informatie beschikbaar maken.

Dashboard KCC

Dashboard met daarin per product (uit product- en dienstencatalogus) het aantal zaken dat vanuit

KCC wordt aangemaakt/afgehandeld. Om te kunnen sturen op binnenkomende vragen per jaar, maand, week en dag.

Opdrachtgever: Aquine Zondag, teammanager Publiekdienstverlening

Learnings: Data ontsluiten vanuit andere bron. Initiële wens was om ook data vanuit website te ontsluiten, maar deze data kon helaas niet worden opgehaald uit bronsysteem.

Doel: Beschrijvende analyse van data uit zaaksysteem.

Project Datavaardige Organisatie

Binnen dit project was het doel om de hele organisatie kennis te laten maken met datagedreven werken. Collega's bewust laten worden van het zorgvuldig en verantwoord omgaan met data, het verhogen van de datageletterdheid.

Opdrachtgever: Gijs Tiebot, concernmanager Bedrijfsvoering

Learnings: Doel om collega's kennis te laten maken en enthousiasmeren voor het werken met data is zeker gelukt. Doorvertaling naar concrete acties en verandering in gedrag was nog een stap te ver.

Doel: collega's kennis te laten maken met het werken met data en bewustwording te creëren in de organisatie.

2021 - Kern Datateam

Dashboard Duurzaamheid

Het creëren van één totaaloverzicht om de belangrijkste indicatoren voor het programma duurzaamheid te kunnen monitoren op het gebied van mobiliteit, energiebesparing gebouwde omgeving, energie-infrastructuur en hernieuwbare opwek.

Opdrachtgever: Willy van Diepen, teammanager Stad & Regie

Learnings: Samenwerking in de regio met Kennispunt Twente en ontsluiting landelijke data. Veel data is al voorhanden, dit hoeft alleen nog maar ontsloten en gepresenteerd te worden.

Doel: Makkelijk toegankelijk maken van informatie uit diverse bronnen.

Dashboard Ondersteuning & Zorg

Het dashboard G1-WMO bevatte de basisinformatie voor WMO. Dit dashboard is verder uitgebreid met aanvullende gegevens over cliënten en een koppeling naar het financiële systeem Key2Financiën. Ook is de informatie over Jeugd toegevoegd.

Opdrachtgever: Marsha de Vries, Controller Sociaal Domein

Learnings: Samenvoegen van data uit verschillende systemen zorgde voor verschillende aggregatie niveaus waardoor samenvoeging moeilijk is. Om dit op te kunnen lossen veel kennis vergaard over data modellering. Uiteindelijk één grote datamodule vormgegeven voor WMO en Jeugd samen waardoor beheer vergemakkelijkt is.

Tijdens het proces van het bouwen van het dashboard zijn we te lang blijven ontwikkelen alvorens we het dashboard beschikbaar hebben gesteld voor de gebruikers. Hierdoor zat er heel veel informatie in het dashboard en wisten gebruikers vaak niet waar te beginnen. Voor het vergroten van de datavaardigheid is de learning om stap voor stap een dashboard uit te rollen.

Voor ontwikkeling van dit dashboard is gewerkt met self-service. Data engineer ontwikkelt datamodule met alle benodigde data. Medewerkers uit domein/afdeling helpen bij het bouwen van dashboards. De bouwers fungeren als ambassadeurs van het dashboard naar de afdeling toe.

Doel: data combineren tot nieuwe informatie (vanuit meerdere bronnen) en beschrijvende/verklarende analyse doen op ontwikkelingen binnen WMO en Jeugd.

Dashboard Interne Meldingen

Om te kunnen sturen op de afhandeling van interne meldingen (IT en Facilitair) is een dashboard vormgegeven om het aantal meldingen te kunnen zien, over tijd en per vakgroep. Het dashboard biedt ook de mogelijkheid om in te zoomen op meldingen, bijvoorbeeld degene die te laat zijn afgehandeld of op dit moment nog open staan.

Opdrachtgever: Marco Hoendervanger, teammanager IT-bedrijf

Mieke te Lintelo – teammanager Services

Learnings: Datakwaliteit in systeem was niet voldoende. Bij veel meldingen werden velden niet gevuld of door medewerkers zelf aangepast. Hiervoor zijn aanpassingen en herstelacties in het bronstelsel (Planon) gedaan om dit te voorkomen. Doorklikmogelijkheid vanuit dashboard biedt handvaten voor gebruikers om direct te kunnen handelen. Bijv. detailinformatie over openstaande meldingen geeft teammanager mogelijkheid om acties uit te zetten richting medewerkers.

Doel: Data ontsluiten en beschikbaar maken om beschrijvende analyses op te doen.

Dashboard Kavels Bedrijventerrein

De verkoop van kavels bedrijventerrein wordt bijgehouden in een Excel. Deze databron is ontsloten via de GIS-Database om er een dashboard op vorm te kunnen geven. Met het dashboard kan snel inzicht worden verkregen in de statussen van verkoop van de diverse kavels en de ontwikkeling van de bedrijventerreinen.

Opdrachtgever: Sybold Herder - Programmamanager Bedrijventerreinen

Learnings: koppelen van data uit Excel in een dashboard en deze presenteren op de kaart, door integratie met Geografische informatie. De kwetsbaarheid van Excel werd duidelijk. Hierdoor zijn er duidelijke afspraken gemaakt over de vulling van de Excel om datakwaliteit en processen te verbeteren.

Doel: ontsluiten en toegankelijk maken data die eerder in Excel 'verstopt' zat. Datakwaliteit hiermee verhogen.

Dashboard Inkoopprestatiemeting

Vanuit de afdeling Financiën, Advies en Control (FAC) is het essentieel om grip te hebben op onze inkoopuitgaven. Er is daarom behoefte aan een monitor welke ons inzicht biedt in onze spend. Op basis van deze spendinzichten kan er geadviseerd worden over verbetermaatregelen.

Opdrachtgever: Estivani Kemerink op Schiphorst, teammanager Advies & Control

Learnings: Data wordt handmatig verrijkt om van factuurregel naar inkooppakket te gaan. Door een stukje automatisering is het gelukt om hier handmatig werk weg te nemen bij medewerker.

Doel: Data ontsluiten en verrijken en toegankelijk maken voor analyses t.b.v. controles en verklarende analyses.

Dashboard Grip op Personeelslasten

Als organisatie willen we grip krijgen en houden op onze personeelslasten. Hiervoor moet duidelijk inzicht komen in formatie/bezetting met kosten. Daarnaast duidelijke spelregels/benoemen rollen verantwoordelijkheden.

Opdrachtgever: Gijs Tiebot, concernmanager Bedrijfsvoering

Learnings: Datakwaliteit op orde brengen door inzicht te geven in stand van zaken in dashboard.

Hiervoor zijn in bronsystemen processen aangepast, waarbij velden verplicht werden gesteld om data op te halen. Borging van gebruik dashboard is vormgegeven door het initiëren van driehoekgesprekken (P-adviseur, F-adviseur en team-/afdelingsmanager).

Doel: Grip krijgen op uitgaven aan personeel en teammanagers in staat stellen om hierop te kunnen sturen.

Dashboard Gecertificeerde instellingen

Medewerker kwaliteitsbeheer maakte meerdere keren per jaar handmatig overzichten om inzicht te krijgen in de dienstverlening vanuit gecertificeerde instellingen. Deze handmatige overzichten zijn geautomatiseerd in een dashboard zodat er op ieder moment direct inzicht is in aantallen cliënten, maatregelen, verwijzingen en financiële gegevens vanuit de GI's.

Opdrachtgever: Manouk Visser, teammanager Maatschappij & Partnerschap

Learnings: Efficiency-besparing door automatiseren van processen.

Doel: gegevens inzichtelijk maken door koppeling uit meerdere systemen. Zodat medewerkers beschrijvende/verklarende analyses kunnen doen.

Rapport Controleformulieren Werk & Inkomen

Cognos bezit vanuit het verleden veel rapporten waar gegevens uitgehaald kunnen worden. Binnen de afdeling Werk & Inkomen werden deze rapporten gebruikt om diverse klantinformatie boven water te halen. Hiervoor werden rapporten handmatig aan elkaar geknoopt. Dit proces is nu geautomatiseerd en medewerkers ontvangen met 1 druk op de knop de juiste, samengestelde informatie.

Opdrachtgever: Marijke Wiedemeijer, teammanager Support

Learnings: Andere vormen van presenteren van data leveren efficiëntere, kwalitatief betere processen op.

Doel: gegevens beschikbaar maken op efficiëntere manier: geen tussenkomst van Excel meer nodig.

Rapport TOZO/BBZ

Ontwikkeling van rapportage om inzicht te krijgen in verstrekte TOZO/BBZ aanvragen door het ROZ voor alle 17 gemeenten.

Opdrachtgever: Rob Hilarius, teammanager ROZ

Learnings: Opdracht en uitvoering lag dicht op elkaar door politieke druk i.v.m. corona. Snel prioriteren en ontwikkelen is gelukt.

Doel: data beschikbaar maken voor beschrijvende analyse en verantwoording.

Project Inrichting Beheer Cognos

Cognos is een applicatie die al lang draait binnen Hengelo. Er zijn in het verleden veel rapporten gemaakt voor financiën, burgerzaken, zaakstelsel, VTH etc. En er wordt steeds meer ontwikkeld, ook dashboards. Het beheer van Cognos ligt bij het Kern Datateam en daarom is gevraagd om goed na te denken over de inrichting van het beheer.

Opdrachtgever: Arjan Lenferink, Afdelingsmanager I&IT

Learnings: Inrichting van goede processen voor vragen over beheer. Inrichting autorisatiematrix voor gebruik rapporten/dashboards. Opstellen documentatie voor beheer/opzetten van nieuwe rapporten/dashboards.

Doel: Zo efficiënt mogelijk inrichten van de processen rondom beheren van dashboards/rapporten in Cognos.

Dashboard Control – Facturen Autorisatie

Het geautomatiseerd geven van inzicht in controleproces van facturen. Hierdoor kan gestuurd worden op het correct controleren van facturen.

Opdrachtgever: Estivani Kemerink op Schiphorst, teammanager Advies & Control

Learnings: Datamodule kon snel worden gemaakt doordat er rapporten beschikbaar waren. Medewerker kon zelf dashboard vormgeven waardoor er snel opgeleverd kon worden.

Doel: Data beschikbaar maken voor controles – verklarende analyse.

GEO-viewers Sportakkoord

Op basis van de juiste data de nieuwe kadernota sport en bewegen meetbaar maken. Om op basis van inzichten uit data planmatiger aan de slag te gaan met bijvoorbeeld aanleg sportfaciliteiten en het organiseren van activiteiten. En daarnaast het ontwikkelen van het juiste beleid op basis van de data op het gebied van kennismaking, stimulering en ondersteuning in de wijken.

Opdrachtgever: Coen Beernink, Beleidsadviseur Sport

Learnings: Open (CBS) data beschikbaar maken in GEO-viewers en daarnaast informatie inwinnen bij sportaanbieders om ze samen te presenteren in één data oplossing.

Doel: data ophalen en visualiseren voor beschrijvende analyse op situatie van sportaanbieders in Hengelo.

Project Prognoses WMO/Jeugd

Het doel van deze opdracht is om een goede prognose te kunnen maken van de inkomsten/uitgaven voor WMO en Jeugd in het lopende jaar. Aanvullend doel is om op basis van de prognoses een betere uitgangspunt te hebben voor de meerjarenbegroting (4-5 jaar vooruit).

Opdrachtgever: Margit Biemans, Afdelingsmanager Ondersteuning & Zorg

Doel: data inzetten om toekomstige ontwikkelingen in kaart te brengen op basis van historische data.

Dashboard Werk & Inkomen

De informatievoorziening binnen W&I was vroeger georganiseerd op basis van bestaande rapporten die in Excel aan elkaar werden geknoopt. Het beheer hierop is niet meer mogelijk. Daarom moet gekeken worden naar een andere oplossing. Prioriteit 1 is om een dashboard te maken met managementinformatie en inzicht te vergaderen in de Caseload van medewerkers.

Opdrachtgever: Bas van der Veen, Afdelingsmanager Werk & Inkomen

Doel: data koppelen uit diverse systemen om inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken omtrent werk en inkomen.

Dashboard meldingen openbare ruimte

Voorheen werd maandelijks in Excel een uitdraai gemaakt vanuit het systeem om inzicht te krijgen in meldingen die gedaan zijn voor de openbare ruimte. Deze overzichten gaan we automatiseren in een dashboard.

Opdrachtgever: Rob Hilarius, programmamanager MOR

Doel: Data inzichtelijk maken om beschrijvende/verklarende analyses te doen.

Dashboard Bijzondere regelingen

Door de stijgende energieprijzen worden er extra toeslagen uitgekeerd. Vanuit het bestuur worden hier veel vragen over gesteld. Daarom is op korte termijn een monitor gevraagd die inzicht geeft in het aantal aanvragen, besluiten en verstrekkingen van deze bijzondere bijstand.

Opdrachtgever: Marlot Lurvink, teammanager Debiteuren, Kinderopvang en Bijzondere bijstand

Doel: data inzichtelijk maken om verantwoording (beschrijvende analyse) te kunnen doen.

Project Kwartaalrapportages ROZ

Proces rondom opstellen kwartaalrapportages optimaliseren d.m.v. directe koppeling naar databron voor het ROZ ter verantwoording aan bedienende gemeenten.

Opdrachtgever: Rob Hilarius, teammanager ROZ

Doel: efficiënter proces voor het opstellen van rapportages doordat data altijd vanuit dezelfde bron wordt ontsloten.

Dashboard Kavels Woningbouw

Een dashboard met daarin de benodigde stuurinformatie om inzicht te hebben in de verkoop van kavelprojecten tbv woningbouw in Hengelo

Opdrachtgever: Leonie de Vries, Afdelingsmanager Stedelijk Beheer en Ontwikkeling

Doel: ontsluiten en toegankelijk maken data die eerder in Excel 'verstopt' zat. Datakwaliteit hiermee verhogen. Validatie op inkomsten vanuit meerdere bronnen.

Backlog

Dashboard Afval

Dashboard Leidende Motieven/Dienstverlening

Dashboard Regulering & Toezicht

Zorgpaden

Monitoring Actieplan Binnenstad

Dashboard Werk/Geld

Dashboard Team Bijzonder Onderzoek

Dashboard VTH

Dashboard Woningmarktmonitor

Bijlage 3 Groeimodel datavolwassenheid

Datavolwassenheid in 6 thema's: waar staat uw organisatie?

Datavolwassenheid bestaat uit veel onderdelen. In dit schema nemen we u mee langs de belangrijkste 6 thema's. Die vormen een mix van leiderschap, strategie, techniek en vaardigheden. Per thema kunt u een inschatting maken waar uw organisatie staat. Lees meer over dit onderwerp op www.bmc.nl/datavolwassenheid

Thema's	Niveau data volwassenheid			
	Weten Data ondersteunt organisaties bij wat ze al hadden kunnen weten.	Begrijpen Data ondersteunt professionals bij het verkrijgen van inzicht.	Voorspellen Beleidskeuzes en sturingsbeslissingen (maatregelen en interventies) komen tot stand op basis van wisselwerking tussen data-inzichten en duiding door professionals.	Bepalen Data-inzichten zijn het vertrekpunt. Bij gemotiveerde uitzondering stuurt de professional bij.
1 Leiderschap en data-cultuur	☐ De organisatie is weinig bewust of geïnteresseerd in de toegevoegde waarde van data. ☐ Werken met data is belegd bij de afdeling Financiën & Control.	☐ Leiders zijn nieuwsgierig naar de betekenis van data voor de organisatie. Experimenten worden gestimuleerd. ☐ Data gedreven werken (DGW) is als thema benoemd in plannen op minimaal organisatieniveau. ☐ Er is ontwikkelbudget voor DGW beschikbaar. ☐ Werken met data is projectmatig belegd. ☐ Werken met data wordt geïnitieerd vanuit het inhoudelijk domein en/of Data/IT.	☐ DGW is een strategisch thema op organisatieniveau. ☐ De inzet van data is expliciet onderdeel bij het strategisch handelen. ☐ Er is een functionaris op directieniveau (Chief Data Officer) voor DGW. ☐ Er is structureel budget voor DGW beschikbaar. ☐ De toegevoegde waarde van het werken met data wordt expliciet aangetoond. ☐ Werken met data is belegd in een aparte Business Intelligence (BI) organisatie-entiteit.	☐ Data-inzichten zijn het vertrekpunt voor het bepalen van de strategische doelen. Werken met data is voor de hele organisatie 'de norm'.
2 Strategie (planvorming) en besturing	☐ (Beleids)doelen zijn kwalitatief beschreven; indicatoren zijn niet uitgewerkt. ☐ Data wordt gebruikt voor (met name) financiële rapportages en overzichten over de afgelopen periode, die niet in samenhang met inhoudelijke duiding worden gerapporteerd. ☐ Het werken met data gebeurt ad hoc en reactief. Een planmatige aanpak voor het werken met data ontbreekt.	☐ Doelen worden kwantitatief uitgewerkt op thema's en domeinen om de stuurbaarheid te vergroten. Data ondersteunt het sturen. ☐ Eerste uitwerkingen van data-initiatieven hebben een sterke financiële oriëntatie.	☐ Strategische hoofddoelen zijn inhoudelijk goed vertaald naar prestatie-indicatoren in bedrijfsinformatie (BI)-tools. ☐ Alle relevante disciplines worden betrokken bij de prioritering en ontwikkeling van nieuwe stuurinformatie. ☐ Beleidsdoelen worden bijgesteld door monitoring en scenario-ontwikkeling met behulp van data.	☐ Beleidsdoelen worden (in sterke mate) bepaald door data-inzichten. ☐ In samenwerking met partners wordt continu gewerkt aan datagedreven beleidsonderzoek met behulp van datascience technologie.
3 Proces(matig) werken	☐ Processen zijn beschreven, maar worden in de praktijk 'losjes' gevolgd. ☐ De organisatie beschikt niet over in de praktijk toegepaste afspraken over de eenduidige vastlegging van processtappen en gegevens in systemen.	☐ Processen zijn beschreven en grotendeels vertaald in een 'workflow' in systemen. ☐ Bij het werken met datapilots is een methodisch proces beschreven (bijvoorbeeld o.b.v. CRISP-DM). ☐ De Functionaris Gegevensbescherming wordt al bij het begin van het experiment betrokken en werkt aan protocollen om datagedreven werken mogelijk te maken.	☐ In beleids- en besluitvormingsprocessen is het toevoegen van data-inzichten een vast onderdeel. ☐ De stuurinformatie is binnen de eigen organisatie voor een breed publiek toegankelijk. ☐ Er bestaan (voortbrengings) processen voor innovatie, ontwikkeling en uitrol met behulp van data-inzichten. ☐ Gegevensverwerking en algoritmen zijn gedocumenteerd en gewogen op basis van een ethisch kader.	☐ Proces(her)ontwerp vindt plaats met behulp van data inzichten. Bekijk thema 4 t/m 6 >>

Niveau data volwassenheid				
Thema's	Weten Data ondersteunt organisaties bij wat ze al hadden kunnen weten.	Begrijpen Data ondersteunt professionals bij het verkrijgen van inzicht.	Voorspellen Beleidskeuzes en sturingsbeslissingen (maatregelen en interventies) komen tot stand op basis van wisselwerking tussen data-inzichten en duiding door professionals.	Bepalen Data-inzichten zijn het vertrekpunt. Bij gemotiveerde uitzondering stuurt de professional bij.
Definities en datakwaliteit 4	☐ Er is geen centraal overzicht van aanwezige data. ☐ Er zijn geen afspraken over de toepassing van eenduidige definities, de mate van registratie in het primaire proces, de actualiteit en de update-frequentie. ☐ Data is lastig vrij te maken uit applicaties.	☐ In systemen worden vaste velden gehanteerd voor de belangrijkste definities. ☐ Er komt coördinatie op gang tussen organisatieonderdelen over gegevensbeheer en gemeenschappelijke definities.	☐ Er zijn organisatiebrede afspraken over datadefinities en -kwaliteit. ☐ Definities in de stuurinformatie sluiten aan bij betekenis in de praktijk. ☐ De stuurinformatie is makkelijk te begrijpen voor alle medewerkers. ☐ De gegevensmanagementfunctie is duidelijk belegd met taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. De gegevensmanagement-functie kan gecombineerd zijn met activiteiten rond data-analytics (data-preparatie, modellering, presentatie). ☐ Eigen data wordt verrijkt met externe (bijvoorbeeld CBS-) data. ☐ Er is voldoende betrouwbare data beschikbaar voor het kunnen maken van voorspelmodellen.	☐ Datastromen worden volledig gecontroleerd door tooling, op basis van afdelingsoverstijgende datatechniek (zoals FAIR-principes, linked-data). ☐ Er is voldoende data beschikbaar voor het ontwikkelen (trainen, kalibreren) van algoritmen.
Architectuur en tooling (en afhankelijkheden van derden) 5	☐ Applicaties wisselen geen gegevens uit; er is geen of beperkt hergebruik van gegevens.	☐ Applicaties kunnen data beschikbaar stellen voor centrale verzameling en verwerking. ☐ Als externe partijen gegevens beheren, zijn deze gegevens beschikbaar te maken voor eigen data-analyses. ☐ Voor het uitvoeren van verkennende projecten en (beperkte) uittol is een afgeschermd BI-omgeving beschikbaar.	☐ Een technische en functioneel samenhangende IT-architectuur wordt gezien als een kritische 'asset' voor de organisatie, met bijbehorende middelen en sturing. ☐ In een centrale omgeving (datawarehouse) worden voortdurend interne, externe en openbare gegevens verzameld die op relevantie zijn geselecteerd. ☐ Er is sprake van dashboarding op de werkplek (selfservice BI). ☐ Daarnaast is er tooling beschikbaar voor geavanceerde analytics/data science.	☐ IT-architectuur ondersteunt zowel de reguliere bedrijfsvoering als onderzoek en innovatie. ☐ Rekenkracht in de cloud en datascience tooling (bijv. Python of R) worden vergaand toegepast. ☐ Architectuur (zoals semantisch web) ondersteunt samenwerking met externe partijen.
Medewerker (kennis en vaardigheden) 6	☐ De medewerker werkt op gevoel en bewezen en parate kennis. Voelt zich ongemakkelijk bij een integrale benadering van vraagstukken, op 'toevallige interesse' van individuele medewerkers na. ☐ Gegevensbeheer is per applicatie belegd bij de functioneel beheer of een 'super-user'.	☐ De medewerker gebruikt een gestandaardiseerde werkwijze in primaire processen, zodat data gestructureerd wordt vastgelegd. ☐ De medewerker participeert in multidisciplinaire teams waarin met behulp van data-inzichten (met name meervoudige dashboards) concrete vraagstukken worden geduid en van handelingsperspectief worden voorzien. ☐ BI-specialisten en businessanalisten zijn beschikbaar. ☐ Er ontstaat behoefte aan een functionaris die het denken van het inhoudelijke domein verbindt met de 'IT- en data-wereld'.	☐ De medewerker is in staat om data-inzichten te betrekken in zijn beleids- en advieswerk (hij is 'datavaardig') en te combineren met vaardigheden voor onderzoeksanpak en advisering. ☐ Het is duidelijk bij wie de medewerker terecht kan, als deze een vraag of wens heeft over data/indicatoren/rapportages. ☐ De medewerker is in staat professionele input te leveren voor de ontwikkeling van voorspelmodellen. ☐ Sommige operationele activiteiten zijn overgenomen door algoritmen. Het resterende werk voor de medewerker is complex. ☐ Er is een vaste medewerker voor databaseer en -analytics.	☐ Sommige tactische activiteiten zijn overgenomen door algoritmen. ☐ De medewerker is in staat professionele input te leveren voor de ontwikkeling van AI-algoritmen.

Bijlage 4 Voorbeelden van toepassing van algoritmes in andere gemeenten

De gemeente Hengelo heeft de ambitie om toe te groeien naar het niveau van voorspellende analyse. Die ambities is ook bij andere gemeenten aanwezig en krijgt in sommige gemeenten al concreet vorm. Daarbij worden algoritmes toegepast. Onderstaande voorbeelden zijn letterlijk overgenomen uit: L. de Vries, Algoritmes en lokale overheden. Kansen voor iedereen?, 2020, p. 26-28.

Almere en de Straatkubus

De gemeente Almere heeft zich ten doel gesteld om sociaaleconomische en veiligheidsvraagstukken wijkgericht aan te pakken. Daarvoor gebruiken ze een statistische tool dat op basis van geslacht, leeftijd en type huishouden de leefbaarheid van straten in kaart brengt, genaamd de Straatkubus. Ook de percentages ‘niet-Westerse allochtonen’, gescheiden mensen en mensen met schuldhulp worden meegenomen in het model. De tool bevat volgens de gemeente geen waardeoordeel, en zou slechts worden gebruikt als ondersteunend instrument aan de hand waarvan gemeenteambtenaren in gesprek gaan met bijvoorbeeld de politie, wooncorporaties en scholen. Ook de gemeente Den Bosch maakt gebruik van een statistische tool om leefbaarheid inzichtelijk te maken. ‘Niet-Westerse immigratieachtergrond’ is een van de drie indicatoren waarvan afhangt of een wijk zich gunstig of ongunstig heeft ontwikkeld op het vlak ‘samenleven’.

Rotterdam en het Systeem Risico Indicatie

Het al eerdergenoemde SyRI werd gebruikt in Rotterdam, Eindhoven, Haarlem en Capelle aan den IJssel om sociale zekerheidsfraudeurs op te sporen. Bij dit model werden zestien verschillende soorten gegevens met elkaar vergeleken (van huisvestings- en schuldenlastgegevens tot identificerende gegevens, zoals naam, adres, woonplaats en geslacht). Dit model werd in februari 2020 door de rechter een halt toe geroepen. In april 2020 kondigde de toenmalige staatssecretaris Van Ark aan te stoppen met het gebruik van het systeem. Ook zei ze een nieuw en verbeterd instrument te willen ontwikkelen.

Tilburg en het voorspellen van kindermishandeling

De gemeente Tilburg en enkele kleinere Brabantse gemeenten zijn een project gestart waarbij met big data en machine learning kindermishandeling wordt voorspeld. Aan de hand van indicatoren waaronder de leeftijd van de ouders, het familieverleden en de *body mass index* van het kind, wordt voorspeld in welke huishoudens mogelijk kindermishandeling plaatsvindt of zal gaan plaatsvinden. Er wordt zelfs gekeken naar gegevens van sociale media. Hiermee selecteren de gemeenten welke gezinnen gevolgd worden. De voornaamste risico categorie betreft “jonge alleenstaande moeders, zonder werk, wonend in een huurwoning. Onderzoekers die meewerken aan het project geven aan niet te willen stigmatiseren: “Het gaat ons om het belang van het kind.”

Dordrecht en vroegtijdige schoolverlaters

De gemeente Dordrecht gebruikt een voorspelmodel om mogelijke voortijdige schoolverlaters in het vizier te krijgen. In dit geval worden variabelen gebruikt waaronder schoolniveau, opleidingssoort, het resultaat van het laatst afgelegde examen en het BRIN-nummer van het laatst afgelegde examen. Alleen mensen van 18 jaar en ouder worden meegenomen in het model. Degenen met het laagste risico ontvangen een waarschuwingsbrief, degenen met een hoger risico worden benaderd voor een afspraak met een leerplichtambtenaar. De groep met het hoogste risico krijgt binnen een week een leerplichtambtenaar aan de deur voor een gesprek. De gemeente zegt dat zij het belangrijk vinden dat het systeem ethisch verantwoord werkt en de privacy beschermt. Ook de gemeente Zaanstad heeft een dergelijk model ontwikkeld om de risico's op voortijdige schoolverlating te berekenen.

Bijlage 5 Ambtelijke feitencheck op concept nota van bevindingen

Paginanr. In concept	Paragraaf/ onderwerp	Opmerking over onjuistheid	Feitelijkheid, wijzigingsvoorstel of aanvulling	Reactie rekenkamer
16	3 Beleid, visie en strategie ten aanzien van datagedreven sturing (2e bullet van het 2 ^e kader)	Niet volledige weergave	Er is een herijking van de i-visie en –strategie in voorbereiding, waarin datagedreven sturing een spoor van de informatievoorziening zal blijven <i>Vervangen door:</i> Er is een herijking van de i-visie en –strategie in voorbereiding, waarin datagedreven sturing een spoor van de informatievoorziening zal blijven. Tevens zal er een specifieke datastrategie opgesteld worden.	Zin volgens voorstel toegevoegd.
18	3.1.3 Smart City	Nuancering	Er is nu het volgende opgenomen: “Onderdeel van het streefbeeld om in 2040 een Smart City te zijn.” Dit legt te veel nadruk op het “zijn” van een Smart City. In de kadernota is tussen haakjes “Smart City” opgenomen, omdat dit niet het doel moet zijn. Het doel is: Zijn wij een stad (‘smart city’) die de digitale mogelijkheden slim en optimaal benut. En we hebben slechts de relatie willen leggen naar de woorden Smart City omdat daarmee aansluiting met dit containerbegrip aanwezig is. Tekstsuggestie: Onderdeel van het streefbeeld om in 2040 een Smart City te zijn,..... <i>Vervangen door:</i> Onderdeel van het streefbeeld om in 2040 een stad te zijn waarin de digitale mogelijkheden slim en optimaal benut worden,.....	Zin volgens voorstel toegevoegd.
20	3.1.2 I-visie en –strategie 2020-2022 (laatste alinea)	Niet volledige weergave	I.p.v. € > 209.000 hier > €200.000 van maken. Mogelijk is hier een typefoutje gemaakt.	Niet aangepast. Is zo opgenomen in document waarnaar verwezen wordt. Wel hierover in voetnoot 62 verduidelijkende zin toegevoegd.
24	3.2.4 Herijking van i-visie en –strategie	Betere duiding	Deze zullen door de i-strateeg worden verwerkt bij de herijking van de i-visie en –strategie, die het college vervolgens zal vaststellen	Zin volgens voorstel aangepast.

Paginanr. In concept	Paragraaf/ onderwerp	Opmerking over onjuistheid	Feitelijkheid, wijzigingsvoorstel of aanvulling	Reactie rekenkamer
			<i>Vervangen door:</i> Deze zullen door de i-strateeg worden verwerkt bij het opstellen van de datastrategie en bij de herijking van de i-visie en –strategie, die het college vervolgens zal vaststellen.	
24	3.2.4 Herijking van i-visie en –strategie (Laatste zin van de alinea)	Niet volledige weergave	Het Kern Datateam heeft opdracht gekregen om op basis van ervaringen in de periode 2020-2022 lessen en inzichten te benoemen. Tezamen met de nieuwe i-visie en i-strategie zal in 2023 een nieuwe datastrategie worden opgesteld.	Zie vorige opmerking.
24	3.2.4 Herijking van i-visie en –strategie	Foutief team	Het team dat in de eerste regel op pagina 24 wordt benoemd is Team SAP. Het is de afdeling I&IT. De afdeling bestaat uit Team SAP, Team FIB en Team IT-bedrijf.	Gecorrigeerd.
25	4 Stand van zaken in helicopter-view (2 ^e Kader, 3e bullet)	Betere duiding/Nuancering	Op dit moment is onduidelijk over welke competenties medewerkers moeten beschikken in functies waarin met data wordt gewerkt en hoe het met de huidige datavaardigheid is gesteld <i>Vervangen door:</i> Op dit moment is nog niet voor alle functies, gerelateerd aan data gedreven werken (flexibele schil), duidelijk welke competenties benodigd zijn en hoe het met de huidige datavaardigheid is gesteld. Voor het Kern datateam zijn deze de competenties namelijk wel bekend. Ook hier zal overigens nog een doorontwikkeling plaatsvinden. Vanuit het Kern datateam hebben we op hoofdlijnen wel scherp en ook welke competenties benodigd zijn in de flexibele schil en ook bij de overige medewerkers. De uitwerking moet nog met HRM en de vakafdelingen verder vorm worden gegeven. Tevens staat er:	Voorgestelde zin niet overgenomen. Wel aangepast om op abstracter niveau de strekking te verwerken. De informatie ter nadere duiding/ nuancering is inhoudelijk verwerkt in paragraaf 4.1.2.

Paginanr. In concept	Paragraaf/ onderwerp	Opmerking over onjuistheid	Feitelijkheid, wijzigingsvoorstel of aanvulling	Reactie rekenkamer
			Het is onduidelijk hoe het met de huidige datavaardigheid is gesteld. Dat is natuurlijk niet correct. We hebben echt wel beelden hoe het hiermee is gesteld. Namelijk “nog niet voldoende”. Graag dit nuanceren.	
26	4.1.2	Verdere specificatie laatste bullit (6)	Er is deels nog geen uitvoering gegeven aan de voornemens voor het opstellen van competentieprofielen voor groepen medewerkers (flexibele schil) die met data werken en het uitvoeren van een ‘nulmeting. Voor het Kern datateam zijn de competenties bekend. Het programma voorzag ook in opleidingsmogelijkheden. Vanuit het programma zijn enkele medewerkers in het sociaal domein geschoold in het bouwen van dashboards	Bullet 6 is hierop aangepast.
28	4.2.2 Data op orde (4 ^e bullet)	Verkeerde verwijzing	Er wordt verwezen naar Hoofdstuk 4. Dat lijkt niet correct te zijn.	Gecorrigeerd.
30	5.1 Sturing op realisatie van datagedreven sturing (1 ^e alinea)	Niet volledige weergave	De Chief Information Officer (CIO) is ambtelijk verantwoordelijk voor het vertalen van de <i>i-visie en -strategie 2020-2022</i> naar opgaven voor de i-organisatie <i>Vervangend door:</i> De Afdelingsmanager I&IT/Chief Information Officer (CIO) is ambtelijk verantwoordelijk voor het vertalen van de <i>i-visie en -strategie 2020-2022</i> naar opgaven voor de i-organisatie	Staat zo vermeld in gebruikte bron. Volgens voorstel aangevuld.
30	5.1.1 Aansturing Kern Datateam (1 ^e alinea)	Onjuiste weergave	Het CMT bepaalt welke dataprojecten in het i-portfolio van de afdeling Informatie & IT (I & IT) landen <i>Vervangen door:</i> Het data kernteam bepaalt samen met de vakafdelingen welke dataprojecten in het i-portfolio van de afdeling Informatie & IT (I & IT) landen op basis van het afwegingskader uit de i-visie en i-strategie dat door het CMT is vastgesteld.	Voorstel inhoudelijk overgenomen. Tekstueel licht aangepast.
30	5.1.1	Onjuiste weergave	Het Kern Datateam bestaat inmiddels uit 4,89 FTE. Initieel is er door de raad 1,67 FTE aan geld beschikbaar gesteld. Vanuit bestaande datafuncties is dit 2,89 geworden. Vanuit de doorontwikkeling binnen	Gecorrigeerd naar feitelijke situatie.

Paginanr. In concept	Paragraaf/ onderwerp	Opmerking over onjuistheid	Feitelijkheid, wijzigingsvoorstel of aanvulling	Reactie rekenkamer
			Afdeling I&IT zijn de 2 FTE voor Data Engineer (GIS) aan het Kern Datateam toegevoegd. Deze 2 FTE zijn buiten beschouwing van dit onderzoek gelaten en één vacature staat op dit moment nog open (Data Engineer) waardoor de feitelijke bezetting komt op 1,89 FTE. De HR-verantwoordelijkheid voor de Product Owner Data en de Data Engineers ligt bij de teammanager Strategie, Advies en Projecten.	De toelichting op de onjuistheid is inhoudelijk verwerkt in paragraaf 5.4.1. Gecorrigeerd naar actuele situatie.
31	5.2.1 Structuur voor uitvoeren van dataprojecten Eerst bullit onderaan de pagina	Nuancering	Kennispunt Twente heeft daarom geen rol meer binnen het Kern Datateam, maar zij zijn wel ondersteunend en adviserend voor het Kern Datateam.	Zin volgens voorstel aangepast.
32	5.3 Proces en werkwijze voor uitvoeren van dataprojecten (1^e alinea)	Onjuiste weergave	Het CMT werkt op basis van een i-portfolio integraal en programmatisch aan het oplossen van verschillende informatievraagstukken <i>Vervangen door:</i> De gemeente Hengelo werkt op basis van een i-portfolio integraal en programmatisch aan het oplossen van verschillende informatievraagstukken	Gecorrigeerd.
33	5.4.1 Capaciteit	Nuancering	De ambtelijke top ziet het als een ontwikkeling die niet van vandaag op morgen gerealiseerd is, maar vindt wel dat er continue ontwikkeling moet blijven plaatsvinden op het gebied van datagedreven sturing. Daarbij moet er balans zijn tussen de hoge ambities aan de ene kant en het 'absorptievermogen' van de organisatie die er mee moet gaan werken aan de andere kant.	Zin volgens voorstel toegevoegd.
33	5.3 Proces en werkwijze voor uitvoeren van dataprojecten (1^e alinea)	Onjuiste weergave	Er is voor de prioritering een toetsingskader dat jaarlijks door het CMT wordt vastgesteld <i>Vervangen door:</i> Er is voor de prioritering een toetsingskader dat door het CMT is vastgesteld en onderdeel is van de i-visie en i-strategie	Staat zo vermeld in gebruikte bron. Volgens voorstel gecorrigeerd.

Paginanr. In concept	Paragraaf/ onderwerp	Opmerking over onjuistheid	Feitelijkheid, wijzigingsvoorstel of aanvulling	Reactie rekenkamer
33	5.4.1 Capaciteit (2 ^e alinea)	Onvolledige weergave	Er is geen invulling gegeven van het aantal FTE's. Het datakernteam bestaat uit 4,89 FTE, waarvan al langere tijd één vacature open staat. Initieel heeft de raad extra middelen voor 1,67 FTE beschikbaar gesteld. Vanuit de doorontwikkeling en al aanwezig zijnde op het datagebied acterende medewerkers is een totaal van 4,89 FTE ontstaan.	Hiaat ingevuld en gecorrigeerd met behulp van de aangereikte toelichting op feitelijke situatie.
34	5.4.1 Capaciteit Laatste regel paragraaf	Toevoeging	Vanuit het management is er op gewezen dat het belangrijk is om niet te snel te gaan, zodat minder datavaardige medewerkers niet afhaken. Tegelijkertijd moet er ook voldoende ambitie en tempo zijn voor de mensen die wel voldoende datavaardig zijn. Kortom er moet op verschillende snelheden en met een verschillende diepgang worden gewerkt.	Voorstel inhoudelijk overgenomen. Tekstueel licht aangepast.
35	5.4.2 Inbedding (1 ^e alinea)	Onvolledige weergave	Er is geen overzicht van data/ applicaties en wie daarvoor het aanspreekpunt/ verantwoordelijk is. Er bestaat breder in de organisatie behoefte aan een dergelijk overzicht en dit is bij de i-strategie onder de aandacht gebracht. Vanwege een gebrek aan capaciteit en andere prioriteiten wordt dit nog niet opgepakt <i>Vervangen door:</i> Er is geen overzicht van processen in relatie tot de data en wie daarvoor het aanspreekpunt/ verantwoordelijk is. Er bestaat breder in de organisatie behoefte aan een dergelijk overzicht. Vanwege een gebrek aan capaciteit en andere prioriteiten is dit nog niet opgepakt. We hebben namelijk wel overzichten van de applicaties en zicht op de data die daarin wordt gebruikt.	Zin volgens voorstel aangepast/gecorrigeerd.
35	5.4.3 Leren en veranderen	Niet volledige weergave	Dat houdt in dat met collega's uit de flexibele schil uit de afgelopen sprint wordt teruggekeken naar wat goed en wat nog verbeterd kan worden.	Voorstel inhoudelijk overgenomen. Tekstueel licht aangepast.

Paginanr. In concept	Paragraaf/ onderwerp	Opmerking over onjuistheid	Feitelijkheid, wijzigingsvoorstel of aanvulling	Reactie rekenkamer
36	5.4.3 Leren en veranderen Eerste regel onder 'organisatie brede strategie voor leren en veranderen'	Nuancering	Dat hangt samen met de aard van het werk, met de urgentie van de individuele medewerker en de betrokken manager.	Bevinding in stand gelaten volgens uitlatingen in vraaggesprekken. Wel tekstuele aanpassing volgens strekking van nuancering.
36	5.4.3 Leren en veranderen 1 alinea	Nuancering	Jongere generaties zijn over het algemeen bedrevener in het gebruik van data en medewerkers met een lange staat van dienst zijn soms minder geneigd om keuzes en beslissingen te baseren op data.	Zin volgens voorstel aangepast.
37	6 Borging van een verantwoorde omgang met data en technologie (2 ^e kader, 1 ^e bullet)	Niet correcte weergave	In gesprekken is gewezen op het belang van overzicht over data/applicaties, het benoemen en beleggen van eigenaarschap van het proces/data en daarvoor verantwoordelijkheid voelen en nemen. <i>Vervangen door:</i> In gesprekken is gewezen op het belang van overzicht over processen en data, het benoemen en beleggen van eigenaarschap van het proces/data en daarvoor verantwoordelijkheid voelen en nemen.	Zin volgens voorstel gecorrigeerd.
37	6 Borging van een verantwoorde omgang met data en technologie 2 ^e kader, 3 ^e bullit	Niet juiste weergave.	Momenteel zijn de dataprojecten niet in het verwerkingenregister opgenomen omdat de dataprojecten geen persoonsgegevens verwerken. Wel wordt bij ieder project de afweging gemaakt of deze opgenomen dient te worden, oftewel of er persoonsgegevens worden verwerkt middels een DEDA/DPIA.	Gedeeltelijk verwerkt. Zie voor verdere toelichting de annex bij dit overzicht
37	6 Borging van een verantwoorde omgang met data en technologie (2 ^e kader, 5 ^e bullet)	Niet correcte weergave	Er is geen digitaal formulier voor burgers die gebruik willen maken van rechten die zij op basis van AVG hebben. Wel zijn hier protocollen voor opgenomen. <i>Vervangen door:</i> Er is een algemeen digitaal formulier ('Vraag aan de gemeente') voor burgers die gebruik willen maken van rechten die zij op basis van AVG hebben. Tevens zijn er protocollen hierover opgenomen.	Het voorstel is niet overgenomen. Wel is de zin aangepast om het verschil tussen een algemeen en specifiek digitaal formulier te benadrukken.

Paginanr. In concept	Paragraaf/ onderwerp	Opmerking over onjuistheid	Feitelijkheid, wijzigingsvoorstel of aanvulling	Reactie rekenkamer
38	6.1.1 Inrichten van data governance Laatste alinea	Onjuiste informatie	Alle dashboards bevatten een extra tabblad om voor gebruikers transparant te maken wat de kwaliteit van de data is en hoe dit is gevalideerd	Zin is volgens uitspraken in een vraaggesprek, maar laat zich verkeerd lezen. Aangepast volgens voorstel.
38	6.1.2 Onvoldoende overzicht en eigenaarschap (1 ^e alinea)	Niet correcte duiding	In gesprekken is naar voren gebracht dat de gemeente geen overzicht heeft welke data en applicaties er in de organisatie zijn en waar ze in de organisatie worden beheerd en gebruikt. <i>Vervangen door:</i> In gesprekken is naar voren gebracht dat de gemeente geen overzicht heeft welke processen en data er in de organisatie zijn en waar ze in de organisatie worden beheerd en gebruikt.	Zin volgens voorstel aangepast.
39	6.1.2 Onvoldoende overzicht en eigenaarschap (2 ^e alinea)	Niet correcte toevoeging in deze context	Er staat: Daarin speelt mee dat het management op te grote afstand staan om de <i>ins en outs</i> van processen te kennen. Feitelijk is dit correct. Management hoeft de ins en outs van processen niet te kennen. Maar is geen argumentatie dat er geen eigenaren benoemd hoeven te zijn. En de tekst suggereert dat nu wel. Voorstel: Het management hoeft weliswaar de <i>ins en outs</i> van processen niet te kennen, maar het beleggen van eigenaarschap hiervan is wel noodzakelijk.	Zin volgens voorstel aangepast.
40	6.2.3 Omgang met privacy- en ethische aspecten (1 ^e alinea)	Onjuiste weergave	Voor dataprojecten is het wel transparant gemaakt en is geconstateerd dat er tot op heden nog geen persoonsgegevens worden verwerkt waardoor het niet in het verwerkingsregister hoeft te worden opgenomen.	Gedeeltelijk verwerkt. Zie voor verdere toelichting de annex bij dit overzicht.
43	6.2.4 Borgen van informatieveiligheid	Niet correcte weergave	Dat is op dit moment de zoektocht in de gemeente Hengelo die naar verwachting enige tijd - zeker drie jaren - zal kosten om de gewenste inrichting te bepalen.	Zin genuanceerd volgens voorstel.

Paginanr. In concept	Paragraaf/ onderwerp	Opmerking over onjuistheid	Feitelijkheid, wijzigingsvoorstel of aanvulling	Reactie rekenkamer
	Onderdeel: Common Ground en in de cloud zetten van applicaties		<i>Vervangen door:</i> Dat is op dit moment de landelijke tocht en ook voor de gemeente Hengelo die naar verwachting enige tijd zal kosten om de gewenste inrichting te bepalen. Dit zal stapsgewijs gaan plaatsvinden. En de implementatie daarvan zal enige jaren kosten.	
44	6.2.5	Onjuiste informatie	De planning daarvan is uitgesteld, omdat het project tijdelijk getemporiseerd is doordat de positie van de opdrachtgever vacant is geworden.	Zin aangepast op feitelijke situatie.
45	6.2.6 Toegankelijke overheid die de burger centraal stelt` (1 ^e alinea)	Niet correcte duiding	Daarin worden ook de rechten van de burgers benoemd, maar niet hoe zij deze rechten kunnen effectueren. <i>Vervangen door:</i> Daarin worden ook de rechten van de burgers benoemd en hoe zij deze rechten kunnen effectueren. Een directe verwijzing naar een digitaal formulier is niet aanwezig.	Voorgestelde zin niet overgenomen. Wel aanpassing van tekst in de geest van het voorstel.
46	7 Opgeleverde dataoplossingen en daadwerkelijk gebruik (2 ^e kader, 3 ^e bullet)	Nuancering	Het niveau van analyse is voornamelijk beschrijvend en voorspellend. <i>Vervangen door:</i> Het niveau van analyse is voornamelijk beschrijvend en analyserend en voorzichtig wordt de stap gemaakt naar voorspellend.	Zin volgens voorstel aangepast.
47	7.1 Overzicht (data) projecten en verbreding in organisatie	Aanvulling vereist	Niet alle teams zijn opgenomen in het organogram. Aanvullingen nodig: • Team Kwaliteit (dashboard M1 Productie & Toetsing) • Team Jeugd & Gezin (Dashboard en Prognoses O&Z) • Team PVG (dashboard kavel bedrijventerreinen) • Team HRM (Dashboard Grip op Personeelslasten) • Team Financiën (Dashboard Grip op Personeelslasten) • Team Beheer (dashboard MOR)	Overzicht van opdrachtgevers ligt aan de basis van het overzicht in het organigram. Ontbrekende teams zijn toegevoegd.

Paginanr. In concept	Paragraaf/ onderwerp	Opmerking over onjuistheid	Feitelijkheid, wijzigingsvoorstel of aanvulling	Reactie rekenkamer
50	7.4 Redenen voor het niet gebruiken van dataoplossingen (eerste regel)	Nuancering	Bij een lange staat van dienst zijn medewerkers en leidinggevendenden gemiddeld genomen minder geneigd om keuzes en beslissingen te nemen en verantwoorden op basis van data. Zie eerdere opmerking. Ook hier ontbreekt de nuance.	Zin volgens voorgestelde nuancering aangepast.
50	7.4 Redenen voor het niet gebruiken van dataoplossingen (2 ^e alinea)	Typefoutje	Sturing in 'de lijn' op het gebruik van vraagt verder om het inrichten van processen <i>Vervangen door:</i> Sturing in 'de lijn' op het gebruik van data vraagt verder om het inrichten van processen	Hiaat hersteld.
51	7.5	Aanvulling vereist	Deze sessies worden gehouden met het kern datateam, de inhoudelijk betrokken collega's, privacy officer of functionaris gegevensbescherming en team- of afdelingsmanagers in de rol van opdrachtgever	Zin volgens benodigde aanvulling aangepast.

Annex

In het ambtelijk wederhoor is een opmerking gemaakt over het ontbreken van opname van dataprojecten in het verwerkingenregister. De achtergrond bij deze opmerking heeft als strekking dat in de dataprojecten transparantie bestaat over het doel van het project en welke (persoons)gegevens worden gebruikt. Dit sluit aan bij de bevindingen van de Rekenkamer en heeft dit aspect duidelijker naar voren gebracht. De stellingname in de ambtelijke feitencheck is verder, dat er geen dataprojecten in het verwerkingenregister zijn opgenomen, omdat er geen persoonsgegevens worden verwerkt. Dit heeft de Rekenkamer niet overgenomen, vanwege haar constatering dat in ten minste één dataproject persoonsgegevens opnieuw zijn verwerkt, zonder dat dit in het verwerkingenregister is benoemd. Organisaties hebben volgens de AVG een verantwoordingsplicht: zij moeten kunnen aantonen dat hun verwerkingen van persoonsgegevens in overeenstemming zijn met de regels. Is er sprake van verwerking van persoonsgegevens, dan dient dat in het verwerkingenregister te worden benoemd. De Rekenkamer heeft het daar niet aangetroffen. Zij houdt om die reden vast aan de bevinding dat het ontbreekt aan overzicht over de rechtmatigheid van gegevensverwerking in dataprojecten, zoals de AVG met het verwerkingenregister beoogt.

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Reactie op Rekenkamer onderzoek 'Meer grip begint bij begrip'.	3544699		2 februari 2023

Geachte leden van de raad,

De Rekenkamer Hengelo heeft u op 21 december 2022 het resultaat van het onderzoek 'Datagedreven sturing in de gemeente Hengelo' aangeboden. In het rapport worden een elf conclusies en drie aanbevelingen gedaan. In deze brief geven wij graag een reactie op dit onderzoek.

Allereerst staan we graag stil bij het feit dat datagedreven sturen geen doel op zich is, zoals ook benoemd in het onderzoek. Data en technologie kunnen worden ingezet om te komen tot een zo effectief en efficiënt mogelijke inzet van middelen die bijdragen aan het creëren van publieke meerwaarde, het uitvoeren van taken en het realiseren van opgaven. In 2019 waren oplopende tekorten in het sociaal domein directe aanleiding voor de raad om structureel budget beschikbaar te stellen. Vanuit deze aanleiding is een duidelijke visie op papier gezet en is gekozen voor een pragmatische aanpak voor de implementatie van datagedreven sturen.

Inmiddels is onze organisatie twee jaar onderweg om deze visie te realiseren. Dit lijkt een goed moment om de visie te herijken en te bekijken wat komende periode nodig is om een volgende stap te kunnen maken op het gebied van datagedreven sturen. Hierin zag de Rekenkamer een momentum om onderzoek te doen naar de stand van zaken op het gebied van datagedreven sturen. Waarin de vraag *'Waar staat de gemeente Hengelo in haar implementatie van datagedreven sturing en wat heeft zij geregeld en georganiseerd voor een verantwoorde inzet van en omgang met data en technologie?'* centraal staat.

De Rekenkamer heeft deze vraag als volgt in haar conclusies beantwoordt:

De implementatie van datagedreven sturen in de gemeente Hengelo is in lijn met de landelijke ontwikkelingen naar meer datagedreven beleid en bestuur. Tot op heden zijn er door het Kern Datateam 23 dataprojecten gerealiseerd, verspreid over de diverse teams en afdelingen van de organisatie. Deze projecten helpen om met data te komen tot informatie die bijdraagt aan interne of maatschappelijke vraagstukken. De toepassing van data vindt voornamelijk plaats op het vlak van datastructurering en -analyse, waarbij in 2022 voorzichtig is geëxperimenteerd met verdergaande technologische mogelijkheden. Ook wordt de groeiende bestuurlijke aandacht voor datagedreven sturen gezien. Vanuit de bestuurlijke opdracht wijkgericht werken is een van de opdrachten om te komen tot een gestructureerde, datagedreven analyse van wijken.

Het gebruik van de datarapporten en -dashboards hangt sterk af van het individu. De affiniteit die men heeft met data en de vaardigheid om er mee te kunnen werken van leidinggevend en medewerkers verschilt aanzienlijk. Hieruit concludeert de Rekenkamer dat het gebruik sterk achter blijft ten opzichte van de gemeentelijke ambitie waarin datagedreven sturen het 'nieuwe normaal' is. Feitelijk is deze constatering correct. Alleen wordt hiermee mogelijk de indruk gewekt dat er

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

geen stappen zijn gezet op het gebied van datagedreven sturen en dat doet te kort aan de inspanningen en resultaten die wel zijn behaald. Met de 23 dataprojecten zijn diverse teams en afdelingen in staat gesteld om te werken met data en wordt dit ook gedaan. Helaas gaat dit niet in het tempo dat in eerste instantie werd verwacht c.q. gehoopt.

De Rekenkamer concludeert dat de rol van de raad voornamelijk financieel van aard is. Er is structureel budget beschikbaar gesteld voor uitbreiding van formatie, waaruit het Kern Datateam is bekostigd. In eerste instantie is dit budget beschikbaar gesteld voor beleid in het sociaal domein. Als aanvulling op deze conclusie van de Rekenkamer zien we dat er via de P&C-cyclus aandacht wordt besteed aan de periodieke terugkoppeling van de resultaten uit het sociaal domein. Er zijn dashboards tot stand gebracht om deze verantwoording te kunnen onderbouwen met data. Andere ontwikkelingen op het gebied van datagedreven sturen worden ook middels de P&C-cyclus kenbaar gemaakt aan de raad (paragraaf Bedrijfsvoering: sub paragraaf Informatisering & IT).

Privacy en Ethiek zijn belangrijke onderwerpen als het gaat om datagedreven sturen. Het is staande praktijk in de dataprojecten die binnen gemeente Hengelo worden uitgevoerd. Ethische vraagstukken en daaraan te verbinden acties worden besproken en gedocumenteerd en indien nodig wordt een assessment uitgevoerd om de impact op privacy te bepalen. De Rekenkamer constateert dat dataprojecten niet opgenomen zijn in het verwerkingenregister en stelt hiermee dat er niet wordt voldaan aan de eisen vanuit de AVG. Wij zijn van mening dat deze conclusie genuanceerd dient te worden. In de afgelopen twee jaar is er slechts één dataproject geweest waarin persoonsgegevens zijn gebruikt. Uiteraard is er tijdens dit project een sessie (DEDA¹ inclusief DPIA²) gehouden waarin ethische/privacy onderwerpen zijn besproken. Dit is standaard onderdeel van ieder op te starten dataproject. Hier was de conclusie dat er geen nieuwe, risicovolle verwerking van persoonsgegevens plaatsvindt en geconcludeerd werd dat daardoor geen opname in het verwerkingenregister noodzakelijk was. De procedure voor het goed omgaan met persoonsgegevens is wel degelijk goed gevolgd. Op basis van deze constatering door de Rekenkamer is het proces van het opnemen in het verwerkingenregister opnieuw bekeken en is de beslissing over het wel of niet opnemen van een dataproject in het verwerkingenregister als aanvullende stap opgenomen. Het betreffende project is inmiddels opgenomen in het verwerkingenregister.

Wij zijn blij dat de Rekenkamer met ons concludeert dat er goede stappen zijn gezet. Dit krijgen we ook terug van andere gemeenten en leveranciers. We zijn ons zeker bewust van het feit dat er voor de toekomst nog voldoende uitdagingen liggen. De aanbevelingen helpen ons hierin om ervoor te zorgen dat datagedreven sturen ook in de toekomst op een verantwoorde manier wordt ingezet.

Hieronder wordt separaat op de verschillende aanbevelingen ingegaan:

1. Aanbeveling Rekenkamer: Datagedreven sturing is in eerste instantie een uitvoeringswerkwijze die mogelijkheden biedt voor een efficiëntere en effectievere uitvoering van beleid. De raad houdt zich normaliter niet bezig met uitvoering. Toch is de aanbeveling om in dat in dit geval wel te doen. Datagedreven werken is in diverse aspecten en risico's meer dan alleen uitvoering en vraagt naar de mening van de Rekenkamer om kaders van de raad. Het gaat dan met name om ethische aspecten, zoals uitwisseling en gebruik van gegevens van Hengelose burgers, voor zover niet wettelijk geregeld, en de reikwijdte van informatietechnologie, zoals het gebruik van algoritmen en onder welke omstandigheden

¹ De Ethische Data Assistent (DEDA) helpt om ethische vraagstukken in dataprojecten, datamanagement en databeleid tijdig te herkennen.

² Een Data Protection Impact Assessment (DPIA) is een onderzoek dat duidelijk maakt of en waar grote privacyrisico's ontstaan als persoonsgegevens worden gebruikt.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Reactie college: In 2023 zal door de Afdeling Informatie & IT een herijking plaatsvinden op de I-visie van de gemeente Hengelo, waar het opstellen van een datastrategie een van de onderdelen zal zijn. In deze datastrategie komen diverse aspecten van het gebruik van data aan bod, waaronder de taken, rollen en verantwoordelijkheden in relatie tot het gebruik van data. Daarnaast zal er als vervolg op de datastrategie een aparte set met interne afspraken worden opgesteld over hoe om te gaan met ethische vraagstukken als het gaat om de inzet van data. Hierin zal worden beschreven hoe ervoor wordt gezorgd dat ethiek geborgd blijft in de projecten die worden uitgevoerd en worden de kaders die hierop van toepassing zijn beschreven. Deze set met interne afspraken willen wij graag in afstemming met de raad opstellen.

2. Aanbeveling Rekenkamer: Het werken met data zoals dit thans in Hengelo standaard is en het nieuwe normaal moet worden, vereist sturing. Deze krijgt meer gestalte indien er consequent gevraagd wordt naar onderbouwing van voorstellen met data en analyse op basis van data. Dit geldt voor zowel de raad als voor het college en het ambtelijk management

Reactie college: Deze aanbeveling wordt zeker herkend. Een goede sturing op data ter onderbouwing of monitoring van beleid is een cruciaal onderdeel voor een succesvolle inzet van datagedreven sturen. Op zowel management- als medewerkersniveau zijn al goede resultaten zichtbaar, maar we moeten ook nog de nodige stappen zetten. En dit kost logischerwijze tijd. De noodzaak en behoefte aan het eigen maken van datavaardigheid is niet voor iedereen hetzelfde. Een gedifferentieerde aanpak is daarom noodzakelijk. In de op te stellen datastrategie zal dit daarom een belangrijke plaats krijgen.

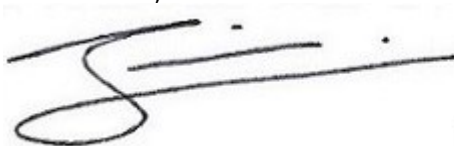
3. Aanbeveling Rekenkamer: Verifieer dat de basis op orde is voordat de stap naar voorspellende analyse wordt genomen. De basis op orde is immers het fundament van datagedreven sturing. Met de basis op orde wordt bedoeld dat de randvoorwaardelijke zaken voor datagedreven werken zijn ingericht, zowel met betrekking tot de gegevens (data op orde) als een veilige, verantwoorde en rechtmatige omgang met gegevens (basis op orde).

Reactie college: Een van de pijlers van datagedreven sturen was 'basis op orde' en zal ook een van de belangrijkste pijlers van de uit te voeren dataprojecten blijven. Zo zal de kwaliteit van de data blijvend inzichtelijk worden gemaakt. Ook het beleggen van eigenaarschap, het bespreekbaar maken van ethische aspecten en verantwoorde omgang met data blijft een vast onderdeel van ieder project.

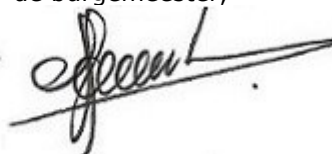
Om meer snelheid te kunnen maken in de inzet van datagedreven sturen is het noodzakelijk om los van de dataprojecten meer bewustwording en eigenaarschap te creëren voor de mogelijkheden met data en de kwaliteit van de data. Ook hier zal in de nog op te stellen datastrategie opnieuw aandacht voor zijn en op basis van de opgedane inzichten gerichte oplossingen voor worden aangedragen.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris,

de burgemeester,

De heer J. Eshuis

De heer S.W.J.G Schelberg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

Behandelvorschlag

Onderwerp	Bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2		
Zaaknummer	3521956	Portefeuillehouder	Gerard Gerrits
Belangrijkste beslis/-bespreekpunten	De raad wordt voorgesteld om: 1. in te stemmen met de Staat van Wijzingen ontwerp bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2; 2. Het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 vast te stellen; 3. Geen exploitatieplan vast te stellen; 4. Na de gewijzigde vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2, Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel te verzoeken het besluit eerder dan zes weken na vaststelling bekend te mogen maken.		
Historie	Het voorliggende bestemmingsplan maakt op een perceel zuidelijk van Schalmedenweg 5 en naast Dalmedenweg 2 een compensatiekavel voor één woning in het kader van de Rood voor Rood regeling mogelijk. Dit ter compensatie van de sloop van 1274 m² landschapsontsierende bebouwing op perceel Bellersweg 13 te Hengelo. Het erf van de nieuwe rood voor rood woning zal landschappelijk wordt ingepast waardoor de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse wordt versterkt. Bovenstaande en andere afspraken zijn in maart 2022 vastgelegd in een Rood voor Rood overeenkomst. Het ontwerp bestemmingsplan heeft van 21 december 2022 tot en met 31 januari 2023 ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn geen zienswijzen ingediend.		

Raad	29 maart	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	<i>Het presidium wordt voorgesteld om deze zaak rechtstreeks als D-stuk te agenderen voor behandeling in de raadsvergadering.</i> De raad wordt onder meer voorgesteld om het voorliggende bestemmingsplan vast te stellen. De raad kan hierover met elkaar en het college in debat.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3521956	otten, andré	RL-RO	Gerard Gerrits
ONDERWERP			
3521956 – Bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2			

BESLUIT

De gemeenteraad besluit:

1. in te stemmen met de Staat van Wijzingen ontwerp bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2;
2. Het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 vast te stellen;
3. Geen exploitatieplan vast te stellen;
4. Na de gewijzigde vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2, Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel te verzoeken het besluit eerder dan zes weken na vaststelling bekend te mogen maken.

INLEIDING

Er is verzoek ingediend om op een perceel nabij Dalmedenweg 2 een rood voor rood woning te realiseren. Voorliggend plan maakt dat mogelijk.

ARGUMENTEN

1.1 Ambtshalve wijzigingen in de verbeelding en de regels van het bestemmingsplan zijn aangebracht. In overleg met initiatiefnemer zijn een aantal ambtshalve wijzigingen in het plan aangebracht. Het bestemmingsvlak en het bouwvlak wonen zijn iets aangepast. De bouwmogelijkheden zijn gelijk gebleven. Ook is de bestemming Agrarisch opgenomen zodat alle gronden waarop het inrichtings- en beplantingsplan moet worden gerealiseerd binnen het plangebied liggen. Realisatie van het inrichtings- en beplantingsplan is met een voorwaardelijke verplichting in de regels opgenomen en tevens vastgelegd in een met initiatiefnemer gesloten anterieure overeenkomst. Voor alle wijzigingen verwijzen wij u naar bijlage 3 "Staat van Wijzingen ontwerp bestemmingsplan Buitengebied, rood voor rood nabij Dalmedenweg 2"

2.1 Het bestemmingsplan binnen de kaders van het rood voor rood beleid past

In dit bestemmingsplan is rekening gehouden met de "Regionale spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van Zuidwest Twente" waarin ook de kaders voor rood voor rood zijn vastgelegd.

Enkele kaders zijn:

- Er dient minimaal 1.000 m² aan landschap ontsierende (agrarische) bebouwing te worden gesloopt (in dit geval is ruim 1200 m² landschap ontsierende agrarische bedrijfsbebouwing gesloopt op perceel Bellersweg 13 te Hengelo);
- De nieuwe woning en bijbehorend bijgebouw mogen respectievelijk maximaal 750 m³ en 150 m² zijn (in dit plan mag de woning maximaal 750 m³ en het bijbehorend bijgebouw maximaal 150 m² zijn);
- Uitgangspunt is dat een nieuwe rood voor rood woning wordt gerealiseerd op de slooplocatie. Een locatie elders in het gebied kan. Hierbij moet de nieuwe woning altijd aansluiten op bestaande bebouwing (in dit geval was het niet mogelijk de woning te realiseren op het erf waar gesloopt wordt. De locatie van de nieuwe woning sluit aan bij andere bebouwing. Van een solitaire woning is geen sprake);
- Een ruimtelijk kwaliteitsplan moet aan de basis staan (in dit geval is een inrichtings- en beplantingsplan opgesteld. Voor de realisatie daarvan is een voorwaardelijke verplichting in het plan opgenomen).

2.2 Er geen zienswijzen zijn ingediend

Het ontwerp bestemmingsplan heeft van 21 december 2022 tot en met 31 januari 2023 ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn geen zienswijzen ingediend.

3.1. Het plan economisch uitvoerbaar is en het kostenaspect anderszins is verzekerd

De ontwikkeling van het plangebied betreft een particulier initiatief. De kosten die verband houden met de bestemmingsplanherziening, alsmede de uitvoering van het plan, komen voor rekening van de

initiatiefnemer. Dit is in een anterieure overeenkomst vastgelegd. In deze overeenkomst is tevens geregeld dat eventuele planschade voor rekening van de initiatiefnemer komt. In verband hiermee kan worden geconcludeerd dat het plan economisch uitvoerbaar is. Aangezien het kostenverhaal anderszins verzekerd is hoeft geen exploitatieplan als bedoeld in 6.12 Wro vast te worden gesteld.

4.1 Bij gewijzigde vaststelling Gedeputeerde Staten moeten instemmen met het plan
Het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 wordt ter gewijzigde vaststelling aan u voorgelegd. Indien u het plan gewijzigd vaststelt, zal het vaststellingsbesluit zo snel mogelijk worden voorgelegd aan Gedeputeerde Staten van Overijssel, zodat GS kan beoordelen of de wijzigingen in het plan consequenties hebben voor het provinciaal belang. Als GS ermee instemt wordt het plan z.s.m. daarna gedurende zes weken ter inzage gelegd.

KANTTEKENINGEN

VERVOLG

Bestuurlijk vervolg

Nadat u het plan hebt vastgesteld wordt het plan, nadat Gedeputeerde Staten daarmee hebben ingestemd, gedurende zes weken ter inzage gelegd. Tijdens deze termijn is beroep mogelijk bij de Raad van State. Indien tijdens de beroepstermijn geen verzoek om voorlopige voorziening wordt gedaan, treedt het bestemmingsplan daags na afloop van de beroepstermijn in werking.

Communicatie

In het Hengelo's weekblad en op Officiële Bekendmakingen wordt gepubliceerd dat het bestemmingsplan is vastgesteld

BIJLAGEN

Bijlage 1: Bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2, bestaande uit toelichting, regels en bijlagen (identificatienummer NL.IMR0.0164.BP0164-0301);

Bijlage 2: Verbeelding bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 (identificatienummer NL.IMR0.0164.BP0164-0301);

Bijlage 3: Staat van Wijzingen ontwerp bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2

Bijlage 4: Meeloopformulier.

RAADSBESLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3521956	otten, andré	RL-RO	Gerard Gerrits
ONDERWERP			
3521956 - Bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor rood nabij Dalmedenweg 2			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

De gemeenteraad besluit:

1. in te stemmen met de Staat van Wijzingen ontwerp bestemmingsplan Buitengebied, rood voor rood nabij Dalmedenweg 2;
2. Het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 vast te stellen;
3. Geen exploitatieplan vast te stellen;
4. Na de gewijzigde vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2, Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel te verzoeken het besluit eerder dan zes weken na vaststelling bekend te mogen maken.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Het bestemmingsplan voorziet erin om op een perceel nabij Dalmedenweg 2 een rood voor rood woning te realiseren. Om de realisatie van de woning mogelijk te maken is op perceel Bellersweg 13 ruim 1200 m2 landschapsontsierende bebouwing gesloopt. Er is een inrichtings- en beplantingsplan gemaakt om de ruimtelijke kwaliteit te waarborgen.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2

Inhoudsopgave

Toelichting	5
Hoofdstuk 1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding tot een nieuw bestemmingsplan	6
1.2 Begrenzing plangebied	6
1.3 Vigerende bestemmingsplannen	6
Hoofdstuk 2 Bestaande situatie	8
2.1 Ruimtelijke karakteristiek	8
2.2 Groen	8
2.3 Nutsvoorzieningen, kabels en leidingen	8
Hoofdstuk 3 Beschrijving van het plan	9
3.1 Slooplocaties	9
3.2 Nieuwe ruimtelijke invulling perceel naast Dalmedenweg 2	9
3.3 Verkeer en infrastructuur	11
3.4 Groen	11
3.5 Water	11
3.6 Nutsvoorzieningen, kabels en leidingen	11
Hoofdstuk 4 Relevant beleid	12
4.1 Rijksbeleid	12
4.1.1 Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	12
4.1.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (2011)	12
4.1.3 Ladder voor duurzame verstedelijking	13
4.1.4 Nationaal Waterplan 2016-2021	13
4.1.5 Erfgoedwet (2016)	13
4.2 Provinciaal en regionaal beleid	14
4.2.1 Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Overijssel	14
4.2.2 Sturingsfilosofie, uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel	14
4.2.3 Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsvisie en -verordening Overijssel (inclusief regeling 'Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving')	15
4.2.4 Conclusie ten aanzien van het provinciaal beleid	18
4.3 Gemeentelijk beleid	19
4.3.1 Structuurvisie Hengelo 2030 (2007)	19
4.3.2 Omgevingsvisie Hengeloos Buiten	19
4.3.3 Woonvisie Hengelo 2016-2026	21
4.3.4 Nota Archeologie 2010	22
4.3.5 Erfgoedverordening (2018)	23
4.3.6 Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) (2018-2022)	24
4.3.7 Welstandsnota	25
4.3.8 Gemeentelijke Nota Geluid (2015)	25
4.3.9 Investerings Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving	25
4.3.10 Actieplan Nieuwe Energie Hengelo 2017-2021	26
4.4 Conclusie	26
Hoofdstuk 5 Randvoorwaarden	27
5.1 Watertoets	27
5.2 Flora en fauna	27
5.3 Archeologie en cultuurhistorie	29
5.3.1 Algemeen	29
5.3.2 Archeologische verwachting	29
5.3.3 Archeologie in het plangebied	31
5.3.4 Cultuurhistorische waarden	31
5.3.5 Cultuurhistorie in het plangebied	32
5.4 Milieu	33
5.4.1 Bodem	33
5.4.2 Geluid	34

5.4.3	Externe veiligheid	35
5.4.4	Luchtkwaliteit	36
5.4.5	Stikstofdepositie	36
5.4.6	(Radar)Obstakel- en verstoringsgebieden	37
5.4.7	MER	37
5.5	Beheer	38
5.6	Economische uitvoerbaarheid	38
Hoofdstuk 6	Het bestemmingsplan	39
6.1	Uitgangspunten	39
6.2	Het digitale bestemmingsplan	39
6.3	Planopzet	39
6.3.1	Inleidende regels	39
6.3.2	Bestemmingsregels	39
6.3.3	Algemene regels	40
6.3.4	Overgangs- en slotregels	40
6.4	Handhaving van het plan	40
6.5	Vooroverleg en verder verloop van de procedure	41
6.5.1	Vooroverleg	41
6.5.2	Zienswijzen	41
6.5.3	Verder verloop van de procedure	41
Bijlagen bij de toelichting		43
Bijlage 1	Inrichtings- en beplantingsplan nabij Dalmedenweg 2	45
Bijlage 2	Waterparagraaf	57
Bijlage 3	Flora en fauna onderzoek nabij Dalmedenweg 2	73
Bijlage 4	Bodemonderzoek nabij Dalmedenweg 2	105
Bijlage 5	akoestisch onderzoek woning	107
Bijlage 6	akoestisch onderzoek bedrijf	131
Bijlage 7	Verslag vooroverleg	175
Bijlage 8	Regionale spelregels	177
Regels		211
Hoofdstuk 1	Inleidende regels	212
Artikel 1	Begrippen	212
Artikel 2	Wijze van meten	219
Hoofdstuk 2	Bestemmingsregels	221
Artikel 3	Agrarisch	221
Artikel 4	Wonen	223
Artikel 5	Leiding - Hoogspanningsverbinding	225
Artikel 6	Waarde - Archeologie middel	227
Hoofdstuk 3	Algemene regels	229
Artikel 7	Anti-dubbeltelregel	229
Artikel 8	Algemene gebruiksregels	230

Artikel 9	Algemene aanduidingsregels	231
Artikel 10	Algemene afwijkingsregels	232
Artikel 11	Overige regels	233
Hoofdstuk 4	Overgangs- en slotregels	234
Artikel 12	Overgangsrecht	234
Artikel 13	Slotregel	235
Bijlagen bij de regels		237
Bijlage 1	Inrichtings- en beplantingsplan perceel nabij Dalmedenweg 2	239

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot een nieuw bestemmingsplan

Het voorliggende bestemmingsplan maakt op een perceel zuidelijk van Schalmedenweg 5 en naast Dalmedenweg 2 een compensatiekavel voor één woning in het kader van de Rood voor Rood regeling mogelijk. Dit ter compensatie van de sloop van 1274 m² landschapsontsierende bebouwing op perceel Bellersweg 13 te Hengelo. Het erf van de nieuwe rood voor rood woning zal landschappelijk wordt ingepast waardoor de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse wordt versterkt. Bovenstaande en andere afspraken zijn in maart 2022 vastgelegd in een Rood voor Rood overeenkomst.

Het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 bestaat uit een verbeelding en planregels en gaat vergezeld van een toelichting. Op de verbeelding zijn de te onderscheiden bestemmingen door middel van kleuren en tekens aangegeven. De regels bevatten de materiële inhoud van de bestemmingen. De verbeelding en de planregels vormen tezamen het juridische toetsingskader voor ruimtelijke en functionele ontwikkelingen in het plangebied. De toelichting bevat met name de aan het plan ten grondslag liggende gedachten.

1.2 Begrenzing plangebied

1.2 Begrenzing plangebied

De grens van het plangebied Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 is op de afbeelding aangegeven. Het betreft een perceel naast Dalmedenweg 2 en ten zuiden van Schalmedenweg 5. Op afbeelding 1 wordt het plangebied globaal weergegeven in de roodomlijnde rechthoek

afbeelding 1: globaal plangebied (rood omlijnd)

1.3 Vigerende bestemmingsplannen

Voor de gronden aan de Dalmedenweg die binnen dit plan zijn gelegen vigeert momenteel het bestemmingsplan Buitengebied, dat is vastgesteld door de raad op 21 september 2010. Het perceel heeft de bestemming "Agrarisch" en de dubbelbestemming "Waarde - Archeologie Middel (buiten kom)". Op afbeelding 2 is een fragment van de verbeelding opgenomen.

Afbeelding 2: bij rode stip globaal de locatie aan Dalmedenweg waar de rood voor rood woning komt.

Hoofdstuk 2 Bestaande situatie

2.1 Ruimtelijke karakteristiek

Het plangebied heeft nu geheel een agrarische bestemming.

2.2 Groen

Er zijn nu aan de zijde van de Dalmedenweg een paar erfbosjes aanwezig. Deze blijven zoveel mogelijk in stand. Minder vitale bomen en uitheemse struiken worden verwijderd.

2.3 Nutsvoorzieningen, kabels en leidingen

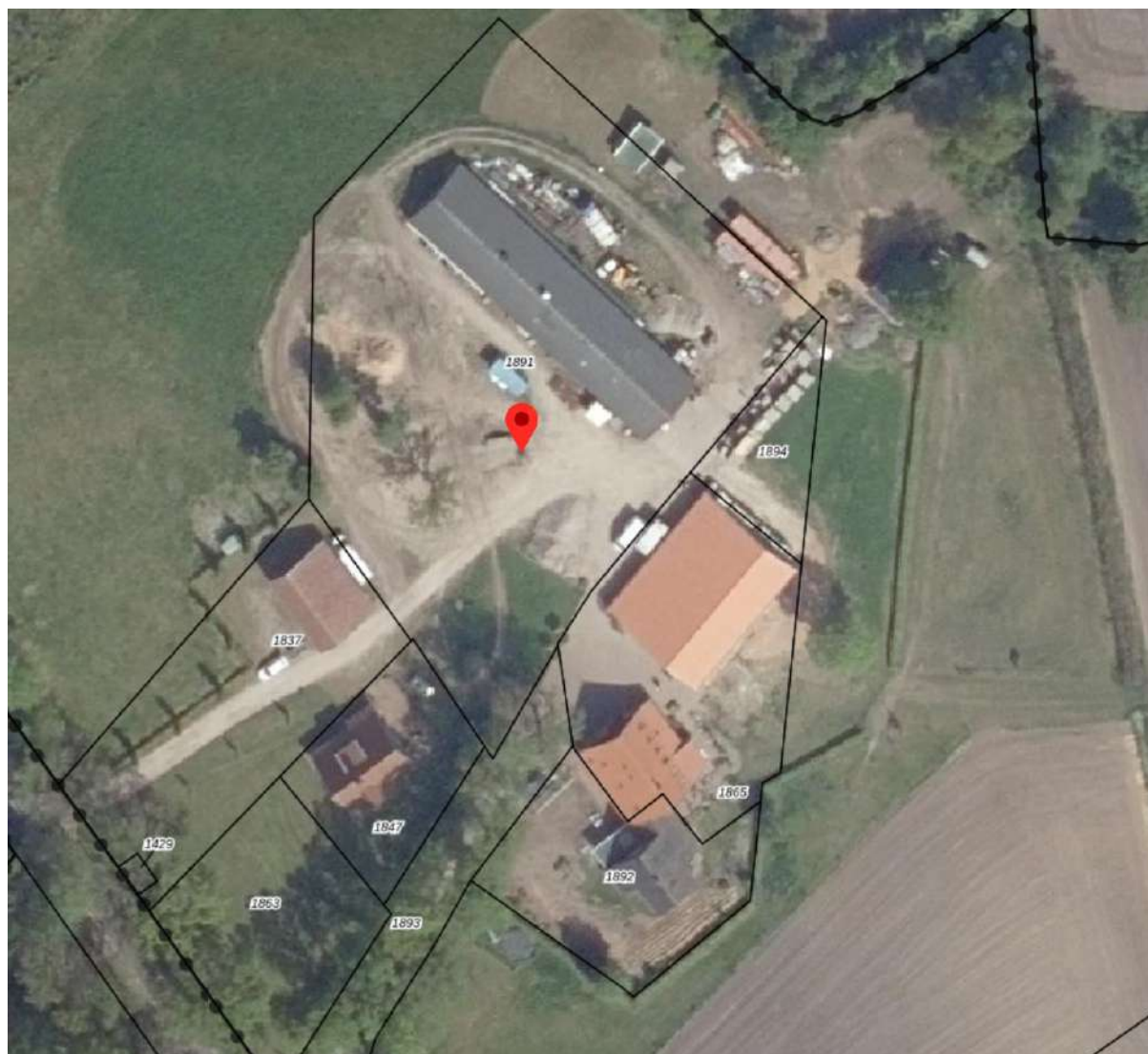
Door een deel van het plangebied loopt een ondergrondse hoogspanningsleiding.

Hoofdstuk 3 Beschrijving van het plan

3.1 Slooplocaties

Om een "rood voor rood" woning te mogen bouwen op het perceel aan de Dalmedenweg dient er tenminste 1000 m2 voormalige (agrarische) bedrijfsbebouwing te worden gesloopt. Er is al gesloopt op de volgende locatie:

- Bellersweg 13 te Hengelo: 1274 m2 gesloopt

Afbeelding 3: slooplocatie aan de Bellersweg 13

3.2 Nieuwe ruimtelijke invulling perceel naast Dalmedenweg 2

De nieuwe bouwlocatie wordt verkregen doordat op perceel Bellersweg 13 te Hengelo 1274 m2 overtollige bedrijfsgebouwen is gesloopt (zie onder 3.1).

Voor het perceel aan de Dalmedenweg is een inpassings- en beplantingsplan gemaakt dat als bijlage 1 Inrichtings- en beplantingsplan nabij Dalmedenweg 2 bij de toelichting van dit plan is gevoegd. In afbeelding 4 is de nieuwe ruimtelijke invulling van het perceel weergegeven.

Afbeelding 4: inrichtings- en beplantingsplan perceel Dalmedenweg naast 2.

Regionale spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van Zuidwest Twente

In dit bestemmingsplan is rekening gehouden met de "Regionale spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van Zuidwest Twente" waarin ook de kaders voor rood voor rood zijn vastgelegd. Deze regionale spelregels zijn als bijlage 8 Regionale spelregels bij de toelichting gevoegd

Enkele voorwaarden uit deze spelregels ten aanzien van rood voor rood zijn:

- Bij de sloop van minimaal 1.000 m² aan landschapsontsierende (agrarische) bebouwing kan één nieuwe woningbouw-kavel worden gekregen (in dit geval is ruim 1200 m² landschapsontsierende agrarische bedrijfsbebouwing gesloopt op Bellersweg 13 te Hengelo);
- De nieuwe woning en bijbehorend bijgebouw mogen respectievelijk maximaal 750 m³ en 150 m² zijn (in dit plan mag de woning maximaal 750 m³ en het bijbehorend bijgebouw maximaal 150 m² zijn);
- Het uitgangspunt is dat een nieuwe rood voor rood woning wordt gerealiseerd op de slooplocatie. Een locatie elders in het gebied kan. Hierbij moet de nieuwe woning altijd aansluiten op bestaande bebouwing. Hiermee wordt bedoeld dat wordt aangesloten bij een bestaand erf (silhouet), lint of andersoortige bebouwingsconcentratie. Realisatie van een solitaire woning (een nieuw erf) in het buitengebied wordt hiermee uitgesloten. (in dit geval was het niet mogelijk de woning te realiseren op het erf waar gesloopt wordt. De locatie van de nieuwe woning sluit aan bij andere bebouwing. Van een solitaire woning is geen sprake);
- een ruimtelijk kwaliteitsplan moet aan de basis staan. (in dit geval is een inrichtings- en beplantingsplan opgesteld. Voor de realisatie daarvan is een voorwaardelijke verplichting is het plan opgenomen).

3.3 Verkeer en infrastructuur

Het perceel zal worden ontsloten via de Dalmedenweg.

3.4 Groen

Hiervoor wordt verwezen naar *bijlage 1 Inrichtings- en beplantingsplan nabij Dalmedenweg 2* van de toelichting. Daarin is aangegeven op welke wijze wordt geïnvesteerd in het landschap/groen.

3.5 Water

In paragraaf 5.1 (Watertoets) worden de wateraspecten beschreven.

3.6 Nutsvoorzieningen, kabels en leidingen

Bij nieuwe ontwikkelingen waar werkzaamheden aan kabels en leidingen nodig zijn, dient een 'aanvraag kabel- en leidingwerkzaamheden' te worden ingediend bij de afdeling Vergunningen. Daarnaast dient bij de betreffende nutsbedrijven een KLIC-melding te worden gedaan.

Hoofdstuk 4 Relevant beleid

Dit hoofdstuk beschrijft het voor dit bestemmingsplan relevante rijks-, provinciale-, en gemeentelijke beleid.

4.1 Rijksbeleid

4.1.1 Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) biedt een duurzaam perspectief voor de Nederlandse leefomgeving. Hiermee kunnen we inspelen op de grote uitdagingen die voor ons liggen. De NOVI biedt een kader, geeft richting en maakt keuzes waar dat kan. Tegelijkertijd is er ruimte voor regionaal maatwerk en gebiedsgerichte uitwerking. Omdat de verantwoordelijkheid voor het omgevingsbeleid voor een groot deel bij provincies, gemeenten en waterschappen ligt, kunnen inhoudelijke keuzes in veel gevallen het beste regionaal worden gemaakt. Met de NOVI zet de Rijksoverheid een proces in gang waarmee keuzes voor onze leefomgeving sneller en beter gemaakt kunnen worden.

Aan de hand van een toekomstperspectief op 2050 brengt de NOVI de langetermijnvisie in beeld. Op nationale belangen wil het Rijk sturen en richting geven. Die komen samen in vier prioriteiten:

- Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie;
- Duurzaam economisch groeipotentieel;
- Sterke en gezonde steden en regio's;
- Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

De druk op de fysieke leefomgeving in Nederland is zo groot, dat belangen soms botsen. Het streven vanuit de NOVI is combinaties te maken en win-win situaties te creëren. Soms zijn er scherpe keuzes nodig en moeten belangen worden afgewogen. Hiertoe gebruikt de NOVI drie afwegingsprincipes:

- Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies: In het verleden is scheiding van functies vaak te rigide gehanteerd. Met de NOVI wordt gezocht naar maximale combinatiemogelijkheden tussen functies, gericht op een efficiënt en zorgvuldig gebruik van de ruimte;
- Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal: wat de optimale balans is tussen bescherming en ontwikkeling, tussen concurrentiekracht en leefbaarheid, verschilt van gebied tot gebied. Sommige opgaven en belangen wegen in het ene gebied zwaarder dan in het andere;
- Afwentelen wordt voorkomen: het is van belang dat de leefomgeving zoveel mogelijk voorziet in mogelijkheden en behoeften van de huidige generatie van inwoners zonder dat dit ten koste gaat van die van toekomstige generaties.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

De voorgenomen ontwikkeling voorziet in een toekomstbestendig ontwikkeling in een deel van het landelijk gebied en past daarmee binnen de prioriteiten van de NOVI.

4.1.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (2011)

Op 30 december 2011 is het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) in werking getreden. In 2016 is het Barro aangevuld. In het Barro is een aantal nationale belangen opgenomen die juridische borging vereisen. Het gaat om Mainport ontwikkeling Rotterdam, Kustfundament, Grote rivieren, Waddenzee en Waddengebied, Defensie, Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde, Hoofdwegen en hoofdspoorwegen, Elektriciteitsvoorziening, Buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen, Ecologische hoofdstructuur, Primaire waterkeringen buiten het kustfundament, IJsselmeergebied en Duurzame verstedelijking. Het Barro is gericht op doorwerking van deze nationale belangen in gemeentelijke bestemmingsplannen. Per onderwerp worden regels gegeven, waaraan bestemmingsplannen zullen moeten voldoen.

4.1.3 Ladder voor duurzame verstedelijking

In de SVIR is de 'ladder voor duurzame verstedelijking' geïntroduceerd welke als procesvereiste is vastgelegd in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening in de vorm van een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Met de ladder voor duurzame verstedelijking wordt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke en infrastructurele besluiten nagestreefd. Op 1 juli 2017 is de nieuwe ladder voor duurzame verstedelijking in werking getreden, en zijn de zogenaamde "treden" komen te vervallen. Artikel 3.1.6, lid 2 Bro luidt nu als volgt:

De toelichting bij een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, bevat een beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling, en, indien het bestemmingsplan die ontwikkeling mogelijk maakt buiten het bestaand stedelijk gebied, een motivering waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in die behoefte kan worden voorzien.

Op grond van artikel 1.1.1, lid 1 onder i Bro wordt een stedelijke ontwikkeling als volgt gedefinieerd: ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen.

4.1.4 Nationaal Waterplan 2016-2021

Het Nationaal Waterplan 2016-2021 (NWP2) geeft het integrale kader voor het waterbeleid van het Rijk voor de komende zes jaar en geeft uitvoering aan de Europese richtlijnen voor waterkwaliteit, de mariene strategie en de overstromingsrisico's. De Stroomgebiedbeheerplannen, het Programma van maatregelen mariene strategie, de Beleidsnota Noordzee en de Overstromingsrisicobeheerplannen maken onderdeel uit van het NWP2. Met het NWP2 zet het kabinet een volgende ambitieuze stap in het robuust en toekomstgericht inrichten van ons watersysteem, gericht op een goede bescherming tegen overstromingen, het voorkomen van wateroverlast en droogte en het bereiken van een goede waterkwaliteit, een duurzaam beheer en goede milieutoestand van de Noordzee en een gezond ecosysteem als basis voor welzijn en welvaart. Hierbij wordt gestreefd naar een integrale benadering, door economie (inclusief verdienvermogen), natuur, scheepvaart, landbouw, energie, wonen, recreatie en cultureel erfgoed zo veel mogelijk in samenhang met de wateropgaven te ontwikkelen. Het beleid en de maatregelen in dit Nationaal Waterplan dragen bij aan het vergroten van het waterbewustzijn in Nederland.

Er is voor dit bestemmingsplan een watertoets uitgevoerd waarmee het bestemmingsplan in overeenstemming met dat beleid is opgesteld (zie paragraaf 5.1).

4.1.5 Erfgoedwet (2016)

Het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed was tot en met juni 2016 geregeld in zes verschillende wetten (waaronder de Monumentenwet) en een regeling, waarin roerend, onroerend en archeologisch erfgoed allemaal hun eigen specifieke definities, procedures en beschermingsmaatregelen hadden. Op 1 juli 2016 is de Erfgoedwet ingegaan. Deze wet bundelt bestaande wet- en regelgeving voor behoud en beheer van het cultureel erfgoed in Nederland. Voor het eerst is er nu één integrale wet die betrekking heeft op onze museale objecten, musea, monumenten en archeologie op het land en onder water. In de Erfgoedwet is vastgelegd hoe met ons erfgoed wordt omgegaan, wie welke verantwoordelijkheden daarbij heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend. Samen met de toekomstige Omgevingswet maakt de Erfgoedwet een integrale bescherming van ons cultureel erfgoed mogelijk. Het beschermingsniveau zoals die in de oude wetten en regelingen gold blijft gehandhaafd.

De Monumentenwet 1988 is per 1 juli 2016 vervallen. Een deel van de wet is op deze datum overgegaan naar de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de Omgevingswet, wanneer deze (naar verwachting) in 2019 in werking treedt. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is.

4.2 Provinciaal en regionaal beleid

4.2.1 Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Overijssel

De provincie Overijssel heeft het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één Omgevingsvisie; het provinciale beleidsplan voor de fysieke leefomgeving van Overijssel, waarbij duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en sociale kwaliteit de leidende principes of 'rode draden' zijn. Deze 'Omgevingsvisie Overijssel 2017, Beken kleur' is op 12 april 2017 vastgesteld door Provinciale Staten en sinds 1 mei 2017 van kracht. Nadien zijn zowel de visie als verordening meermaals geactualiseerd.

De 'Omgevingsverordening Overijssel 2017' (hierna 'verordening') is één van de instrumenten die de provincie daarvoor inzet. Deze verordening wordt ingezet voor die onderwerpen waarvoor de provincie eraan hecht dat de doorwerking van het beleid van de Omgevingsvisie juridisch geborgd is.

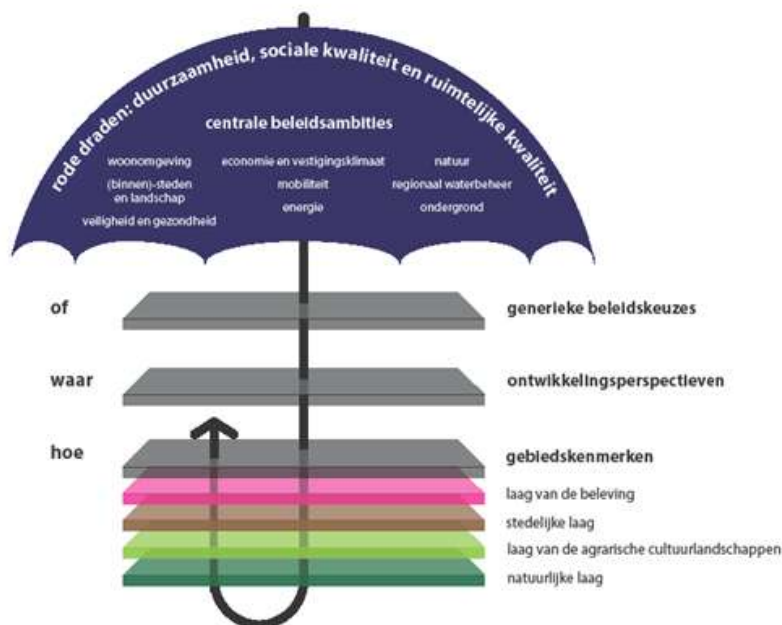
De verordening voorziet ten opzichte van de Omgevingsvisie niet in nieuw beleid en is daarmee dus beleidsneutraal. De inzet van de verordening als juridisch instrument om de doorwerking van provinciaal beleid af te dwingen is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

De verordening heeft de status van:

- Ruimtelijke verordening in de zin van artikel 4.1. Wet ruimtelijke ordening
- Milieuverordening in de zin van artikel 1.2. Wet milieubeheer
- Waterverordening in de zin van de Waterwet
- Verkeersverordening in de zin van artikel 57 van de Wegenwet en artikel 2A van de Wegenverkeerswet.

4.2.2 Sturingsfilosofie, uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel

Om te bepalen of een initiatief bijdraagt aan de ambities van de provincie, wordt het 'Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel' gebruikt. In dit uitvoeringsmodel staan de stappen **of**, **waar** en **hoe**.

Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel

4.2.3 Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsvisie en -verordening Overijssel (inclusief regeling 'Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving')

4.2.3.1 Generieke beleidskeuzes

In heel Overijssel is een aantal beleidskeuzes van toepassing op nagenoeg alle thema's en locaties. Dit zijn:

- **integraliteit**
De eis van integraliteit houdt in dat alle belangen die bij een ontwikkeling betrokken zijn, zorgvuldig tegen elkaar worden afgewogen. Dit vereiste is wettelijk geborgd in de Wet ruimtelijke ordening en derhalve zal aan deze eis in de toelichting van het voorliggende plan worden voldaan.
- **toekomstbestendigheid**
De eis dat gekozen oplossingen voor maatschappelijke opgaven toekomstbestendig moeten zijn, houdt in dat een initiatief de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te kunnen voorzien niet in gevaar mag brengen. Initiatieven moeten bijdragen aan een duurzame benadering van ontwikkelingen die voorzien in de behoefte van de huidige generatie, maar die opties openhoudt om ook te voorzien in behoeften van toekomstige generaties. Met de in het voorliggende plan mogelijk gemaakte ontwikkeling wordt voorzien in diverse typologieën woningen. Deze typologieën zijn niet alleen afgestemd met geïnteresseerden, maar voldoen ook aan de laatste duurzaamheidseisen. Daarmee is het een toekomstbestendig plan waarbinnen het ook mogelijk is om door te groeien.
- **concentratiebeleid**
Het concentratiebeleid van de provincie Overijssel houdt in dat stedelijke ontwikkelingen (wonen, werken en voorzieningen) zoveel mogelijk geconcentreerd worden in de stedelijke netwerken Twente (Enschede, Hengelo, Almelo, Oldenzaal en Borne), Zwolle-Kampen en Deventer Stedendriehoek. Daar mag gebouwd worden voor de (boven)regionale behoefte. Aangezien het voorliggende plangebied voorziet in een stedelijke ontwikkeling die plaatsvindt binnen het stedelijk gebied van Hengelo wordt aan deze beleidskeuze voldaan.
- **(boven)regionale afstemming**
De verplichting tot (boven)regionale afstemming is erop gericht om gemeenten gezamenlijk verantwoordelijkheid te laten nemen voor de regionale programmering van woningbouw, werklocaties en stedelijke voorzieningen. Meer informatie hierover is in voorliggend plan opgenomen in paragraaf 4.1.3.
- **zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik**
De eis van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik is erop gericht om onnodig nieuw ruimtebeslag – zowel ondergronds als bovengronds – te voorkomen. De provincie wil het onderscheid tussen het bestaande bebouwde gebied en de onbebouwde groene omgeving scherp houden. De voorliggende ontwikkeling vindt plaats in het bestaande bebouwde gebied van Hengelo en is als zodanig geen nieuwe claim op de Groene Omgeving.

4.2.3.2 Ontwikkelingsperspectieven

Het richtinggevende ontwikkelingsperspectief voor Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 is hierna in kaart en tekst weergegeven. Het plangebied heeft als ontwikkelingsperspectief 'Wonen- en werken binnen het kleinschalige mixlandschap'.

Uitsnede kaart Omgevingsvisie - ontwikkelingsperspectieven Wonen- en werken binnen het kleinschalige mixlandschap.

Rond de binnensteden liggen de diverse woon- en werklocaties, elk met hun eigen woon-, werk- of mixmilieu. Herstructurering en transformatie moeten deze vitaal en aantrekkelijk houden en de diversiteit aan milieus versterken. Herstructurering en transformatie bieden kansen om te anticiperen op klimaatverandering (bijvoorbeeld door ruimte voor groen, natuur of water te reserveren). Van belang is de stedelijke ontwikkeling altijd af te stemmen op de kenmerken van het watersysteem, bijvoorbeeld door in laaggelegen gebieden bij bouw- en evacuatieplannen rekening te houden met risico's op overstroming of wateroverlast. Herstructurering en transformatie kunnen ook bijdragen aan de energietransitie (door het nemen van energie-efficiënte maatregelen en/of het opwekken van duurzame energie door bijvoorbeeld het aanwezige dakoppervlak te benutten).

Specifieker is het plangebied gekenschetst als 'Steden binnen de stedelijke netwerken met voorkeurslocaties voor logistieke bedrijvigheid met een (boven)regionaal profiel'. Dit houdt in dat op logistieke voorkeurslocaties in Almelo-Hengelo, Zwolle-Kampen en Deventer ruimte is voor bedrijven met een (boven)regionaal logistiek profiel. Aangezien het bij het voorliggend bestemmingsplan een woningbouwontwikkeling betreft, is dit specifieke perspectief niet van toepassing.

Toetsing van het initiatief aan het ontwikkelperspectief

De ontwikkelingsperspectieven zijn richtinggevend. Dit betekent dat er ruimte is voor lokale afweging. Naast ruimte voor een lokale afweging ten aanzien van functies en ruimtegebruik, is er ruimte voor een lokale invulling van de begrenzing: de grenzen van de ontwikkelingsperspectieven zijn signaleringsgrenzen.

In de huidige situatie is sprake van een 'bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur'. De ontwikkeling moet worden aangemerkt als gelegen binnen het bestaand stedelijk gebied.

De ontwikkeling wordt ook afgestemd op de kenmerken van het watersysteem. Een nadere onderbouwing daarvan is opgenomen in paragraaf 5.1.

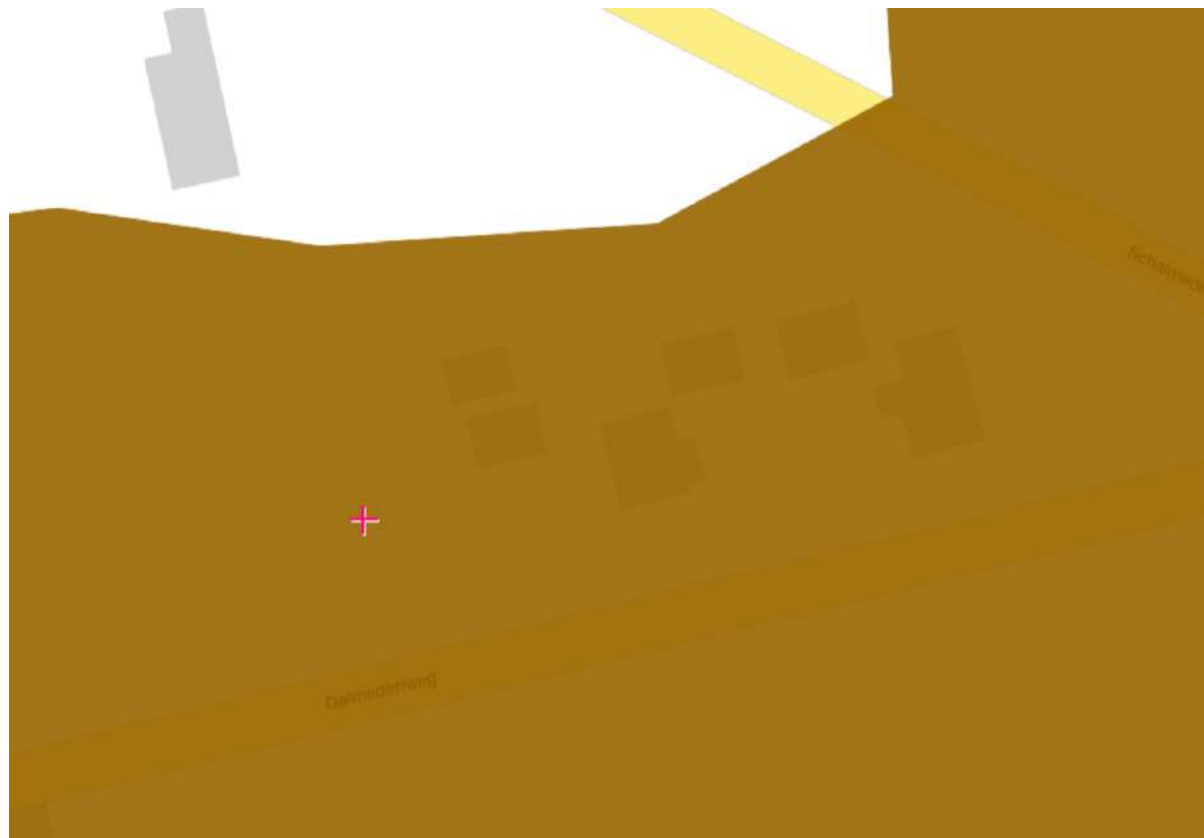
4.2.3.3 Gebiedskenmerken

De Omgevingsvisie werkt met een lagenbenadering om verschillende gebiedskenmerken in beeld te brengen. De gebiedskenmerken stellen de kaders waarbinnen het ontwikkelperspectief kan worden uitgevoerd. Er wordt onderscheid gemaakt in:

- een natuurlijke laag;

- een laag van het agrarisch cultuurlandschap;
- een stedelijke laag;
- een laag van de beleving.

Op basis van de natuurlijke laag is er sprake van 'dekzandvlakte en ruggen'. Bij de natuurlijke laag, gaat het voornamelijk om grote gebieden waarvoor de provincie ambities en ontwikkelingsrichting heeft verwoord.

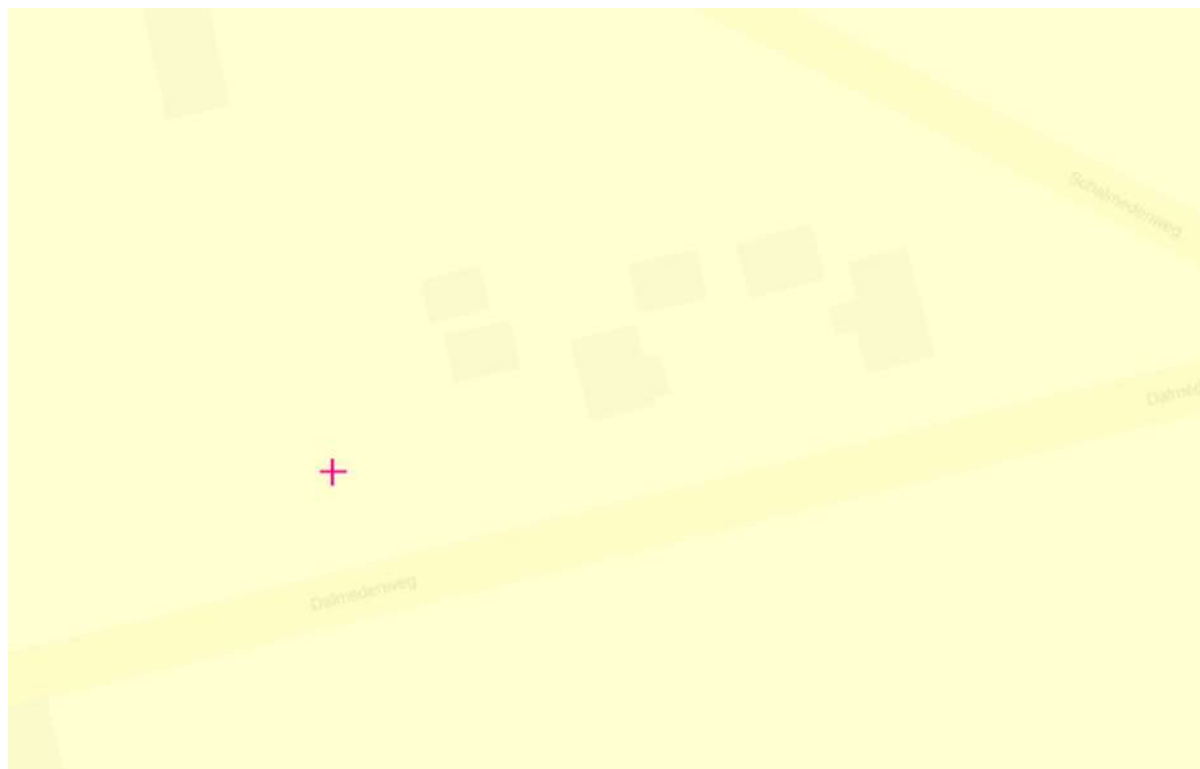
Natuurlijke laag: dekzandvlakte en ruggen - plangebied globaal bij rode +

De dekzandgronden beslaan een groot gedeelte van de oppervlakte van de provincie. Na de ijstijden bleef er in grote delen een reliëfrijk – door de wind gevormd – zandlandschap achter, dat gekenmerkt wordt door relatief grote verschillen tussen hoog/droog en laag/ nat gebied. De ambitie is de natuurlijke verschillen tussen hoog en laag en tussen droog en nat functioneel meer sturend en beleefbaar te maken.

Dit kan bijvoorbeeld door een meer natuurlijk watersysteem en door beplanting met 'natuurlijke' soorten. En door de (strekkings)richting van het landschap te benutten in gebieds ontwerpen.

Uitgangspunten hiervoor zijn: Ontwikkelingen dragen bij aan beter beleefbaar maken van reliëf en watersysteem; Strekkingsrichting van landschap is uitgangspunt bij ontwikkelingen.

Op basis van de laag van het agrarisch cultuurlandschap is er sprake van 'jonge heide en broekontginningslandschap'. Ontwikkelingen passen binnen het stevige landschappelijk raamwerk met ontginningslinten, erven en de kenmerkende ruimtematen.

Laag van het agrarische cultuurlandschap (jonge heide en broekontginningslandschap) - plangebied globaal bij rode +

Het landschap dat wij nu typeren als jong heide- en broekontginningslandschap bestond vroeger uit uitgestrekte heide velden en natte laagtes. De hoger gelegen drogere delen van deze woeste gronden werden gebruikt voor de beweiding van schapen en het steken van plaggen voor de bemesting van de essen. De grote oppervlakte aan – voormalige – natte en droge heidegronden was dan ook oorspronkelijk functioneel verbonden met het essen- en oude hoevenlandschap.

De structuur van het landschap is ontstaan ten tijde van technische, medische en chemische uitvindingen (zoals kunstmest) in de 18e en 19de eeuw, die de ontginning van moerige gronden en heidevelden rendabel maakten. De heidevelden, vennen en stuifzanden zijn rond 1900 op grote schaal ontgonnen en vervolgens agrarisch in gebruik genomen. Er ontstond een rationeel boerenland met de lange rechte wegen in een schaakbordachtige structuur, de regelmatige, grote landbouw kavels en de regelmatige verspreide boerderijen. De ontginningsboerderijen liggen veelal haaks op de wegen. De erven werden gerangschikt en ingericht naar de bedrijfsvoering en eigen inzicht van de boer. De omgeving van de planlocatie is dan ook een gebruikslandschap. Het is een grootschalig landschap gericht op de landbouw met over het algemeen weinig perceelrandbegroeiingen. De dragende structuren worden gevormd door groene en blauwe raamwerken. Door de schaalvergroting in de landbouw zijn percelen vergroot en veel houtwallen op kavelgrenzen verdwenen.

Het perceel van Dalmedenweg ong. bevindt zich tussen de Schalmedenweg en de Dalmedenweg. De bebouwing in dit landschap bevindt zich relatief dicht aan de weg. Een rood voor rood woning toevoegen aan dit perceel past binnen de karakteristiek van het landschap. Om de lineaire structuur te versterken wordt op de perceelsgrens beplanting toegevoegd. De bestaande waardevolle bomen op het perceel blijven in de vorm van een erfbosje gehandhaafd.

De stedelijke laag en de laag van de beleving zijn niet van toepassing op het plangebied.

4.2.4 Conclusie ten aanzien van het provinciaal beleid

Geconcludeerd kan worden dat het voorliggende bestemmingsplan volledig in overeenstemming is met het in de Omgevingsvisie Overijssel verwoorde en het in de Omgevingsverordening verankerde provinciaal ruimtelijk beleid.

4.3 Gemeentelijk beleid

4.3.1 Structuurvisie Hengelo 2030 (2007)

Op 3 juli 2007 heeft de gemeenteraad de structuurvisie Hengelo 2030 vastgesteld. Het bevat de visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Hengelo voor de lange termijn. In de structuurvisie Hengelo 2030 wordt op basis van een beschrijving van de kernkwaliteiten, de historie, de maatschappelijke tendensen en de ambities een samenhangende en integrale uitwerking van een nieuwe koers voor Hengelo naar 2030 neergezet. De keuzes die daarbij zijn gemaakt zijn het inzetten op de sterke punten van de stad en te gaan van groei naar kwaliteit. Dat betekent nauwelijks meer uitbreiding, maar inbreiding en functiemenging in bestaand stedelijk gebied en het investeren in het omringende landschap. Deze koers brengt een vijftal kernopgaven met zich mee:

1. Versterking van de economische structuur;
2. Een binnenstad voor ontmoetingen;
3. De sociale opgave;
4. Het landschap de stad in;
5. Ruimtelijke kwaliteit;

4.3.2 Omgevingsvisie Hengeloos Buiten

De gemeenteraad heeft op 7 oktober 2020 de omgevingsvisie Hengeloos Buiten vastgesteld.

De omgevingsvisie Hengelo wordt gefaseerd opgesteld. De omgevingsvisie Hengeloos Buiten vormt de eerste fase. De tweede fase wordt gevormd door het visiegebied Binnenstad en Hart van Zuid. In de derde en laatste fase wordt een omgevingsvisie opgesteld voor het resterende stedelijke gebied. Voor het opstellen van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten is sprake geweest van een open en transparant participatieproces. De samenleving is op verschillende momenten betrokken. De omgevingsvisie Hengeloos Buiten bestaat uit:

De visie op hoofdlijnen:

Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelose buitengebied worden vier hoofddoelen centraal gesteld om als ontwikkelprincipe te hanteren:

1. Versterken van het echte buitengevoel
2. Meer mogelijkheden voor passende functies
3. De juiste relaties onderling en met de stad
4. Verbonden met ons verleden én met de toekomst

Visie op thema's:

Op basis van de vraagstukken die met de samenleving zijn bepaald, zijn een zestal integrale thema's benoemd waar een gerichte visie op is ontwikkeld:

- Beleef het land
- Samenleven tussen stad en land
- Productief buitengebied
- Landschappen maken de stedenrij(k)
- Toekomstvast
- Regels voor ruimte

Visie op gebieden:

De visie op hoofdlijnen en visie op thema's zijn generiek en gelden voor het hele plangebied. Wel kan de visie op een bepaald thema in het ene gebied een groter belang hebben dan in het andere gebied. Zo is de visie per gebied ingekleurd en genuanceerd. Samen met de samenleving zijn de uitgangspunten vertaald naar de volgende vijf deelgebieden:

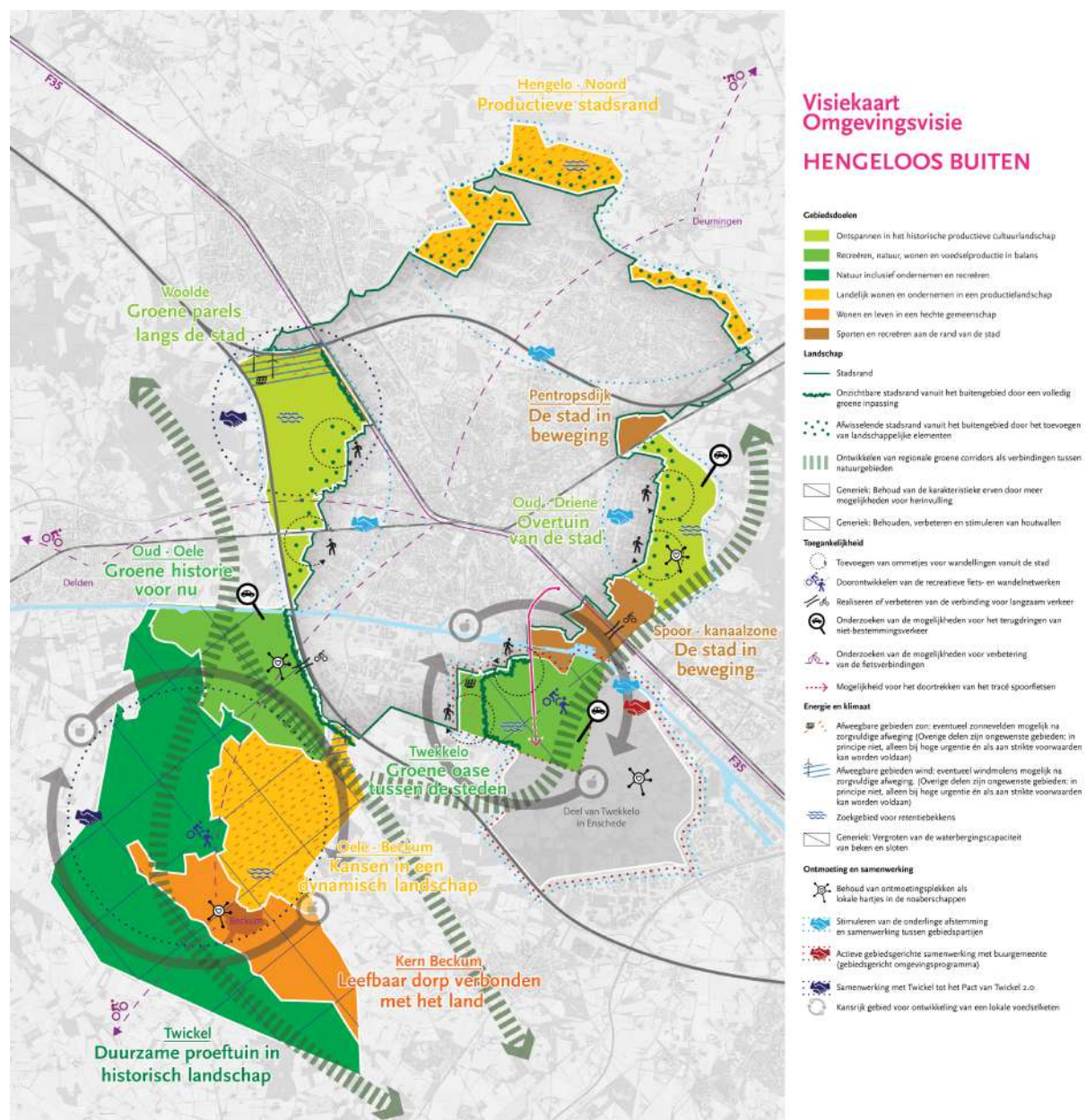
- Hengelo - Noord
- Woolde
- Driene

- Twickelo
- Oele/Beckum

Binnen deze deelgebieden zijn subgebieden bepaald, waarvoor verschillende doelen worden nagestreefd.

Uitvoeringsagenda:

In de uitvoeringsagenda is op basis van de visie en beleid voor de integrale thema's en voor de verschillende deelgebieden aangegeven welke instrumenten gewenst zijn om te gaan inzetten om de visie uit te voeren.

Afbeelding 5: visiekaart omgevingsvisie Hengelo Buiten

In de Omgevingsvisie staat in paragraaf "5.6 Regels voor ruimte" ondermeer het volgende:

"We vinden het belangrijk om in het buitengebied meer mogelijkheden te bieden voor nieuwe

activiteiten en functieveranderingen. Dat geldt ook voor bepaalde vormen van bedrijvigheid omdat deze functies kunnen zorgen voor een goede herinvulling van vrijkomende panden/percelen en een goede bijdrage kunnen leveren aan de levendigheid en werkgelegenheid in het buitengebied. Nieuwe functies bieden de kans om het buitengebied levendig en vitaal te houden en bieden nieuwe perspectieven en verdienmodellen. We zien kansen voor extensieve vormen van recreatie, zorg, welzijn, wonen en bedrijvigheid als deze passen bij de aard, schaal en uitstraling van het buitengebied en onze gezamenlijke waarden. Tegelijkertijd willen we ook dat het buitengebied haar open, landelijke en groene karakter behoudt en niet verder versteent, en dat karakteristieke en waardevolle agrarisch bebouwing dat vrijkomt, voor de toekomst zoveel mogelijk behouden blijft. We willen de functionele mogelijkheden die we bieden dan ook zoveel mogelijk benutten om deze bestaande panden een goed tweede, derde of vierde leven te geven op het moment dat deze vrijkomt. Bij herbestemming van vrijkomende en vrijgekomen agrarische bebouwing (VAB) maken we onderscheid in karakteristieke bebouwing, waardevolle bebouwing en landschapsontsierende bebouwing. Nieuwe functies en activiteiten kunnen uitsluitend plaats vinden in karakteristieke en waardevolle bebouwing. Er zijn veel nieuwe functies mogelijk mits deze functioneel en ruimtelijk passen bij het buitengebied en de waarden die we hebben bepaald. Landschapsontsierende bebouwing komt in aanmerking voor sloop en kan worden ingezet voor de nieuwbouw van woningen (rood voor rood regeling). We willen de functionele potenties ook zoveel mogelijk benutten om boeren de kans te geven hun bedrijfsvoering te verbreden. Door deze verbreding kunnen bedrijven ontstaan met een nieuw toekomstperspectief en dat is ook van belang voor de vitaliteit van het buitengebied als geheel. Nieuwe activiteiten hoeven geen directe relatie te hebben met de hoofdactiviteit, maar moeten wel passen bij het buitengebied en de waarden die we hebben bepaald."

Het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 voorziet in 1 rood voor rood woning na sloop van landschapsontsierende bebouwing. Een dergelijke ontwikkeling past binnen de ruimtelijke kaders van de Omgevingsvisie.

4.3.3 Woonvisie Hengelo 2016-2026

De gemeenteraad van Hengelo heeft op 22 november 2016 de woonvisie Hengelo 2016-2026 vastgesteld. In de woonvisie geeft de gemeente haar visie op de wijze waarop Hengelo zich de komende jaren verder kan ontwikkelen als prettige woonstad. De woonvisie is er niet alleen voor de gemeente. Welbions en huurdersvereniging Ookbions zijn nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie. De woonvisie vormt het kader voor de prestatieafspraken met Welbions.

'Goed wonen in het hart van Twente'

Dit is een Woonvisie op hoofdlijnen. We kiezen er bewust voor beleid niet tot achter de komma te formuleren, omdat we per situatie ruimte willen bieden aan de creativiteit van onze inwoners en omdat we ruimte willen maken voor maatwerkoplossingen. De toekomst laat zich niet voorspellen. Daarom biedt deze woonvisie een richting. Een richting die we samen hebben opgesteld met Welbions, Ookbions, betrokken partners en inwoners.

Pijlers onder de Woonvisie 2016-2026

Samenwerken met partners in de stad

Verbinding met en tussen inwoners

Goed wonen in het hart van Twente

Op hoofdlijnen, met ruimte voor creativiteit

Betaalbaar wonen, nu en in de toekomst

De sociale woningvoorraad blijft op peil. Dit betekent dat Welbions verkoop en nieuwbouw meer in balans moet brengen. Daarbij hebben we specifiek oog voor de huishouders met laagste inkomens. We houden de woningen in het laagste huursegment in stand door voor de segment bij levensduurverlenging te kiezen voor de minimaal noodzakelijke maatregelen.

Dynamiek in de woningvoorraad

De sociale woningvoorraad is er voor inwoners met een klein inkomen. Bijna een kwart van de huurders heeft echter een te hoog inkomen voor de sociale huurwoning en woont volgens de landelijke normen "schud". We willen deze groep aanspoeken om door te stroomt naar een woning in de vrije sector huur of de goedkope koop. Het aanbod aan woningen in dit segment is beperkt. We onderzoeken of er naast Welbions andere partijen in de markt zijn die zich op dit segment willen richten.

Zorgwoningen in de buurt van voorzieningen

Mensen blijven langer zelfstandig wonen. Daarom zorgen we ervoor dat woningen op slimme plekken makkelijk aanpasbaar worden. In gebieden vlakbij voorzieningen geven we prioriteit om woningen levenslangbestendig te maken en stemmen we nieuwbouw af op zorgvrijdende doelgroepen. Waar nodig passen we de bereikbaarheid aan aan deze doelgroep.

Anders samenwonen, anders samenleven

Er ontstaat een nieuwe vraag naar nieuwe manieren van samenleven en samenwonen. We bieden in het woonprogramma ruimte aan kleinschalige vernieuwende wooninitiatieven. Daarbij stimuleren we diversiteit in verscheidingsvormen, verschillende zorg- en samenlevingsverbanden en beschutte woonvormen, zoals woonhubs en knooppunten.

Werk maken van duurzaam wonen

Met Duurzaam (T)huts Twente helpen we huiseigenaren bij de verduurzaming van hun woningen in Twente. Ook in de sociale woningvoorraad werken we aan verduurzaming. De Twentse woningcorporaties hebben met de provincie Overijssel afgesproken dat in 2020 45% van de bestaande woningvoorraad energielabel B heeft. Duurzaam wonen is ook een woning klasmaken voor de toekomst. Daarbij volgen we de aanpak 'Lang zult u wonen'. Dit is een bewustwordingscampagne die erop is gericht inwoners vroegtijdig aan te zetten tot het aanpassen van hun woning.

Wonen in de binnenstad

Hengelo is een stedelijk centrum voor de omgeving, maar het aantal gevraagde winkelmeters loopt snel terug. Transformatie van detailhandel naar wonen kan voor bepaalde straten een oplossing voor laagstand zijn, houdt de binnenstad na sluitingsdag levendiger en zorgt voor meer sociale controle en cohesie in de binnenstad. We stimuleren die transformatie actief. Vanwege de belangrijke rol van de binnenstad krijgt binnenstedelijk wonen prioriteit boven de uitbreiding van andere woonlocaties.

Ruim baan voor initiatief

In deze woonvisie maken we ruimte baan voor initiatieven uit de samenleving. Dat geldt op verschillende terreinen:

- We maken regelvrije ruimte in bestemmingsplannen;
- We stimuleren en faciliteren particulier opdrachtgeverschap (PO), collectief-particulier opdrachtgeverschap (CPO) en modu-opdrachtgeverschap (MO);
- We nemen belasterende regels die initiatieven dwarszitten weg;
- We stimuleren participatie en inspraak van bewoners;
- We stemmen de openbare ruimte af met onze inwoners. We bepalen samen welk werk wordt gedaan in de wijk.

Factoren van invloed

- Tijd van grote groei is voorbij, maar geen krimpgebied
- Veranderende bevolkingssamenstelling (vergrijzing, ontgroening en huishoudingsverdunding)
- Van verzorgingsstaat naar burgerkracht
- Van uitbreiding naar inbreiding
- Voorzichtig herstel na de crisis
- Minder investeringsvermogen corporaties en gemeenten

	Aantal inwoners	Aantal koopwoningen	Aantal huurwoningen (soc. huur)*	Aantal onzelfstandige woningen	Totaal aantal woningen	Percentage koopwoningen	Percentage huurwoningen (soc. huur)	Percentage onzelfstandige woningen
Hengelo	81.058	20.070	16.930 (11.358)	560	36.500	55%	46% (31%)	3%

Bron: Rijk: 'Woningmarkt en betaalbaarheid in Twente en Arnhem (2015)
*Tijds rechte huurvoorraad gebieden 2012 Wonen in Hengelo

Bij het actualiseren van bestemmingsplannen wordt doorgaans de bestaande situatie juridisch

pagina 12

vastgelegd. Zeker in een bestaande woonomgeving, waar straten en woningen al lang geleden gerealiseerd zijn, is vaak geen sprake meer van een echte ontwikkelruimte. De buurt of wijk is 'af' en wordt door de bewoners ook zo gezien.

Toch kan er sprake zijn van ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan. Bedoeld, of onbedoeld. Bedoeld in het geval er bijvoorbeeld sprake is van een locatie waar op grond van het woningbouwprogramma nog woningbouw gewenst is. Onbedoeld in situaties waar er, bijvoorbeeld door sloop van een woning op een ruime kavel, meerdere woningen kunnen worden teruggebouwd.

Als er sprake is van ontwikkelmogelijkheden die nog niet gerealiseerd zijn dient te worden afgewogen in hoeverre die mogelijkheden nog wenselijk zijn. In algemene zin kan worden gesteld dat wanneer in een periode van 10 jaar geen gebruik is gemaakt van deze mogelijkheden, het niet erg waarschijnlijk is dat er sprake is van een concrete behoefte.

Vanuit het woonbeleid van de gemeente is het zelfs ongewenst om dit soort 'verborgen' plancapaciteit te laten voortbestaan. De gemeenteraad heeft de woonvisie op 22 november 2016 vastgesteld als structuurvisie. Onderdeel van het woonbeleid is het 'Kwalitatief afwegingskader voor nieuwe woningbouwinitiatieven'. Ook dit afwegingskader is door de gemeenteraad vastgesteld op 22 november 2016 en heeft eveneens de status van structuurvisie.

Het afwegingskader geeft aan op welke wijze de gemeente omgaat met nieuwe woningbouwinitiatieven. De achtergrond is dat het aanbod aan (nieuwbouw)woningen in evenwicht moet zijn met de vraag (huishoudensontwikkeling).

Daarover is aangegeven dat ten tijde van het vaststellen van de woonvisie de ruimte om nieuwe initiatieven aan het woningbouwprogramma toe te voegen zeer beperkt is. Dit betekent dat de gemeente de komende jaren ruimte moet gaan vrijmaken. Door de komende jaren te snijden in het harde aanbod aan plannen dat niet tot ontwikkeling komt, of dat niet meer aansluit bij de markt gaat de gemeente deze ruimte creëren. De gemeente doet dit onder meer door (juridische) voorzienbaarheid te creëren en planologische mogelijkheden (bestemmingen) in te trekken.

In het kader van de actualisatieplannen is er om die reden voor gekozen om de bestaande situatie vast te leggen, ook voor wat betreft het aantal woningen, daarmee vervalt de mogelijkheid voor verdichting. Daarover staat het volgende in het afwegingskader:

Plannen voor transformatie en herstructurering van panden/ gebieden gaan vóór plannen voor binnenstedelijke verdichting. De gemeente is terughoudend en selectief waar verdichting in de bestaande stad wordt toegestaan. Het bebouwen van lege plekken is geen doel op zich. Niet iedere locatie hoeft te worden ingevuld. Open plekken in de stad, onderbrekingen in linten, groene gebiedjes en openheid op achtererven/binnenterreinen kennen een eigen waarde. Het feit dat een plek leeg is, is geen argument om deze te bebouwen. Aangetoond moet worden dat er sprake is van een bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit of het oplossen van een knelpunt, dit is ter beoordeling aan de gemeente.

Het laten vervallen van (onbenutte) ruimte voor verdichting past binnen het beleid van de gemeente. Daarmee is niet gezegd dat er helemaal geen sprake kan zijn van verdichting. Het verlenen van medewerking moet een bewuste keuze zijn, waaraan een goede ruimtelijke afweging ten grondslag hoort te liggen.

4.3.4 Nota Archeologie 2010

Met het zogeheten Verdrag van Malta, dat Nederland 15 jaar geleden ondertekende, beloofden de lidstaten van de Raad van Europa zich in te spannen om het archeologisch erfgoed in Europa beter te beschermen. Reden voor deze zorg: het archeologisch erfgoed in heel Europa dreigde te worden vernietigd door een steeds grotere economische welvaart. Na ondertekening begon voor Nederland een lange mars naar de vertaling in wetgeving, die uiteindelijk in 2007 werd afgerond met de inwerkingtreding van de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz). Met de vaststelling van de Wamz is formeel het moment aangebroken dat we in ons land niet meer vrijblijvend kunnen omgaan met het archeologisch erfgoed. De Wamz is formeel vastgelegd in de Monumentenwet 1988, die per 1 juli 2016 is komen te vervallen. Een deel van de wet is op deze datum overgegaan naar de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de Omgevingswet, wanneer deze (naar verwachting) in 2019 in werking treedt. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is.

De Erfgoedwet introduceert in de archeologie het beginsel van 'de verstoorder betaalt'. De kwaliteit van uitvoerende archeologische werkzaamheden is geregeld door een vergunningstelsel. Uitgangspunt van de Erfgoedwet is om archeologische sporen van waarde in de bodem te laten zitten. Archeologen spreken dan over 'behoud in situ'. De wet verbiedt het verrichten van opgravingen, tenzij een partij over een opgravingvergunning beschikt. In de Erfgoedwet staat verder precies beschreven wie de eigenaar is van de opgegraven archeologische vondsten, waar vondstmateriaal moet worden opgeslagen en aan wie welke opgravinginformatie moet worden gemeld. Verder kent de wet bepalingen

over wanneer er als gevolg van opgravingen schadevergoeding mogelijk is etc.

Door de Erfgoedwet heeft de gemeente extra taken. Zij moet laten zien hoe zij rekening houdt met mogelijke archeologische waarden wanneer een nieuw bestemmingsplan wordt opgesteld of een bestaand bestemmingsplan wordt aangepast dan wel daarvan vrijstelling wordt verleend. Dit geeft de gemeente de mogelijkheid om bij het afgeven van bouw-, aanleg- en sloopvergunningen archeologische eisen te stellen. Dat is overigens alleen mogelijk als daarvoor een juridische basis aanwezig is in het bewuste bestemmingsplan. Met de invoering van de Erfgoedwet zal op veel momenten van de gemeente een oordeel worden verwacht over de omgang met archeologische waarden of vondsten.

Een gemeentelijk beleidsplan biedt de mogelijkheid om al die beslissingen over archeologie in een integraal kader te plaatsen en daar vervolgens op een samenhangende manier een invulling aan te geven. Het voorkomt een reeks dure ad hoc beslissingen en vervelende verrassingen tijdens geplande bodemingrepen.

Verantwoord beheer van het cultuurhistorisch erfgoed in de gemeente Hengelo begint met het inzichtelijk maken waar en wanneer met het bodemarchief rekening dient te worden gehouden. De behoudsdoelstelling staat daarbij in principe voorop. Zijn behoud en bescherming van archeologische relictten niet realiseerbaar dan dienen deze op deskundige wijze onderzocht en gedocumenteerd te worden. Deze uitgangspunten betekenen dat het noodzakelijk is een aantal beleidsregels te formuleren om archeologiegevoelige gebieden in alle ruimtelijke plannen en projecten op te nemen en waar mogelijk te ontzien.

Archeologische beleids- en verwachtingenkaart 2018

Ter ondersteuning van het gemeentelijk beleid heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in opdracht van de gemeente Hengelo in 2010 een archeologische verwachtingen en advieskaart vervaardigd. Deze kaart maakt voor het grondgebied van de gemeente inzichtelijk waar archeologische resten zich (kunnen) bevinden. De kaart biedt inzicht in de bestaande archeologische toestand van zowel het landelijke als het bebouwde gebied van de gemeente Hengelo. Dit inzicht is nodig om in de beleidsuitvoering een weloverwogen omgang met archeologie te bereiken.

Op 13 februari 2018 heeft de raad de geactualiseerde beleids- en archeologische verwachtingenkaart vastgesteld. Aan de op de kaart vlakdekkend weergegeven verwachtingszones zijn beleidsadviezen gekoppeld. Uitgangspunten voor de adviezen zijn de beleidskaders zoals deze op de verschillende overheidsniveaus zijn geformuleerd en het besluitvorming- en archeologisch onderzoekstraject zoals beschreven in het Handboek Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. In deze beleidsnota zijn de aan de verwachtingenkaart gekoppelde beleidsadviezen onverkort overgenomen. De kaart gaat vergezeld van een rapportage (2010), met een methodische en inhoudelijke toelichting op de archeologische verwachtingen en advieskaart van de gemeente Hengelo. Het rapport bevat als bijlage een catalogus van de in de gemeente voorkomende archeologische monumenten alsmede een vindplaatsencatalogus waarmee een zo volledig mogelijk overzicht wordt geboden van archeologische waarnemingen die in het verleden binnen de gemeente zijn gedaan.

Over de wijze waarop in voorliggend bestemmingsplan wordt omgegaan met het aspect archeologie wordt verwezen naar paragraaf 5.3.3.

4.3.5 Erfgoedverordening (2018)

Op 13 februari 2018 heeft de gemeenteraad de 'Erfgoedverordening 2018' Gemeente Hengelo vastgesteld. Met de Erfgoedverordening 2018 kan de gemeente gemeentelijke (archeologische) monumenten, beschermde gezichten en gebieden aanwijzen. In het belang van de archeologische monumentenzorg kan de gemeenteraad bij verordening regels stellen aan onderzoek in het kader van het doen van opgravingen, of vaststellen in welke gevallen afgezien wordt van nader archeologisch onderzoek of het opleggen van de verplichting daartoe.

Indien de verordening betrekking heeft op een gebied waarvoor een bestemmingsplan is vastgesteld blijft die verordening van kracht voor zover zij niet in strijd is met dat bestemmingsplan. De verordening ontslaat de gemeente niet van de plicht om archeologie en bij wijziging Bro (Besluit ruimtelijke ordening) alle cultuurhistorische waarden integraal te betrekken bij vaststelling van een nieuw bestemmingsplan, alsmede een partiële herziening. Gemeenten hebben daarnaast ook de mogelijkheid met een paraplubestemmingsplan aanvullende regeling inzake de gemeentelijke culturele erfgoedwaarden te treffen op bestaande bestemmingsplannen.

De Erfgoedverordening 2018 is ingegaan op 1 maart 2018.

4.3.6 Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) (2018-2022)

Op 21 november 2017 heeft de gemeenteraad het GRP 2018-2022 vastgesteld. Hierin wordt de zorg voor afvalwater, hemelwater en grondwater vastgelegd en is veel aandacht geschonken aan duurzaamheidsmaatregelen, zoals beekherstel, afkoppelen van hemelwater van de riolering, vegetatiedaken en klimaatadaptatie (het voorkomen van wateroverlast door hevige regenval). Bij dit laatste aspect moet worden gedacht aan tijdelijke waterberging in de openbare ruimte bv in groenstroken.

In plaats van het vervangen van oude rioolbuizen wordt ook gekeken of de riolering niet van binnenuit kan worden gerepareerd door middel van het aanbrengen van een kunststof kous. Hierdoor hoeft de straat niet meer te worden opgebroken. Ook worden voorstellen gedaan om structurele grondwateroverlast te beperken of te voorkomen. Hiervoor is een gemeentelijk grondwaterplan gemaakt. Dit grondwaterplan maakt onderdeel uit van het GRP.

Voor alle inbreidingen en uitbreidingen gelden in principe onderstaande beleidsregels.

1. Het afvalwater (het zwarte afvalwater van toilet, het grijze afvalwater van keuken, wasmachine en douche en het eventuele bedrijfsafvalwater) wordt afgevoerd naar de RWZI middels riolering;
2. Het hemelwater wordt zo min mogelijk verontreinigd en komt ten goede aan het lokale water- of grondwatersysteem. Daarbij heeft zichtbare oppervlakkige afvoer de voorkeur boven afvoer door buizen, vanwege het grotere risico op ongewenst lozingsgedrag en foutieve aansluitingen bij buizen.
3. Infiltratie van hemelwater in de bodem via een graspassage is de beste optie, omdat hiermee zuivering, retentie en grondwateraanvulling worden gerealiseerd; Op kleine schaal kan dit goed middels individuele voorzieningen. Op grotere schaal verdient de toepassing van wadi's de voorkeur. De afvoer van het hemelwater vindt dan plaats via de trits: regenpijp - perceelsgootje - straatgoot - wadi.
4. Bij het ontwerp van het bouwwerk een zodanig samenspel van dakvlakken, dakgoten, regenpijpen en perceelsgoten kiezen dat het water niet in riolen onder de grond hoeft. Bij het stedenbouwkundige plan moet hierbij notie worden genomen van het feit dat water van hoog naar laag stroomt, waarmee water dan een ordenend principe voor het plan is.
5. De afvoerpiek uit het plangebied wordt afgevlakt door berging in de wadi's en/of retentievijvers. Het grondwater wordt zoveel mogelijk aangevuld met schoon infiltrerend water. Te hoge grondwaterstanden in natte winterperioden worden beteugeld met drainage in de openbare weg en eventueel op de kavels zelf. De drainage voert af naar een wadi of naar oppervlaktewater; dus niet naar de RWZI.
6. In de bouwwerken wordt vochtoverlast door hoge grondwaterstanden geminimaliseerd door te bouwen zonder kruipruimten en door eventuele kelders waterdicht te maken.
7. Het oppervlaktewater wordt liefst op fraaie wijze geïntegreerd in het stedenbouwkundig plan, zodanig dat het water beleefbaar is en goed te beheren is.
8. Bewoners en bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor de regenwaterriolering of andere hemelwatervoorzieningen op het perceel. Als de gemeente voor het hemelwater zorgt dan moeten bewoners en bedrijven er zelf voor zorgen dat het hemelwater op de juiste wijze op de perceelsgrens wordt aangeboden. De manier waarop is afhankelijk van het type riolering in de openbare weg. Bij gescheiden riolering moet het afvalwater en het hemelwater ook gescheiden worden aangeboden (aparte buizen). Als er een bovengronds systeem is, dan moet het regenwater ook bovengronds worden aangeboden (bijvoorbeeld via een goot).
9. Bij de aanleg van nieuwe woningen en bedrijventerreinen en bij het opnieuw inrichten daarvan is de initiatiefnemer of projectontwikkelaar verplicht om duurzame hemelwatervoorzieningen aan te leggen. Er moet tenminste gezorgd worden voor gescheiden hemelwatervoorzieningen en voor berging van hemelwater. Voor berging gelden de volgende eisen: bij in- en uitbreidingen moet de berging een netto inhoud hebben voor tenminste 40 mm neerslag. Bij herinrichting van bestaand stedelijk gebied kan worden volstaan met een inhoud van tenminste 20 mm neerslag.
10. Per project moet in overleg met de afdeling Wegen, Groen en Water van de gemeente en met het waterschap Vechtstromen worden gezocht naar maatwerk.

4.3.7 Welstandsnota

Op 1 februari 2018 is de aangepaste welstandsnota in de gemeente Hengelo vastgesteld. Deze nota biedt het toetsingskader voor de welstandsbeoordeling van bouwaanvragen met het doel de welstandsaspecten voor de burger inzichtelijker te maken. Het toetsingsniveau is gedifferentieerd, dat wil zeggen: streng waar nodig, soepel waar mogelijk. Waar veel mensen verblijven (bijvoorbeeld de binnenstad) of waar cultureel erfgoed aanwezig is (bijvoorbeeld Tuindorp 't Lansink) daar wordt streng getoetst. In woonwijken en andere delen van de stad waar weinig mensen verblijven wordt soepel of zelfs niet meer getoetst aan de welstandscriteria (sommige industrieterreinen). Om dit te realiseren zijn vier toetsingsniveaus ingevoerd: Behoud door ontwikkeling (voor monumenten), welstandsniveau hoog, welstandsniveau middel en welstandsvrij. De welstandscriteria zijn afgestemd op de stedenbouwkundige typologieën van de bebouwing. Elke bouwstijl heeft zo zijn eigen specifieke karakter en de toetsingsregels zijn hier op afgestemd. De toetsing heeft betrekking op situering hoofdvorm, gevelaanzichten (niveau middel) en materiaal- kleurgebruik en detaillering. Het bestemmingsplan regelt de massa (hoogtes) en de locatie van de massa (rooilijnen). Voor sommige bouwplannen/ locaties worden zogenaamde 'ontwikkelcriteria' vastgesteld (beeldkwaliteitseisen) inclusief toetsingsniveau.

Naast de nota zijn twee verschillende kaarten van toepassing; een met de stedenbouwkundige typologieën en ontwikkelcriteria en een met het toetsingsniveau.

4.3.8 Gemeentelijke Nota Geluid (2015)

De doelstellingen van het gemeentelijke geluidbeleid uit de nota zijn:

- Bijdragen aan het realiseren van een goed woon- en leefklimaat in Hengelo;
- Handvat voor milieuvergunningen, maatwerkvoorschriften, evenementen en APV-vergunningen/ontheffingen;
- Handvat voor geluidambities bij ruimtelijke planvorming en het zonodig vaststellen van hogere geluidgrenswaarden;
- Verantwoording van de inzet van middelen om de geluidssituatie positief te beïnvloeden.

De nota geluid geeft aan hoe de gemeente Hengelo dit gestructureerd, volgens een vaste systematiek, wil aanpakken. Er is een gebiedsgerichte benadering. Hiertoe zijn in Hengelo vijf gebiedstypen onderscheiden; 1) Wonen, 2) Binnenstad en winkelgebieden, 3) Industrie en bedrijven, 4) Buitengebied en stadsparken en 5) Verkeerszones. Per gebiedstype zijn geluidambities (ambitiewaarden) en maximaal toegestane waarden (plafondwaarden) vastgelegd. Geluidsaspecten worden zoveel mogelijk in de initiatieffase van de ruimtelijke planontwikkeling betrokken, waarbij zoveel mogelijk de volgorde wordt aangehouden: eerst bronmaatregelen, dan overdrachtmaatregelen en dan pas maatregelen bij de ontvanger. Dit betekent o.a. dat waar nodig en mogelijk stillere wegdektypen worden toegepast. Als bronmaatregelen en/of overdrachtmaatregelen onvoldoende resultaat hebben, kan geluidbelasting tot maximaal de plafondwaarde voor het betreffende gebiedstype worden toegestaan onder de voorwaarde dat er sprake is van voldoende (akoestische) compensatie. Ook bij verkeersplannen wordt uitdrukkelijk rekening gehouden met effecten van geluid.

Bij functieveranderingen, zoals de omvorming van een kantoorgebouw naar woonfunctie, geldt op grond van het Bouwbesluit 2012 als geluidwerings-eis het "rechtens verkregen niveau". In veel gevallen geeft dit, naar de maatstaven van het geluidbeleid, onvoldoende waarborgen dat een acceptabel woon- en leefklimaat wordt verkregen. Het geluidbeleid geeft criteria om te beoordelen welke geluidwerende maatregelen nodig zijn om wel een goed woon- en leefklimaat te waarborgen.

4.3.9 Investerings Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving

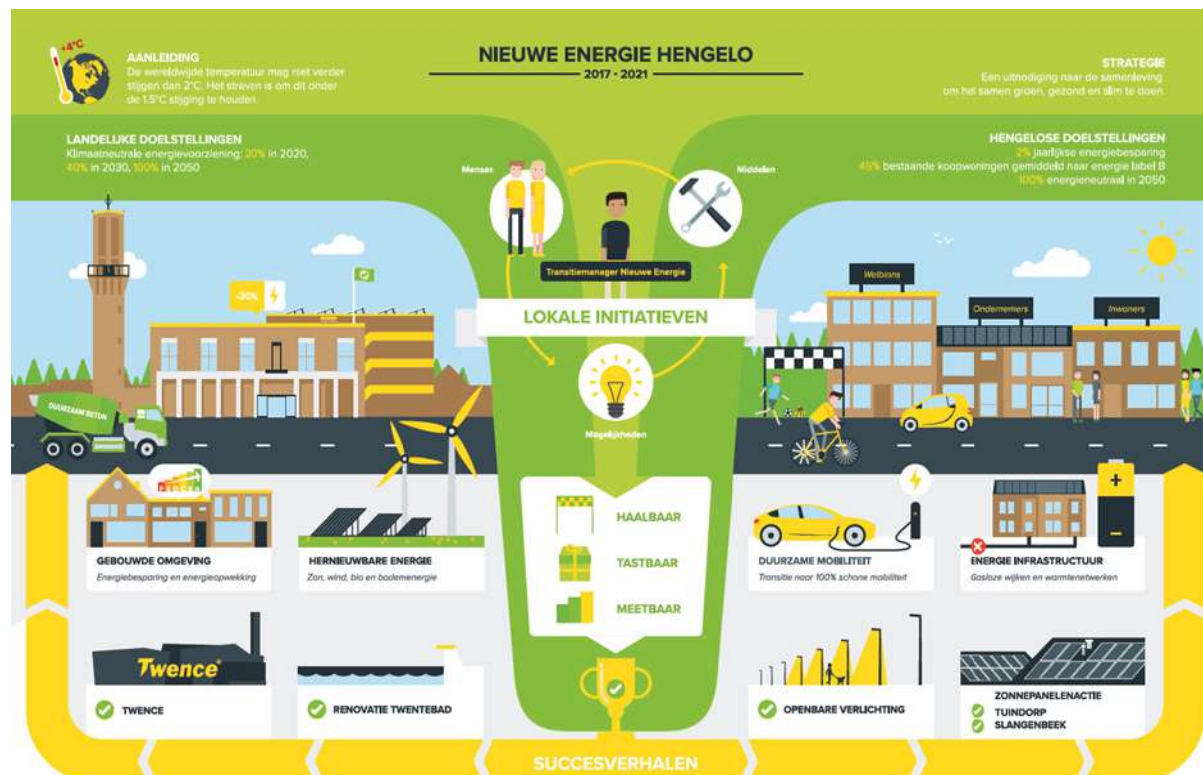
De Omgevingsvisie Overijssel biedt aan gemeenten beleidsruimte voor ruimtelijke ontwikkelingen. Beleidsruimte die ook ontwikkelingen in de groene ruimte (onder voorwaarden) mogelijk maakt. De Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (hierna: KGO) is hét kwaliteitsinstrument voor het landelijk gebied en biedt de gemeente veel ruimte voor maatwerk. Kort gezegd houdt KGO in dat in het buitengebied grootschalige uitbreidingen en nieuwe ontwikkelingen mogelijk zijn, mits die gelijk opgaan met verbeteringen van de ruimtelijke kwaliteit. Ontwikkelingsruimte en kwaliteitsprestaties moeten in evenwicht zijn.

Om de investering in ruimtelijke kwaliteit meetbaar te maken en om rechtsongelijkheid, althans de schijn daarvan, te voorkomen, is een rekenmethode opgesteld die als beleidslijn dient voor dergelijke initiatieven in het buitengebied. Met deze rekenmethode kan worden bepaald wat de investering in ruimtelijke kwaliteit moet zijn om het gevraagde evenwicht te krijgen, waardoor de gewenste ontwikkeling voldoet aan een goede ruimtelijke ordening. Deze beleidsnota is hiervan het resultaat.

4.3.10 Actieplan Nieuwe Energie Hengelo 2017-2021

Algemeen

Hengelo werkt aan een gezonde, groene en energieneutrale stad. Het Actieplan 'Nieuwe Energie Hengelo 2017-2021' staat daarbij centraal. Hengelo vergroent de stad, verduurzaamt de gebouwde omgeving, zet in op hernieuwbare energie, stimuleert duurzame mobiliteit en kiest voor gasloze wijken en warmtenetwerken. We werken samen met onze ondernemers en inwoners aan innovatie en verduurzaming en vergroening. Zo wordt er gezorgd voor minder fijnstof in de stad en wordt een steentje bijgedragen om de klimaatdoelstellingen van Parijs te halen.

Afbeelding 6: Nieuwe Energie Hengelo

Hengelose doelstellingen

- 2% jaarlijkse energiebesparing;
- 45% bestaande koopwoningen gemiddeld naar energielabel B;
- 100% energieneutraal in 2050.

Klimaatadaptatie

Naast maatregelen voor energiebesparing en -transitie te stimuleren, werken we tegelijkertijd aan klimaatadaptatie. In het 'Gemeentelijke Rioleringsplan' maken we concrete plannen om klimaatverandering het hoofd te bieden. Hevige buien zorgen ervoor dat rioleringen overbelast kunnen raken. Door rioolverzwaringen te combineren met de herinrichting van openbare ruimte en het innovatief benutten van de Hengelse beken, zorgen we ervoor dat Hengelo zo goed mogelijk wordt voorbereid op klimaatverandering. Hengelo stimuleert de aanleg van groene daken, werkt aan maatregelen om regenwater af te koppelen van het riool en betreft inwoners bij het vergroenen van de stad. Goed tegen wateroverlast én voor een gezondere omgeving.

4.4 Conclusie

Het bestemmingsplan past binnen de vastgestelde beleidskaders.

Hoofdstuk 5 Randvoorwaarden

5.1 Watertoets

Met de ondertekening van de Startovereenkomst 'Waterbeheer in de 21e eeuw' is in februari 2001 de watertoets in het leven geroepen. De watertoets is met ingang van 1 november 2003 wettelijk verplicht voor onder andere bestemmingsplannen. Het Waterschap Vechtstromen streeft ernaar de formele watertoets te vergemakkelijken door al in een vroeg stadium van de planvorming een bijdrage te leveren.

De aanleiding voor het opstellen van waterparagraaf is de herontwikkeling van het plangebied. Op de locatie is een vrijstaande nieuwbouwwoning voorzien. Vanuit het overheidsbeleid wordt gestimuleerd om hemelwater zoveel mogelijk binnen nieuwe projecten te verwerken en/of op nabijgelegen oppervlaktewater te lozen. Doel van de werkzaamheden is na te gaan of en in welke mate de waterhuishoudkundige situatie een belemmering vormt voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling. Hiervoor dient tenminste inzicht te worden verkregen in de bestaande waterhuishoudkundige situatie, de ruimtelijke ontwikkeling en de waterhuishoudkundige randvoorwaarden en maatregelen. De doelstelling kan verder worden uitgesplitst in de volgende onderdelen:

- het beschrijven van de gevolgen van het inrichtingsplan voor de afvoer/verwerking van hemelwater en voor de grondwaterhuishouding;
- het beschrijven van maatregelen waarmee eventuele negatieve gevolgen van het inrichtingsplan kunnen worden beperkt/voorkomen/gecompenseerd, uitgaande van het vigerende beleid;
- het beschrijven van de gevolgen van het inrichtingsplan voor de afvoer/verwerking van vuilwater;
- het bevoegd gezag in staat stellen om een onderbouwde watertoets te kunnen uitvoeren met als uiteindelijk doel te voorkomen dat er in de toekomst negatieve effecten op de waterhuishouding ontstaan.

Conclusie waterparagraaf

Binnen het plangebied is een toename van het verhard oppervlak gepland. Op basis van de uitgangspunten van het waterschap Vechtstromen is een minimale berging van 55 mm voor het afwaterend oppervlak noodzakelijk. Aangezien de hoeveelheid verharding, de geplande bebouwing daargelaten, niet bekend is, is er een aanname gedaan. Geadviseerd wordt de perceelindeling verder uit te werken om tot een definitieve hoeveelheid verhard oppervlak te komen. Voor alleen de woning met aansluitend bijgebouw dient een bergingsvoorziening van 7,6 m³ gerealiseerd te worden. Als er van 75 m² aan verharding voor het overige deel van het perceel uitgegaan kan worden resulteert dit in een extra berging van 4,1 m³. Tijdens het verkennend bodemonderzoek is een leemlaag van circa 0,4 – 1,5 m -mv aangetroffen, op basis hiervan is de te verwachten infiltratiecapaciteit van de bodem beperkt. Geadviseerd wordt om een wadi aan de westzijde aan te leggen. De wadi kan vervolgens met een maximaal debiet van 1,6 l/s/ha afwateren op de sloot die ten zuidwesten van het plangebied aanwezig is. Binnen het plangebied is de ontwateringsdiepte circa 1,0 m wat voldoende is (minimaal ontwatering is 0,8 m). Het Waterschap adviseert een vloerpeil dat minimaal 0,3 m hoger ligt dan het straatpeil. Aangezien dit in resulteert in een verhoging van het vloerpeil ten opzichte van huidige maaiveld van 0,7 m wordt geadviseerd om in overleg met het Waterschap het definitieve vloerpeil vast te stellen. Als minimaal advies wordt een vloerpeil dat 0,3 m hoger ligt dan het huidige maaiveld gehanteerd om overlast van oppervlakkig afstromend water richting de woning te beperken. Indien het mogelijk is om het vloerpeil minimaal 0,3 m hoger te leggen dan het straatpeil kan worden voldaan met een verkorte procedure voor de watertoets, anders dient de normale procedure gevolgd te worden. Indien het vloerpeil minimaal 0,3 m hoger komt te liggen dan het straatpeil kan worden voldaan met een verkorte procedure voor de watertoets. De waterparagraaf is bijgevoegd als bijlage 2 Waterparagraaf bij de toelichting

5.2 Flora en fauna

Wet Natuurbescherming

De Wet Natuurbescherming richt zich op behoud en herstel van biodiversiteit en het daarvoor benodigde leefgebied. De wet is sinds 1 januari 2017 van kracht en betreft een samenvoeging van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De Wet Natuurbescherming vormt het juridische kader voor natuurbescherming in Nederland, op basis van Europese regelgeving.

De doelstelling van de wet bestaat uit drie onderdelen: 1. behoud en herstel van biodiversiteit, 2. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van natuur, ter vervulling van maatschappelijke functies,

en 3. samenhangend beleid gericht op behoud van landschappen, ter vervulling van maatschappelijke functies.

Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit houdt in dat activiteiten met een (mogelijk) schadelijk effect op beschermde landschappen, gebieden en soorten, in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan alleen onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken.

In de wet Natuurbescherming is, naast verbodsbepalingen, een plicht opgenomen: de zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen mag hebben voor alle in het wild levende flora en fauna en hun directe leefomgeving, beschermd of niet. De zorgplicht geldt ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend voor bepaalde activiteiten, of een zogeheten gedragscode wordt toegepast.

Behoud en herstel van biodiversiteit is in de wet via twee sporen uitgewerkt: gebiedsbescherming en soortenbescherming.

Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Het beschermde areaal bestaat uit in Europees verband aangewezen zogeheten Natura 2000-gebieden. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Het betreft gebieden die worden beschermd vanuit de Habitat- en de Vogelrichtlijn. Volgens deze Europese richtlijnen moeten lidstaten specifieke diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving (habitat) beschermen om de biodiversiteit te behouden. Voor de Natura 2000-gebieden gelden specifiek omschreven instandhoudingsdoelstellingen.

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied, het Lonnekermeer, is gelegen op ruim 3,5 kilometer afstand van het plangebied.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In de wet heet dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Provincies hebben hiervoor soms een andere benaming.

Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. In of in de directe nabijheid van de NNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op de NNN denkbaar zijn, is het noodzakelijk een NNN-toetsing uit te voeren.

Wettelijke consequenties m.b.t. gebiedsbescherming

Het plangebied behoort niet tot het Natuurnetwerk Nederland of Natura 2000-gebied. Vanwege de ligging buiten het Natuurnetwerk Nederland, leiden de voorgenomen activiteiten niet tot wettelijke consequenties, omdat de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland geen externe werking kent. Gelet op de aard en omvang van de voorgenomen activiteiten, en de ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000- gebied Lonnekermeer, kan een negatief effect op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied op voorhand uitgesloten worden.

Dit onderdeel van de Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van dieren en planten. Het betreft beschermde soorten uit de Habitat- en de Vogelrichtlijn en daarnaast soorten die nationaal zijn aangewezen als specifiek beschermde soort. Naast behoud en bescherming van soorten, regelt dit onderdeel het faunabeheer. Dit betreft schadebestrijding, jacht en bestrijding van overlast. Tevens regelt dit onderdeel de bestrijding van invasieve exoten.

De bescherming van bovengenoemde soorten is uitgewerkt in verbodsbepalingen. Deze houden onder andere in dat beschermde planten niet geplukt mogen worden en dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden. Ook de rust- en verblijfplaatsen van de dieren zijn beschermd.

Soortenbescherming

Bij elke ruimtelijke ontwikkeling moet worden getoetst of de beoogde activiteiten mogelijk negatieve gevolgen kunnen hebben voor in dat gebied voorkomende vaste rust- en verblijfplaatsen en/of de leefomgeving van beschermde soorten.

In de praktijk kan van de verbodsbepalingen worden afgeweken wanneer een passend instrument wordt ingezet (juridische borging). De Wet Natuurbescherming biedt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting de volgende instrumenten: vrijstelling, WABO omgevingsvergunning mét verklaring van geen

bedenking, werken met een goedgekeurde gedragscode, of ontheffing.

- Vrijstelling van de verbodsbepalingen wordt verleend door de minister en door de provincie. Een lijst met vrijgestelde soorten is per provincie in de provinciale verordening opgenomen.
- Een WABO omgevingsvergunning met verklaring van geen bedenking houdt in dat in de aanvraag voor de activiteit het onderdeel natuurwetgeving wordt opgenomen (omgevingsvergunning 'met aanhaking Wet Natuurbescherming'). Het bevoegd gezag (de provincie of Omgevingsdienst) moet een verklaring van geen bedenking afgeven, die wordt verwerkt in de vergunning.
- Een gedragscode flora en fauna beschrijft het proces en de richtlijnen voor zorgvuldig handelen tijdens het verrichten van werkzaamheden op locaties met groeiplaatsen en/of (vaste) rust- en verblijfsplaatsen van beschermde soorten. De gedragscode moet zijn goedgekeurd door het bevoegd gezag.
- Een ontheffing moet worden aangevraagd bij de provincie of bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

Wettelijke consequenties m.b.t. soortbescherming

In het kader van de voorgenomen ontwikkeling, is een Quicksan uitgevoerd (Quicksan Natuurwaardenonderzoek Dalmedenweg, juni 2022, Natuurbank Overijssel). De quickscan is bijgevoegd als bijlage 3 Flora en fauna onderzoek nabij Dalmedenweg 2 bij de toelichting. Hieruit komt naar voren dat de voorgenomen activiteiten niet leiden tot wettelijke consequenties, mits rekening wordt gehouden met broedende vogels en de algemene zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat werkzaamheden die nadelig kunnen zijn voor planten en dieren zo veel mogelijk worden voorkomen, of dat maatregelen worden getroffen om schade te voorkomen.

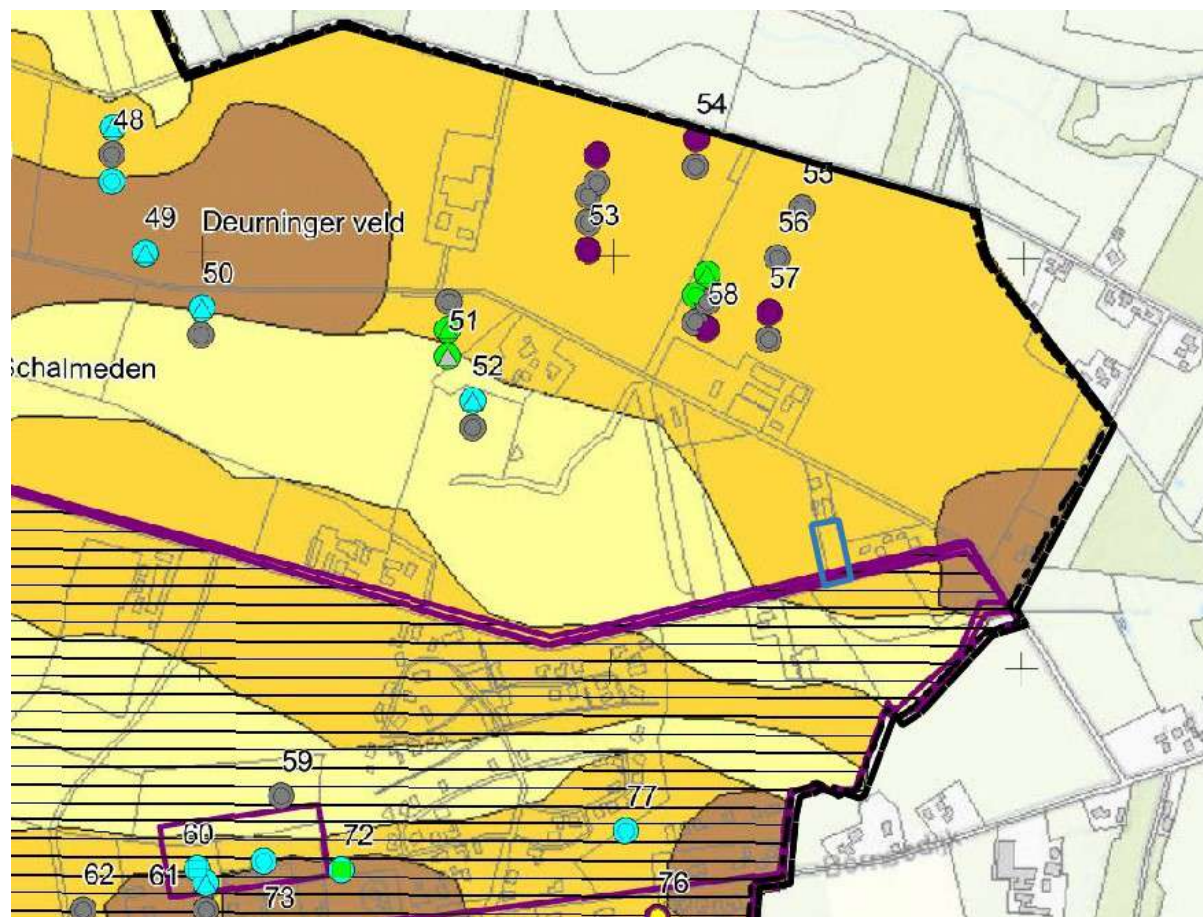
5.3 Archeologie en cultuurhistorie

5.3.1 Algemeen

In deze paragraaf wordt aan de hand van inventarisaties ingegaan op de in het plangebied aanwezige archeologische en cultuurhistorische waarden in het bestemmingsplangebied.

5.3.2 Archeologische verwachting

Voor een uitgebreide beschrijving van het archeologisch beleid van de gemeente, wordt verwezen naar paragraaf 4.3.4. Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Hengelo staat aangegeven welke archeologische waarden aanwezig en te verwachten zijn. Een uitsnede van deze kaart is opgenomen in afbeelding 7.

Afbeelding 7: Uitsnede kaart archeologische verwachtingswaarde. Plangebied blauw omlijnd.

Uitgangspunt voor het bestemmingsplan is het veiligstellen van de aanwezige (en aangetoonde) en de te verwachten archeologische waarden. Conform het verdrag van Valletta dient gestreefd te worden naar het behoud van archeologische resten in de archeologische verwachtingszones. Voor Hengelo is door middel van het maken van een archeologische verwachtingskaart inzichtelijk gemaakt waar zich archeologische resten kunnen bevinden. Ingrepen die kunnen leiden tot versterking of vernietiging van de archeologische resten binnen de terreinen van archeologische waarde (AMK-terreinen) dienen zoveel mogelijk te worden voorkomen. In het kader van de Erfgoedwet 2016 moet hiervoor een vergunning worden aangevraagd.

Op basis van de te verwachte dichtheden aan archeologische resten binnen de diverse verwachtingszones én de mogelijkheden die archeologisch onderzoek biedt om deze resten aan te tonen, wordt een onderzoeksplicht geadviseerd voor ingrepen met een omvang groter dan 250 m² binnen de verwachtingswaarde type erf, ingrepen met een omvang groter dan 2500 m², waarbinnen een hoge verwachtingswaarde geldt en voor ingrepen groter dan 5000 m², waarvoor een middelmatige of lage verwachtingswaarde geldt. Binnen de historische kern van Hengelo wordt een onderzoeksplicht geadviseerd voor ingrepen met een omvang groter dan 100 m². De minimum onderzoekseis voor een archeologisch onderzoek is een archeologisch bureauonderzoek waarin de ingreep op zijn schadelijkheid wordt beoordeeld en wordt geadviseerd over de noodzaak tot het nemen van vervolgstappen in de vorm van veldonderzoek.

5.3.3 Archeologie in het plangebied

5.3.3.1 Verwachtingswaarden

Het plangebied Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 heeft geheel een middelhoge verwachtingswaarde. Deze verwachtingswaarde is gebaseerd op de aanwezigheid van dekzandwelvingen en dekzandvlakten. Dit type ondergrond heeft een middelhoge verwachting voor archeologische resten uit alle perioden. Op de hoogste delen van dekzandwelvingen bestaat een verhoogde kans op archeologische resten uit de steentijd. Langs de randen van de dekzandhoogten en -ruggen (met een plaggendek) bestaat eveneens een kans op de aanwezigheid van archeologische resten uit de Late Prehistorie, de Romeinse tijd en Late Middeleeuwen. De archeologische resten bevinden zich vlak onder het maaiveld en zijn daardoor kwetsbaar voor bodemingrepen. Archeologische resten zijn over het algemeen minder goed geconserveerd.

5.3.3.2 Bekende vindplaatsen en monumenten

Binnen het plangebied zijn in het landelijk datasysteem ARCHIS geen terreinen van archeologische waarde geregistreerd. In de directe nabijheid (<200 m) van het plangebied zijn geen archeologische waarnemingen bekend.

5.3.3.3 Uitgevoerde onderzoeken

In het plangebied zijn geen archeologische onderzoeken uitgevoerd. Ten zuiden van het plangebied is in 2006-2007 een verkennend en waarderend booronderzoek uitgevoerd; op basis hiervan is het gebied ten zuiden van het plangebied vrijgegeven voor toekomstige ontwikkelingen wat betreft het aspect archeologie.

5.3.3.4 Vertaling naar planregels

Op grond van gemeentelijk beleid bij de Archeologische waarden- en verwachtingskaart en de Erfgoedverordening uit 2018 geldt bij een middelhoge verwachting een onderzoekspllicht indien bij bodemingrepen dieper dan 40 cm wordt gegraven en over een oppervlakte van meer dan 5.000 m². De zone met deze middelhoge archeologische verwachtingswaarde moet in het bestemmingsplan met de medebestemming "archeologische waarde middelhoog" worden gemarkeerd. Voor deze bestemmingen gelden bestemmingsregels. Voor deze bestemmingen dient een omgevingsvergunning aangevraagd te worden indien bodemingrepen boven de vrijstellingsgrenzen uit komen.

Het kan zijn dat van de onderzoeksverplichting afgeweken mag worden. Aan de hand van historische gegevens en recente activiteiten en bouwgeschiedenis ter plaatse kan blijken dat onderzoek niet nodig is. Daartoe dient de regio-archeoloog geconsulteerd te worden en kan de initiatiefnemer worden gevraagd om relevante gegevens aan te leveren.

Voorschriften en vrijstellingsgrenzen in verband met archeologische waarden en verwachtingen – geldend voor het huidige plangebied:

- Zones met een middelhoge verwachtingswaarde

In de zones met een middelhoge verwachtingswaarde dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden indien uit plannen blijkt dat de bodem over een oppervlakte van meer dan 5.000 vierkante meter dieper dan 40 cm wordt vergraven. Deze vrijstellingsgrens wordt met de omvang van het huidige plangebied (circa 2500 m²) niet overschreden; ook worden er op basis van een QuickScan geen ondergrondse bouwhistorische waarden in het plangebied verwacht.

Wat betreft de archeologie gelden er daarom geen specifieke aanbevelingen.

5.3.4 Cultuurhistorische waarden

Vanaf 1 januari 2012 is het verplicht om in ruimtelijke plannen rekening te houden met cultuurhistorische waarden. Om een stabiele en meer structurele basis te geven aan de borging van cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening, is per 1 januari 2012 aan artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) toegevoegd dat gemeenten bij het vaststellen van bestemmingsplannen niet alleen rekening moeten houden met cultuurhistorische waarden onder de grond (archeologische waarden), maar ook met waarden boven de grond. Dat betekent dat gemeenten een analyse moeten maken van de cultuurhistorie in een bestemmingsplangebied, en daar conclusies aan moeten verbinden die in het bestemmingsplan verankerd worden.

Cultuurhistorische waarden omvatten meer dan alleen bouwhistorische objecten en monumenten waarop tot voorheen vaak alleen de aandacht lag in bestemmingsplannen. Door middel van een historisch-geografische inventarisatie dienen ook cultuurlandschappelijke structuren en elementen in beeld gebracht moeten worden, zoals oude infrastructuur, verkavelingsstructuren en elementen daarin zoals houtwallen, beeklopen en essen, en moet ook gedacht worden aan het stedenbouwhistorische karakter van wijken en gebieden. Belangrijk is om na te gaan wat het 'eigene' van een gebied is en om

dat met al zijn elementen en structuren in beeld te brengen.

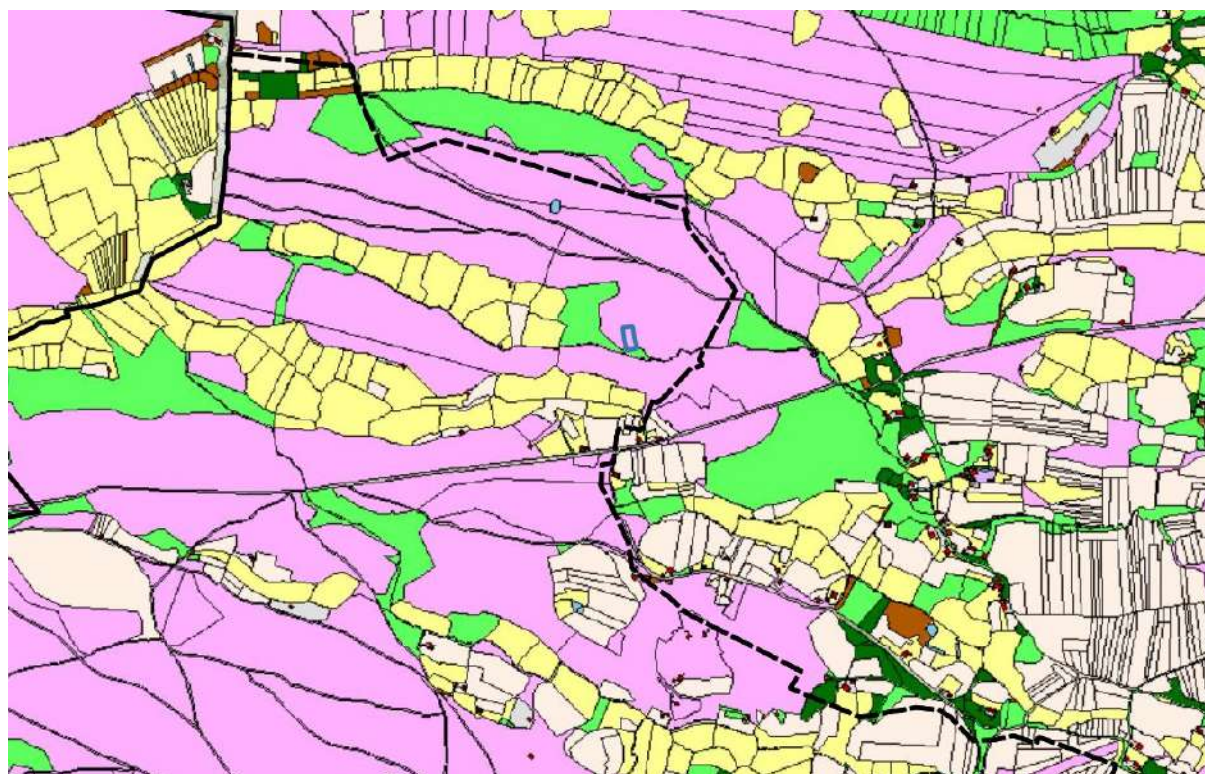
De resultaten van de inventarisatie worden gewogen, om een antwoord te geven op de vraag welke ruimtelijke ontwikkelingen in een gebied toelaatbaar worden geacht. Dit wordt vervolgens uitgewerkt binnen het instrument dat de burgers bindt: het bestemmingsplan.

De gemeente Hengelo heeft nog geen specifiek beleid dat de aanpassing van de Bro regelt. In dit bestemmingsplan wordt met de inventarisatie van cultuurhistorische waarden echter voorzien in de eisen volgens het Bro.

5.3.5 Cultuurhistorie in het plangebied

5.3.5.1 Historische ontwikkeling van het plangebied

Tot in ver in de 20e eeuw lag het plangebied buiten de bebouwde kom van Hengelo, ten noordwesten van het dorp Deurningen en maakte het deel uit van de Marke Deurningen. Marke Deurningen maakte onderdeel uit van de gemeente Weerselo. Deze gemeente ontstond in 1811, toen het richterampt Oldenzaal werd opgesplitst in de gemeenten Weerselo, Losser en Oldenzaal. In afbeelding 8 is de situatie omstreeks het begin van de 19e eeuw aangegeven. Te zien is dat het plangebied zelf onderdeel van de uitgestrekte heidevelden (paarse kleur); een klein deel van het plangebied is gekarteerd als weide (groene kleur). Op basis van deze kaart en de opeenvolgende topografische kaarten is duidelijk dat de directe omgeving van het plangebied in de loop van de 19e eeuw of begin 20e eeuw in cultuur is gebracht.

Afbeelding 8: Situatie rond eerste kwart van de 19e eeuw. De ligging van het plangebied is in blauw weergegeven (bron: Hisgis)

Met de verdere versnippering van de percelen in de 20e eeuw zijn eventuele oorspronkelijke structuren binnen het plangebied verdwenen.

5.3.5.2 Historisch geografische kenmerken

Er zijn geen historisch-geografische kenmerken en structuren in het plangebied meer aanwezig.

5.3.5.3 Gebouwde objecten en monumenten

Hengelo heeft 80 rijksmonumenten (RM), ca. 130 gemeentelijke monumenten (GM), 35 beschermde gemeentelijk karakteristieke panden (BGKP) en een beschermd dorpsgezicht, Tuindorp 't Lansink. Daarnaast zijn door het rijk in het kader van de wederopbouw twee aandachtsgebieden aangewezen. Dit zijn de binnenstad en Klein Driene/de Noork. Inmiddels zijn in het buitengebied en in het beschermde Tuindorp 't Lansink ca. 500 karakteristieke objecten aangewezen. Tevens heeft de Erfgoedcommissie een lijst van waardevolle panden opgesteld (W). Deze objecten hebben geen juridische status, maar zijn bedoeld om de eigenaren bewust te maken van hun waardevol bezit. Binnen het plangebied Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 zijn geen objecten als beschermd of karakteristiek aangewezen.

5.3.5.4 Beleid en aanbevelingen cultuurhistorie

Wat betreft cultuurhistorische structuren en objecten gelden geen specifieke aanbevelingen.

5.4 Milieu

5.4.1 Bodem

Ten behoeve van de bestemmingswijziging voor delen van de percelen V146 en V149 het plangebied een bodemonderzoek uitgevoerd (Verkenkend bodemonderzoek Nabij Dalmedenweg 2 in Hengelo (gemeente Hengelo, sectie V, nummers 146 en 149); Ortageo; 217147/R01 22 juni 2022). De onderzoekslocatie is in afbeelding 9 met rode arcering weergegeven. Het bodemonderzoek is als bijlage 4 Bodemonderzoek nabij Dalmedenweg 2 bij de toelichting gevoegd.

Afbeelding 9: onderzoekslocatie bodem

Op basis van het bodemonderzoek blijkt dat in de grond geen verontreinigende stoffen zijn aangetoond. In het grondwater is licht verhoogde concentratie met barium aangetroffen. Verwacht wordt dat dit een natuurlijk verhoogde achtergrondwaarde betreft. Op basis van de resultaten is er geen reden voor het uitvoeren van een nader onderzoek.

De aangetoonde milieuhygiënische bodemkwaliteit levert geen belemmeringen op voor de voorgenomen bestemmingswijziging.

5.4.2 Geluid

Algemeen

De Nota geluid van de gemeente Hengelo heeft als uitgangspunt dat de geluidbelasting het goede woon-en leefklimaat niet mag verstoren. Dit betekent niet voor alle delen van Hengelo hetzelfde. Bewoners van bijvoorbeeld de binnenstad of bewoners langs een drukke invalsweg zullen andere verwachtingen hebben dan bewoners van specifieke woongebieden. Daarom zijn in Hengelo vijf gebiedstypen onderscheiden:

- Wonen;
- Binnenstad en winkelgebieden;
- Industrie en bedrijven;
- Buitengebied en stadsparken;
- Verkeerszones.

Per gebiedstype zijn ambitie- en plafondwaarden vastgesteld. De ambitiewaarde is het geluidniveau dat wordt nagestreefd. De plafondwaarde is het maximale niveau dat onder voorwaarden kan worden toegestaan.

De Wet geluidhinder definieert zones langs industrieterreinen, wegen en spoorwegen. Bij het realiseren van woningen en andere geluidsgevoelige bestemmingen binnen een zone moet een akoestisch onderzoek worden uitgevoerd en moet de wettelijke geluidgrenswaarde in acht worden genomen. In beginsel moet worden voldaan aan de zogenoemde voorkeursgrenswaarde uit de Wet. Als maatregelen om te voldoen aan deze voorkeursgrenswaarde niet mogelijk zijn of stuiten op overwegende bezwaren dan kunnen burgemeester en wethouders een hogere grenswaarde vaststellen. In het geluidbeleid hebben burgemeester en wethouders vastgelegd onder welke voorwaarden zij een hogere grenswaarde vaststellen.

In twee akoestisch onderzoek zijn alle akoestische aspecten onderzocht. De onderzoeksrapportages zijn opgenomen als bijlage 5 akoestisch onderzoek woning en bijlage 6 akoestisch onderzoek bedrijf.

Beoordeling plan

Wegverkeerslawaai

Zoals op te maken is uit het onderzoek wordt de oorkeursgrenswaarde ten gevolge van de Schalmedenweg en de Dalmedenweg niet wordt overschreden op de gevels van de geplande woning. Ook wordt voldaan aan de ambitiewaarde uit het geluidbeleid van 43 dB'.

Uit de berekende geluidbelasting, exclusief aftrek blijkt dat de maximale waarde van 53 dB ten aanzien van het binnenniveau niet wordt overschreden. De hoogste geluidbelasting bedraagt 44dB op de zuidgevel. Er zijn geen extra geluidwerende voorzieningen noodzakelijk om aan het maximale binnenniveau van 33 dB te voldoen.

Railverkeerslawaai

Is hier niet van toepassing.

Industrielawaai

Het voornemen is een nieuwe woning te realiseren naast het terrein van Toilet Service Twente BV. De onderlinge afstand tussen het plan en de grens van het bedrijf Toilet Service Twente is gering. Daarom is een akoestisch onderzoek uitgevoerd om na te gaan of ter plaatse van de woning kan worden voldaan aan de geluidnormen uit het Activiteitenbesluit (zie bijlage 6 akoestisch onderzoek bedrijf).

Uit dit onderzoek blijkt dat het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau ten gevolge van Toilet Service Twente BV ter plaatse van de nabij gelegen toekomstige woning maximaal 53 dB(A) bedraagt in de dagperiode. De norm van 50 dB(A) voor de dagperiode wordt dan ook overschreden. De maatgevende geluidbron is de spuitlans en de hogedrukreiniger.

Uit het onderzoek blijkt ook dat het maximale geluidniveau in de dagperiode ter plaatse van de toekomstige woning maximaal 71 dB(A) bedraagt. Ook dit is een (overschrijding) van de norm van 70 dB(A) voor de dagperiode. De maatgevende geluidbron hiervoor betreft de rijdende tankwagen.

Door ter plaatse van de erfgrans een dicht scherm met een afmeting van 20 meter lang en 2 meter hoog te plaatsen kan aan de geluidnormen uit het Activiteitenbesluit voor de dagperiode worden voldaan.

De overschrijdingen van de geluidnorm voor de dagperiode op de nieuwe woning zijn echter niet heel groot (3 dB). 's Avonds en 's nachts wordt er niet gewerkt. Een scherm van 20 meter lang en 2 meter hoog is gelet op de beperkte overschrijding een onevenredige grote investering om de geluidbelasting overdag met ca. 3 dB terug te brengen. Ook geniet het plaatsen van zo'n groot scherm uit

landschappelijk oogpunt niet de voorkeur. Initiatiefnemer (de toekomstige bewoner) heeft geen probleem met de beperkte overschrijding van de geluidsnorm en heeft dat schriftelijk bevestigd. Tevens zal bij eventuele verkoop van de woning in de verkoopovereenkomst als kettingbeding worden opgenomen dat de genoemde overschrijding wordt geaccepteerd en geen aanleiding kan zijn tot het indienen van bezwaren e.d.

Op grond van voorgaande overwegingen kan worden geconstateerd dat het geluid afkomstig van Toilet Service Twente BV geen onevenredige verstoring van het goede woon- en leefklimaat veroorzaakt en is voor wat betreft dit aspect sprake van een goede ruimtelijke ordening.

Luchtvaartlawaaï

Het plangebied ligt ruim buiten de zone van het vliegveld Twente. Het aspect luchtvaartlawaaï is daarom niet van belang.

Conclusie

Gelet op de akoestische onderzoeken vormt het aspect geluid, met inachtneming van de opmerkingen onder "Industrielawaai" geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit plan.

5.4.3 Externe veiligheid

Algemeen

Externe veiligheid omvat het beheersen van de risico's voor de omgeving door de productie, de opslag en het gebruik van gevaarlijke stoffen (binnen bedrijven) en door het transport van gevaarlijke stoffen (via wegen, waterwegen, spoorwegen en buisleidingen). De externe veiligheidsrisico's worden enerzijds bepaald door de mogelijke effecten die een calamiteit met gevaarlijke stoffen kan hebben en anderzijds door de kans dat een calamiteit optreedt.

De regelgeving voor de externe veiligheid rond bedrijven is vastgelegd in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi). De regelgeving rond de externe veiligheid langs rijkswegen en spoorwegen is vastgelegd in de Wet basisnet en het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt). Voor buisleidingen is de regelgeving voor externe veiligheid vastgelegd in het Besluit Externe Veiligheid Buisleidingen (Bevb).

Het externe veiligheidsrisico wordt uitgedrukt in twee grootheden, het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. Aan het plaatsgebonden risico is een wettelijke contour verbonden waarbinnen geen nieuwe kwetsbare objecten mogen worden geprojecteerd.

Het groepsrisico is de kans dat een groep personen dodelijk wordt getroffen door een incident met gevaarlijke stoffen. Het groepsrisico wordt bepaald binnen het invloedsgebied van de inrichting, het spoor, de weg of de buisleiding.

Beoordeling plan

Risicovolle bedrijven

Binnen of nabij het plangebied zijn geen bedrijven aanwezig of geprojecteerd die vallen onder het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi). Ook zijn in de nabijheid van het plangebied geen Bevi-bedrijven aanwezig met een invloedsgebied dat zich uitstrekt tot over het plangebied.

Vervoer gevaarlijke stoffen

Het plangebied valt niet binnen het invloedsgebied van spoortrajecten waarover gevaarlijke stoffen worden vervoerd.

Buisleidingen voor gevaarlijke stoffen

Binnen of nabij het plangebied zijn geen buisleidingen voor gevaarlijke stoffen aanwezig.

Hoogspanningsleidingen

Binnen het plangebied zijn geen bovengrondse hoogspanningsleidingen aanwezig. Wel ligt binnen het plangebied (in een deel van de agrarische bestemming) een ondergrondse 110 kV leiding. Dit deel van de agrarische bestemming heeft de dubbelbestemming Leiding - Hoogspanningsverbinding. Voor deze leiding geldt een zakelijk rechtstrook van 2 x 3 meter. De hoogspanningsleiding vormt, mits de regels in acht worden genomen, geen belemmering.

Conclusie

Het aspect externe veiligheid vormt geen belemmering voor dit plan. Wel dienen de regels die gelden voor de ondergrondse hoogspanningsleiding in acht te worden genomen.

5.4.4 Luchtkwaliteit

Een aantal stoffen die in de lucht kunnen voorkomen hebben na inademing een schadelijk effect op de gezondheid. Het gezondheidseffect is afhankelijk van de aard van de stof, de concentratie van de stof en de blootstellingsduur. Het toetsingskader voor luchtkwaliteit wordt gevormd door de Wet milieubeheer (Wm).

In de Wet milieubeheer zijn grenswaarden opgenomen voor de concentraties fijn stof, stikstofdioxide, benzeen, zwaveldioxide, koolmonoxide en lood in de buitenlucht.

Artikel 5.16 van de Wet milieubeheer bepaalt dat bestuursorganen bevoegdheden die gevolgen hebben voor de luchtkwaliteit (zoals het vaststellen van een bestemmingsplan of verlenen van een omgevingsvergunning) kunnen uitoefenen, indien:

- uitoefening niet leidt tot een overschrijding van de grenswaarden, of
- bij uitoefening de concentratie in de buitenlucht van de betreffende stof per saldo verbetert of ten minste gelijk blijft, of
- bij een beperkte toename van de concentratie van de desbetreffende stof bij uitoefening, door een met die uitoefening samenhangende maatregel de luchtkwaliteit per saldo verbetert, of
- uitoefening niet in betekenende mate bijdraagt aan de concentratie van luchtverontreinigende stoffen in de buitenlucht, of
- uitoefening is genoemd in een vastgesteld programma (Nationaal Samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit, NSL) dat gericht is op het bereiken van de grenswaarden.

Een woningbouwplan draagt op grond van de ministeriële regeling niet in betekenende mate bij aan de luchtkwaliteit als minder dan 1500 woningen worden gerealiseerd. Voorliggend plan, toevoeging 1 woning, ligt ruim onder deze grens. Het aspect luchtkwaliteit vormt dan ook geen belemmering.

5.4.5 Stikstofdepositie

Algemeen

Het plangebied ligt op bijna 5 km van het Lonnekermeer, een Natura 2000-gebied. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

Het is verplicht om plannen en projecten te beoordelen op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Voor projecten geldt een vergunningsplicht als het project een significant gevolg kan hebben op een Nederlands Natura 2000-gebied (art. 2.7 lid 2, Wnb). Bij vaststelling van plannen moet het bevoegd gezag rekening houden met de gevolgen van het plan voor Natura 2000-gebieden (art. 2.7 lid 1, Wnb).

Bij plannen of projecten in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied dient in een oriënterende fase onderzocht te worden of de ontwikkeling een significant (negatief) gevolg op het betreffende Natura 2000-gebied kan hebben. Indien na dit onderzoek op voorhand niet kan worden uitgesloten dat de activiteit een significant gevolg heeft, dient meer gedetailleerd dan in de oriënterende fase in kaart gebracht te worden wat de effecten van de activiteit kunnen zijn.

Realisatiefase

Op 9 maart jl. is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering door de Eerste Kamer aangenomen. Deze wet, die op 1 juli 2021 van kracht is geworden, voorziet in een vrijstelling voor een bouwactiviteit of een sloopactiviteit die het feitelijk verrichten van bouw- of sloopwerkzaamheden aan een bouwwerk betreft, met inbegrip van de daarmee samenhangende vervoersbewegingen. De bij deze activiteiten vrijkomende emissies die zorgen voor stikstofdepositie mogen dan bij de beoordeling buiten beschouwing worden gelaten. De maatregelen uit de structurele aanpak stikstof vormen de juridische basis voor deze vrijstelling. Zo doet de Bouwvrijstelling geen afbreuk aan het bereiken van de natuurdoelen uit de wet door het relatief kleine aandeel van de bouwsector in de stikstofuitstoot en door de maatregelen die ook al in verschillende sectoren genomen zijn. De maatregelen in de bouw die in de routekaart 'Schoon en Emissieloos Bouwen' worden uitgewerkt, zullen het structurele pakket en daarmee de juridische basis voor de bouwvrijstelling nog verder versterken.

De reikwijdte van de partiële vrijstelling omvat projecten (vergunningaanvragen), maar ook plannen (bestemmingsplannen) zo blijkt uit de Nota van Toelichting behorende bij de AMvB. Daarin is te lezen dat de partiële vrijstelling ook kan helpen bij het vaststellen van bestemmingsplannen door gemeenten. Als het bestemmingsplan dient om bepaalde bouwactiviteiten of de aanleg of wijziging van werken mogelijk te maken, kan voor dit onderdeel van het plan worden verwezen naar het feit dat al een beoordeling door de wetgever heeft plaatsgevonden die een partiële vrijstelling voor de bouwfase van het project heeft vastgesteld (zie memorie van toelichting, bron:

<https://zoek.officiëlebevestigingen.nl/kst-35600-3.html>). Daarom is ten behoeve van dit voornemen voor wat betreft stikstofdepositie uitsluitend de gebruiksfase beschouwd.

Gebruiksfase

De ontwikkeling betreft één woning. Er is geen sprake van een gasaansluiting. Daarom is uitsluitend de verkeersemisatie beoordeeld. Vanwege de geringe omvang van dit plan in relatie met de afstand tot het dichtstbij gelegen Natura2000 gebied kan zonder verder berekening worden aangenomen dat er geen sprake zal zijn van stikstofdepositie op dit Natura2000 gebied.

Conclusie

Het aspect stikstofdepositie vormt geen belemmering voor dit plan.

5.4.6 (Radar)Obstakel- en verstoringsgebieden

Het plangebied ligt binnen het radarverstoringsgebied van het radarstation Twente en binnen het gebied waar op grond van het luchthavenbesluit Twente Airport beperkingen gelden in verband met de vliegveiligheid:

- Op grond van artikel 2.4. van de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (bouwbeperking radarverstoringsgebieden) geldt een hoogtebeperking bepaald door een denkbeeldige rechte lijn die wordt getrokken vanaf de top van de radarantenne oplopend met 0,25 graden. Voor de punt van het Hengelose grondgebied dat het dichtst bij het radarstation ligt, betekent dat een bouwhoogte van maximaal 88 meter boven NAP. Voor verder weg gelegen delen geldt uiteraard een grotere maximale bouwhoogte.
- In bijlage V-6A (kaartdelen 1 en 2) van het luchthavenbesluit zijn opgenomen de maximale bouwhoogtes die moeten worden aangehouden in verband met de vliegveiligheid (de Obstakel Limitatieve Vlakken). De hoogtebeperkingen betreffen 80 meter boven NAP in het deel van het Hengelose grondgebied dat het dichtst bij het vliegveld ligt tot 185 meter in verder weg gelegen delen.
- In bijlage V-6B (kaartdelen 1 en 2) van het luchthavenbesluit zijn opgenomen de maximale bouwhoogtes die moeten worden aangehouden in verband met de naderings- en vertrekroutes (obstakelvlakken voor nadering en vertrekroutes). Deze gebieden beslaan slechts een beperkt deel van het Hengelose grondgebied en geven in die delen een beperking van de bouwhoogte van 80 tot 180 meter boven NAP.

Het maaiveld in het plangebied is nergens hoger dan 20 meter boven NAP. Zolang niet hoger wordt gebouwd dan 60 meter boven het maaiveld is er dan ook zeker geen strijdigheid met bovengenoemde hoogtebeperkingen. De maximale bouwhoogtes in de bestemmingsvlakken zijn ruim lager dan 60 meter. De bouwregels en de afwijkingsbevoegdheid staan geen bouwhoogtes toe die strijdig zijn met bovengenoemde hoogtebeperkingen.

5.4.7 MER

Algemeen

Uit de Wet milieubeheer in samenhang met het Besluit milieueffectrapportage (Besluit mer) volgt dat voorafgaand aan de vaststelling van een bestemmingsplan dat voorziet in "de aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject" (kolom 1 van onderdeel D 11.2 van de bijlage bij het Besluit mer) beoordeeld moet worden of er zodanige belangrijke nadelige milieueffecten zijn te verwachten dat het nodig is om eerst milieueffectrapport (MER) op te stellen. Bij de beoordeling moeten worden betrokken de criteria uit bijlage III van de mer-richtlijn.

De omvang van het project ligt ruim onder de drempelwaarden genoemd in kolom 2 van onderdeel D 11.2 van de bijlage bij het Besluit mer waarboven een formele mer-beoordeling nodig is.

Beoordeling en motivering

Het gaat slechts om de toevoeging van één woning. Het is aannemelijk dat er voor wat betreft de aspecten archeologie en cultuurhistorie, bodem, ecologie, water, geluid, milieuzonering, luchtkwaliteit, externe veiligheid, parkeren en verkeer en gebruik van natuurlijke hulpbronnen geen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn te verwachten.

Daarnaast is ook de winning en de verbranding van aardgas een (milieu) effect dat verband houdt met het gebruik van natuurlijke hulpbronnen zoals bedoeld in bijlage III van de mer-richtlijn. Inmiddels is duidelijk dat de nieuw te bouwen woning niet zullen worden aangesloten op het aardgasnet.

4.4.9.3 Conclusie

Gelet op:

- de kenmerken en locatie van het plan;

- de (beperkte) gevolgen die het plan naar verwachting voor het milieu kan hebben;
- de relevantie beoordelingscriteria hierbij uit bijlage III van de mer-richtlijn;
- voorgaande overwegingen;

wordt geconcludeerd dat het plan geen belangrijke gevolgen voor het milieu zal hebben en dat daarom voorafgaand aan de vaststelling van het plan geen milieueffectrapport hoeft te worden opgesteld.

5.5 Beheer

De ontwikkeling van het bestemmingsplan heeft geen vergroting van het te beheren en te onderhouden openbaar gebied tot gevolg.

5.6 Economische uitvoerbaarheid

De ontwikkeling van het plangebied betreft een particulier initiatief. De kosten die verband houden met de bestemmingsplanwijziging, alsmede de uitvoering van het plan, komen voor rekening van de initiatiefnemer. Dit is in een overeenkomst vastgelegd. In deze overeenkomst is tevens geregeld dat eventuele planschade voor rekening van de initiatiefnemer komt. In verband hiermee kan worden geconcludeerd dat het plan economisch uitvoerbaar is. Aangezien het kostenverhaal anderszins verzekerd is hoeft geen exploitatieplan als bedoeld in 6.12 Wro vast te worden gesteld.

Hoofdstuk 6 Het bestemmingsplan

6.1 Uitgangspunten

6.2 Het digitale bestemmingsplan

Volgens het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) wordt een bestemmingsplan met de daarbij behorende toelichting langs elektronische weg vastgelegd. Het bestemmingsplan wordt in die vorm ook vastgesteld, tegelijk met een volledige analoge verbeelding van het bestemmingsplan op papier. Indien de digitale en de analoge verbeelding tot interpretatieverschillen leiden, is de digitale verbeelding beslissend.

Het Bro laat echter de feitelijke digitale werkwijze voor een groot gedeelte over aan een ministeriële regeling, de Regeling standaarden ruimtelijke ordening 2012, met de daarbij behorende standaarden. Het gaat daarbij om de inrichting, de vormgeving, de verbeelding, de beschikbaarstelling, de authenticiteit, de integriteit, de volledigheid, de vaststelling en de bekendmaking van de digitale ruimtelijke informatie. De regeling bestaat uit een set normen (die verplicht zijn voorgeschreven) en een pakket aan praktijkrichtlijnen die uitleggen hoe de verplichte normen toegepast kunnen worden.

Voorliggend bestemmingsplan voldoet aan alle verplichte onderdelen van de standaarden.

6.3 Planopzet

Het juridisch bindend gedeelte van het bestemmingsplan bestaat uit de regels en bijbehorend GML-bestand waarin de geometrisch bepaalde planobjecten zijn vervat. Het .GML-bestand en de regels dienen in samenhang te worden bekeken.

De regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken:

1. Inleidende regels;
2. Bestemmingsregels;
3. Algemene regels;
4. Overgangs- en slotregels.

In het navolgende worden de regels per hoofdstuk toegelicht.

6.3.1 Inleidende regels

Hoofdstuk 1 bevat de inleidende regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied.

6.3.1.1 Begrippen

Dit artikel bevat de definities van de in de regels gebruikte begrippen, waarmee een eenduidige interpretatie van deze begrippen is vastgelegd.

6.3.1.2 Wijze van meten

De "wijze van meten" geeft onder meer regels waar mag worden gebouwd en hoe voorkomende eisen betreffende de maatvoering begrepen moeten worden.

6.3.2 Bestemmingsregels

Hoofdstuk 2 van de regels bevat de juridische vertaling van de verschillende bestemmingen die voorkomen in het plangebied. Voor ieder gebied op de verbeelding is de bestemming aangegeven. In de regels is onder andere aangegeven welk gebruik is toegestaan, wat er gebouwd mag worden en wat verboden is. Hieronder worden de verschillende bestemmingen en dubbelbestemmingen toegelicht.

6.3.2.1 Agrarisch

De gronden met de bestemming 'Agrarisch' zijn ondermeer bedoeld voor agrarische bedrijfsvoering, het hobbymatig houden van dieren en extensief recreatief medegebruik.

6.3.2.2 Wonen

Op de gronden met de bestemming Wonen is het toegestaan om te wonen. Op het perceel waar de Rood voor Rood woning gerealiseerd mag worden is het bouwvlak voorzien van de functieaanduiding "specifieke vorm van wonen - rood voor rood".

6.3.2.3 Leiding - Hoogspanningsverbinding

De ondergrondse hoogspanningsverbinding die deels in de agrarische bestemming ligt heeft de dubbelbestemming 'Leiding - Hoogspanningsverbinding'. Alvorens gebouwd mag worden op gronden met deze dubbelbestemming dient eerst advies te worden ingewonnen bij de leidingbeheerder. Ook zijn diverse vormen van gebruiken verboden zonder omgevingsvergunning.

6.3.2.4 Waarde - Archeologie middel

De gronden met de dubbelbestemming Waarde - Archeologie middel zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor de instandhouding en bescherming van archeologische waarden.

6.3.3 Algemene regels

Hoofdstuk 3 bevat de algemene regels. Deze gelden voor het gehele plangebied.

6.3.3.1 Anti-dubbeltelregel

De anti-dubbeltelregel is opgenomen om ervoor te zorgen dat grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is of alsnog kan worden gegeven, bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing wordt gelaten.

6.3.3.2 Algemene gebruiksregels

Dit artikel regelt enkele aspecten met betrekking tot het gebruik van gronden.

6.3.3.3 Algemene aanduidingsregels

Dit artikel regelt enkele aspecten met betrekking tot de gebruikte aanduidingen. In 9.1 overige zone - voorwaardelijke verplichting inrichtings- en beplantingsplan is een voorwaardelijke verplichting opgenomen dat voor de realisatie van de woning in de plangebied het bij dit plan behorende inrichtings- en beplantingsplan gerealiseerd moet zijn. Wel bestaat de mogelijkheid het inrichtings- en beplantingsplan later te realiseren maar uiterlijk 18 maanden na ingebruikname van de woning die binnen het plangebied gerealiseerd kan worden.

6.3.3.4 Algemene afwijkingsregels

Door middel van de algemene afwijkingsbevoegdheid kunnen burgemeester en wethouders bij het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken van de bestemmingsplanregels voor onder andere geringe overschrijding van bepaalde bouwvoorschriften, alsmede voor kunstobjecten, bouwwerken van openbaar nut, telecommunicatievoorzieningen enzovoort. Deze bevoegdheid vergroot de flexibiliteit van het plan.

6.3.3.5 Overige regels

Hier zijn aanvullende bepalingen opgenomen met betrekking tot het parkeren, laden en lossen.

6.3.4 Overgangs- en slotregels

Hoofdstuk 4 bevat regels omtrent overgangsrecht en de slotregel. Deze gelden voor het hele plangebied.

6.3.4.1 Overgangsrecht

Dit artikel regelt ten aanzien van gebouwen en van gebruik dat bestaande gebouwen of bestaand gebruik dat afwijkt van het plan, onder voorwaarden mag worden voortgezet.

6.3.4.2 Slotregel

In dit artikel staat de naam van het bestemmingsplan.

6.4 Handhaving van het plan

Het ontwikkelen van beleid en de vertaling hiervan in een bestemmingsplan heeft weinig zin, indien na de vaststelling van het bestemmingsplan de regels van het plan niet gehandhaafd (kunnen) worden. Daarom is het belangrijk al tijdens het opstellen van een bestemmingsplan aandacht te besteden aan de handhaafbaarheid van de opgestelde regels. Hierbij is een aantal punten in het bijzonder van belang:

1. Voldoende kenbaarheid van en draagvlak voor het bestemmingsplan

Een goed handhavingsbeleid begint bij de kenbaarheid van het bestemmingsplan bij degenen die het moeten naleven. De inhoud van het plan kan slechts gehandhaafd worden, indien het beleid en de regeling in grote kring ondersteund wordt door de gebruikers van het bestemmingsplan. Een algemene positieve benadering van het bestemmingsplan is om die

reden wenselijk. Uiteraard zal niet iedereen zich kunnen vinden in elk onderdeel van het plan.

2. Realistische en inzichtelijke regeling

Een juridische regeling dient inzichtelijk en realistisch te zijn. Dat wil zeggen, dat het plan niet onnodig beperkend of inflexibel dient te zijn. De regels dienen niet meer, maar ook niet minder te regelen dan noodzakelijk is.

3. Actief handhavingsbeleid

Het sluitstuk van een goed handhavingsbeleid is voldoende controle op de feitelijke situatie in het plangebied. Indien de regels worden overtreden moeten adequate maatregelen worden getroffen. Indien dit wordt nagelaten ontstaat een grote mate van rechtsonzekerheid.

6.5 Vooroverleg en verder verloop van de procedure

6.5.1 Vooroverleg

Ingevolge artikel 3.1.1 van het Besluit op de ruimtelijke ordening plegen burgemeester en wethouders, waar nodig, overleg met de nader in dit artikel genoemde instanties en functionarissen. Van plan tot plan dient te worden beoordeeld met wie dit overleg dient plaats te vinden. Het verslag van dit vooroverleg is bijgevoegd als bijlage 7 Verslag vooroverleg bij de toelichting.

6.5.2 Zienswijzen

Het ontwerp bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 heeft, na publicatie in de Staatscourant en het Hengelo's weekblad, van 21 december 2022 tot en met 31 januari 2023 ter inzage gelegen. Een ieder kon in deze periode zienswijzen indienen. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

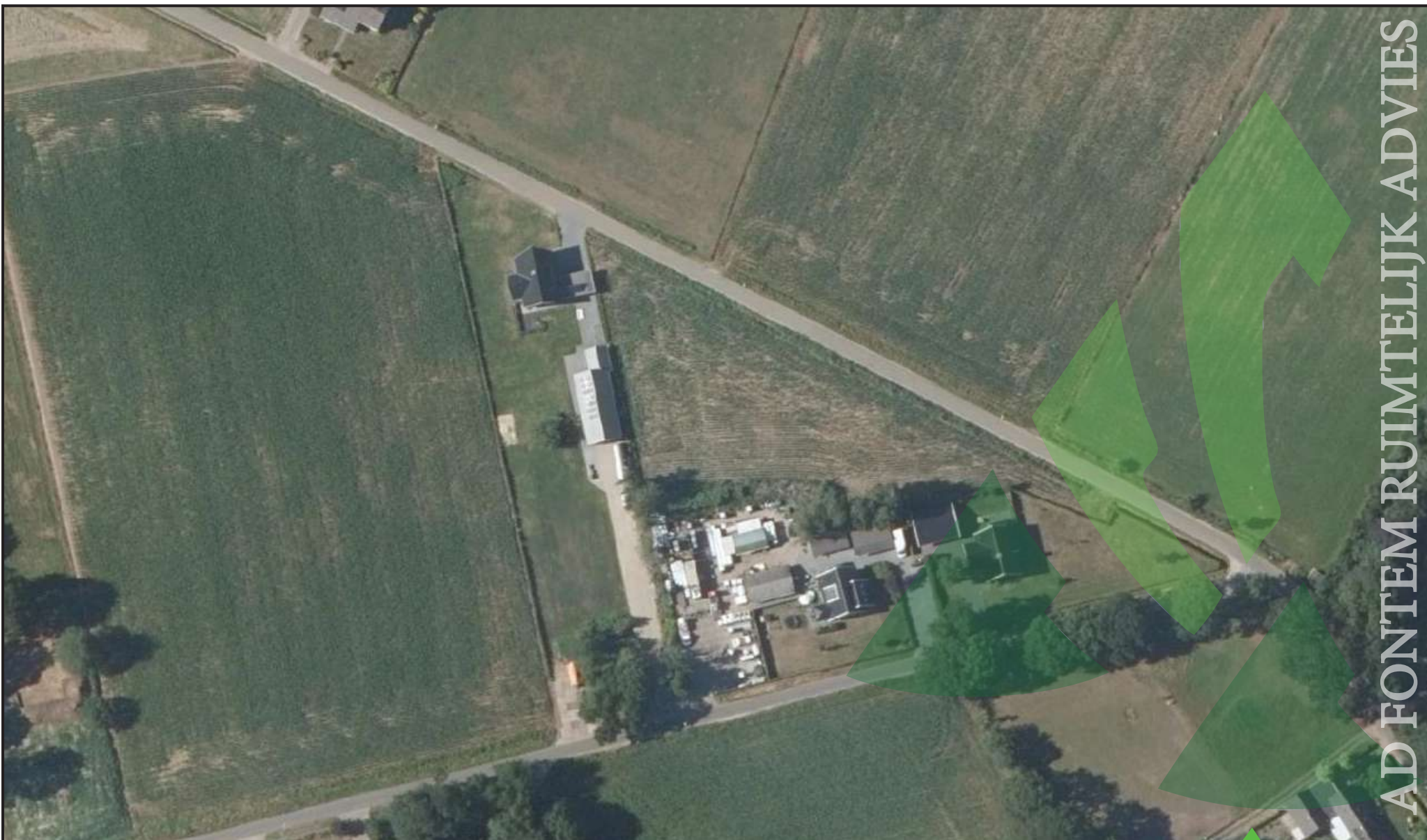
6.5.3 Verder verloop van de procedure

Conform de gemeentelijke inspraakverordening en het gestelde in de Wet ruimtelijke ordening zullen de volgende stappen worden ondernomen:

1. het ontwerpbestemmingsplan wordt gezamenlijk met de eventueel ingediende zienswijzen voorgelegd aan de gemeenteraad. Deze stelt het plan eventueel inclusief wijzigingen vast;
2. 2^e ter inzage legging: het vastgestelde bestemmingsplan ligt gedurende 6 weken ter inzage. Gedurende deze termijn is beroep mogelijk bij de Raad van State; indien geen beroep is ingesteld bij de Raad van State treedt de beslissing van de gemeenteraad in werking daags na afloop van de beroepstermijn.

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1 Inrichtings- en beplantingsplan nabij Dalmedenweg 2

AD FONTEM RUIMTELIJK ADVIES

Ruimtelijk kwaliteitsplan Rood voor Rood-regeling

Dalmedenweg ong. Hengelo | Definitief september 2022

ad fontem

COLOFON

Titel Opgesteld	Landschappelijk inpassingsplan RvR Dalmedenweg ong. Hengelo Oktober 2021
Datum laatst gewijzigd	Augustus 2022
Status Opdrachtgever	Definitief Familie - Dalmedenweg ong. 7559 RA Hengelo
Auteur	Ad Fontem Ruimtelijk Advies A.Veenendaal MSc, adviseur RO en de groene leefomgeving Stationsstraat 37 7622 LW Borne ad-fontem.nl
Bouwkundig advies- & ontwerp bureau	Scholten Bouwadviseurs Scholtendijk 22 7561 AR Deurningen 074-205 10 05 www.scholtenbouwadviseurs.nl

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en/of Ad Fontem Juridisch Bouwadvies b.v

INHOUDSOPGAVE

Introductie	5
Beleidsanalyse	6
Gebieds- en landschapsanalyse	8
Landschappelijke inpassing	9

INTRODUCTIE

Ad Fontem Ruimtelijk Advies heeft het voorliggende landschappelijk inpassingsplan opgesteld naar aanleiding van de voorgenomen ontwikkelingen op het perceel gelegen naast de Dalmedenweg 2 te Hengelo. De initiatiefnemer is voornemens om in het kader van het Rood voor Rood-beleid één nieuwe woning te realiseren op het perceel achter de Schalmmedenweg 5 te Hengelo. Er zal circa 1.274 m² aan reeds gesloopte landschapsontsierende bebouwing aan de Bellersweg 13 te Hengelo ingezet worden in het kader van de Rood voor Rood regeling.

De wijziging kan onder meer worden gerealiseerd op voorwaarde dat het erf landschappelijk wordt ingepast en dat de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse wordt versterkt. De landschappelijke inpassing wordt uiteengezet door middel van onderhavig ruimtelijk kwaliteitsplan. Het beleid en de uitgangspunten van de actoren relevant voor de landschappelijke inpassing worden in beeld gebracht. Het beleid relevant voor de gehele ontwikkeling zal in het bestemmingsplan worden benoemd en getoetst. Er wordt een beschrijving gegeven van het erf in het omliggende landschap op basis van de landschapsinventarisatie en analyse. Dit vormt de basis voor de beschrijving van de nieuwe situatie, inclusief de landschappelijke inpassing die voldoet aan het beleid opgesteld door de gemeente Hengelo.

Figuur 1 Plangebied vanaf de Dalmedenweg september 2020 (Bron: Streetview Google Maps)

Figuur 2 Huidige situatie vanaf de Dalmedenweg september 2020 (Bron: Streetview Google Maps)

Beleidsanalyse

Provinciaal beleid

De Omgevingsvisie Overijssel geeft de provinciale visie op de fysieke leefomgeving van Overijssel weer. Duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en sociale kwaliteit zijn de leidende principes of 'rode draden' bij alle initiatieven in de fysieke leefomgeving in de provincie Overijssel. Bestaande kwaliteiten moeten worden beschermd en er moeten verbindingen worden gelegd tussen deze bestaande kwaliteiten en nieuwe ontwikkelingen. De opgaven, kansen, beleidsambities en ruimtelijke kwaliteitsambities voor de provincie zijn in de Omgevingsvisie Overijssel gescherpt in ontwikkelingsperspectieven voor de groene omgeving en stedelijke omgeving.

Om de ambities van de provincie waar te maken, bevat de Omgevingsvisie een uitvoeringsmodel. Dit model is gebaseerd op drie niveaus, te weten:

- generieke beleidskeuzes;
- ontwikkelingsperspectieven;
- gebiedskenmerken.

Voor het behoud en het versterken van de ruimtelijke kwaliteit vormen essentiële gebiedskenmerken het uitgangspunt.

Gebiedskenmerken Middels een verdeling in vier lagen zijn de gebiedskenmerken binnen de Omgevingsvisie toegelicht:

- De natuurlijke laag
- De laag van het agrarisch-cultuur landschap
- De stedelijke laag (hier n.v.t.)
- De lust en leisure laag (hier n.v.t.)

Natuurlijke laag: *Dekzandvlakte en ruggen*

De dekzandgronden beslaan een groot gedeelte van de oppervlakte van de provincie. Na de ijstijden bleef er in grote delen een reliëfrijk – door de wind gevormd – zandlandschap achter, dat gekenmerkt wordt door relatief grote verschillen tussen hoog/droog en laag/ nat gebied. De ambitie is de natuurlijke verschillen tussen hoog en laag en tussen droog en nat functioneel meer sturend en beleefbaar te maken.

Dit kan bijvoorbeeld door een meer natuurlijk watersysteem en door beplanting met 'natuurlijke' soorten. En door de (strekings)richting van het landschap te benutten in gebiedsontwerpen.

Uitgangspunten hiervoor zijn: Ontwikkelingen dragen bij aan beter beleefbaar maken van reliëf en watersysteem; Strekingsrichting van landschap is uitgangspunt bij ontwikkelingen.

Agrarische cultuurlandschap: *Jong heide- en broekontginningslandschap*

Het landschap dat wij nu typeren als jong heide- en broekontginningslandschap bestond vroeger uit uitgestrekte heidevelden en natte laagtes. De hoger gelegen drogere delen van deze woeste gronden werden gebruikt voor de beweiding van schapen en het steken van plaggen voor de bemesting van de essen. De grote oppervlakte aan – voormalige – natte en droge heidegronden was dan ook oorspronkelijk functioneel verbonden met het essen- en oude hoevenlandschap.

De structuur van het landschap is ontstaan ten tijde van technische, medische en chemische uitvindingen (zoals kunstmest) in de 18e en 19de eeuw, die de ontginning van moerige gronden en heidevelden rendabel maakten. De heidevelden, vennen en stuifzanden zijn rond 1900 op grote schaal ontgonnen en vervolgens agrarisch in gebruik genomen. Er ontstond een rationeel boerenland met de lange rechte wegen in een schaakbordachtige structuur, de regelmatige, grote landbouw kavels en de regelmatige verspreide boerderijen. De ontginningsboerderijen liggen veelal haaks op de wegen. De erven werden gerangschikt en ingericht naar de bedrijfsvoering en eigen inzicht van de boer. De omgeving van de planlocatie is dan ook een gebruikslandschap. Het is een grootschalig landschap gericht op de landbouw met over het algemeen weinig perceelrandbegroeiingen. De dragende structuren worden gevormd door groene en blauwe raamwerken. Door de schaalvergroting in de landbouw zijn percelen vergroot en veel houtwallen op kavelgrenzen verdwenen.

Het perceel van Dalmedenweg ong. bevindt zich tussen de Schalmedenweg en de Dalmedenweg. De bebouwing in dit landschap bevindt zich relatief dicht aan de weg. De woning toevoegen aan dit perceel past binnen de karakteristiek van het landschap. Om de lineaire structuur te versterken wordt op de perceelsgrens beplanting toegevoegd. De bestaande waardevolle bomen op het perceel blijven in de vorm van een erfbosje gehandhaafd.

Gemeentelijk beleid

Rood voor Rood beleid gemeente Hengelo

De laatste jaren beëindigen steeds meer agrariërs hun bedrijfsactiviteiten. Hierdoor komt de voormalige bedrijfsbebouwing leeg te staan. Er wordt enerzijds gezocht naar mogelijkheden tot hergebruik van de bebouwing en anderzijds naar maatregelen om de sloop te bevorderen. Om dit laatste te bewerkstelligen heeft de gemeente Hengelo de beleidsregel Rood voor Rood opgesteld. Het doel van de Rood voor Rood regeling is verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied door de sloop van landschapsontsierende bedrijfsgebouwen. Het uitgangspunt is de sloop van minimaal 1000 m² aan bedrijfsgebouwen, waarvoor ter compensatie een nieuwe woning kan worden gerealiseerd. De maximale inhoud voor de te realiseren woning op het compensatiekavel (1.000 m²) bedraagt 750 m³. Hierbij dient voldaan te worden aan de algemene beeldkwaliteit passend in het buitengebied. In onderhavige situatie wordt gebruik gemaakt van een sloopvoucher waarbij in het ruimtelijk kwaliteitsplan alleen de bouwlocatie wordt uitgewerkt.

Initiatiefnemer heeft het voornemen een woning te realiseren met de mogelijkheid tot het bouwen van 150 m² aan bijgebouwen. Voor het realiseren van de compensatiewoning wordt een sloopvoucher ingebracht. Het plan voor de realisatie van een woning met bijgebouw(en) past binnen het gemeentelijk beleid.

Figuur 3 Verandering landschap rondom planlocatie rond 1900, 1950, 1970 en 2010 van links boven naar rechts onder (Bron: topotijdreis.nl)

Gebieds- en landschapsanalyse

Het historische landschap

De Dalmedenweg ong. ligt in een landschap dat is opgebouwd uit dekzandvlakten. Door de wisselwerking tussen abiotische (fysische) en biotische factoren en processen is er sprake van waarneembare verschillen in het landschap. Zo zorgden ijs-, wind- en waterstromen in Overijssel voor het ontstaan van een afwisselend landschap van stuwwallen, dekzandgronden, beekdalen en natte laagtes. Afhankelijk van het agrarisch gebruik door de mens is de door abiotische factoren gevormde bodem veranderd. Het plangebied ligt in een landschap waar vrijwel geen sprake meer is van waarneembare hoogteverschillen. Hoogteverschillen zijn grotendeels afgevlakt door grootschalige ontginning en door de moderne landbouw, ten tijde van schaalvergrotingen en landinrichtingen, is het landschap nog eens sterk gerationaliseerd. Afhankelijk van het agrarisch gebruik door de mens is de door abiotische factoren gevormde bodem veranderd.

Het plangebied ligt in het 'Jong heide- en broekontginnings-landschap' welke omschreven kan worden als een rechtlijnig landschap met laanbeplanting langs de wegen en erfbeplanting langs de perceelranden. Op de historische topografische kaart uit 1900 is te zien dat het plangebied nog uit heide en woeste gronden bestond en er in de omgeving reeds ontginning hebben plaatgebonden nabij de beken. De naam Schalmeden en Dalmeden verwijzen naar de aanwezigheid van deze graslanden (meden of meien). Op de topografische kaart uit 1950 zijn de ontginningsstructuren in en rond het plangebied zichtbaar.

Door de jaren heen zijn de natuurlijke weide afscheidingen, de houtwallen, singels en bosschages deels verdwenen. Andere landbouwmethoden leidden tot ander gebruik van het land. Veel houtwallen zijn bijvoorbeeld geruimd om de percelen aan te passen aan de grotere machines met als gevolg een schaalvergroting van het landschap. Beplanting langs de perceelsgrenzen van de voormalige meien langs de Schalbeek maakt het landschap nog wat kleinschaliger. Slecht enkele bosschages op de percelen en de houtwallen tussen agrarische percelen zijn behouden gebleven.

Het huidige landschap en het erf

Het omliggende landschap kenmerkt zich als een relatief rechtlijnig landschap met blauwe en groene structuren zoals de laanbeplanting langs de weg en enkele houtwallen langs perceelsgrenzen. De omliggende gronden bestaan uit landbouwgrond met grote arealen cultuurgrond die wisselend gebruikt worden voor akkerbouw dan wel voor grasland, afgewisseld met agrarische erven, bedrijfspercelen en woonpercelen. De omgeving van het plangebied wordt steeds meer gevuld met woningen. Hierin is de transitie van een werklandschap naar een consumptielandschap te herkennen. Het perceel waar de woning op gesitueerd zal worden ligt tussen de Dalmedenweg en Schalmedenweg en bevat twee opritten naar de schuur behorende bij de woning aan de Schalmedenweg en het perceel. Gewenst is deze bestaande opritten te behouden, de vorm past in de lineaire structuur. De beplanting bestaat uit wat perceelrand beplanting, een haag en een bosschage nabij de weg.

Bodem

In het projectgebied komt het bodemtype veldpodzolgrond voor welke gevormd is op een dekzandwelling (geomorfologie). Het bodemtype geeft inzicht in de chemische omstandigheden welke sturend is voor de keuze van het plantmateriaal. Beplanting die namelijk van nature op deze bodemtypen groeit, heeft namelijk veel minder last van ziektes en plagen. Ze zijn sterker omdat de bodemomstandigheden optimaal zijn voor de soorten. Ook binden inheemse plantensoorten meer insecten, schimmels en mossen aan zich. Op een veldpodzolgrond groeit o.a. de winter- & zomereik, berk, zwarte els (nattere gronden) van nature. Heesters zoals hult, vuilboom, hazelaar, meidoorn, vlier, krent, kamperfoelie, framboos, hondsroos en haagbeuk groeien hier goed op. Deze soorten, met name de soorten die reeds aanwezig zijn in de omgeving, zullen worden gebruikt in het ontwerp.

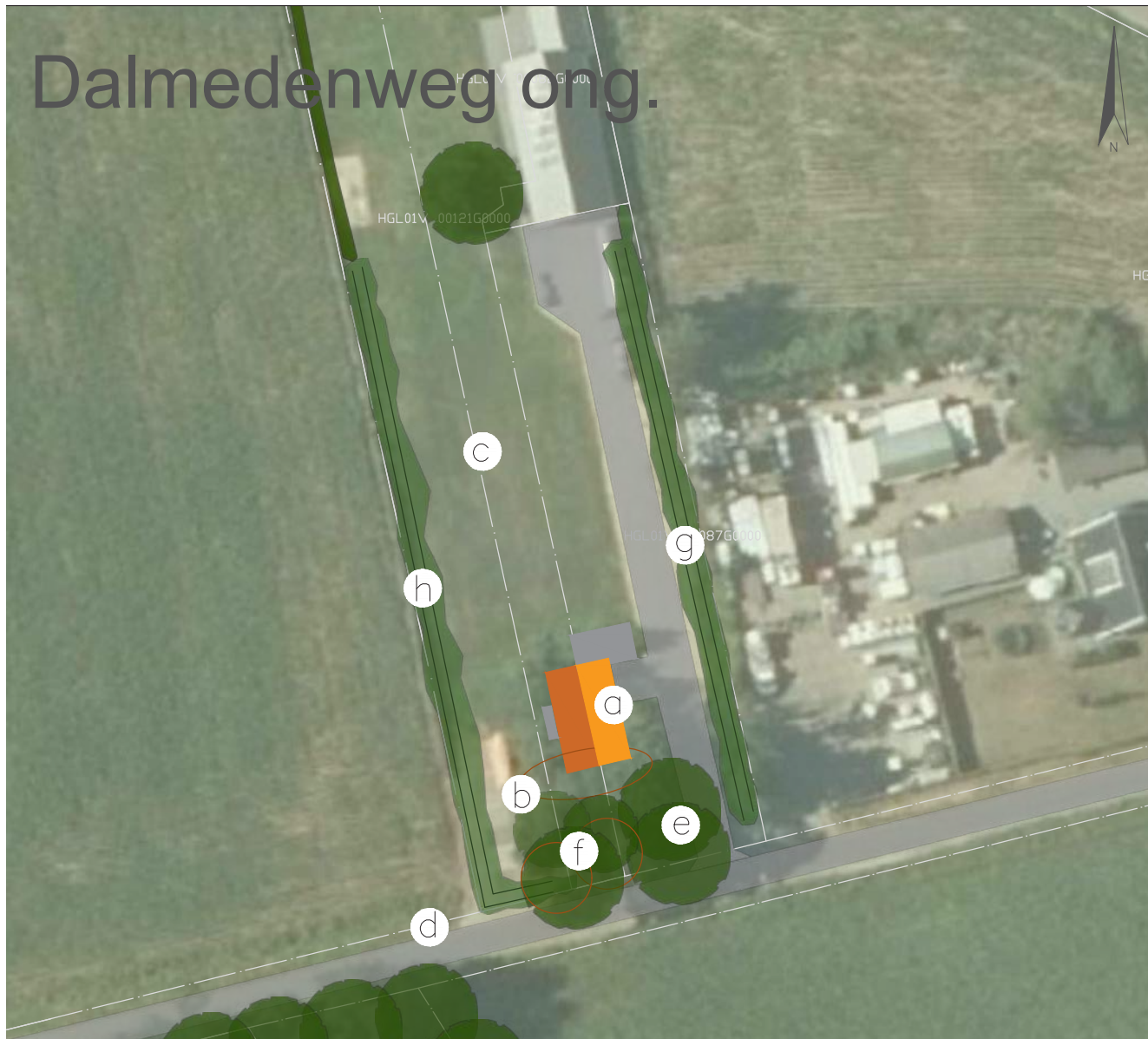

Figuur 4 Bestaande haag perceelsgrens (Bron: Ad Fontem)

Figuur 5 Bestaande bosschage zuidzijde perceel (Bron: Ad Fontem)

Landschappelijk inrichtingsplan

Figuur 6 Inpassingsplan Dalmedenweg ong. (Bron: Ad Fontem)

Legenda

Bebouwing en erf

- a= Nieuw te bouwen woning (750 m³)
- b= Voorerf
- c= Achtererf
- d= Grenzen kadastrale percelen

Bestaande elementen

- e= Bestaand erfbosje

Inpassingsmaatregelen

- f= Behoud van erfbosje, de bestaande eiken ruimte geven door het verwijderen van dode en minder vitale bomen en heesters, verwijderen uitheemse beplanting.
- g= Aanplant struweelsingel 4 meter breed, 155 meter aanplant in twee rijen, struweelbeplanting met overstaanders, maatvoering 80-100. Het inheems struweel bestaat uit een gelijke verdeling van de volgende soorten bosplantsoen:
 Zwarte els - *Alnus glutinosa* (boomvormer)
 Hazelaar - *Corylus avellana*
 Eenstijlige meidoorn - *Crataegus monogyna*
 Sleedoorn - *Prunus spinosa*
 Gelderse roos - *Viburnum opulus*
 Kardinaalsmuts - *Euonymus europaeus*
 Krentenboompje - *Amelanchier Lamarckii*
 Hulst - *Ilex aquifolium*
- h= Aanplant struweelsingel 4 meter breed, 155 meter aanplant in twee rijen, struweelbeplanting met overstaanders, maatvoering 80-100. Het inheems struweel bestaat uit niet diepwortelende beplanting met een gelijke verdeling van de volgende soorten bosplantsoen:

Hazelaar - *Corylus avellana*
 Eenstijlige meidoorn - *Crataegus monogyna*
 Sleedoorn - *Prunus spinosa*
 Gelderse roos - *Viburnum opulus*
 Kardinaalsmuts - *Euonymus europaeus*
 Krentenboompje - *Amelanchier Lamarckii*
 Hulst - *Ilex aquifolium*

Door de lengte van de landschappelijke inpassing over het kabelbed van de ondergrondse hoogspanningsleiding wordt de kabel minder bereikbaar en eveneens bestaat het risico dat er wildgroei ontstaat van grotere bomen (berkenbomen etc). Voor dit landschapselement geldt dat:

- Door middel van onderhoud moet wildgroei van bomen voorkomen worden;
- Het kabelbed moet bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, calamiteiten e.d. Er dient rekening mee te worden gehouden dat hierbij dus schade kan ontstaan aan de begroeiing.

Ruimtelijk kwaliteitsplan

In het plangebied liggen kansen om een kwaliteitsimpuls te geven aan het ontginningslandschap conform de uitgangspunten van het gemeentelijke en provinciale beleid. De kavelstructuur bepaalt de ordening van gebouwen en beplanting op het erf. Middels voorliggende erfinrichting wordt aangesloten bij het rationele en rechtlijnige landschap ter plaatse. De te bouwen woning en bijgebouw(en) dragen bij aan de landelijke uitstraling van het erf. Het toevoegen van gebiedseigen erfbeplanting rondom het erf draagt positief bij aan de kwaliteit van het landschap.

Maatregelen en beplantingsplan

Er worden diverse maatregelen uitgevoerd om het plan landschappelijk in te passen in het kader van de Rood voor Rood regeling van de gemeente Hengelo. De concrete maatregelen en benodigde werkzaamheden worden hieronder uiteengezet. Daarnaast is een beplantingsplan opgenomen waarbij de letters corresponderen met de schets voor de landschappelijke inpassing (figuur 6).

Situering gebouwen

Het gebied kenmerkt zich met een strak en rechtlijnig wegenpatroon die geënt is op de regelmatige en rechthoekige verkavelingsstructuur van het gebied. De erfinrichting wordt hierop gebaseerd waarbij de compensatiewoning met bijgebouw rationeel wordt gesitueerd, met het hoofdgebouw in lijn met de naastgelegen woning. De bebouwing wordt haaks op de weg gebouwd om de richting van het landschap te benadrukken.

Erfbosje

Op het zuidelijke gedeelte van het erf is een erfbosje aanwezig die bij de noordelijk gelegen woning hoorde. De kavel is gesplitst waarbij het voornemen bestaat een woning te ontwikkelen op het zuidelijke gedeelte, waarbij de woning georiënteerd is op de Dalmedenweg. Momenteel bestaat het erfbosje uit enkele eiken en zijn er meerdere dode of niet vitale bomen aanwezig. De dode en niet vitale bomen, evenals de uitheemse beplantingen zullen plaatsmaken om ruimte te geven aan de meerdere eiken. De eiken zullen behouden blijven als erfbosje op het voorerf van de woning.

f *Erfbosje behouden, bestaande eiken ruimte geven door verwijderen dode en minder vitale bomen, evenals de uitheemse beplanting*

Figuur 7 Impressie erfbosje op voorerf (Bron: Ad Fontem)

Struweelsingel

De oostelijke en westelijke perceelsgrens worden voorzien van een struweelsingel van in totaal 155 meter aanplant van inheems struweel. De richting van het landschap wordt gevolgd en daarnaast wordt de privacy gewaarborgd tussen percelen. De singel heeft een breedte van ca 4 meter over een lengte van 85 meter (west) en 70 meter (oost). Het inheemse struweel zal aangeplant worden in twee rijen. In totaal zullen er ca. 207 stuks worden aangeplant. De maatvoering van het plantmateriaal betreft 60-80 cm hoogte.

Het inheems struweel bestaat uit een gelijke verdeling van de volgende soorten bosplantsoen:
Zwarte els - *Alnus glutinosa* (boomvormer)
Hazelaar - *Corylus avellana*

Figuur 8 Impressie struweelsingel (Bron: Ad Fontem)

Eenstijlige meidoorn - *Crataegus monogyna*
Sleedoorn - *Prunus spinosa*
Gelderse roos - *Viburnum opulus*
Kardinaalsmuts - *Euonymus europaeus*
Krentenboompje - *Amelanchier Lamarckii*
Hulst - *Ilex aquifolium*

De Zwarte els zal als boomvormer tussen het struweel staan, met een plantafstand van 6 meter. De struweelsingel wordt als hakhout beheerd en tussen de 10-12 jaar afgezet zodat er regelmatig verjonging plaats vindt en er een robuuste struiklaag ontstaat. De boomvormers moeten worden gespaard om diversiteit aan te brengen.

g *Aanplant struweelsingel*

Nabij de westelijke perceelsgrens binnen het plangebied is een ondergrondse hoogspanningsleiding aanwezig. Ten behoeve van de bescherming van de kabel zal ter plaatse van het kabelbed alleen niet diepwortelende beplanting zijn toegestaan. Het inheems struweel bestaat uit een gelijke verdeling van de volgende soorten bosplantsoen:

Hazelaar - *Corylus avellana*
Eenstijlige meidoorn - *Crataegus monogyna*
Sleedoorn - *Prunus spinosa*
Gelderse roos - *Viburnum opulus*
Kardinaalsmuts - *Euonymus europaeus*
Krentenboompje - *Amelanchier Lamarckii*
Hulst - *Ilex aquifolium*

Door de lengte van de landschappelijke inpassing over het kabelbed van de ondergrondse hoogspanningsleiding wordt de kabel minder bereikbaar en eveneens bestaat het risico dat er wildgroei ontstaat van grotere bomen (berkenbomen etc). Voor dit landschapselement geldt dat:

- Door middel van onderhoud moet wildgroei van bomen voorkomen worden;
- Het kabelbed moet bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, calamiteiten e.d. Er dient rekening mee te worden gehouden dat hierbij dus schade kan ontstaan aan de begroeiing.

h *Aanplant struweelsingel*

Bijlage 2 Waterparagraaf

WATERPARAGRAAF

Dalmedenweg in Hengelo

TITELBLAD

Opdrachtgever: De heer B. Meulenbroek
Schalmedenweg 5
7559 RC Hengelo

Rapportnummer: 217147/R02.1

Status rapport: Definitief

Datum: 11 oktober 2022

Projectomschrijving: Waterparagraaf
Dalmedenweg in Hengelo

Rapport opgesteld door: Ortago Noordooost B.V.
Einsteinstraat 12a
7601 PR Almelo
Tel: +31 546 53 20 74
E-mail: info@ortageo.nl

Kwaliteitsborging advies en rapportage			
Norm	Functie	Naam	Datum
ISO 9001: 2015	Auteur	L. Hoevers	8-6-2022
ISO 9001: 2015	Kwaliteitscontrole	W.J. Haan	29-6-2022
	Herziening	L. Hoevers	11-10-2022

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	1
2	Basisinformatie	2
2.1	Bronnen.....	2
2.2	Algemene gegevens.....	3
2.3	Bodemopbouw en geohydrologie	5
2.4	Grondwater.....	5
2.5	Oppervlaktewater	5
3	Beleidskader.....	6
3.1	Algemeen	6
3.2	Waterschap Vechtstromen	6
3.3	Gemeente Hengelo	6
4	Afweging en realisatie	7
4.1	Beleidskader.....	7
4.2	Hemelwaterafvoer	7
4.3	Wateroverlast	8
4.4	Riolering	8
4.5	Conclusies en aanbevelingen.....	8

Bijlagen:

- 1) Basiskaarten

1 INLEIDING

In opdracht van de heer B. Meulenbroek is door Ortageo Noordoost B.V. een waterparagraaf opgesteld voor het plangebied aan de Dalmedenweg in Hengelo.

De aanleiding voor het opstellen van waterparagraaf is de herontwikkeling van het plangebied. Op de locatie is een vrijstaande nieuwbouwwoning voorzien. Vanuit het overheidsbeleid wordt gestimuleerd om hemelwater zoveel mogelijk binnen nieuwe projecten te verwerken en/of op nabijgelegen oppervlaktewater te lozen.

Doel van de werkzaamheden is na te gaan of en in welke mate de waterhuishoudkundige situatie een belemmering vormt voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling. Hiervoor dient tenminste inzicht te worden verkregen in de bestaande waterhuishoudkundige situatie, de ruimtelijke ontwikkeling en de waterhuishoudkundige randvoorwaarden en maatregelen. De doelstelling kan verder worden uitgesplitst in de volgende onderdelen:

- het beschrijven van de gevolgen van het inrichtingsplan voor de afvoer/verwerking van hemelwater en voor de grondwaterhuishouding;
- het beschrijven van maatregelen waarmee eventuele negatieve gevolgen van het inrichtingsplan kunnen worden beperkt/voorkomen/gecompenseerd, uitgaande van het vigerende beleid;
- het beschrijven van de gevolgen van het inrichtingsplan voor de afvoer/verwerking van vuilwater;
- het bevoegd gezag in staat stellen om een onderbouwde watertoets te kunnen uitvoeren met als uiteindelijk doel te voorkomen dat er in de toekomst negatieve effecten op de waterhuishouding ontstaan.

In dit rapport wordt eerst de basisinformatie weergegeven in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 is beknopt het beleidskader beschreven, waarna de afweging hiervan is verwerkt in hoofdstuk 4.

2 BASISINFORMATIE

2.1 Bronnen

In onderstaande tabel zijn de geraadpleegde bronnen weergegeven.

Tabel 1: Geraadpleegde bronnen

Nr.	Bron	Verwijzing/toelichting
1	Informatie van De heer B. Meulenbroek	Verwerkt in dit hoofdstuk
2	A. Gemeentelijk rioleringsplan 2018 – 2022 Hengelo B. Hydrologische handboek Waterschap Vechtstromen C. Uitgangspunten notitie Watertoetsproces Waterschap Vechtstromen	GRP Hengelo 16.125/3, 30 mei 2017 Hydrologische handboek Waterschap Vechtstromen, 7 juni 2019 Watertoetsproces waterschap Vechtstromen rev.02
3	Internetbronnen: A. Actuele luchtfoto's en straatoverzichten B. Historische topografische kaarten C. TNO-NITG (gegevens bodemopbouw / grondwater) D. Grondwatertools, verwerking gegevens TNO-NITG E. Nederlands Hydrologisch Instrumentarium F. Informatie hoogteligging G. Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) H. Leggerkaart Waterschap Vechtstromen I. Peilbesluit Vechtstromen	www.google.nl/maps en pdokviewer.pdok.nl www.topotijdreis.nl www.dinoloket.nl www.grondwatertools.nl/grondwatertools-viewer www.data.nhi.nu www.ahn.nl bagviewer.kadaster.nl https://vechtstromen.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=4e12f4b0cb544e9db01343a890e6e54f https://vechtstromen.maps.arcgis.com/apps/mapviewer/index.html?webmap=ad7f541961894786af2751650a0cd003
4	Rapporten: A. Verkennend bodemonderzoek nabij Dalmedenweg 2 in Hengelo	217147/R01 d.d. 22 juni 2022, Ortageo Noordoost B.V.

2.2 Algemene gegevens

De algemene gegevens over de locatie zijn weergegeven in de volgende tabel.

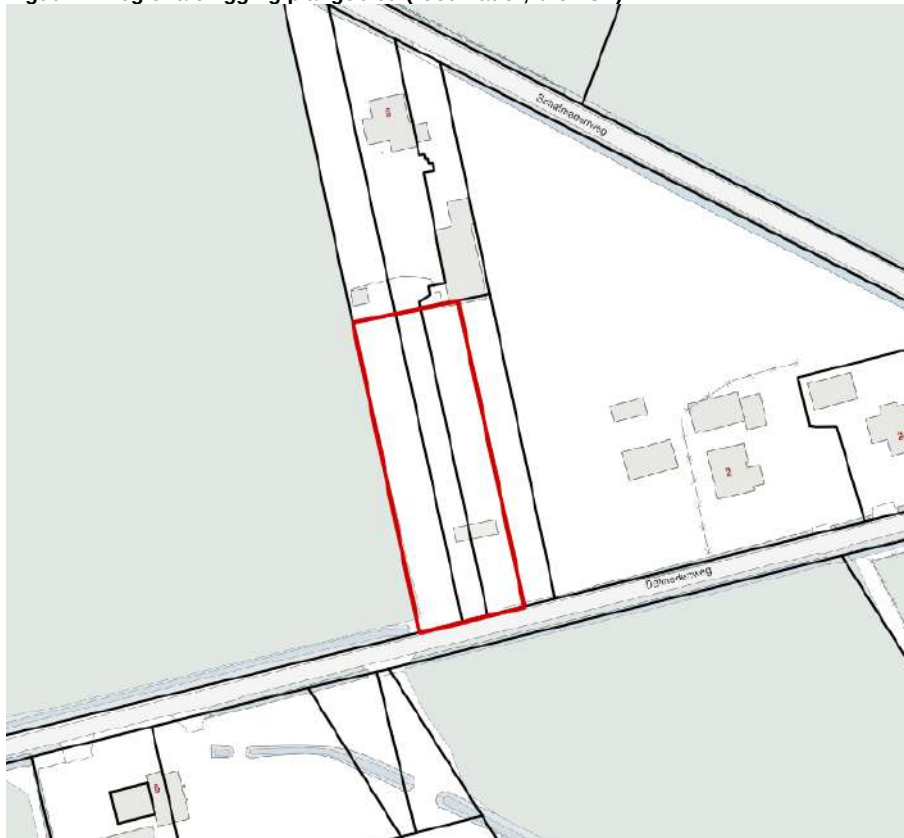
Tabel 2: Algemene locatiegegevens

Adres	Dalmedenweg in Hengelo
Huidige situatie	Grotendeels grasland, aan de zuidkant deels elementverharding (stelconplaten) vanaf de straat en enkele (recent gerooide) bomen
Kadastrale aanduiding	Huidig: Hengelo Overijssel, sectie V, nummers 148, 146 en 149 (allen deels) Toekomstig: onbekend
Oppervlakte	circa 1.900 m ²

Huidige en historische situatie

De situering van de projectlocatie is met een rood kader weergegeven in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..** De projectlocatie had in het verleden een agrarische bestemming. De huidige situatie is een perceel met grotendeels grasland en aan de zuidkant deels stelcon.

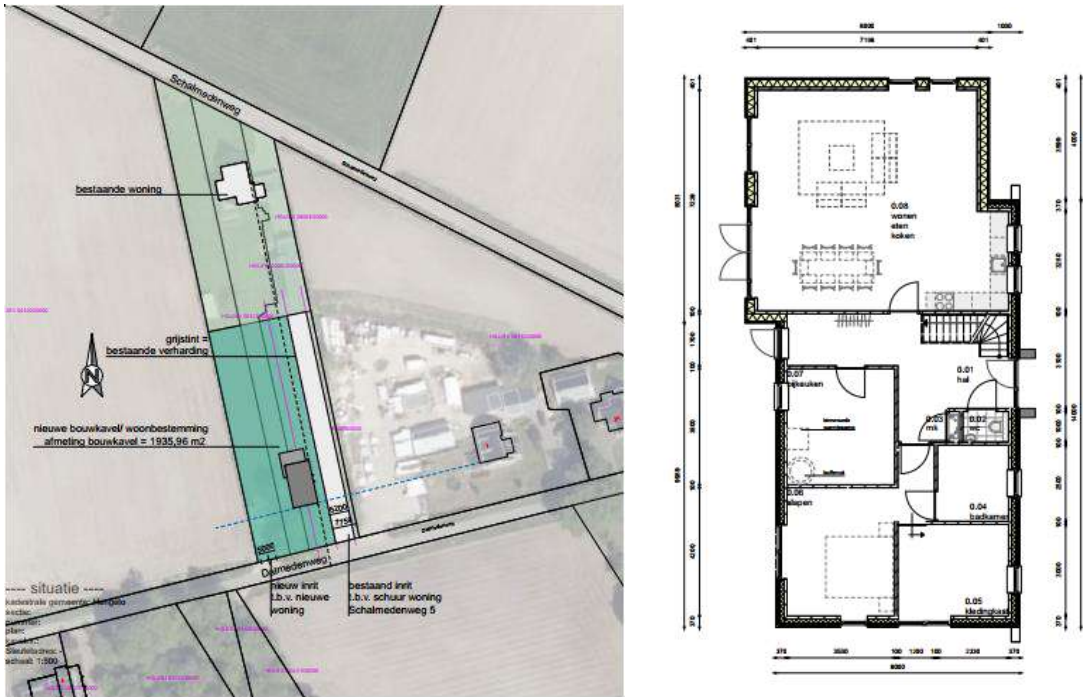
Figuur 1: Regionale ligging plangebied (rood kader, bron 3A)

Toekomstige situatie

Op de locatie wordt een vrijstaande woning met een bijgebouw aansluitend aan het hoofdgebouw gerealiseerd. In figuur 2 is de ontwerpschets van de toekomstige situatie van het plangebied weergegeven. In tabel 2 is een schematisch overzicht weergegeven van het terreingebruik voor de huidige en toekomstige situatie.

Figuur 2: Ontwerpschets plangebied; links situatietekening bouwkavel, rechts situatietekening woning (bron 1)

Tabel 3: Terreinindeling met bebouwing en terreinverharding in vierkante meters (m²)

Type	Huidige situatie (m²)	Toekomstige situatie (m²)
Bebouwing		
Woningen (hoofdgebouw met bijgebouw)		Circa 138
Verhardingen		
Inrit	370	Circa 75
Verharding overig		
Groen		
Tuin	1.566	Circa 1.723
Groen overig		
Totaal	1.936	1.936

2.3 Bodemopbouw en geohydrologie

De regionale geo(hydro)logische bodemopbouw is weergegeven in onderstaande tabel. Het maaiveld heeft een globale hoogte van +16,9 m NAP (bron 3F).

Tabel 4: Geo(hydro)logische opbouw REGIS II v2.2 (bron 3C)

Diepte (m NAP)		Geologische Formatie	Geohydrologische eenheid	Lithologie
Van	Tot			
+16,9	+13,2	Boxtel	Zandige eenheid	Midden en fijn zand
+13,2	+7,5	Boxtel	Kleiige eenheid	Zandige klei, midden en fijn zand
+7,5	-3,8	Boxtel	Zandige eenheid	Midden en fijn zand

Op 20 mei 2022 is op de locatie een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd (bron 4A). De hierbij waargenomen globale bodemopbouw is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 5: Lokale bodemopbouw (bron 4A)

Diepte (m -mv)	Hoofdbestandsdeel	Nadere omschrijving
0,0 – 0,4	Zand	Matig fijn, zwak siltig, zwak humeus
0,4 – 1,5	Leem	Leem, sterk zandig
1,5 – 2,5	Zand	Zand, matig fijn, matig siltig

2.4 Grondwater

Op de locatie bevindt de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) zich rond de 1,0 à 1,6 m -mv, de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) bevindt zich ongeveer 1,2 à 1,8 m -mv (bron 2E, model MIPWA). In de omgeving van het plangebied zijn tevens een aantal peilbuizen aanwezig. De karakteristieken van deze peilbuizen zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 6: Grondwaterstand in Peilbuizen in de omgeving (bron 2F)

Peilbuis	Filterstelling (m NAP)	Maaiveld (m NAP)	Meetperiode	Grondwaterstand (m NAP)	
				GHG	GLG
B28H0675	+12,61 / +13,61	+15,88	07-09-2012 / 07-09-2020	+14,46	+13,29
B28H0441	+14,40 / +15,40	+16,40	31-12-2011 / 31-12-2019	+15,46	+14,67
B28H0635	+16,22 / +17,22	+19,02	12-03-1996 / 15-03-2004	+18,72	+18,23

Tijdens het verkennend bodemonderzoek van 20 mei 2022 is een grondwaterstand op 1,0 m -mv (+15,9 m NAP) aangetroffen (bron 4A). De waargenomen grondwaterstand is naar verwachting het meest representatief voor de gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand. Naar verwachting is de gemiddeld hoogste grondwaterstand dieper van 0,8 m -mv (ervan uitgaande dat de GVG voor 80% uit de GHG en voor 20% uit de GLG bestaat, met een verschil van 1,0 m tussen de GLG en de GHG). Mogelijk bevindt de grondwaterstand zich dus minder diep dan verwacht volgens de modelgegevens.

2.5 Oppervlaktewater

Langs de Dalmedenweg is een greppel aanwezig die als watergang staat aangegeven. De greppel raakt het plangebied in de zuidwesthoek van het plangebied. De greppel is niet opgenomen in de leggerkaart van het waterschap Vechtstromen (bron 3H). In bijlage 1 is een kaart opgenomen met de watergangen in de directe omgeving van de onderzoekslocatie.

3 BELEIDSKADER

3.1 Algemeen

Het waterbeleid in Nederland wordt, van Europees niveau via rijks-, provinciaal- en waterschap beleid, vertaald naar gemeentelijk beleid om samen de waterproblematiek in Nederland aan te pakken. Dit resulteert in de verplichting een watertoets uit te laten voeren. De voorschriften zijn vastgelegd in onder andere de Europese Kaderrichtlijn Water en zijn, om te komen tot een duurzaam waterbeheer, verder geïmplementeerd in het Rijksbeleid.

Sinds 1 november 2003 is het in het kader van het Besluit Ruimtelijke Ordening wettelijk verplicht, een watertoets te verrichten. In de toelichting bij ruimtelijke besluiten en plannen, waarop bovengenoemd besluit van toepassing is, is het noodzakelijk een beschrijving te geven van de manier waarop rekening is gehouden met de gevolgen van een herinrichting voor de waterhuishouding.

In december 2009 heeft het kabinet het Nationaal Waterplan vastgesteld. Dit plan geeft op hoofdlijnen aan welk beleid het Rijk voert om te komen tot een duurzaam waterbeheer. Door de Nota Ruimte krijgt met name het waterbeleid een wezenlijk andere oriëntatie: van reageren naar anticiperen. De laatste jaren dient in ruimtelijke plannen steeds meer aandacht besteed te worden aan waterhuishoudkundige aspecten.

Provincies en gemeenten zorgen voor een integrale afweging en leggen deze vast in provinciale beleidsplannen en streekplannen, respectievelijk structuur- en bestemmingsplannen. De provincie geeft richting aan ruimtelijke ontwikkeling door de gebieden te benadrukken die van nature het eerst onder water komen te staan bij hevige regenval of overstromingen. De provincie wil dat deze gebieden gevrijwaard blijven van kapitaalintensieve functies.

3.2 Waterschap Vechtstromen

Het waterschap Vechtstromen adviseert en ondersteunt gemeentes in het klimaat adaptief maken van het gebied. Voor het afkoppelen van hemelwater van het riool hanteert het waterschap de volgende voorkeursvolgorde:

1. het hemelwater hergebruiken op het perceel;
2. het aanleggen van een vegetatiedak;
3. het infiltreren van het hemelwater;
4. vertraagde afvoer naar oppervlaktewater, welke bij voorkeur bovengronds plaats vindt;
5. afvoer naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie.

Voor dimensionering van waterbergingen in het stedelijk gebied heeft het waterschap de volgende maatgevende eenheden vastgesteld in het hydrologisch handboek:

- de bui T100 + 10% (122 mm in 48 uur) wordt als input voor afvoerdimensionering gebruikt;
- er wordt 3 mm hemelwater geborgen op verharde oppervlakten;
- maatgevende afvoer (lozingscapaciteit berging) is 1,6 l/s/ha, dit komt overeen met een bergingscapaciteit van 28 mm;
- een hemelwaterbergingscapaciteit van 91 mm is noodzakelijk voor de toename van het verhard oppervlak;
- peil oppervlaktewater mag stijgen tot straatniveau.

Op basis van de uitgangspuntennotitie van het Waterschap Vechtstromen (bron 2C) dient er voor de toename aan verhard oppervlak een bergingsvoorziening van 55 mm per m² verhard oppervlak gerealiseerd te worden met een vertraagde afvoer van 1,6 l/s/ha.

3.3 Gemeente Hengelo

De gemeente Hengelo hanteert het beleid dat er in het buitengebied bewoners en bedrijven zelf verantwoordelijk zijn voor het hemelwater. Er ligt een verbod op het afvoeren van het hemelwater via het drukriool (welke vaak aanwezig is in het buitengebied). Bij nieuwe woningen en bedrijfsperven moet het hemelwater geleidelijk worden afgevoerd door het water eerst te bergen. Bij herinrichtingen is tenminste 20 mm berging vereist. Bij uitbreidingen is er 40 mm vereist. Het ledigen van de bergingsvoorziening mag met maximaal 2,4 l/s/ha. Indien er binnen een straal van 100 m van het plangebied oppervlaktewater aanwezig is, mag er geen hemelwater geloosd worden op het gemeentelijk riool.

4 AFWEGING EN REALISATIE

4.1 Beleidskader

In het geval van deze situatie gaat het om inbreidingslocatie. Dit betekent dat de gemeente geen hemelwater in ontvangst gaat nemen en de perceeleigenaar zelf verantwoordelijk is voor het verwerken van het hemelwater. De gemeente stelt als eis dat er een minimale bergingscapaciteit van 40 mm per vierkante meter afwaterend oppervlak wordt voorzien. Afhankelijk van de afstand tot de watergang in de zuidoosthoek van het plangebied is dient de afvoer van het hemelwater hierop plaats te vinden of mag het via een riool, mits het geen drukriool is. Het waterschap Vechtstromen hanteert een minimale bergingsvoorziening voor het hemelwater van 55 mm per m² toename in verhard oppervlak. Voor de verdere berekeningen is uitgegaan van de bergingseis zoals die door het waterschap is gesteld.

4.2 Hemelwaterafvoer

In onderstaande tabel is voor de terreinindeling een globale vergelijking van de huidige en toekomstige situatie weergegeven.

Tabel 7: Te bergen volume op basis van 40 mm

Type	Oppervlakte huidige situatie (m ²)	Oppervlakte herontwikkeling (m ²)	Te verwerken volume herontwikkeling (m ³)
Verhard	370	213	11,72
Woningen		138	7,6
Verharding onbekend		75	4,1
Verharding overig	370		
Onverhard		1.723	0
Groen			0
Onverhard onbekend		1.723	0
Onverhard overig	1.566		
Totaal	1.936	1.936	11,72

Op dit moment is alleen het totale oppervlak van het perceel en het te bebouwing oppervlak van het perceel bekend. Voor het opstellen van een waterhuishoudkundig plan is de volledige verdeling van verhard en onverhard oppervlak van belang. Op dit moment is een schatting gemaakt dat er 75 m² van het perceel verhard gaat worden boven op de verharding van de bebouwing zelf.

Het waterschap Vechtstromen hanteert een minimale bergingsvoorziening van 55 mm per vierkante meter verhard oppervlak. Voor de geplande bebouwing met een oppervlakte van 138 m² resulteert dit in een minimale bergingsvoorziening van 7,6 m³.

Als voor het overige deel van het perceel een 75 m² verharding wordt aangehouden resulteert dit een minimale bergingsvoorziening van 4,1 m³. Geadviseerd wordt om dit deel van het perceel verder uit te werken, zodat er een nauwkeurige inschatting van het verhard oppervlak gemaakt kan worden. Hierna kan ook een betere inschatting van de benodigde bergingsvoorziening gemaakt worden.

Bij het plangebied ligt op dit moment alleen een vuilwaterriool (zie bijlage 1 voor de riooltekeningen van Hengelo), tevens ligt er binnen 100 m van het plangebied een watergang. Op basis van het gemeentelijk beleid moet het ledigen van de bergingsvoorzieningen gebeuren op de aanwezige watergang. Er geldt een maximaal debiet van 2,4 l/s/ha voor het ledigen van de bergingsvoorziening op gemeentelijke voorzieningen. Het is in deze situatie niet toegestaan het hemelwater te lozen op het gemeentelijke riool.

Indien het ledigen van de bergingsvoorziening niet op een gemeentelijke voorziening plaats gaat vinden dient een maximale lediging van 1,6 l/s/ha aangehouden te worden. In deze situatie zal het ledigen van de bergingsvoorziening niet op een gemeentelijke voorziening plaats gaan vinden.

4.3 Wateroverlast

Om het risico op wateroverlast te minimaliseren dient er een minimale ontwateringsdiepte gehanteerd te worden. In het geval van het waterschap Vechtstromen wordt een minimale ontwateringsdiepte van 0,8 m aangehouden. Ter plaatse van het plangebied lijkt de gemiddeld hoogste grondwaterstand op minimaal 0,8 m -mv aanwezig te zijn (zie hoofdstuk 2.4 voor bepaling GHG). Deze ontwatering wordt als voldoende gezien door het Waterschap. Om het risico van afwaterend water vanaf de straat richting woningen te beperken hanteert het Waterschap een vloerpeil dat minimaal 0,3 m hoger dient te zijn dan het straatpeil. Bij het plangebied is het huidige straatpeil circa +17,3 m NAP. Dit resulteert in een minimaal vloerpeil van +17,6 m NAP voor de geplande woning. Dit zou resulteren in een verhoging van 0,7 m ten opzichte van het huidige maaiveld. In overleg met het Waterschap kan er gekeken worden naar een lager vloerpeil. Hierbij wordt wel geadviseerd op de vloerpeil hoger te leggen dan het maaiveld en verhardingen binnen het perceel. Er zou voor gekozen kunnen worden om een lichte helling in het perceel aan te brengen waarbij hemelwater oppervlakkig wegvloeit van de woning richting een infiltratie of bergingsvoorziening.

4.4 Riolering

De riolering binnen het eigen perceel dient door de perceeleigenaar verzorgd te worden. Alleen het afvalwater mag vervolgens aangeboden worden op het gemeentelijk riool. De exacte locatie voor het aanbieden van het vuilwater wordt vastgelegd in de aansluitvergunning voor het vuilwaterriool. Ter plaatse van het plangebied is al een vuilwaterriool aanwezig waar mogelijk op kan worden aangesloten.

4.5 Conclusies en aanbevelingen

Binnen het plangebied is een toename van het verhard oppervlak gepland. Op basis van de uitgangspunten van het waterschap Vechtstromen is een minimale berging van 55 mm voor het afwaterend oppervlak noodzakelijk. Aangezien de hoeveelheid verharding, de geplande bebouwing daargelaten, niet bekend is, is er in hoofdstuk 4.2 een aanname gedaan. Geadviseerd wordt de perceelindeling verder uit te werken om tot een definitieve hoeveelheid verhard oppervlak te komen.

Voor alleen de woning met aansluitend bijgebouw dient een bergingsvoorziening van 7,6 m³ gerealiseerd te worden. Als er 75 m² aan verharding voor het overige deel van het perceel uitgegaan kan worden resulteert dit in een extra berging van 4,1 m³.

Tijdens het verkennend bodemonderzoek is een leemlaag van circa 0,4 – 1,5 m -mv aangetroffen, op basis hiervan is de te verwachten infiltratiecapaciteit van de bodem beperkt. Geadviseerd wordt om een wadi aan de westzijde aan te leggen. De wadi kan vervolgens met een maximaal debiet van 1,6 l/s/ha afwateren op de sloot die ten zuidwesten van het plangebied aanwezig is.

Binnen het plangebied is de ontwateringsdiepte circa 1,0 m wat voldoende is (minimaal ontwatering is 0,8 m). Het Waterschap adviseert een vloerpeil dat minimaal 0,3 m hoger ligt dan het straatpeil. Aangezien dit in resulteert in een verhoging van het vloerpeil ten opzichte van huidige maaiveld van 0,7 m wordt geadviseerd om in overleg met het Waterschap het definitieve vloerpeil vast te stellen. Als minimaal advies wordt een vloerpeil dat 0,3 m hoger ligt dan het huidige maaiveld gehanteerd om overlast van oppervlakkig afstromend water richting de woning te beperken. Indien het mogelijk is om et vloerpeil minimaal 0,3 m hoger te leggen dan het straatpeil kan worden voldaan met een verkorte procedure voor de watertoets, anders dient de normale procedure gevolgd te worden. Indien het vloerpeil minimaal 0,3 m hoger komt te liggen dan het straatpeil kan worden voldaan met een verkorte procedure voor de watertoets.

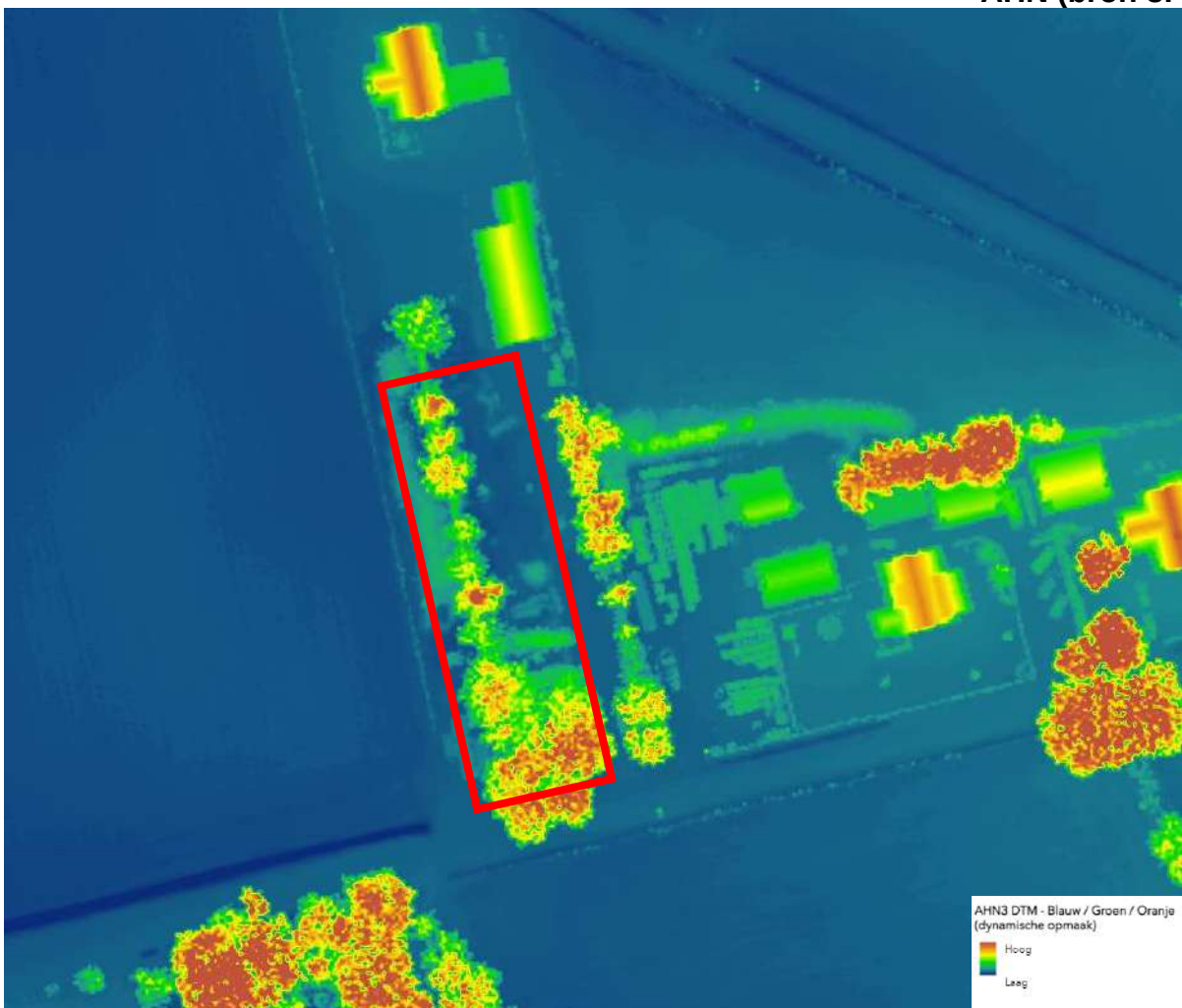
BIJLAGE 1

Basiskaarten

Watergangen (bron 3H)

AHN (bron 3F)

Bijlage 3 Flora en fauna onderzoek nabij Dalmedenweg 2

Quicksan natuurwaardenonderzoek Dalmedenweg ongenummerd Hengelo (Ov)

Effectbeoordeling in het kader van de Wet natuurbescherming, Natuurnetwerk Nederland en
Natura 2000

Colofon

Quickscan natuurwaardenonderzoek Dalmedenweg ongenummerd Hengelo (Ov)

Effectbeoordeling in het kader van de Wet natuurbescherming, Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000

Uitgevoerd door:
Natuurbank Overijssel
Correspondentieadres:
Aladnaweg 18
7122 RR Aalten

BTW-ID: NL001388212B56
E: info@natuurbankoverijssel.nl
Tel: 0543-451142 / 0614-435700

Opdrachtgever: Ortageo

Abonnementhouder van de Nationale Databank Flora en Fauna

Projectnummer en versie: 4354 versie 1.0	Status: definitief
Ligging plangebied: Dalmedenweg ongenummerd Hengelo (Ov)	Rapportdatum: 27-06-2022
Auteur: H. van Gijn	Veldwerk uitgevoerd door: Ing. P. Leemreise

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	5
Hoofdstuk 2 Het plangebied	6
2.1 Situering	6
2.2 Beschrijving van het plangebied.....	6
Hoofdstuk 3 Voorgenomen activiteiten.....	7
3.1 Algemeen	7
3.2 Mogelijk effect van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten en/of –gebieden	7
3.3 Vaststellen van de invloedssfeer	8
3.4 Vaststellen van het onderzoeksgebied	8
Hoofdstuk 4 Toetsingskaders.....	9
4.1 Algemeen	9
4.2 Wet natuurbescherming; Natura 2000	9
4.3 Wet natuurbescherming; Soortenbescherming.....	9
4.4 Beleid ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland	10
Hoofdstuk 5 Gebiedsbescherming.....	11
5.1 Algemeen	11
5.2 Natuurnetwerk Nederland	11
5.3 Natura 2000.....	12
5.4 Slotconclusie.....	13
Hoofdstuk 6 Soortenbescherming	14
6.1 Verwachting en bureauonderzoek.....	14
6.2 Methode.....	14
6.3 Resultaten	15
6.4 Wettelijke consequenties van de beoogde ingreep.....	18
6.5 Historische gegevens en overige bronnen	20
6.6 Volledigheid van het onderzoek.....	20
Hoofdstuk 7 Conclusies.....	21

SAMENVATTING

Er zijn plannen om een nieuwe woning te realiseren, circa 50 meter ten westen van de Dalmedenweg 2 te Hengelo (Ov). De nieuwe woning wordt d.m.v. een nieuw aan te leggen verharde inrit in verbinding gebracht met de Dalmedenweg. Om deze nieuwe woning te realiseren dienen er enkele struiken te worden verwijderd. Als gevolg van deze voorgenomen activiteiten kan overtreding van de Wet natuurbescherming op voorhand niet uitgesloten worden. Daarom is Natuurbank Overijssel gevraagd om de wettelijke consequenties van de voorgenomen activiteiten in het kader van de Wet natuurbescherming in beeld te brengen. In voorliggend rapport worden de bevindingen van het uitgevoerde onderzoek gepresenteerd. Naast een beschrijving van het onderzoeksgebied, de onderzoeksopzet en de resultaten van het onderzoek, worden de wettelijke consequenties van de voorgenomen activiteiten weergegeven.

Het plangebied is op 12 mei 2022 onderzocht op de (potentiële) aanwezigheid van beschermde planten, dieren en beschermde nesten, holen, vaste rust- en voortplantingslocaties. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteiten een negatief effect hebben op beschermd (natuur)gebied, zoals Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland.

Resultaten toetsing aan wet- en regelgeving voor beschermde gebieden:

Het plangebied behoort niet tot het Natuurnetwerk Nederland of Natura 2000-gebied. Vanwege de ligging buiten het Natuurnetwerk Nederland, hoeft voorgenomen initiatief niet getoetst te worden aan provinciale beleidsregels ten aanzien van de bescherming van het NNN (geen externe werking). Met uitzondering van het aspect stikstof, kan een negatief effect op Natura 2000- gebied uitgesloten worden. Om te onderzoeken of uitvoering van de voorgenomen activiteiten leidt tot een toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebied, dient een stikstofberekening uitgevoerd te worden voor de gebruiksfase.

Resultaten toetsing aan wet- en regelgeving voor beschermde soorten:

De inrichting en het gevoerde beheer maken het plangebied niet tot een geschikte groeiplaats voor beschermde plantensoorten, maar wel tot geschikt functioneel leefgebied voor verschillende beschermde dieren. Het plangebied wordt door beschermde diersoorten hoofdzakelijk benut als foerageergebied, maar mogelijk nestelen er vogels, bezetten amfibieën er een (winter)rustplaats en bezetten beschermde grondgebonden zoogdieren er een vaste rust- of voortplantingsplaats. Vleermuizen bezetten geen vaste rust- of verblijfplaats in het plangebied maar gebruiken het wel als foerageergebied.

Van de in het plangebied nestelende vogelsoorten, is uitsluitend het bezette nest beschermd, niet het oude nest of de nestplaats. Bezette vogelnesten zijn beschermd en mogen niet beschadigd of vernield worden. Gelet op de aard van de werkzaamheden kan geen ontheffing verkregen worden voor het beschadigen of vernielen van bezette vogelnesten. Indien de aanwezige struiken verwijderd worden tijdens de voortplantingsperiode, wordt geadviseerd vooraf een broedvogelscan uit te voeren om de aanwezigheid van een bezet vogelnest uit te kunnen sluiten.

Als gevolg van de voorgenomen activiteiten worden mogelijk beschermde grondgebonden zoogdieren en amfibieën gedood en wordt mogelijk een vaste (winter)rust- en/of voortplantingsplaats van een beschermd grondgebonden zoogdier of amfibie beschadigd of vernield. Voor de beschermde grondgebonden zoogdieren amfibieënsoorten, die een vaste (winter)rust- en voortplantingsplaats in het plangebied bezetten, geldt een vrijstelling van de verbodsbepaling 'beschadigen/vernielen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen'. Er geldt geen vrijstelling voor het doden van beschermde grondgebonden zoogdieren en amfibieën. Indien niet voorkomen kan worden dat een beschermd dier gedood wordt, dient een ontheffing aangevraagd te worden of dient gewerkt te worden volgens een goedgekeurde en toepasbare gedragscode.

Door uitvoering van de voorgenomen activiteiten neemt de betekenis van het plangebied als foerageergebied voor verschillende foeragerende diersoorten af. Dit leidt echter niet tot wettelijke consequenties.

Resultaten van toetsing aan wet- en regelgeving voor beschermde soorten en gebieden samengevat:

- Werkzaamheden afstemmen op de voortplantingsperiode van vogels;
- Geen beschermde amfibieën of zoogdieren doden;
- Stikstofberekening uitvoeren;

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

Er zijn plannen om een nieuwe woning te realiseren, circa 50 meter ten westen van de Dalmedenweg 2 te Hengelo (Ov). De nieuwe woning wordt d.m.v. een nieuw aan te leggen verharde inrit in verbinding gebracht met de Dalmedenweg. Om deze nieuwe woning te realiseren dienen er enkele struiken te worden verwijderd. Als gevolg van deze voorgenomen activiteiten kan overtreding van de Wet natuurbescherming op voorhand niet uitgesloten worden. Daarom is Natuurbank Overijssel gevraagd om de wettelijke consequenties van de voorgenomen activiteiten in het kader van de Wet natuurbescherming in beeld te brengen. In voorliggend rapport worden de bevindingen van het uitgevoerde onderzoek gepresenteerd. Naast een beschrijving van het onderzoeksgebied, de onderzoeksopzet en de resultaten van het onderzoek, worden de wettelijke consequenties van de voorgenomen activiteiten weergegeven.

Er is in het onderzoeksgebied gekeken naar de (potentiële) aanwezigheid van beschermde planten en dieren en beschermde nesten, holen, vaste rust- en voortplantingsplaatsen en andere beschermde functies. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteiten een negatief effect hebben op beschermd (natuur)gebied.

Op basis van de onderzoeksresultaten worden de wettelijke consequenties bepaald van de voorgenomen activiteiten in het kader van de Wet natuurbescherming (soorten en Natura 2000-gebied) en de Omgevingsverordening Overijssel (Natuurnetwerk Nederland).

Doel van deze rapportage:

De Quickscan natuurwaardenonderzoek is uitgevoerd als één van de verschillende (milieu)onderzoeken in het kader van besluitvorming binnen de Ruimtelijke Ordening (doorgaans het wijzigen van het bestemmingsplan) of het aanvragen van een Omgevingsvergunning. Het onderzoek is uitgevoerd om antwoord te kunnen geven op de vraag: is er sprake van een goede ruimtelijke ordening (is de voorgenomen activiteit uitvoerbaar?). Het is nadrukkelijk geen ecologisch werkprotocol dat opgesteld wordt om te voorkomen dat de Wet natuurbescherming overtreden wordt als gevolg van de voorgenomen activiteiten. De Wet natuurbescherming is tijdens de uitvoering van voorgenomen activiteiten altijd van toepassing en het is aan de uitvoerende partijen om de noodzakelijke zorgvuldigheid te betrachten tijdens de uitvoering.

Om een goed ecologisch werkprotocol op te kunnen stellen is meer detailinformatie vereist, zoals de planning in uitvoering, in te zetten materieel en informatie over type bebouwing, bouwwijze, materiaalgebruik etc.

2.1 Situering

Het plangebied is gesitueerd aan de Dalmedenweg, circa 50 meter ten westen van de Dalmedenweg 2 te Hengelo (Ov). Het plangebied ligt in het buitengebied van de Gemeente Hengelo, aangrenzend aan het noordelijke deel van de woonkern Hengelo, en wordt omgeven door landelijk gebied. Op onderstaande afbeelding wordt de globale ligging van het plangebied weergegeven op een topografische kaart.

Globale ligging van het plangebied. De ligging van het plangebied wordt met de rode cirkel aangeduid (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit enkele struiken (o.a. laurier), gazon en erfverharding. Tevens liggen er spullen/materialen (o.a. vaten, plastic, pallets, oud ijzer, stenen en planken) verspreid in het plangebied. Het plangebied grenst aan erfverharding, gazon en verharde weg. Op onderstaande luchtfoto is de begrenzing van het plangebied aangegeven. Voor een verbeelding van de huidige situatie wordt verwezen naar de fotobijlage.

Begrenzing van het plangebied; deze wordt met de gele lijn aangeduid (bron luchtfoto: ruimtelijkeplannen.nl).

3.1 Algemeen

Het voornemen bestaat om een nieuwe woning in het plangebied te realiseren. De nieuwe woning wordt d.m.v. een nieuw aan te leggen verharde inrit in verbinding gebracht met de Dalmedenweg. Om deze nieuwe woning te realiseren dienen de verspreide spullen/materialen en aanwezige struiken te worden verwijderd. Op onderstaande afbeelding is een plattegrond van het wenselijk eindbeeld weergegeven.

Plattegrond van het wenselijk eindbeeld (bron: Ortagéo).

De volgende activiteiten worden getoetst op relevantie t.a.v. de Wet natuurbescherming:

- Verwijderen spullen/materialen;
- Verwijderen struiken;
- Bouwrijp maken bouwplaats;
- Bouwen woning;
- Aanleggen erfverharding

3.2 Mogelijk effect van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten en/of –gebieden

De voorgenomen activiteiten hebben mogelijk een negatieve invloed op beschermde soorten en beschermd (natuur)gebied. We onderscheiden de volgende negatieve invloeden:

Mogelijke tijdelijke invloeden:

- Verstoren rust- en voortplantingsplaatsen als gevolg van geluid, stof en trillingen tijdens de werkzaamheden;

Mogelijke permanente invloeden:

- Mogelijk afname/verdwijnen van beschermde vaste rust- of voortplantingsplaatsen en/of jaar rond beschermde nesten;
- Vernielen/verdwijnen van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van het leefgebied van beschermde soorten;

3.3 Vaststellen van de invloedsfeer

Naast een tijdelijk effect in het onderzoeksgebied, kan het voorkomen dat een voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde soorten of beschermd natuurgebied buiten het onderzoeksgebied. Dit noemen we de invloedsfeer. De omvang van de invloedsfeer wordt bepaald door de duur, aard en omvang van de tijdelijke en/of permanente nieuwe situatie. Het effect van de voorgenomen activiteit op een beschermde soort verschilt per soort en/of soortgroep.

In deze studie wordt alleen gekeken naar de uitvoering van de fysieke werkzaamheden, zoals bouwwerkzaamheden en het rooien van beplanting.

Beoordeling van de invloedsfeer van de voorgenomen activiteit:

Om de effecten van een voorgenomen activiteiten goed in beeld te kunnen brengen, is het soms van belang ook buiten het plangebied te kijken. In voorliggend geval grenst het plangebied aan erfverharding, gazon en verharde weg. Het is niet aannemelijk dat beschermde waarden buiten het plangebied negatief beïnvloed worden door uitvoering van de voorgenomen activiteiten. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat beschermde soorten en/of -waarden buiten het plangebied op een dusdanige wijze aangetast worden, dat dit leidt tot wettelijke consequenties. De invloedsfeer is lokaal.

3.4 Vaststellen van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied wordt gelijk gesteld aan het plangebied.

4.1 Algemeen

In dit Hoofdstuk worden de diverse toetsingskaders toegelicht waaraan het initiatief getoetst wordt.

4.2 Wet natuurbescherming; Natura 2000

Het gebiedsbeschermingsdeel van de Wet natuurbescherming heeft als doel het beschermen van Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebieden) in Nederland. Projecten die significante gevolgen voor deze gebieden kunnen hebben, zijn in beginsel – zonder vergunning – niet toegestaan. Ook het vaststellen van plannen zoals een bestemmingsplan of een inpassingsplan is niet toegestaan, indien het betreffende plan significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden. Naast directe effecten (bijv. ruimtebeslag), dient ook gekeken te worden naar indirecte effecten als gevolg van externe werking (bijv. door geluid, licht en stikstofdepositie). De eerste stap in de toetsing is vaak een voortoets. Als significante gevolgen in de voortoets niet op voorhand met zekerheid kunnen worden uitgesloten, dan is een passende beoordeling noodzakelijk. In dat geval is voor een project een vergunning noodzakelijk op grond van artikel 2.7 Wet natuurbescherming.

4.3 Wet natuurbescherming; Soortenbescherming

In de Wet natuurbescherming is de soortenbescherming in Nederland geregeld. In de wet zijn lijsten opgenomen met beschermde soorten. In de Wet natuurbescherming worden drie verschillende beschermingsregimes gehanteerd waaraan verschillende verbodsbepalingen zijn gekoppeld:

Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.):

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen;
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5 e.v.):

- lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren;
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen;
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Andere Soorten (artikel 3.10 e.v.)

lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

- onderdeel a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

- onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ten aanzien van de andere beschermde soorten geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van LNV) de vrijheid hebben om soorten binnen deze categorie vrij te stellen van de verbodsbepalingen uit ontheffingsplicht artikel 3.10 uit de Wet natuurbescherming. Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld dient bij overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wn een ontheffing te worden aangevraagd. Voor vogels geldt in afwijking hierop dat voor verstoring geen ontheffing nodig is, indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Het is ook mogelijk om voor beide categorie soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de Wet natuurbescherming. Er is dan geen ontheffing nodig.

4.4 Beleid ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het ruimtelijk beleid op rijks-, provinciaal, en gemeentelijk niveau vastgesteld, waarin onder andere de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)/Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd. De EHS werd officieel geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan en is daarna opgenomen in de Nota Ruimte, welke inmiddels vervangen is door de Nationale omgevingsvisie (NOVI). Kaderstellende regels ten aanzien van o.a. NNN/EHS zijn opgenomen in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Bij geplande ingrepen die binnen het NNN/EHS vallen moet het belang van de natuurbescherming worden afgewogen tegen andere belangen, indien de voorgenomen ingreep negatief uitwerkt op de aanwezige natuurwaarden. De kern van de afweging vormt het 'nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen dat schadelijke ingrepen **niet** zijn toegestaan, **tenzij** er andere belangen zijn die de ingreep rechtvaardigen. In dat geval zijn compenserende maatregelen voorgeschreven.

Concrete beleidsregels ten aanzien van de NNN in Overijssel zijn opgenomen in de vigerende provinciale ruimtelijke verordening van de provincie Overijssel

5.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het mogelijke effect van de voorgenomen activiteiten op Natura 2000-gebied en het Natuurnetwerk Nederland.

5.2 Natuurnetwerk Nederland

Provincies zijn verantwoordelijk voor de veiligstelling en ontwikkeling van het Natuurnetwerk Nederland (verder NNN genoemd). De beoordeling of de voorgenomen activiteit past in het NNN, dient met name uitgevoerd te worden in de afweging van een 'goede ruimtelijke ordening' als onderdeel van de ruimtelijke onderbouwing. De aanwezigheid van beschermde planten en dieren is daarbij niet direct van belang.

Vanwege het grote belang voor de biodiversiteit en de betekenis voor de kwaliteit van de leefomgeving en regionale economie geldt een beschermingsregime voor het gehele NNN. Voor het NNN geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied. In de verordening is het "nee, tenzij"-regime vast gelegd. Dit betekent dat (nieuwe) plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Er kan echter aanleiding zijn om toch ontwikkelingen toe te staan. De mogelijkheid om een uitzondering te maken op de algemene lijn van behoud en duurzame ontwikkeling van wezenlijke kenmerken en waarden, is aan strikte voorwaarden gebonden. Uiteraard geldt ook hier dat de generieke regeling van toepassing blijft (zoals de toepassing van de principes van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik, ontwikkelingsperspectieven en gebiedskenmerken). Het ruimtelijk beleid voor het NNN is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN' waarbij tevens zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn.

De kernkwaliteiten binnen het NNN zijn natuurkwaliteit, landschappelijke kwaliteiten en beleving van rust. Voor grootschalige ontwikkelingen die niet passen binnen de doelstelling van het NNN is geen ruimte, tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang waar niet op een andere manier aan kan worden voldaan. Daarbij worden de zogenaamde NNN-spelregels gehanteerd: her-begrenzing van het NNN, saldering van negatieve effecten en toepassing van het compensatiebeginsel. Het 'nee, tenzij'-principe en de overige spelregels hebben is opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening van Overijssel. Er is door toepassing van de spelregels ruimte voor het aanpassen van de begrenzing als daarmee de doelen op een betere manier kunnen worden bereikt.

Ligging t.o.v. het Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt op minimaal 220 meter afstand van gronden die tot het Natuurnetwerk Nederland behoren. Op onderstaande afbeelding wordt de ligging van het Natuurnetwerk Nederland in de omgeving van het plangebied weergegeven.

Ligging van Natuurnetwerk Nederland in de omgeving van het plangebied. De ligging van het plangebied wordt met de rode marker aangeduid. Gronden die tot Natuurnetwerk Nederland behoren worden met de lichtgroene kleur op de kaart aangeduid (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

Beschermingsregime

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland kent geen externe werking.

Toetsing aan provinciaal beleid

Omdat het plangebied buiten het Natuurnetwerk Nederland ligt, hoeft voorgenomen initiatief niet getoetst te worden aan provinciaal beleid t.a.v. Natuurnetwerk Nederland.

5.3 Natura 2000

De biodiversiteit (soortenrijkdom) in Europa gaat al jaren achteruit. Duurzame bescherming van flora en fauna is hard nodig. Planten en dieren trekken zich weinig aan van landsgrenzen en het is daarom belangrijk om natuurbescherming in Europees verband aan te pakken. Zo voorkomen we dat de natuur in Europa en in Nederland steeds eenvormiger wordt. Daartoe is in 1979 de Vogelrichtlijn opgesteld en in 1992 de Habitatrichtlijn. Deze richtlijnen hebben twee componenten: soortenbescherming en gebiedsbescherming. Alle EU-lidstaten wijzen beschermde gebieden aan voor specifieke (leefgebieden van) (vogel-)soorten. De onder beide richtlijnen aangewezen beschermde gebieden vormen het Natura 2000-netwerk. De Nederlandse bijdrage aan dit Europese netwerk van beschermde natuurgebieden bestaat uit ruim 160 gebieden.

Beschermingsregime

De Wet natuurbescherming regelt in hoofdstuk 2 de bescherming van Natura 2000-gebieden. Dit zijn speciale beschermingszones op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. De minister wijst deze gebieden aan.

Voor de Natura 2000-gebieden stelt de minister instandhoudingsdoelstellingen op voor:

- de leefgebieden van vogels;
- de natuurlijke habitats of habitats van soorten (art. 2.1 Wet natuurbescherming);

De provincies stellen voor de Natura 2000-gebieden een beheerplan op (art. 2.3 Wet natuurbescherming). In het beheerplan staan maatregelen die ervoor moeten zorgen dat de instandhoudingsdoelstellingen worden bereikt.

Nederland past een vergunningenstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door het ministerie van LNV. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten, op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten, de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Voor alle Natura 2000-gebieden dient een beheerplan te zijn opgesteld waaruit duidelijk wordt welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

Ligging van het plangebied t.o.v. Natura-2000

Het plangebied ligt op minimaal 3,46 kilometer afstand van Natura 2000-gebied. Het meest nabij gelegen Natura 2000-gebied, is Lonnekermeer. Op onderstaande afbeelding wordt de ligging van het Natura 2000-gebied in de omgeving van het plangebied weergegeven.

Ligging van Natura 2000-gebied in de omgeving van het plangebied. De ligging van het plangebied wordt met de blauwe marker aangeduid. Gronden die tot Natura 2000 behoren worden met de okergele kleur aangeduid (bron: pdok.nl).

Effectbeoordeling

Beoordeling uitvoering fysieke activiteiten

Het plangebied is niet zichtbaar vanuit Natura 2000-gebied. Negatieve effecten, zoals geluid, licht en optische verstoring zijn daarom niet aan de orde. Ook zijn in het Natura 2000-gebied geen negatieve effecten, zoals trillingen waarneembaar. Met uitzondering van het aspect stikstof, kunnen negatieve effecten op Natura 2000-gebied uitgesloten worden.

Beoordeling stikstof (ontwikkelfase)

Per 1 juli 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering van kracht. Dat houdt in dat stikstofemissie welke ontstaat tijdens de ontwikkelfase, niet beoordeeld hoeft te worden op mogelijk negatieve effecten op Natura 2000-gebied. Wel dient de gebruiksfase beoordeeld te worden.

Beoordeling stikstof (gebruiksfase)

Het aantal verkeersbewegingen van en naar het plangebied neemt toe als gevolg van de bewoning van de nieuwe woning. Gelet op de aard en omvang van de voorgenomen activiteiten en toename verkeer in gebruiksfase kan een negatief effect op Natura 2000-gebied, als gevolg van de emissie van stikstofoxiden, niet op voorhand uitgesloten worden. Om te onderzoeken of uitvoering van de voorgenomen activiteiten leidt tot een toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebied, dient een stikstofberekening uitgevoerd te worden.

5.4 Slotconclusie

Het plangebied behoort niet tot het Natuurnetwerk Nederland of Natura 2000-gebied. Vanwege de ligging buiten het Natuurnetwerk Nederland, hoeft voorgenomen initiatief niet getoetst te worden aan provinciale beleidsregels ten aanzien van de bescherming van het NNN (geen externe werking). Met uitzondering van het aspect stikstof, kan een negatief effect op Natura 2000-gebied uitgesloten worden. Om te onderzoeken of uitvoering van de voorgenomen activiteiten leidt tot een toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebied, dient een stikstofberekening uitgevoerd te worden voor de gebruiksfase.

6.1 Verwachting en bureauonderzoek

Uit de bureaustudie (bronnenonderzoek & NDFF) zijn geen veldbiologische gegevens naar voren gekomen die bruikbaar zijn voor deze studie.

Het plangebied bestaat uit enkele struiken (o.a. laurier), gazon en erfverharding. De inrichting en het gevoerde beheer maken het plangebied niet tot een geschikte groeiplaats voor beschermde planten, maar wel tot een potentieel geschikt functioneel leefgebied voor verschillende beschermde diersoorten. Gelet op de inrichting en het gevoerde beheer, behoort het plangebied mogelijk tot functioneel leefgebied van sommige algemene en weinig kritische diersoorten uit onderstaande soortgroepen:

- vogels;
- vleermuizen;
- grondgebonden zoogdieren;
- amfibieën;

Overige soorten

Het onderzoeksgebied is niet onderzocht op het voorkomen van beschermde faunasoorten als reptielen, libellen, vissen, dag- en nachtvlinders, bladmossen, sporenplanten, haften en kreeftachtigen omdat het onderzoeksgebied geen geschikte habitat vormt voor deze soorten of omdat het plangebied buiten het normale verspreidingsgebied van deze soortgroepen ligt. Het is niet aannemelijk dat soorten, of soortgroepen, die (soms) moeilijk nieuwe leefgebieden koloniseren, zich spontaan buiten het normale verspreidingsgebied vestigen. Dit geldt bijvoorbeeld voor sommige kleine grondgebonden zoogdieren, reptielen en voor planten.

6.2 Methode

In het kader van het natuurwaardenonderzoek is het plangebied op 12 mei 2022 tijdens de daglichtperiode (ochtend) bezocht. Het onderzoeksgebied is te voet onderzocht op de aanwezigheid en potentiële aanwezigheid van beschermde flora- en faunawaarden. Het gebied is visueel en auditief onderzocht. Tijdens het veldbezoek is gebruik gemaakt van een verrekijker (Swarovski 12x50) en zijn de in dit rapport opgenomen afbeeldingen gemaakt. De onderzoeker beschikte tevens over een warmtebeeldcamera (Helion Pulsar xq28).

Bij het bepalen van de mogelijke aantasting van beschermde soorten is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- veldbezoek door ervaren ecooloog;
- aanvullend bronnenonderzoek (o.a. internet);
- NDFF;

Specifieke relevante literatuurbronnen zijn o.a.

- Atlas van de amfibieën en reptielen van Nederland;
- Atlas van de zoogdieren van Nederland;
- Nieuwe atlas van de Nederlandse flora;

Vogels

Het gebied is visueel en auditief onderzocht op het voorkomen van (broed)vogels. De onderzoeksperiode is geschikt voor onderzoek naar (broed)vogels, al zijn sommige zomergasten nog niet terug uit de overwinteringsgebieden. Vogels die een territorium bezetten of een bezet nest hebben, vertonen territorium-indicerend gedrag en hebben in veel gevallen een bezet nest in deze tijd van het jaar of hebben al uitgevlogen jongen.

In het plangebied is gekeken en geluisterd naar vogels, (oude) nesten en sporen die op de aanwezigheid van nesten in het plangebied duiden, zoals prooiresten (roofvogels), schijtsproten, braakballen, ruiveren (roofvogels), eierdoppen en zichtbaar nestmateriaal. Op basis van een beoordeling van de landschappelijke

kenmerken kan een goede inschatting gemaakt worden van de functie van het onderzoeksgebied voor vogels en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen voor onderzoek naar vogels.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde grondgebonden zoogdieren. De onderzoeksperiode is geschikt voor verspreidingsonderzoek, maar matig geschikt voor onderzoek naar voortplantingslocaties. Nog maar weinig grondgebonden diersoorten hebben zogende jongen in deze tijd van het jaar. Veel grondgebonden zoogdieren benutten de voortplantingsplaats als vaste rustplaats buiten de voortplantingsperiode.

Er is in het plangebied gezocht naar grondgebonden zoogdieren, verblijfplaatsen en sporen die op de aanwezigheid van grondgebonden zoogdieren in het plangebied duiden zoals holen, nesten, graaf-, krab- en bijtsporen, haren, prooiresten, pootafdrukken en uitwerpselen.

Vleermuizen

De onderzoeksperiode is geschikt voor onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen. Vleermuizen hebben de winterverblijfplaats verlaten en bezetten de zomerverblijfplaatsen.

Er is in het plangebied gezocht naar vleermuizen en naar potentiële rust- verblijfplaatsen van vleermuizen. Het plangebied is bezocht op een moment op de dag dat vleermuizen niet foerageren en geen lijnvormige landschapselementen benutten als vliegroute. De mogelijke betekenis van het plangebied als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen is bepaald op basis van een visuele beoordeling van de landschappelijke karakteristieken van het plangebied.

Amfibieën

De onderzoeksperiode is geschikt voor verspreidingsonderzoek naar amfibieën en onderzoek naar voortplantingswateren. Sommige volwassen amfibieën hebben de voortplanting voltooid en hebben de voortplantingswateren al weer verlaten (gewone pad, heikikker) en zitten overdag weggekropen in holen en gaten in de grond, of onder strooisel, bladeren, takken, rommel of opgeslagen goederen. Soorten als 'groene kikker' en rugstreeppad moeten nog beginnen aan de voortplanting.

Op basis van een beoordeling van landschappelijke kenmerken kan een goede inschatting gemaakt worden van de functie van het plangebied voor amfibieën en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen voor onderzoek naar deze soorten. Daarbij is tevens rekening gehouden met de ligging van het plangebied ten opzichte van het (normale) verspreidingsgebied van verschillende amfibieënsoorten.

6.3 Resultaten

In deze paragraaf worden de resultaten van het veldbezoek gepresenteerd. Alleen soorten die in het onderzoeksgebied vastgesteld zijn, zeer waarschijnlijk in het onderzoeksgebied voorkomen of soorten waarvan het onderzoeksgebied een (essentieel) onderdeel van het functionele leefgebied vormt, worden in deze paragraaf besproken.

Vogels

Het plangebied behoort tot functioneel leefgebied van verschillende vogelsoorten. Vogels benutten het plangebied als foerageergebied en vermoedelijk nestelen er jaarlijks vogels in het plangebied. Vogels kunnen een nestlocatie bezetten in de enkele struiken. Vogelsoorten die mogelijk in het plangebied nestelen zijn merel, vink, zwartkop en tijtjaf. Er zijn in het plangebied geen nestlocaties voor huismussen vastgesteld. Het plangebied dient niet als essentieel foerageergebied voor vogels waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is zoals, steenuil en huismus.

Door het verwijderen van de struiken tijdens de voortplantingsperiode, wordt mogelijk een vogel gedood en een bezet vogelnest beschadigd of vernield. Als gevolg van het uitvoeren van het bebouwen en verharderen van het plangebied neemt de betekenis van het plangebied als foerageergebied voor vogels af.

Te beoordelen activiteit in het kader van de Wnb:

- Verwijderen struiken tijdens de voortplantingsperiode;

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn in het plangebied geen beschermde grondgebonden zoogdieren waargenomen, maar het plangebied behoort vermoedelijk tot functioneel leefgebied van verschillende algemene- en weinig kritische grondgebonden zoogdiersoorten als huisspitsmuis, bosmuis, steenmarter en egel. Voorgenoemde soorten benutten het plangebied hoofdzakelijk als foerageergebied, maar mogelijk bezetten bosmuizen en huisspitsmuizen er ook een vaste rust- en voortplantingsplaats. Deze soorten kunnen een rust- en voortplantingsplaats bezetten in holen en gaten in de grond en onder de verspreide spullen/materialen in het plangebied. De aanwezige struiken zijn te open aan de onderzijde en er ontbreekt een strooisel laag waardoor deze struiken niet worden beschouwd als geschikte rust- en voortplantingsplaats voor egel en steenmarter. Gelet op de inrichting en de afstand tot bos en het ontbreken van geschikte rust- en voortplantingsplaatsen zoals houtstapels, toegankelijke bebouwing en holenbomen wordt het plangebied niet tot functioneel leefgebied van kleine marterachtigen beschouwd.

Door het uitvoeren van grondverzet en het verwijderen van de verspreide spullen/materialen wordt mogelijk een grondgebonden zoogdier gedood en wordt mogelijk een vaste rust- en voortplantingsplaats beschadigd en vernield. Als gevolg van bebouwen en verharden van het plangebied neemt de betekenis van het plangebied als foerageergebied voor verschillende grondgebonden zoogdieren af.

Te beoordelen activiteit in het kader van de Wnb:

- Uitvoeren grondverzet;
- Verwijderen spullen/materialen verspreid in het plangebied;
- Bebouwen en verharden plangebied;

Vleermuizen

- Verblijfplaatsen

Er zijn tijdens het veldbezoek geen vleermuizen waargenomen en er zijn geen potentiële rust- of voortplantingsplaatsen in het plangebied waargenomen. Potentiële vaste rust- of voortplantingsplaatsen, zoals gebouwen, andere bouwwerken en holenbomen ontbreken in het plangebied.

Door het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten wordt geen vleermuis verstoord of gedood en wordt geen vaste rust- of voortplantingsplaats verstoord, beschadigd of vernield.

Te beoordelen activiteit in het kader van de Wnb:

- Geen;

- Foerageergebied

Het veldbezoek is uitgevoerd buiten de periode van de dag waarop vleermuizen foerageren, maar op basis van een beoordeling van de inrichting en het gevoerde beheer, wordt het plangebied als geschikt foerageergebied voor vleermuizen beschouwd. Vermoedelijk foerageren verschillende vleermuissoorten rond de aanwezige struiken. Gelet op de inrichting, het gevoerde beheer en de kleine oppervlakte, wordt het plangebied niet als essentieel foerageergebied voor vleermuizen beschouwd.

Door het verwijderen van de struiken neemt de betekenis van het plangebied als foerageergebied voor vleermuizen af.

Te beoordelen activiteit in het kader van de Wnb:

- Verwijderen struiken;

- Vliegroure

Sommige vleermuissoorten benutten lijnvormige elementen ter geleiding tijdens het foerageren en om van verblijfplaats naar foerageergebied te vliegen (en van foerageergebied naar verblijfplaats). Lijnvormige elementen die benut worden als vliegroure kunnen bestaan uit houtopstanden en wateren, maar ook een rij gevels van woningen.

Het plangebied vormt geen verbindende schakel in een lijnvormig landschapselement en maakt daarom geen onderdeel uit van een vliegroure van vleermuizen. Uitvoering van de voorgenomen activiteiten heeft geen negatief effect op vliegroures van vleermuizen.

Te beoordelen activiteit in het kader van de Wnb:

- Geen;

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën waargenomen, maar gelet op de inrichting en het gevoerde beheer, wordt het plangebied als functioneel leefgebied voor sommige algemene en weinig kritische amfibieënsoorten beschouwd. Amfibieën als bruine kikker en gewone pad benutten het plangebied als foerageergebied en mogelijk bezetten ze er een (winter)rustplaats. Deze soorten kunnen een rust- en voortplantingsplaats bezetten in holen en gaten in de grond en onder de verspreide spullen/materialen in het plangebied. Het plangebied wordt niet als functioneel leefgebied van zeldzame amfibieënsoorten als kamsalamander, rugstreeppad of poelkikker beschouwd. Geschikt voortplantingsbiotoop ontbreekt in het plangebied.

Amfibieën kunnen een vaste (winter)rustplaats bezetten onder spullen/materialen verspreid in het plangebied.

Door het uitvoeren van grondverzet en het verwijderen van de verspreide spullen/materialen in het plangebied wordt mogelijk een amfibie gedood en wordt mogelijk een vaste (winter)rustplaats beschadigd en/of vernield. Als gevolg van de voorgenomen activiteiten neemt de geschiktheid van het plangebied als foerageergebied van amfibieën niet af.

Te beoordelen activiteit in het kader van de Wnb:

- Uitvoeren grondverzet;
- Verwijderen spullen/materialen verspreid in het plangebied;

Overige soorten

Er zijn geen andere beschermde soorten aangetroffen. Het gevoerde beheer en de inrichting maken het plangebied tot een ongeschikt functioneel leefgebied voor deze soorten.

6.4 Wettelijke consequenties van de beoogde ingreep

Vogels

Als gevolg van het verwijderen van de struiken tijdens de voortplantingsperiode wordt mogelijk een bezet vogelnest beschadigd en vernield. Van de in het plangebied nestelende soorten is uitsluitend het bezette nest beschermd, niet het oude nest of de nestplaats. Voor het beschadigen/vernielen van een bezet nest (eieren) of het doden van een vogel kan geen ontheffing van de verbodsbepalingen verkregen worden omdat de voorgenomen activiteit niet als een in de wet genoemd belang wordt beschouwd. De betekenis van het plangebied als foerageergebied is niet beschermd. Aantasting leidt niet tot wettelijke consequenties.

Werkzaamheden die kunnen leiden tot het verstoren/vernielen van vogelnesten dienen daarom buiten de voortplantingsperiode van vogels uitgevoerd te worden. De meest geschikte periode om de voorgenomen activiteiten uit te voeren is augustus-februari. Voorgenomen werkzaamheden mogen juridische beschouwd wel plaats vinden tijdens het broedseizoen van vogels, mits geen bezette vogelnesten beschadigd/vernielt worden. Indien de voorgenomen activiteiten uitgevoerd worden tijdens de voortplantingsperiode, dient een broedvogelscan uitgevoerd te worden om de aanwezigheid van een bezet vogelnest uit te sluiten.

Wettelijke consequenties in het kader van de Wnb:

- Verwijderen struiken buiten de voortplantingsperiode (of broedvogelscan uitvoeren);

Vleermuizen

- Verblijfplaatsen

Door het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten wordt geen vleermuis verstoord of gedood en wordt geen vaste rust- of verblijfplaats beschadigd of vernield.

Uitvoering van de voorgenomen activiteiten leidt niet tot wettelijke consequenties. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd te worden om de voorgenomen activiteiten uit te mogen voeren in het kader van de Wnb.

Wettelijke consequenties in het kader van de Wnb:

- Geen;

- Essentieel foerageergebied

Door het verwijderen van de struiken neemt de betekenis van het plangebied als foerageergebied voor vleermuizen af. Echter wordt er geen essentieel foerageergebied van vleermuizen aangetast.

Uitvoering van de voorgenomen activiteiten leidt niet tot wettelijke consequenties. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd te worden om de voorgenomen activiteiten uit te mogen voeren in het kader van de Wnb.

Wettelijke consequenties in het kader van de Wnb:

- Geen;

- Essentiële Vliegroute

Het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten heeft geen negatief effect op (essentiële) vliegroutes¹ van vleermuizen.

Uitvoering van de voorgenomen activiteiten leidt niet tot wettelijke consequenties. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd te worden om de voorgenomen activiteiten uit te mogen voeren in het kader van de Wnb.

¹ Vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd wanneer deze essentieel zijn voor het kunnen functioneren van de verblijfplaats van een vleermuis. Niet ieder lijnvormig element waar langs vleermuizen vliegen is een essentiële vliegroute.

Wettelijke consequenties in het kader van de Wnb:

- Geen;

Grondgebonden zoogdieren

Mogelijk wordt een beschermd grondgebonden zoogdier gedood en wordt een vaste rust- of voortplantingsplaats beschadigd of vernield, als gevolg van uitvoering van de voorgenomen activiteiten. Voor de beschermde grondgebonden zoogdieren die een vaste rust- en/of voortplantingsplaats in het plangebied bezetten, geldt een vrijstelling van de verbodsbepaling 'beschadigen/vernielen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen'. Voor het doden van beschermde grondgebonden zoogdieren geldt geen vrijstelling. De betekenis van het plangebied als foerageergebied is niet beschermd. Aantasting leidt niet tot wettelijke consequenties.

Mits geen grondgebonden zoogdieren (opzettelijk) gedood worden, leiden de voorgenomen activiteiten niet tot wettelijke consequenties. Indien niet voorkomen kan worden dat beschermde dieren gedood worden, dient een ontheffing van de verbodsbepalingen (doden) aangevraagd te worden of dient gewerkt te worden volgens een toepasbare en goedgekeurde gedragscode. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd te worden om de voorgenomen activiteiten uit te mogen voeren in het kader van de Wnb.

Wettelijke consequenties in het kader van de Wnb:

- Geen, mits er geen beschermde gedood worden;

Amfibieën

Door uitvoering van de voorgenomen activiteiten wordt mogelijk een beschermd amfibie gedood en wordt mogelijk een (winter)rustplaats beschadigd of vernield. Voor de beschermde amfibieën, die een (winter)rustplaats in het plangebied bezetten geldt een vrijstelling van de verbodsbepaling 'beschadigen/vernielen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen'. Voor het doden van beschermde amfibiesoorten geldt geen vrijstelling.

Mits er geen amfibieën (opzettelijk) gedood worden, leiden de voorgenomen activiteiten niet tot wettelijke consequenties. Indien niet voorkomen kan worden dat beschermde dieren gedood worden, dient een ontheffing van de verbodsbepalingen (doden) aangevraagd te worden of dient gewerkt te worden volgens een toepasbare en goedgekeurde gedragscode. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd te worden om de voorgenomen activiteiten uit te mogen voeren in het kader van de Wnb.

Wettelijke consequenties in het kader van de Wnb:

- Geen, mits er geen beschermde dieren gedood worden;

Overige soorten

Het plangebied behoort niet tot functioneel leefgebied van andere beschermde flora- of faunasoorten. Vanwege de lokale invloedssfeer heeft de voorgenomen activiteit geen negatief effect op andere beschermde soorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

In onderstaande tabel worden de wettelijke consequenties samengevat weergegeven.

Soortgroep	Functie	Beschermde soorten planlocatie	Verbodsbepalingen (Wet natuurbescherming)	Aandachtspunt
Grondgebonden zoogdieren	Foerageergebied	Diverse soorten	Niet van toepassing; functie is niet beschermd	Geen
Grondgebonden zoogdieren	Vaste rust- en voortplantingsplaats	Diverse soorten	Niet van toepassing; vrijstelling i.v.m. ruimtelijke ontwikkeling	Geen
Grondgebonden zoogdieren	Doden van dieren	Diverse soorten	Art. 3.10 lid 1a	Geen dieren doden of ontheffing aanvragen
Vogels	Foerageergebied	Diverse soorten	Niet van toepassing; functie is niet beschermd	Geen
Vogels	Bezette nesten (niet jaarrond beschermd)	Diverse soorten	Art. 3.1 lid 2	Geen bezette nesten negatief beïnvloeden of ontheffing aanvragen
Vogels	Jaarrond beschermde nest- en rustplaats	Niet aanwezig	Niet van toepassing	Geen
Vogels	Doden van dieren	Diverse soorten	Art. 3.1 lid 1	Geen bezette nesten negatief beïnvloeden of ontheffing aanvragen
Vleermuizen	Rust- of voortplantingsplaats	Niet aanwezig	Niet van toepassing	Geen
Vleermuizen	Foerageergebied	Diverse soorten	Niet van toepassing; er wordt geen essentieel foerageergebied aangetast	Geen
Vleermuizen	Vliegroute	Niet aanwezig	Niet van toepassing	Geen
Vleermuizen	Doden van dieren	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Geen
Amfibieën	Foerageergebied	Diverse soorten	Niet van toepassing; functie wordt niet aangetast	Geen
Amfibieën	Vaste rustplaats	Diverse soorten	Niet van toepassing; vrijstelling i.v.m. ruimtelijke ontwikkeling	Geen
Amfibieën	Voortplantingsplaats	Niet aanwezig	Niet van toepassing	Geen
Amfibieën	Doden van dieren	Diverse soorten	Art. 3.10 lid 1a	Geen dieren doden of ontheffing aanvragen
Overige soorten	Dieren en overige functies	Niet aanwezig	Niet van toepassing	Geen

Samenvatting van de wettelijke consequenties.

Soortgroep	Vaste rust- plaats	Voortplan- tingsplaats	Vliegroute (vleermuizen)	Essentieel foerageer- gebied	Wettelijke consequenties	Nader onderzoek vereist	Ontheffing vereist
Grondgebonden zoogdieren	Ja	Ja	n.v.t.	Nee	Ja	Nee	Nee, tenzij dieren gedood worden
Vogels	Nee	Ja	n.v.t.	Nee	Ja	Nee	Nee, tenzij vogels gedood, bezette nesten verstoord, beschadigd of vernield worden
Vleermuizen	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Amfibieën	Ja	Nee	n.v.t.	Nee	Ja	Nee	Nee, tenzij dieren gedood worden

Vereenvoudigde samenvatting van de wettelijke consequenties per diergroep.

6.5 Historische gegevens en overige bronnen

Er zijn geen historische gegevens van het plangebied bekend.

6.6 Volledigheid van het onderzoek

Het onderzoek is volledig uitgevoerd met geschikte weersomstandigheden.

HOOFDSTUK 7 CONCLUSIES

De voorgenomen activiteiten worden gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor een aantal algemeen voorkomende en talrijke faunasoorten geldt in Overijssel een vrijstelling van de verbodsbepaling 'het opzettelijk beschadigen en vernielen van rust- en voortplantingsplaats', als gevolg van werkzaamheden die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd². Voor beschermde soorten die niet op deze vrijstellingslijst staan, is een ontheffing vereist of er dient gewerkt te worden volgens een goedgekeurde en toepasbare gedragscode om ze te mogen verstoren en om opzettelijk de vaste rust- en voortplantingsplaats te mogen beschadigen en te vernielen. Voor het doden van beschermde diersoorten geldt geen vrijstelling van de verbodsbepalingen. Afhankelijk van de status van de beschermde soorten, kan soms ook gewerkt worden conform een door de Minister goedgekeurde, en op de situatie toepasbare, gedragscode. In het kader van de zorgplicht moet rekening worden gehouden met alle in het plangebied aanwezige planten en dieren en moet er gekozen worden voor een werkmethode en/of planning in de tijd, waardoor planten en dieren zo min mogelijk schade ondervinden als gevolg van de voorgenomen activiteiten.

Het plangebied behoort niet tot het Natuurnetwerk Nederland of Natura 2000-gebied. Vanwege de ligging buiten het Natuurnetwerk Nederland, hoeft voorgenomen initiatief niet getoetst te worden aan provinciale beleidsregels ten aanzien van de bescherming van het NNN (geen externe werking). Met uitzondering van het aspect stikstof, kan een negatief effect op Natura 2000- gebied uitgesloten worden. Om te onderzoeken of uitvoering van de voorgenomen activiteiten leidt tot een toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebied, dient een stikstofberekening uitgevoerd te worden voor de gebruiksfase.

De inrichting en het gevoerde beheer maken het plangebied niet tot een geschikte groeiplaats voor beschermde plantensoorten, maar wel tot geschikt functioneel leefgebied voor verschillende beschermde dieren. Het plangebied wordt door beschermde diersoorten hoofdzakelijk benut als foerageergebied, maar mogelijk nestelen er vogels, bezetten amfibieën er een (winter)rustplaats en bezetten beschermde grondgebonden zoogdieren er een vaste rust- of voortplantingsplaats. Vleermuizen bezetten geen vaste rust- of verblijfplaats in het plangebied maar gebruiken het wel als foerageergebied.

Van de in het plangebied nestelende vogelsoorten, is uitsluitend het bezette nest beschermd, niet het oude nest of de nestplaats. Bezette vogelnesten zijn beschermd en mogen niet beschadigd of vernield worden. Gelet op de aard van de werkzaamheden kan geen ontheffing verkregen worden voor het beschadigen of vernielen van bezette vogelnesten. Indien de aanwezige struiken verwijderd worden tijdens de voortplantingsperiode, wordt geadviseerd vooraf een broedvogelscan uit te voeren om de aanwezigheid van een bezet vogelnest uit te kunnen sluiten.

Als gevolg van de voorgenomen activiteiten worden mogelijk beschermde grondgebonden zoogdieren en amfibieën gedood en wordt mogelijk een vaste (winter)rust- en/of voortplantingsplaats van een beschermd grondgebonden zoogdier of amfibie beschadigd of vernield. Voor de beschermde grondgebonden zoogdieren amfibieënsoorten, die een vaste (winter)rust- en voortplantingsplaats in het plangebied bezetten, geldt een vrijstelling van de verbodsbepaling 'beschadigen/vernielen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen'. Er geldt geen vrijstelling voor het doden van beschermde grondgebonden zoogdieren en amfibieën. Indien niet voorkomen kan worden dat een beschermd dier gedood wordt, dient een ontheffing aangevraagd te worden of dient gewerkt te worden volgens een goedgekeurde en toepasbare gedragscode.

Door uitvoering van de voorgenomen activiteiten neemt de betekenis van het plangebied als foerageergebied voor verschillende foeragerende diersoorten af. Dit leidt echter niet tot wettelijke consequenties.

²De lijst met soorten waarvoor een vrijstelling geldt in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling, is per 1-12-2019 aangepast. Egel en kleine marterachtigen vallen vanaf die datum niet meer onder de vrijstellingsregeling van de provincie Overijssel.

Bijlagen

Bijlage 1. De natuurkalender (indicatie voor het uitvoeren van werkzaamheden het kader van de zorgplicht)

Bijlage 2. Toelichting Wet natuurbescherming

Bijlage 3. Fotobijlage

Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen:

Bijlage 5. Jaarrond beschermde nesten:

Bijlage 1 Natuurkalender

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
houtopstanden												
afzetten / hakhoutbeheer												
dunnen												
verwijderen opslag / exoot, nazorg												
heg afzetten												
knotten												
opsnoeien / opkronen												
hoogstam wintersnoei												
hoogstam zomersnoei												
bomen met winterslaapplaats vogels												
vleermuisbomen zomerverblijf												
vleermuisbomen paarplaats												
das												
hazelmuis struweel en hakhoutbeheer												
boomkikker struweel												
Grazige vegetaties												
maaïen vochtig/nat grasland												
maaïen droog schraalgrasland												
Wateren												
poel opschonen												
boomkikker wateren												
geelbuikvuurpad kleinschalig												
geelbuikvuurpad grootschalig												
Gebouwen m.b.t. vleermuizen												
zomerverblijf												
winterverblijf												

Optimale periode voor werkzaamheden.

Acceptabele periode voor werkzaamheden.

De werkzaamheden verrichten onder voorwaarden zoals beschreven in protocol.

Geen werkzaamheden in deze periode.

Wanneer er wel gewerkt moet worden is een ontheffing verplicht.

Bijlage 2

Toelichting Wet Natuurbescherming

Drie beschermingsregimes

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn (het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn) en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels (ruim 700 soorten), zijn beschermd. Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn zoals volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Tenslotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Soortenbescherming en het 'nee, tenzij principe'

De verbodsbepalingen voor vogels en Habitatrichtlijnsoorten in de Wet natuurbescherming sluiten vrijwel één op één aan bij de bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De verbodsbepalingen zijn gericht op de bescherming van individuen van soorten.

Ook voor de andere soorten, die niet op grond van de Vogel- of Habitatrichtlijn maar vanuit nationaal oogpunt beschermd worden, geldt dat de verbodsbepalingen zien op het individu, maar of ontheffing verleend kan worden, wordt afgewogen tegen het effect van de ingreep op het populatieniveau van de soort.

Zorgplicht voor dieren en planten

Of dier- en plantensoorten nu wettelijk beschermd zijn of niet, iedereen moet voldoende rekening houden met in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De wet erkent daarmee de intrinsieke waarde van in het wild levende soorten. De Memorie van Toelichting zegt het zo: "De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd".

Vrijstelling regelgeving

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen met gevolgen voor beschermde plant- en diersoorten. In (veel) gevallen kunt u gebruik maken van een vrijstelling. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod, die wordt vastgesteld voor een van te voren bepaalde categorie van gevallen. Er zijn verschillende vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Een bekende en reeds in de praktijk toegepaste vorm van vrijstelling is die van de gedragscode. In de Wet natuurbescherming zijn voor beschermde soorten ook andere vormen van vrijstelling geïntroduceerd, zoals door middel van een Programmatische Aanpak of via een provinciale verordening. Overigens is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling mogelijk.

Provinciale staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Dit moet worden geregeld in een provinciale verordening.

Gedragscodes die zijn opgesteld onder de Flora- en faunawet kunnen worden uitgebreid ten aanzien van soorten die op grond van de Wet natuurbescherming beschermd worden maar dat op grond van de Flora- en faunawet nog niet waren. Goedkeuring van een gedragscode op grond van de Flora- en faunawet blijft ook onder de Wet natuurbescherming geldig, voor de duur van de goedkeuring. Daarna dient de gedragscode voor goedkeuring getoetst te worden aan de Wet natuurbescherming.

Welke soorten zijn beschermd?

De Wet natuurbescherming kent drie categorieën beschermde soorten:

1. Ten eerste worden alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn.
2. Ten tweede worden soorten beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn.
3. Tenslotte is er een beschermingsregime voor 'andere soorten' waaronder soorten vallen die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Vrijgestelde soorten

In afwijking van de verboden in artikel 3.10, eerste lid, van de Wet is het toegestaan om van de onderstaande soorten de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat. Het opzettelijk 'doden' van onderstaande soorten is niet toegestaan. De vrijstelling is van kracht wanneer de handeling verband houdt met de volgende activiteiten:

- de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- het bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer.

Nederlandse Naam	Wetenschappelijke Naam	Drenthe	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Zuid-Holland	Ministerie EZ (AMVB RN art 3.31)
Zoogdieren														
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bunzing #	<i>Mustela putorius</i>	x	x	x		x	x			x	x	x	x	x
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Egel #	<i>Erinaceus europaeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>						x1							
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Haas	<i>Lepus europeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hermelijn #	<i>Mustela erminea</i>	x	x	x		x	x			x	x		x	x
Huisspitsmuis*	<i>Crocodyrus russula</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Molmuis	<i>Arvicola scherman</i>						x							
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Steenmarter	<i>Martes foina</i>			x			x2							
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Wezel #	<i>Mustela nivalis</i>	x	x	x		x	x			x	x		x	x
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>							x						
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Amfibieën en reptielen														
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>						x3							
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>						x4							
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus (Rana ridibunda)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus (Rana esculenta)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Opmerking bij Friesland: in de stukken wordt ook vrijstelling gegeven voor de mol, maar deze is niet beschermd onder de Wnb.

Lijst met soorten waarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt als gevolg van handelingen die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd.

Deze soorten zijn per 1-12-2019 van de vrijstellingslijst gehaald.

Bijlage 3. Fotobijlage

Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen:

Internet:

<https://www.verspreidingsatlas.nl>

<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/>

<https://www.regelink.net/kenniscentrum/beschermde-soorten-wet-natuurbescherming/>

<https://calculator.aerius.nl>

<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>

<https://pdokviewer.pdok.nl/>

<https://www.ndff.nl/>

Bijlage 5. Jaarrond beschermde nesten

#	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Categorie
1	Steenuil	<i>Athena noctua</i>	1
2	Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	2
3	Huisemus	<i>Passer domesticus</i>	2
4	Huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	2
5	Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	2
6	Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	3
7	Bosuil	<i>Strix aluco</i>	3
8	Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	3
9	Kerkuil	<i>Tyto alba</i>	3
10	Oehoe	<i>Bubo bubo</i>	3
11	Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	3
12	Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	3
13	Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	3
14	Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	4
15	Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	4
16	Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	4
17	Raaf	<i>Corvus corax</i>	4
18	Ransuil	<i>Asio otus</i>	4
19	Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	4
20	Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	4
21	Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	4
22	Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	4
23	Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	4
24	Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	5
25	Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	5
26	Boomklever	<i>Sitta europaea</i>	5
27	Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	5
28	Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	5
29	Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	5
30	Glanskop	<i>Parus palustris</i>	5
31	Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	5
32	Groene specht	<i>Picus viridis</i>	5
33	Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	5
34	Grutto	<i>Limosa limosa</i>	5
35	IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	5
36	Kleine bonte specht	<i>Dryobates minor</i>	5
37	Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>	5
38	Middelste bonte specht	<i>Dendrocoptes medius</i>	5
39	Oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i>	5
40	Ringmus	<i>Passer montanus</i>	5
41	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	5
42	Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>	5
43	Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	5
44	Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	5
45	Wulp	<i>Numenius arquata</i>	5
46	Zomertortel	<i>Streptopelia turtur</i>	5
47	Zwarte mees	<i>Parus ater</i>	5
48	Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	5

Categorie 1: Nesten die gedurende het broedseizoen in gebruik zijn als nest en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats

Categorie 2: Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar

Categorie 3: Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar

Categorie 4: Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen

Categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen

Deze lijst met vogelsoorten maakt onderdeel uit van de beleidsregels Natuur Overijssel 2019. Kijk voor nadere informatie in de handreiking "Soortenbescherming in Overijssel; Handreiking voor het aanvragen van een ontheffing" op de website <http://www.overijssel.nl/loket/vergunning/milieu-natuur/wet-3/>

Bijlage 4 Bodemonderzoek nabij Dalmedenweg 2

MEMO

Van S. Euverink
Onderwerp Tekst Bodemparagraaf BP voor percelen V146 en V149 nabij Dalmedenweg 2 te Hengelo
Sector FYS
Datum 24 juni 2022
Aan A. Otten
Kopie aan -/-

Ten behoeve van de bestemmingswijziging voor delen van de percelen V146 en V149 het plangebied een bodemonderzoek uitgevoerd (Verkennd bodemonderzoek Nabij Dalmedenweg 2 in Hengelo (gemeente Hengelo, sectie V, nummers 146 en 149); Ortago; 217147/R01 22 juni 2022). De onderzoekslocatie is in onderstaande afbeelding met rode arcering weergegeven.

Op basis van het bodemonderzoek blijkt dat in de grond zijn geen verontreinigende stoffen zijn aangetoond. In het grondwater is licht verhoogde concentratie met barium aangetroffen. Verwacht wordt dat dit een natuurlijk verhoogde achtergrondwaarde betreft. Op basis van de resultaten is er geen voor het uitvoeren van een nader onderzoek.

De aangetoonde milieuhygiënische bodemkwaliteit levert geen belemmeringen op voor de voorgenomen bestemmingswijziging.

Bijlage 5 akoestisch onderzoek woning

De heer B. Meulenbroek

Schalmedenweg 5

7559 RB HENGELO

datum 19 mei 2022

Ons kenmerk B01.22.104-RM

projectnummer 22.104

project Plan woning Dalmedenweg, Hengelo

Onderwerp Akoestisch onderzoek wegverkeer

Geachte heer Meulenbroek,

Hierbij zend ik u de resultaten van het akoestisch onderzoek betreffende het bepalen van de geluidbelasting ter plaatse van de gevels van de geplande woning aan de Dalmedenweg te Hengelo. Het onderzoek is noodzakelijk inzake de bestemmingsplanwijziging.

1 Inleiding

Initiatiefnemer heeft het voornemen om een woning te realiseren aan de Dalmedenweg te Hengelo. Het onderzoek richt zich op het bepalen van de geluidbelastingen ten gevolge van wegverkeerslawaaï op de Dalmedenweg en Schalmedenweg.

De geluidbelastingen zijn vastgesteld door middel van Standaard Rekenmethode II, zoals beschreven in het 'Reken- en meetvoorschrift Geluid 2012'.

2 Wetgeving Wegverkeer

Gemeentelijk Geluidbeleid

De gemeente Hengelo kent geluidbeleid dat is verankerd in de nota "Geluidbeleid gemeente Hengelo, herziening 2015". Daarin is aangegeven hoe de gemeente om wil gaan met het verlenen van hogere grenswaarden. De geluidnota bevat voor wegverkeerslawaaï voor 5 gebiedstypen beleid met betrekking tot het verlenen van hogere waarden. Per gebiedstype hanteert de gemeente Hengelo zogenaamde ambitiewaarden en plafondwaarden. Bij nieuwe ontwikkelingen waarbij de geluidbelasting niet voldoet aan de gestelde ambitiewaarde kan slechts onder voorwaarden medewerking worden verleend.

Het plangebied ligt binnen het gebiedstype "Buitengebied en Stadsparken". Voor dit gebiedstype hanteert de gemeente voor wegverkeerslawaaï een ambitiewaarde van 43 dB (redelijk rustig) en een plafondwaarde van maximaal 53 dB.

Grenswaarden Wet geluidhinder

Indien binnen de zone van een weg geluidgevoelige bestemmingen worden gebouwd, dan moeten grenswaarden in acht worden genomen. De wettelijke voorkeursgrenswaarde van wege wegverkeerslawaai is, per weg, 48 dB voor geluidgevoelige bestemmingen. Het uitgangspunt van de Wet geluidhinder (Wgh) is dat in nieuwe situaties zo veel mogelijk dient te worden voldaan aan de voorkeursgrenswaarde. Indien hieraan niet kan worden voldaan moet met duidelijke redenen worden aangetoond op welke gronden hieraan niet kan worden voldaan.

Indien de maximale ontheffingswaarde voor wegverkeerslawaai wordt overschreden is bebouwing met een geluidgevoelige bestemming op die plek in principe niet toegestaan. Tenzij de gevel als 'dove' gevel wordt uitgevoerd of dusdanige maatregelen worden getroffen opdat de geluidbelasting op de betreffende gevel lager wordt dan de maximale ontheffingswaarde.

Voor nieuwe woningen gelegen aan een bestaande weg, geldt een maximale ontheffingswaarde van 53 dB voor buitenstedelijk gebied en 63 dB voor stedelijk gebied.

In het onderhavig onderzoek is de geplande woning gelegen buiten de bebouwde kom. Dit houdt in dat de woning met betrekking tot de betreffende wegen dient te worden getoetst aan de maximale grenswaarde voor buitenstedelijk gebied. Dit houdt in dat een maximale hogere waarde van 53 dB op grond van de Wet geluidhinder van toepassing is.

Aftrek conform Artikel 3.4 van het Reken- en meetvoorschrift

Voor de toetsing is de geluidbelasting op de gevels berekend inclusief aftrek volgens artikel 110g van de Wet geluidhinder. Deze aftrek bedraagt 5 dB voor wegen met een snelheid lager dan 70 km/uur. Voor wegen met een snelheid hoger of gelijk aan 70 km/uur is een ander methodiek van toepassing.

Voor wegen waar de representatieve snelheid voor lichte motorvoertuigen 70 km/uur of meer bedraagt, wijzigt de aftrek op basis van artikel 110g Wgh (art. 3.4, lid 1) in:

- 4 dB voor situaties dat de geluidsbelasting zonder aftrek 110g Wgh 57 dB is;
- 3 dB voor situaties dat de geluidsbelasting zonder aftrek 110g Wgh 56 dB is;
- 2 dB voor andere waarden van de geluidsbelasting.

Hogere waarden

Het vaststellen van een hogere waarde door B&W is mogelijk indien maatregelen om de geluidbelasting te reduceren aan de bron of tussen bron en ontvanger niet doelmatig zijn of bezwaren van stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerkundige, landschappelijke of financiële aard ondervinden.

Cumulatie geluidbronnen

Indien hogere waarden worden aangevraagd en het plan is gelegen binnen de zones van meerdere geluidbronnen, dient tevens onderzoek gedaan te worden naar de effecten van de samenloop van de verschillende geluidsbronnen. Er dient te worden aangegeven op welke wijze met de samenloop rekening is gehouden bij het bepalen van de te treffen maatregelen (art. 110a en 110f van de Wgh). Andere soorten geluidbronnen zijn in de betreffende situatie niet van toepassing.

Bouwbesluit

Volgens hoofdstuk 3 van het Bouwbesluit dient de overeenkomstig NEN 5077 bepaalde karakteristieke geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie van een verblijfsgebied ten minste gelijk te zijn aan het verschil tussen de geluidbelasting van die constructie en de volgens tabel 1 genoemde waarde, met een minimum van 20 dB. Voor het plan dient voor wegverkeerslawaai hierbij te worden uitgegaan van de geluidbelasting zonder aftrek zoals hierboven bedoeld in alinea Aftrek conform artikel 110g Wgh.

Tabel 1. Overzicht grenswaarden Bouwbesluit conform afdeling 3.1.

Gebruiksfunctie	Grenswaarde
1 woonfunctie, b andere woonfunctie	
2 ander verblijfsgebied	33 dB

3 Bepaling geluidbelasting wegverkeerslawaai**Wegverkeergegevens**

De verkeersgegevens van de Schalmedenweg voor het jaar 2030 zijn afkomstig van de gemeente Hengelo. Voor 2032 is gerekend met een groeipercentage van 1% per jaar. Van de Dalmedenweg heeft de gemeente geen gegevens. Het gaat hier om een doodlopende weg die uitsluitend voor bestemmingsverkeer wordt gebruikt. Gerekend is met 100 motorvoertuigen per etmaal. Voor deze wegen zijn standaardverdelingen voor erftoegangswegen buiten de bebouwde kom gehanteerd. Voor beide wegen is gerekend met referentiewegdek.

De gehanteerde verkeersgegevens van de relevante wegen voor het jaar 2032. zijn in onderstaande tabellen samengevat. In tabel 3 zijn de overige situatie- en verkeersgegevens gegeven.

Tabel 2: Verkeersintensiteiten en verdelingen voor het jaar 2032

Wegen	Procentuele verdeling aantal motorvoertuigen						Etmaalintensiteit [mvt/dag]
	Dag,- avond- en nachtuur			Lichte Voertuigen	Middelzware Voertuigen	Zware voertuigen	
	d	a	n	d - a - n	d - a - n	d - a - n	
Schalmedenweg	6,56	3,78	0,77	90,67-89,10-90,42	6,07-5,45-3,83	3,27-5,45-5,75	677
Dalmedenweg	6,7	3,7	0,6	94,6-96,05-97,5	4,4-3,25-2,10	1,0-0,75-0,40	100

Tabel 3: Situatie- en verkeersgegevens

	Schalmedenweg	Dalmedenweg
Snelheid	60 [km/uur]	60 [km/uur]
Wegdekhoogte maaiveld	0	0
Wegdektype	Referentiewegdek	Referentiewegdek
Beoordelingshoogte (m)	1,5 m - 4,5 m	1,5 m - 4,5 m

Resultaten

Voor de woning zijn ter plaatse van de gevels beoordelingspunten ingevoerd op verschillende beoordelingshoogten (1,5 m, 4,5 m). Er is voor het wegverkeersmodel gerekend met een bodemfactor van 1,0 (akoestisch zacht). De overige bodemgebieden zijn ingevoerd met een bodemfactor 0,0 (akoestisch hard).

De invoergegevens zijn gegeven in bijlage 2. De rekenresultaten, inclusief de wettelijke dB aftrek ex artikel 110§ Wgh, zijn opgenomen in bijlage 3.

In de onderstaande tabel 4 zijn de maatgevende berekeningsresultaten, inclusief de wettelijke dB aftrek ex artikel 110§ Wgh, samengevat.

Tabel 4: Geluidbelasting per beoordelingspunt, incl. aftrek dB ex art.110§ Wgh.

Beoordelingspunt	Geluidbelasting L_{den} [dB]			
	Schalmedenweg		Dalmedenweg	
	1,5 m	4,5 m	1,5 m	4,5 m
01 - Zuidgevel	26	27	38	39
02 - Westgevel	17	26	32	33
03 - Westgevel	25	n.v.t.	29	n.v.t.
04 - Noordgevel	33	n.v.t.	16	n.v.t.
05 - Oostgevel	34	n.v.t.	29	n.v.t.
06 - Noordgevel	n.v.t.	35	n.v.t.	16
07 - Oostgevel	33	35	33	34

■ Overschrijding van de voorkeursgrenswaarde van 48 dB.

Uit tabel 4 blijkt dat de voorkeursgrenswaarde ten gevolge van de Schalmedenweg en de Dalmedenweg niet wordt overschreden op de gevels van de geplande woning. Ook wordt voldaan aan de ambitiewaarde uit het geluidbeleid van 43 dB.

Resultaten geluidbelasting wegverkeerslawaaï excl. aftrek ex artikel 110s Wgh

Ten behoeve van de bepaling van eventuele geluidwerende voorzieningen, dient gerekend te worden met de (gecumuleerde) geluidbelasting van alle wegen exclusief de aftrek ex artikel 110g Wet geluidhinder. Extra geluidwerende voorzieningen kunnen noodzakelijk zijn om het maximale binnenniveau niet te overschrijden.

Het maximaal toelaatbare binnenniveau bedraagt 33 dB in de woning. Conform het Bouwbesluit wordt als uitgangspunt genomen dat een gevel van een gebouw een minimale gevelwering heeft van 20 dB. Derhalve dient bij een geluidbelasting vanaf 53 dB geluidwerende voorzieningen bepaald te worden.

In tabel 5 wordt de geluidbelasting exclusief aftrek gegeven voor de beoordelingspunten waarbij de 53 dB wordt overschreden.

Tabel 5: Rekenresultaten geluidbelasting excl. aftrek ex artikel 110s Wgh.

Beoordelingspunt	Geluidbelasting exclusief aftrek, L_{den} [dB]	
	1,5 m	4,5 m
01 - Zuidgevel	43	44
02 - Westgevel	38	39
03 - Westgevel	36	n.v.t.
04 - Noordgevel	38	n.v.t.
05 - Oostgevel	40	n.v.t.
06 - Noordgevel	n.v.t.	40
07 - Oostgevel	41	42

■ Overschrijding van de 53 dB L_{den} .

Uit de berekende geluidbelasting, exclusief aftrek blijkt dat de maximale waarde van 53 dB ten aanzien van het binnenniveau niet wordt overschreden. De hoogste geluidbelasting bedraagt 44 dB op de zuidgevel. Er zijn geen extra geluidwerende voorzieningen noodzakelijk om aan het maximale binnenniveau van 33 dB te voldoen.

Conclusie

Door Munsterhuis Geluidsadvies is een akoestisch onderzoek uitgevoerd betreffende het bepalen van de geluidbelasting ter plaatse van de gevels van de geplande woning aan de Dalmedenweg te Hengelo. Het onderzoek is noodzakelijk inzake de bestemmingsplanwijziging.

Initiatiefnemer heeft het voornemen om een woning te realiseren aan de Dalmedenweg te Hengelo.

Het onderzoek richt zich op het bepalen van de geluidbelastingen ten gevolge van wegverkeerslawaai op de Dalmedenweg en Schalmedenweg.

De geluidbelastingen zijn vastgesteld door middel van Standaard Rekenmethode II, zoals beschreven in het 'Reken- en meetvoorschrift Geluid 2012.

Uit het onderhavig onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

- Uit de berekeningen blijkt dat de voorkeursgrenswaarde ten gevolge van de Schalmedenweg en de Dalmedenweg niet wordt overschreden op de gevels van de geplande woning. Ook wordt voldaan aan de ambitiewaarde uit het geluidbeleid van 43 dB;
- Uit de berekende geluidbelasting, exclusief aftrek blijkt dat de maximale waarde van 53 dB ten aanzien van het binnenniveau niet wordt overschreden. De hoogste geluidbelasting bedraagt 44 dB op de zuidgevel. Er zijn geen extra geluidwerende voorzieningen noodzakelijk om aan het maximale binnenniveau van 33 dB te voldoen.

Ik verwacht u hiermee van dienst te zijn geweest.

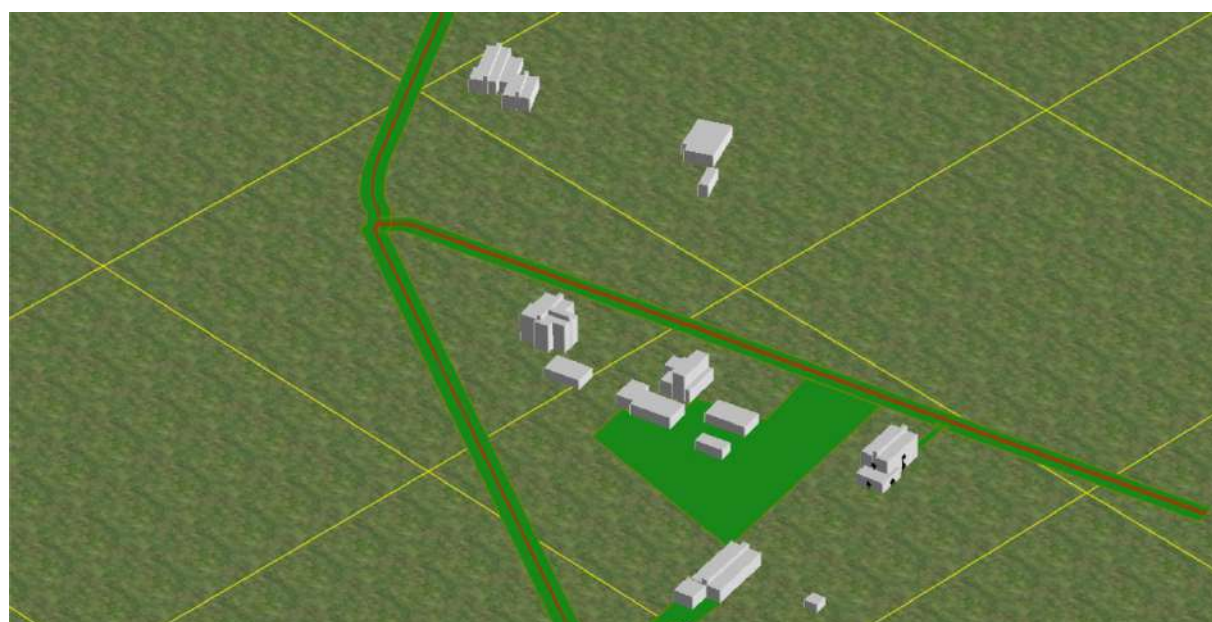
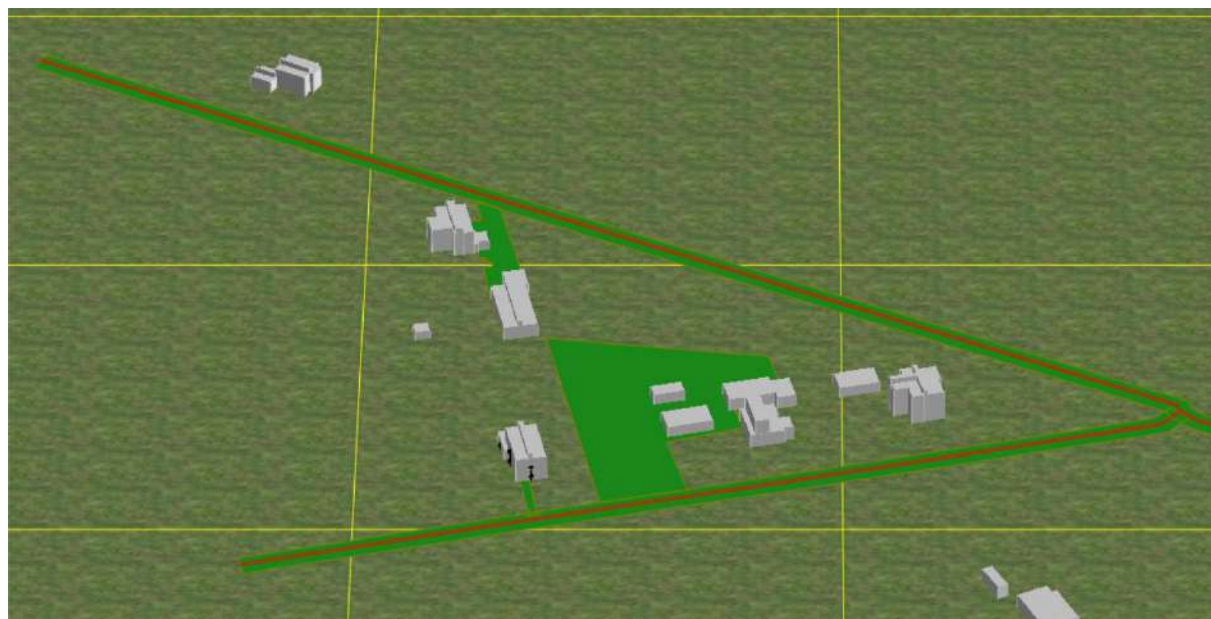
Met vriendelijke groet,

Ing. R.P.M. Munsterhuis
Munsterhuis Geluidsadvies

Bijlagen: 1 tot en met 3

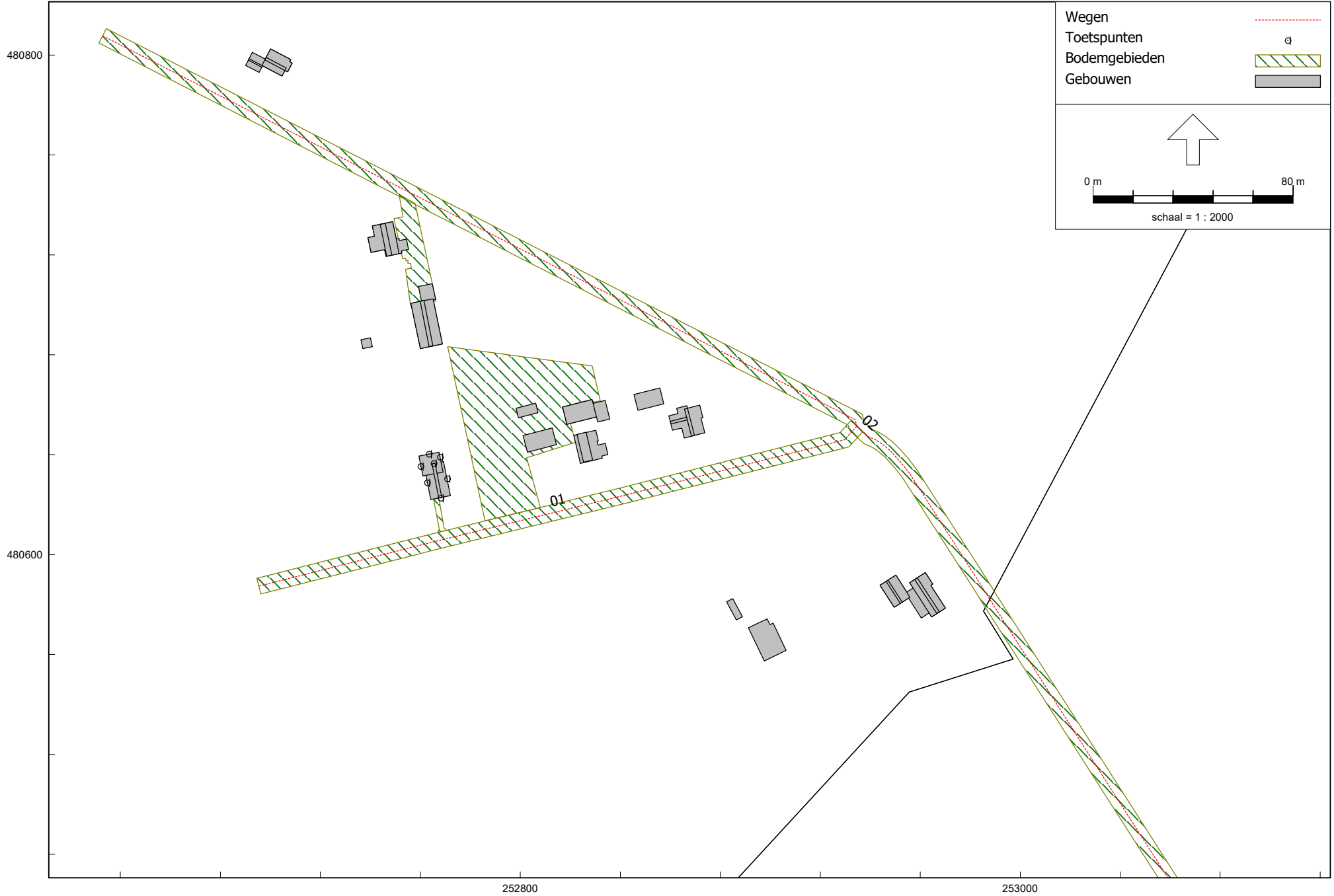
Bijlage 1 Situatie + 3D overzicht

3D

Bijlage 2 Invoergegevens rekenmodel wegverkeerslawaa

RMG-2012, wegverkeer, [versie van Gebied - eerste model] , Geomilieu V2022.1 rev 1 Licentiehouder: Munsterhuis Geluidsadvies B.V.

Figuur 1

Plan woning Dalmedenweg, Hengelo
22.104

Invoergegevens, wegen
Bijlage 2

Model: eerste model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	Wegdek	V(LV(D))	V(LV(A))	V(LV(N))	V(MV(D))	V(MV(A))	V(MV(N))	V(ZV(D))	V(ZV(A))	V(ZV(N))	Totaal	aantal	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)	%LV(D)	%LV(A)
01	Dalmedenweg	W0	60	60	60	60	60	60	60	60	60	100,00		6,70	3,70	0,60	94,60	96,05
02	Schalmedenweg	W0	60	60	60	60	60	60	60	60	60	677,00		6,56	3,78	0,77	90,67	89,10

Plan woning Dalmedenweg, Hengelo
22.104

Invoergevevens, wegen
Bijlage 2

Model: eerste model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMG-2012, wegverkeer

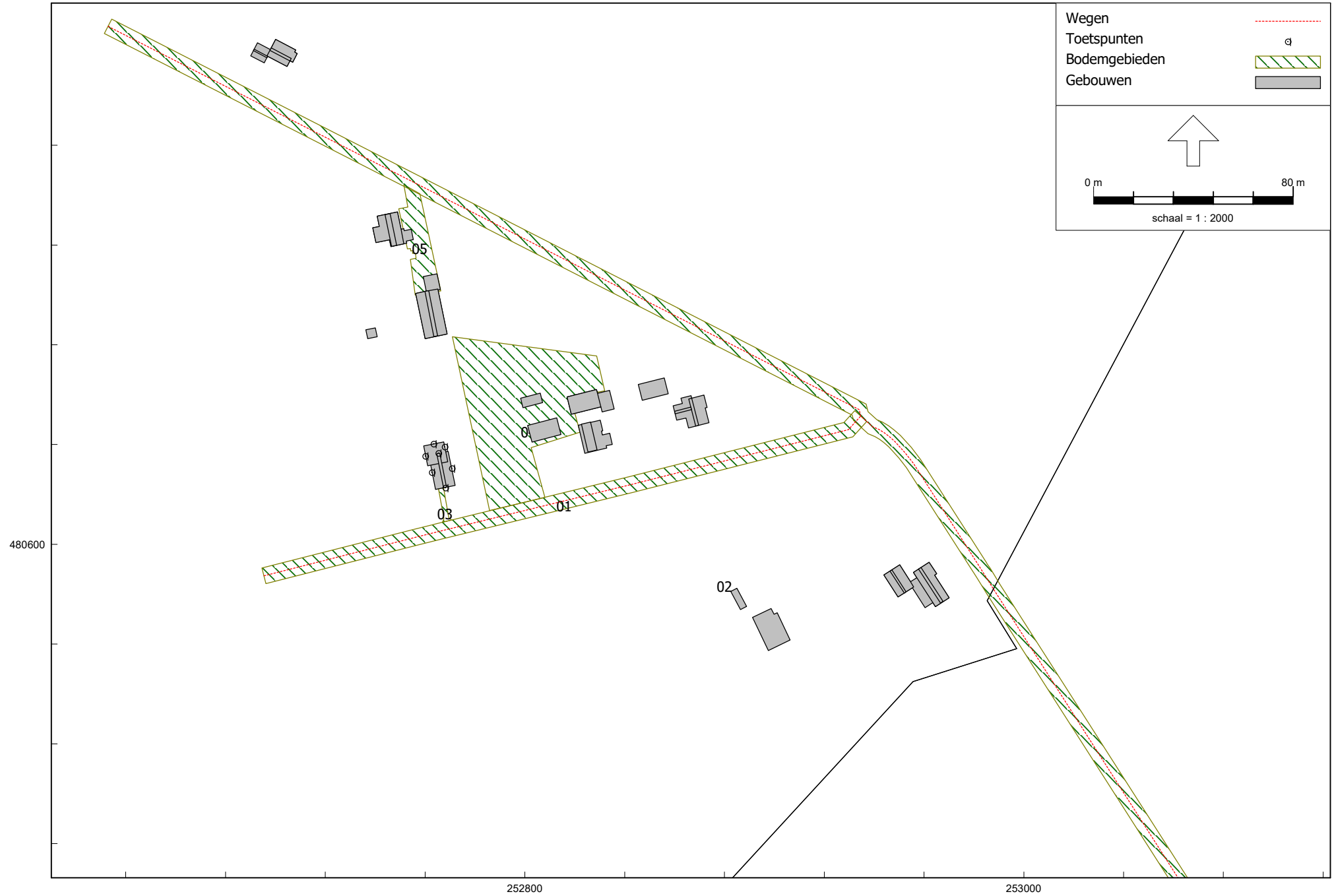
Naam	%LV (N)	%MV (D)	%MV (A)	%MV (N)	%ZV (D)	%ZV (A)	%ZV (N)
01	97,50	4,40	3,25	2,10	1,00	0,75	0,40
02	90,42	6,07	5,45	3,83	3,27	5,45	5,75

Figuur 2

Model: eerste model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
01	Zuidgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
02	Westgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
03	Westgevel	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja
04	Noordgevel	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja
05	Oostgevel	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja
06	Noordgevel	0,00	Relatief	--	4,50	--	--	--	--	Ja
07	Oostgevel	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja

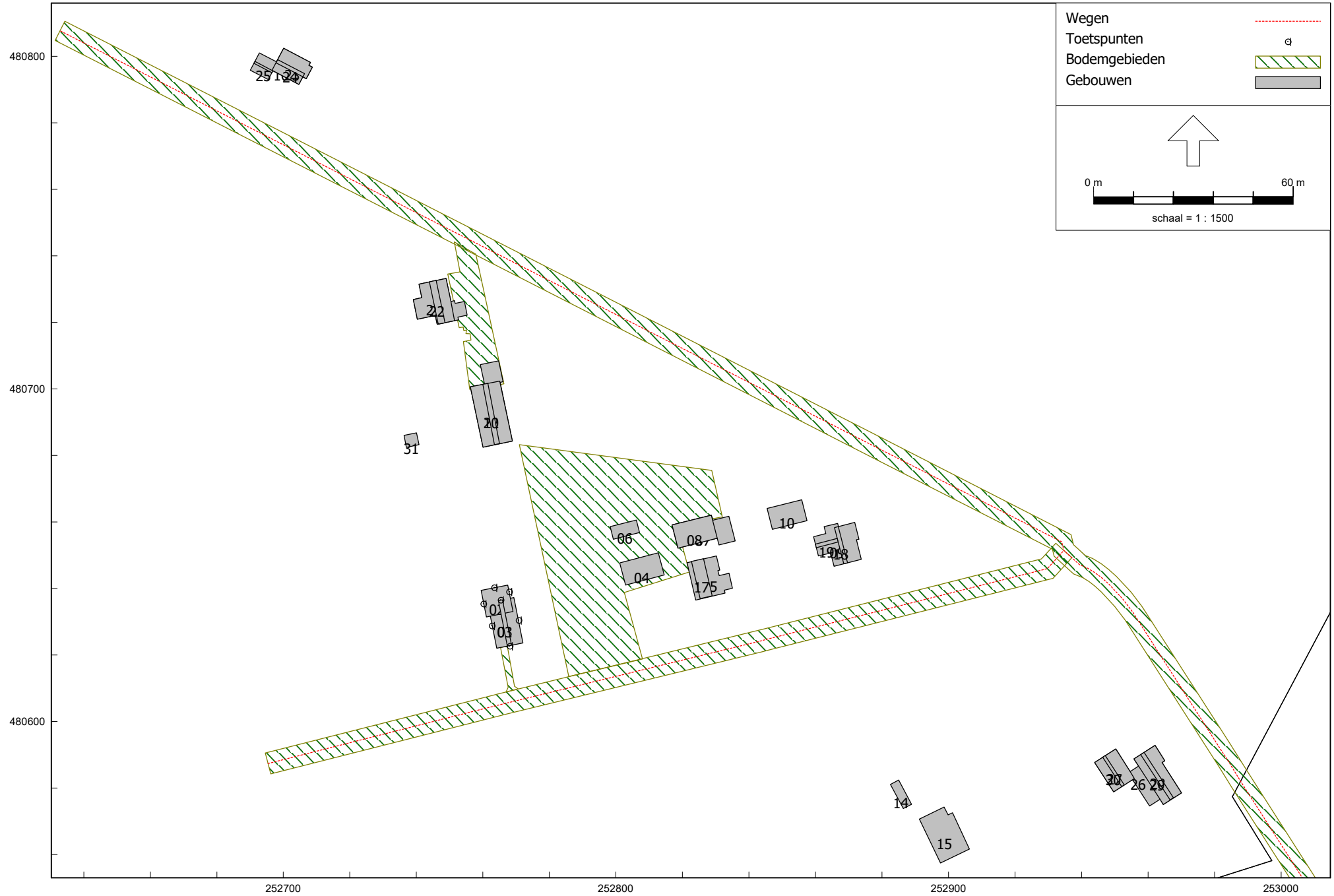

RMG-2012, wegverkeer, [versie van Gebied - eerste model] , Geomilieu V2022.1 rev 1 Licentiehouder: Munsterhuis Geluidsadvies B.V.

Figuur 3

Model: eerste model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Bodemgebieden, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	Bf
01	Verhard gebied	0,00
02	Verhard gebied	0,00
03	Verhard gebied	0,00
04	Verhard gebied	0,00
05	Verhard gebied	0,00

RMG-2012, wegverkeer, [versie van Gebied - eerste model] , Geomilieu V2022.1 rev 1 Licentiehouder: Munsterhuis Geluidsadvies B.V.

Figuur 4

Plan woning Dalmedenweg, Hengelo
22.104

Invoergegevens, gebouwen
Bijlage 2

Model: eerste model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Cp	Refl. 1k
01	nieuwe woning	7,00	0,00	0 dB	0,80
02	nieuwe woning	3,00	0,00	0 dB	0,80
03	nieuwe woning	8,50	0,00	0 dB	0,80
04	bestaand gebouw	3,00	0,00	0 dB	0,80
05	bestaand gebouw	4,00	0,00	0 dB	0,80
06	bestaand gebouw	3,00	0,00	0 dB	0,80
07	bestaand gebouw	3,50	0,00	0 dB	0,80
08	bestaand gebouw	3,50	0,00	0 dB	0,80
09	bestaand gebouw	8,50	0,00	0 dB	0,80
10	bestaand gebouw	3,00	0,00	0 dB	0,80
11	bestaand gebouw	3,75	0,00	0 dB	0,80
12	bestaand gebouw	4,00	0,00	0 dB	0,80
13	bestaand gebouw	3,00	0,00	0 dB	0,80
14	bestaand gebouw	3,75	0,00	0 dB	0,80
15	bestaand gebouw	3,75	0,00	0 dB	0,80
16	bestaand gebouw	3,50	0,00	0 dB	0,80
17	bestaand gebouw	8,00	0,00	0 dB	0,80
18	bestaand gebouw	10,00	0,00	0 dB	0,80
19	bestaand gebouw	10,00	0,00	0 dB	0,80
20	bestaand gebouw	5,50	0,00	0 dB	0,80
21	bestaand gebouw	7,00	0,00	0 dB	0,80
22	bestaand gebouw	8,50	0,00	0 dB	0,80
23	bestaand gebouw	6,00	0,00	0 dB	0,80
24	bestaand gebouw	7,50	0,00	0 dB	0,80
25	bestaand gebouw	5,00	0,00	0 dB	0,80
26	bestaand gebouw	2,75	0,00	0 dB	0,80
27	bestaand gebouw	4,25	0,00	0 dB	0,80
28	bestaand gebouw	4,25	0,00	0 dB	0,80
29	bestaand gebouw	5,75	0,00	0 dB	0,80
30	bestaand gebouw	5,75	0,00	0 dB	0,80
31	bestaand gebouw	2,50	0,00	0 dB	0,80

Bijlage 3 Rekenresultaten rekenmodel wegverkeerslawaa

Plan woning Dalmedenweg, Hengelo
22.104

Resultaten Dalmedenweg, inclusief 5 dB aftrek
Bijlage 3.2

Rapport: Resultatentabel
Model: eerste model
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Dalmedenweg
Groepsreductie: Ja

Naam								
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
01_A	Zuidgevel	252768,11	480622,72	1,50	37,9	35,2	27,2	38,2
01_B	Zuidgevel	252768,11	480622,72	4,50	38,4	35,7	27,7	38,7
02_A	Westgevel	252762,71	480628,85	1,50	32,1	29,4	21,4	32,4
02_B	Westgevel	252762,71	480628,85	4,50	32,3	29,7	21,6	32,6
03_A	Westgevel	252760,14	480635,41	1,50	28,9	26,3	18,2	29,2
04_A	Noordgevel	252763,43	480640,31	1,50	15,3	12,6	4,6	15,6
05_A	Oostgevel	252767,93	480639,07	1,50	28,8	26,1	18,0	29,0
06_B	Noordgevel	252765,34	480636,59	4,50	15,3	12,6	4,6	15,6
07_A	Oostgevel	252770,75	480630,46	1,50	32,8	30,2	22,1	33,1
07_B	Oostgevel	252770,75	480630,46	4,50	33,9	31,2	23,2	34,2

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: eerste model
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Schalmedenweg
Groepsreductie: Ja

Naam								
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
01_A	Zuidgevel	252768,11	480622,72	1,50	24,8	22,6	15,7	25,7
01_B	Zuidgevel	252768,11	480622,72	4,50	25,9	23,7	16,7	26,8
02_A	Westgevel	252762,71	480628,85	1,50	16,0	13,8	6,9	16,9
02_B	Westgevel	252762,71	480628,85	4,50	25,4	23,2	16,3	26,3
03_A	Westgevel	252760,14	480635,41	1,50	24,4	22,2	15,2	25,3
04_A	Noordgevel	252763,43	480640,31	1,50	32,3	30,1	23,2	33,2
05_A	Oostgevel	252767,93	480639,07	1,50	32,9	30,7	23,8	33,8
06_B	Noordgevel	252765,34	480636,59	4,50	33,8	31,7	24,7	34,7
07_A	Oostgevel	252770,75	480630,46	1,50	32,0	29,9	22,9	32,9
07_B	Oostgevel	252770,75	480630,46	4,50	33,8	31,7	24,7	34,7

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: eerste model
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
(hoofdgroep)
Groep:
Groepsreductie: Nee

Naam								
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
01_A	Zuidgevel	252768,11	480622,72	1,50	43,1	40,5	32,5	43,5
01_B	Zuidgevel	252768,11	480622,72	4,50	43,6	41,0	33,0	44,0
02_A	Westgevel	252762,71	480628,85	1,50	37,2	34,5	26,6	37,5
02_B	Westgevel	252762,71	480628,85	4,50	38,1	35,5	27,7	38,5
03_A	Westgevel	252760,14	480635,41	1,50	35,2	32,7	25,0	35,7
04_A	Noordgevel	252763,43	480640,31	1,50	37,3	35,2	28,2	38,2
05_A	Oostgevel	252767,93	480639,07	1,50	39,3	37,0	29,8	40,0
06_B	Noordgevel	252765,34	480636,59	4,50	38,9	36,7	29,8	39,8
07_A	Oostgevel	252770,75	480630,46	1,50	40,5	38,0	30,6	41,0
07_B	Oostgevel	252770,75	480630,46	4,50	41,9	39,4	32,0	42,5

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Bijlage 6 akoestisch onderzoek bedrijf

Akoestisch onderzoek Toilet Service Twente BV / Woning Dalmedenweg te Hengelo

22.104

projectnummer 22.104

Project Toilet Service Twente BV te Hengelo

versie 1.0

datum 10 juni 2022

auteur Ing. R.P.M. Munsterhuis

Voor akkoord

Ing. R.P.M. Munsterhuis
Munsterhuis Geluidsadvies

© Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Normen	4
2.1	<i>Normering</i>	4
2.2	<i>Activiteitenbesluit</i>	5
3	Geluidbronnen	6
3.1	<i>Algemeen</i>	6
3.2	<i>Gehanteerde meet- en rekenmethoden</i>	6
3.3	<i>Stationaire bronnen</i>	6
3.4	<i>Mobiele bronnen</i>	6
4	Rekenresultaten	8
5	Conclusies	10
6	Bijlagen	11

1 Inleiding

In opdracht van de heer B. Meulenbroek heeft Munsterhuis Geluidsadvies een akoestisch onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de bepaling van de geluidbelasting ten gevolge van de activiteiten bij Toilet Service Twente BV gelegen aan de Dalmedenweg 2 te Hengelo.

Het voornemen is een nieuwe woning te realiseren naast het terrein van Toilet Service Twente BV. De onderlinge afstand tussen het plan en de grens van het bedrijf Toilet Service Twente is gering. Een onderzoek wordt verlangd waarmee aangetoond moet worden dat ter plaatse van de woning sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Anderzijds zal het bedrijf ook haar bedrijfsactiviteiten moeten kunnen blijven uitvoeren.

Doel van het onderzoek is het bepalen van de geluidniveaus ten gevolge van de activiteiten bij Toilet Service Twente BV ter plaatse van de woningen in de omgeving.

Het akoestisch onderzoek is uitgevoerd conform de Handleiding Meten en Rekenen Industrielawaai 1999.

De berekende geluidniveaus zijn getoetst aan de geluidnormen die in het activiteitenbesluit zijn opgenomen.

Het onderzoek is gebaseerd op een inventarisatie van de bedrijfsvoering, leveranciergegevens, literatuurgegevens en Munsterhuis Geluidsadvies -expertise. Aan de hand van de verkregen gegevens zijn akoestische rekenmodellen vervaardigd waarmee de geluidniveaus zijn berekend.

2 Normen

2.1 Normering

Milieuzonering

Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. De toelaatbare afstand tussen inrichtingen en milieugevoelige functies, in dit geval een woning, is daarbij afhankelijk van de hindercategorie waarbinnen deze inrichtingen vallen.

Om te komen tot een ruimtelijk relevante toetsing van een bedrijf op milieuhygiënische aspecten wordt het instrument milieuzonering gehanteerd. Milieuzonering is in dit geval bedoeld om de inrichting te toetsen op de nabije woning/bouwvlak.

Door middel van de milieuvergunning en de daarbij behorende vergunningsvoorschriften wordt de gewenste milieukwaliteit gerealiseerd. De basiszoneringslijst (Bedrijven en Milieuzonering, VNG, 2009) relateert milieuhindersoorten aan een minimale afstand tussen milieubelastende en milieugevoelige bestemmingen. De zogenaamde hindercategorie loopt uiteen van 1 t/m 6 en is direct afgeleid van de grootste afstand oplopend van 0 tot 1500 m.

De bedrijvenlijst geeft een eerste inzicht in de milieuhinder van inrichtingen. Op een grotere afstand worden milieugevoelige bestemmingen aanvaardbaar geacht. Op een kleinere afstand kan een nader onderzoek noodzakelijk zijn.

De afstanden genoemd in de tabel voor de verschillende bedrijven is niet bindend maar zijn richtafstanden. Dit zijn de afstanden bepaald op basis van een expert judgement waarbij rekening is gehouden met : - de 'stand der techniek' gebruikelijk in de bedrijfsbranche en - gemiddeld nieuw bedrijf.

De minimale afstanden tussen milieubelastende en milieugevoelige bestemmingen genoemd in de basiszoneringslijst (Bedrijven en Milieuzonering, VNG) zijn gebaseerd op woningen in een rustige woonwijk met een richtwaarde van 45 dB(A).

Op basis van argumenten kan afgeweken worden van de richtafstand, bijvoorbeeld omdat sprake is van een ander referentiekader. Uiteraard kan op basis van onderzoek aangetoond worden dat een bedrijf kan functioneren binnen kleinere afstanden, bijvoorbeeld door het treffen van emissiebeperkende maatregelen of indeling van het inrichtingsterrein.

De bedrijven in de VNG-brochure met richtafstanden zijn gebaseerd op een gemiddelden. Het bedrijf valt onder de term 'Verhuurbedrijven van roerende goederen (SBI 772)' valt onder categorie 2 en heeft een afstand nodig van 30 meter om een norm van 45 dB(A) te halen. Omdat het een enigszins agrarisch gebied waarin gemengde activiteiten waaronder bedrijvigheid en wonen voorkomt kan het gebied als gemengd gebied beschouwd worden. De afstand die hierbij van

toepassing is 10 meter. Geconstateerd wordt dat het bedrijf en de toekomstige woning daar nu aan voldoet.

Het doel van het onderzoek is na te gaan of het bedrijf niet extra wordt beperkt in de bedrijfsvoering en of bij de woning sprake is van een goede ruimtelijke ordening.

Wat onder een goede ruimtelijke ordening moet worden verstaan en welke bronnen of aspecten hierin moeten worden meegenomen ligt niet in wetgeving vast. Hierna wordt ingegaan op het toetsingskader.

2.2 Activiteitenbesluit

Conform de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening (1998) en het Activiteitenbesluit zijn de in tabel 3.1 aangegeven grenswaarden voor invallende geluidbelasting $L_{Ar,LT}$ en $L_{A,max}$ op de woning van gevels aangehouden.

Tabel 2.1 grenswaarden

Periode	Tijden	Grenswaarden op dB(A) woningen	
		$L_{Ar,LT}$	$L_{A,max}$
Dag	07:00-19:00 uur	50	70
avond	19:00-23:00 uur	45	65
nacht	23:00-07:00 uur	40	60
Etmaal		50	-

3 Geluidbronnen

3.1 Algemeen

Toilet Service Twente verhuurd verschillende toiletunits, van toiletcabine, mobiele toilet cabine douchecabines tot mobiele urinoirs.

De toiletunits worden voor verschillende doeleinden bij klanten , evenementen en dergelijke gebruikt. De mobiele toiletunits worden aan en afgevoerd via een aanhangwagen welke achter een bestelwagen wordt geplaatst of een kleine vrachtwagen.

Nadat de mobiele toiletunits zijn uitgeleend worden ze op het terrein schoongespoten middels een spuitlans en een hogedrukreiniger die enigszins binnen staat opgesteld.

Het laden en lossen op de aanhangers wordt gedaan middels een kleine shovel.

De personenauto's van personeel worden aan de oostzijde van de woning geparkeerd.

3.2 Gehanteerde meet- en rekenmethoden

De bronvermogens van de aanwezige relevante geluidbronnen zijn bepaald aan de hand van metingen ter plaatse en berekeningen aan soortgelijke bronnen bij soortgelijke inrichtingen. De gegevens voor de berekeningen zijn ontleend aan Munsterhuis Geluidsadvies -expertise, literatuurgegevens en materiaalgegevens. Zie berekening bronvermogens bijlage 2.

In de navolgende paragrafen is een overzicht van de geluidbronnen gegeven.

3.3 Stationaire bronnen

In het onderhavig onderzoek is uitgegaan van een representatieve bedrijfssituatie één en ander conform opgaaf Toilet Service Twente. Stationaire bronnen betreffen de spuitlans en de kleine hogedrukreiniger.

De bronvermogens van deze twee bronnen zijn vastgesteld op basis van geluidmetingen ter plaatse en bedragen 95 en 91 dB(A), (zie bijlage 2).

De bedrijfstijd van het effectief spuiten van toiletunits duurt 5½ uur per dag.

3.4 Mobiele bronnen

Bij de berekeningen is uitgegaan van de representatieve (maximale belaste (worst case)) bedrijfssituatie. De opgaven van de hoeveelheden bewegingen zijn volgens Toilet Service Twente BV.

Iedere dag vinden er verschillende transportbewegingen plaats van zowel kleine vrachtwagens, een tankwagen, bestelbussen en personenwagens.

De mobiele toiletunits worden aan en afgevoerd via een aanhangwagen welke achter een bestelwagen wordt geplaatst of een kleine vrachtwagen. De aanvoer van diesel vindt plaats met een tankwagen één keer per twee a drie weken.

Het bronvermogen tijdens rijden bij lage snelheden is sterk afhankelijk van het type voertuig en het rijgedrag van de chauffeur. De gehanteerde bronvermogens zijn berekend aan de hand van geluidmetingen aan soortgelijke voertuigen. In het akoestisch onderzoek is uitgegaan van een bronvermogen van 102 dB(A) voor de stapvoets rijdende tankwagen, 99 dB(A) voor lichte vrachtwagens, 92 dB(A) voor de bestelwagens en 89 dB(A) voor personenauto's. De rijsnelheid van de voertuigen bedraagt 5 km/uur. De feitelijke lijnbron van de voertuigen is voor de berekening ingevoerd als een serie puntbronnen.

De kleine shovel rijdt circa 2 uur maximaal op het terrein langs de westzijde ten behoeve van het lossen van de aanhangwagens. Deze bron is als stationaire bron ingevoerd in het model. Het bronvermogen van de kleine shovel is ter plaatse gemeten en bedraagt 93 dB(A) (zie bijlage 2).

In tabel 3.1 is een overzicht gegeven van het maximale aantal bewegingen per dag, waarmee in het rekenmodel is gerekend. Er is gerekend met een heen en weer gaande bewegingen dus 1 vrachtwagen resulteert in 2 bewegingen. De bronnummers zijn gegeven in de invoergegevens (bijlage 3).

Tabel 3.1: Maximaal aantal transportbewegingen per dag

Transport van:	Mobiele nummer	Maximaal aantal bewegingen per dag		
		dag	Avond	nacht
Lichte Vrachtwagens	001	16	-	-
Bestelwagens	002	4	-	-
Tankwagen	003	2	-	-
Personenauto's	004	8	-	-
Kleine shovel	03 - 06	30 min / bron	-	-

4 Rekenresultaten

Door middel van een overdrachtsberekening zijn de langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus en maximale geluidniveaus ter plaatse van de beoordelingspunten bepaald. De overdrachtsberekeningen zijn uitgevoerd overeenkomstig methode II.8 uit de 'Handleiding meten en rekenen industrielawaai 1999'. De invoergegevens die zijn gebruikt bij de geluidoverdrachtsberekening zijn gegeven in bijlage 3. De berging aan de noordzijde van de inrichting wordt iets verplaatst op het terrein.

Bepaling van de langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus en de maximale geluidniveaus vinden plaats op een beoordelingshoogte van 1,5 (in de dagperiode). De geluidniveaus worden invallend beschouwd. In bijlage 4 zijn de rekenresultaten opgenomen ten gevolge van Toilet Service Twente BV. In tabel 4.1 zijn de berekende langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus en het maximale geluidniveau ter plaatse van de nabijgelegen woningen gegeven.

Voor de bepaling van de maximale geluidniveaus is onderscheid gemaakt in de volgende bronnen:

- Bron 01, stationaire bron, $L_{Amax} = L_i \text{ maatgevende bron} - C_m + \text{een verhoging } 6 \text{ dB(A)}$. Op basis van metingen;
- Bron 03 - 06, stationaire bron, $L_{Amax} = L_i \text{ maatgevende bron} - C_m + \text{een verhoging } 7 \text{ dB(A)}$. op basis van metingen ;
- Bron 001-004, mobiele bron, $L_{Amax} = L_i \text{ maatgevende bron} - C_m + \text{een verhoging van } 3 \text{ dB(A)}$.

Piekgeluiden van bronnen met betrekking tot laden en lossen (03-06, 001, 003) mogen buiten beschouwing gelaten worden voor de toetsing in de dagperiode zijnde de lichte vrachtwagen en tankwagen bewegingen en de kleine shovel voor de toetsing aan het activiteitenbesluit. Voor de ruimtelijke inpassing van de afsplitsing van de woning moeten deze echter wel in beschouwing worden genomen.

Tabel 4.1 Rekenresultaten t.g.v. Toilet Service Twente BV

Beoordelingspunt	Geluidniveaus [dB(A)]					
	Dagperiode (07.00-19.00)		Avondperiode (19.00-23.00)		Nachtperiode (23.00-07.00)	
	$L_{Ae,LT}$	L_{Amax}	$L_{Ae,LT}$	L_{Amax}	$L_{Ae,LT}$	L_{Amax}
01 Zuidgevel nieuwe woning	44	58 (69)	-	-	-	-
04 Noordgevel nieuwe woning	51	57 (68)	-	-	-	-
05 Oostgevel nieuwe woning	53	60 (70)	-	-	-	-
07 Oostgevel nieuwe woning	53	61 (71)	-	-	-	-

() goede ruimtelijke ordening

Het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau bedraagt ter plaatse van de nabij gelegen toekomstige woning maximaal 53 dB(A) in de dagperiode.

De normen voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau uit het activiteitenbesluit worden ter plaatse van de toekomstige burger woning overschreden. De maatgevende geluidbron is de spuitlans en de hogedrukreiniger.

Uit de berekeningsresultaten blijkt dat het maximale geluidniveau ter plaatse van de toekomstige woning maximaal 71 dB(A) bedraagt in de dagperiode. Voor toetsing aan het activiteitenbesluit kunnen bronnen die betrekking hebben op laad en losactiviteiten buiten beschouwing blijven en bedraagt het maximale geluidniveau 61 dB(A).

De richtwaarden volgens goede ruimtelijke ordening voor het maximale geluidniveau worden ter plaatse van de toekomstige woning overschreden.

Maatregelen

Omdat zowel de normen voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau uit het activiteitenbesluit als de richtwaarde voor het maximale geluidniveau volgens goede ruimtelijke ordening worden overschreden zullen er maatregelen worden uitgevoerd zodat de woning inpasbaar zal worden.

Hiertoe zal een dicht scherm, schutting of kokowall met een afmeting van 20 meter lang en 2 meter hoog langs de erfgrans geplaatst moeten worden (zie bijlage 5).

Uit berekeningsresultaten blijkt dat het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau maximaal 50 dB(A) bedraagt en het maximale geluidniveau 70 dB(A).

Hiermee wordt aan de geluidnormen en richtwaarden voldaan en zal de woning ter plaatse inpasbaar zijn.

5 Conclusies

In opdracht van B. Meulenbroek heeft Munsterhuis Geluidsadvies een akoestisch onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de bepaling van de geluidbelasting ten gevolge van de activiteiten bij Toilet Service Twente BV gelegen aan de Dalmedenweg 2 te Hengelo.

Het voornemen is een nieuwe woning te realiseren naast het terrein van Toilet Service Twente BV. De onderlinge afstand tussen het plan en de grens van het bedrijf Toilet Service Twente is gering. Een onderzoek wordt verlangd waarmee aangetoond moet worden dat ter plaatse van de woning sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Anderzijds zal het bedrijf ook haar bedrijfsactiviteiten moeten kunnen blijven uitvoeren.

Doel van het onderzoek is het bepalen van de geluidniveaus ten gevolge van de activiteiten bij Toilet Service Twente BV ter plaatse van de woningen in de omgeving.

Het akoestisch onderzoek is uitgevoerd conform de Handleiding Meten en Rekenen Industrielawaai 1999.

De berekende geluidniveaus zijn getoetst aan de geluidnormen die in het activiteitenbesluit zijn opgenomen.

Het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau ten gevolge van Toilet Service Twente BV bedraagt ter plaatse van de nabij gelegen toekomstige woning maximaal 53 dB(A) in de dagperiode.

De normen voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau uit het activiteitenbesluit worden ter plaatse van de toekomstige woning overschreden.

De maatgevende geluidbron is de spuitlans en de hogedrukreiniger.

Uit de berekeningsresultaten blijkt dat het maximale geluidniveau ter plaatse van de toekomstige woning maximaal 71 dB(A) bedraagt in de dagperiode. De maatgevende geluidbron betreft de rijdende tankwagen.

De richtwaarden voor het maximale geluidniveau worden ter plaatse van de toekomstige woning overschreden.

Door ter plaatse van de erfgrans een dicht scherm met een afmeting van 20 meter lang en 2 meter hoog te plaatsen zal aan de geluidnormen en richtwaarden worden voldaan en zal de woning ter plaatse inpasbaar zijn.

6 Bijlagen

Bijlage 1 **Situatie + 3D overzichten**

Bijlage 2 **Berekening bronvermogen**

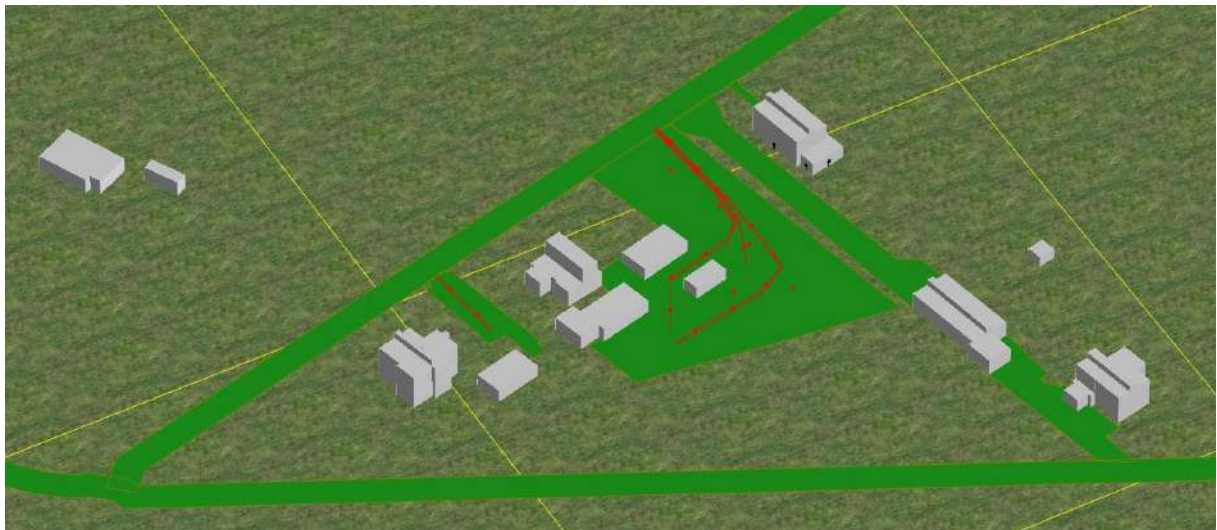
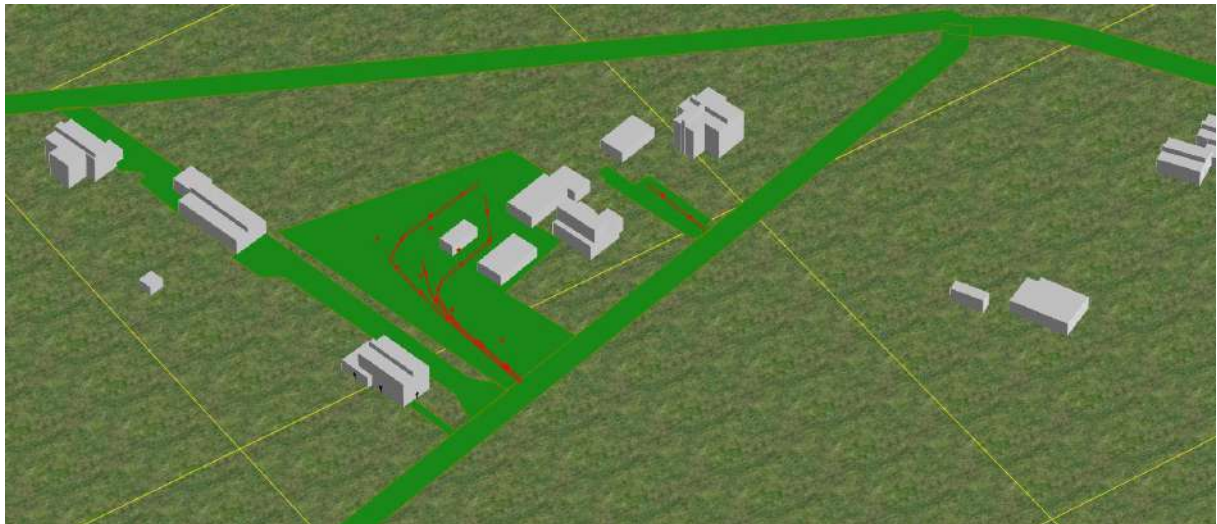
Bijlage 3 **Invoergegevens**

Bijlage 4 **Rekenresultaten**

Bijlage 5 **Invoergegevens scherm en Rekenresultaten**

Bijlage 1 Situatie + 3D overzicht

3D weergave

Bijlage 2 Berekening bronvermogens

II2 GECONCENTREERDE BRON

Onderdeel	:	<Onderdeel>									
Bronnaam	:	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S									
MeetDatum	:	9-6-2022									
Meetduur	:	:									
Type geluid	:	Continu									
Temperatuur [°C]	:	--									
Windsnelheid [m/s]	:	--									
Hoek windricht [°]	:	--									
RV [%]	:	--									
Alu conform	:	HMRI-II.8									
Bronhoogte [m]	:	1,00									
Meetafstand [m]	:	3,00									
Meethoogte [m]	:	1,50									
Frequentie [Hz]	:	31.5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	dB(A)
Lp [dB(A)]	:	48,6	64,6	66,5	63,6	67,1	66,8	68,6	64,3	54,5	74,7
Achtergr [dB(A)]	:	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
DGeo [dB]	:	20,5	20,5	20,5	20,5	20,5	20,5	20,5	20,5	20,5	
DAlu*R [dB]	:	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
DBodem [dB]	:	6,0	6,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	
Lw [dB(A)]	:	63,1	79,1	85,0	82,1	85,6	85,3	87,1	82,8	73,0	93,0

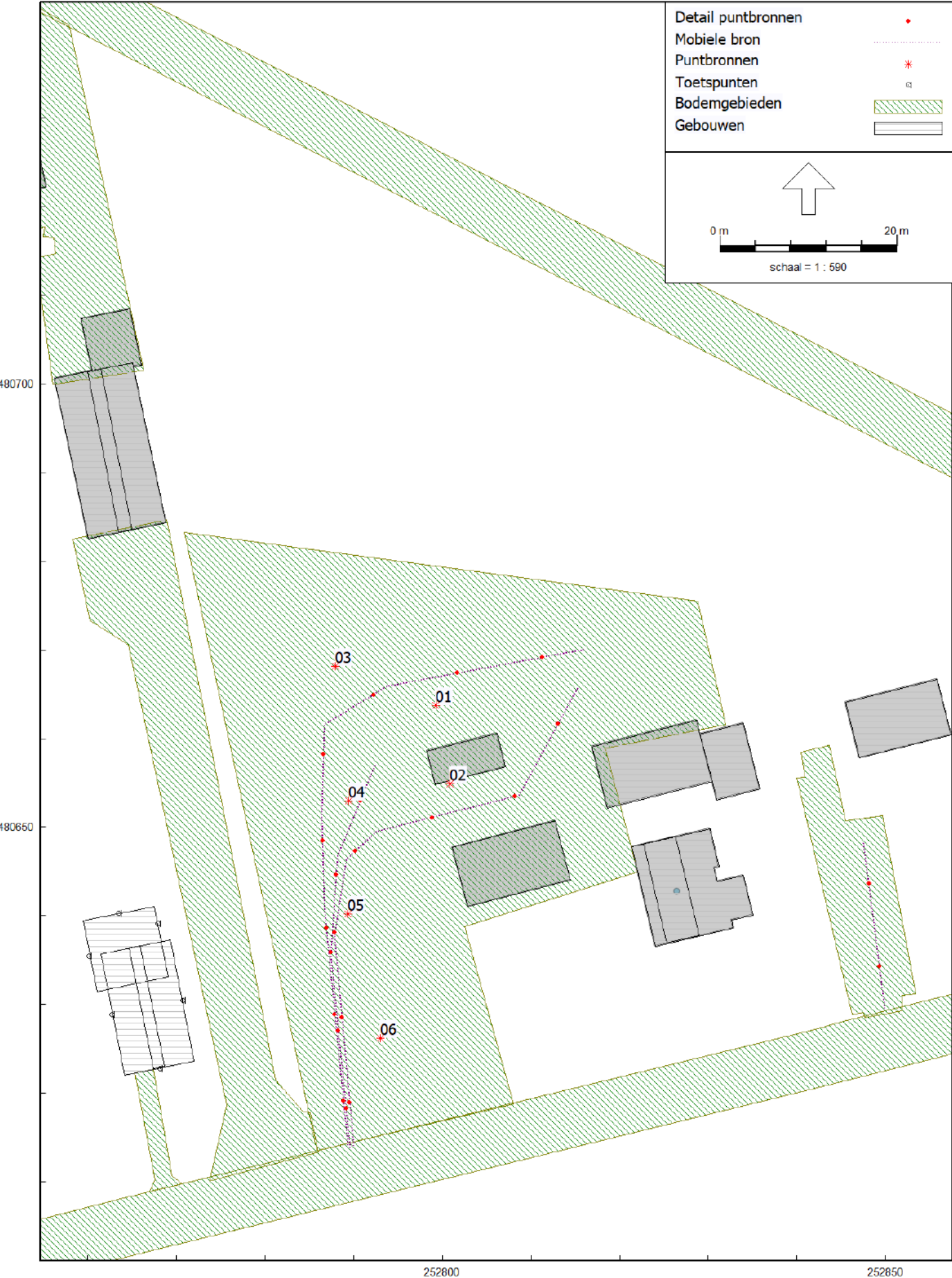
II2 GECONCENTREERDE BRON

Onderdeel	:	<Onderdeel>									
Bronnaam	:	Spuittans									
MeetDatum	:	9-6-2022									
Meetduur	:	:									
Type geluid	:	Continu									
Temperatuur [°C]	:	--									
Windsnelheid [m/s]	:	--									
Hoek windricht [°]	:	--									
RV [%]	:	--									
Alu conform	:	HMRI-II.8									
Bronhoogte [m]	:	1,50									
Meetafstand [m]	:	2,00									
Meethoogte [m]	:	1,80									
Frequentie [Hz]	:	31.5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	dB(A)
Lp [dB(A)]	:	19,2	42,2	53,8	60,6	68,6	72,2	74,4	74,1	70,9	79,6
Achtergr [dB(A)]	:	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
DGeo [dB]	:	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0	
DAlu*R [dB]	:	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
DBodem [dB]	:	6,0	6,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	
Lw [dB(A)]	:	30,2	53,2	68,8	75,6	83,6	87,2	89,4	89,1	85,9	94,6

II2 GECONCENTREERDE BRON

Onderdeel	:	<Onderdeel>									
Bronnaam	:	hogedrukreiniger (klein)									
MeetDatum	:	9-6-2022									
Meetduur	:	:									
Type geluid	:	Continu									
Temperatuur [°C]	:	--									
Windsnelheid [m/s]	:	--									
Hoek windricht [°]	:	--									
RV [%]	:	--									
Alu conform	:	HMRI-II.8									
Bronhoogte [m]	:	0,60									
Meetafstand [m]	:	1,50									
Meethoogte [m]	:	0,80									
Frequentie [Hz]	:	31.5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	dB(A)
Lp [dB(A)]	:	14,4	39,2	53,0	57,5	77,1	71,1	69,2	59,0	54,3	78,7
Achtergr [dB(A)]	:	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
DGeo [dB]	:	14,5	14,5	14,5	14,5	14,5	14,5	14,5	14,5	14,5	
DAlu*R [dB]	:	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
DBodem [dB]	:	6,0	6,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	
Lw [dB(A)]	:	22,9	47,7	65,5	70,0	89,6	83,6	81,7	71,5	66,8	91,2

Bijlage 3 Invoergegevens rekenmodel

figuur 2

Model: eerste model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Richt.	Hoek	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Lw 31	Lw 63	Lw 125	Lw 250	Lw 500	Lw 1k
01	Spuitlans	1,50	0,00	360,00	3,39	--	--	30,21	53,21	68,81	75,61	83,61	87,21
02	hogedrukreiniger (klein)	1,00	0,00	360,00	3,39	--	--	22,91	47,71	65,51	70,01	89,61	83,61
03	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	1,00	0,00	360,00	13,80	--	--	63,13	79,13	85,03	82,13	85,63	85,33
04	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	1,00	0,00	360,00	13,80	--	--	63,13	79,13	85,03	82,13	85,63	85,33
05	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	1,00	0,00	360,00	13,80	--	--	63,13	79,13	85,03	82,13	85,63	85,33
06	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	1,00	0,00	360,00	13,80	--	--	63,13	79,13	85,03	82,13	85,63	85,33

Model: eerste model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k	Lw Totaal	Lwr Totaal
01	89,41	89,11	85,91	94,59	94,59
02	81,71	71,51	66,81	91,22	91,22
03	87,13	82,83	73,03	93,01	93,01
04	87,13	82,83	73,03	93,01	93,01
05	87,13	82,83	73,03	93,01	93,01
06	87,13	82,83	73,03	93,01	93,01

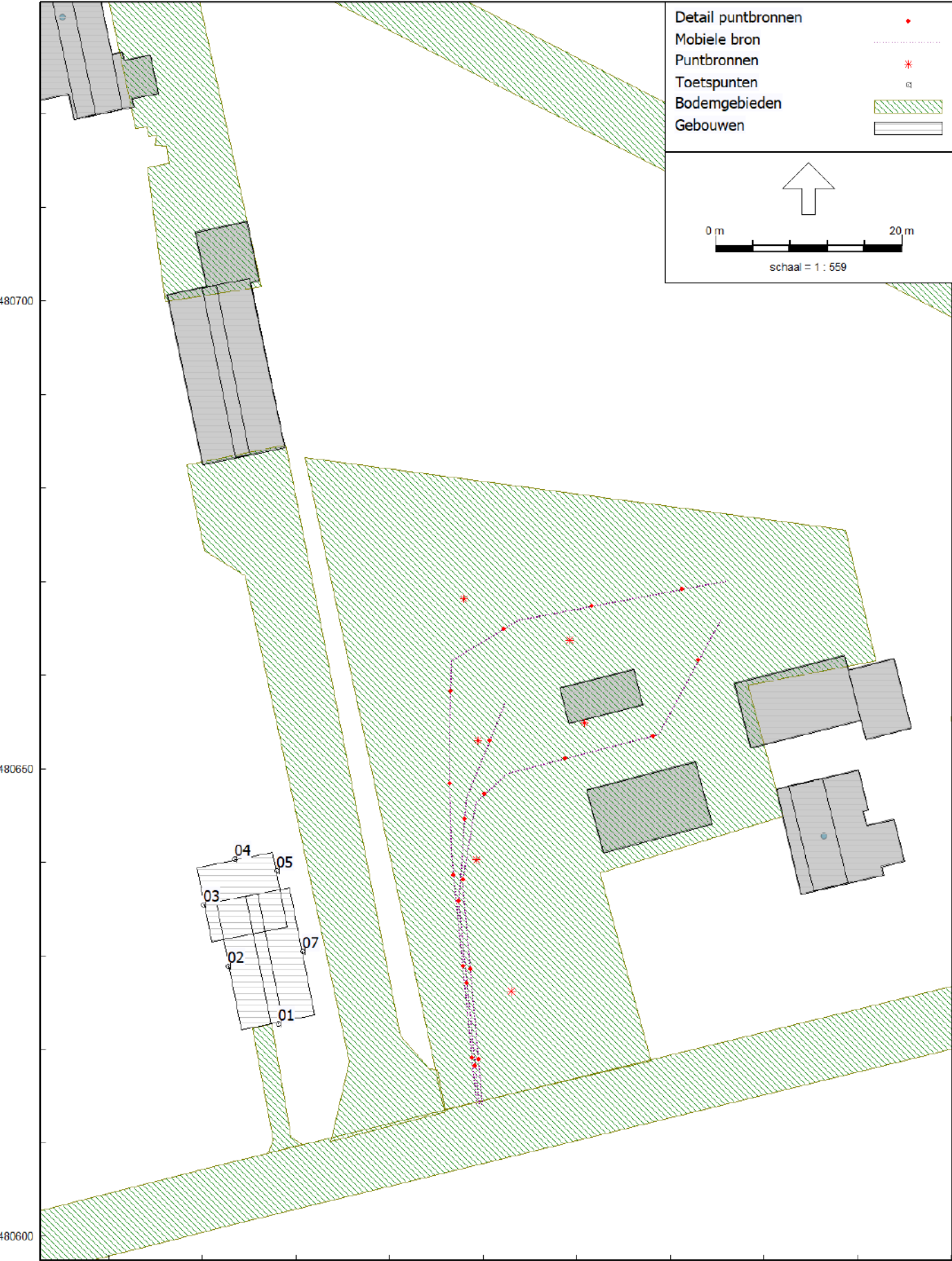

figuur 3

Model: eerste model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Mobiele bron, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	ISO_H	Lengte	Aantal(D)	Aantal(A)	Aantal(N)	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Gem. snelheid	Lw 31	Lw 63	Lw 125
001	Lichte vrachtwagens	1,00	78,57	16	--	--	25,82	--	--	5	66,00	78,00	87,00
002	Bestelwagens	1,00	67,70	4	--	--	31,91	--	--	5	--	69,40	77,10
003	tankwagen	1,00	44,22	2	--	--	35,30	--	--	5	69,00	81,00	90,00
004	Personenauto's	1,00	18,79	8	--	--	29,02	--	--	5	--	66,40	74,10

Model: eerste model																
Groep: (hoofdgroep)																
Lijst van Mobiele bron, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie																
Naam	Lw	250	Lw	500	Lw	1k	Lw	2k	Lw	4k	Lw	8k	Lw	Totaal	Lwr	Totaal
001		88,00		91,00		94,00		94,00		86,00		78,00		99,00		99,00
002		81,40		84,20		86,80		86,20		82,10		77,80		91,98		91,98
003		91,00		94,00		97,00		97,00		89,00		81,00		102,00		102,00
004		78,40		81,20		83,80		83,20		79,10		74,80		88,98		88,98

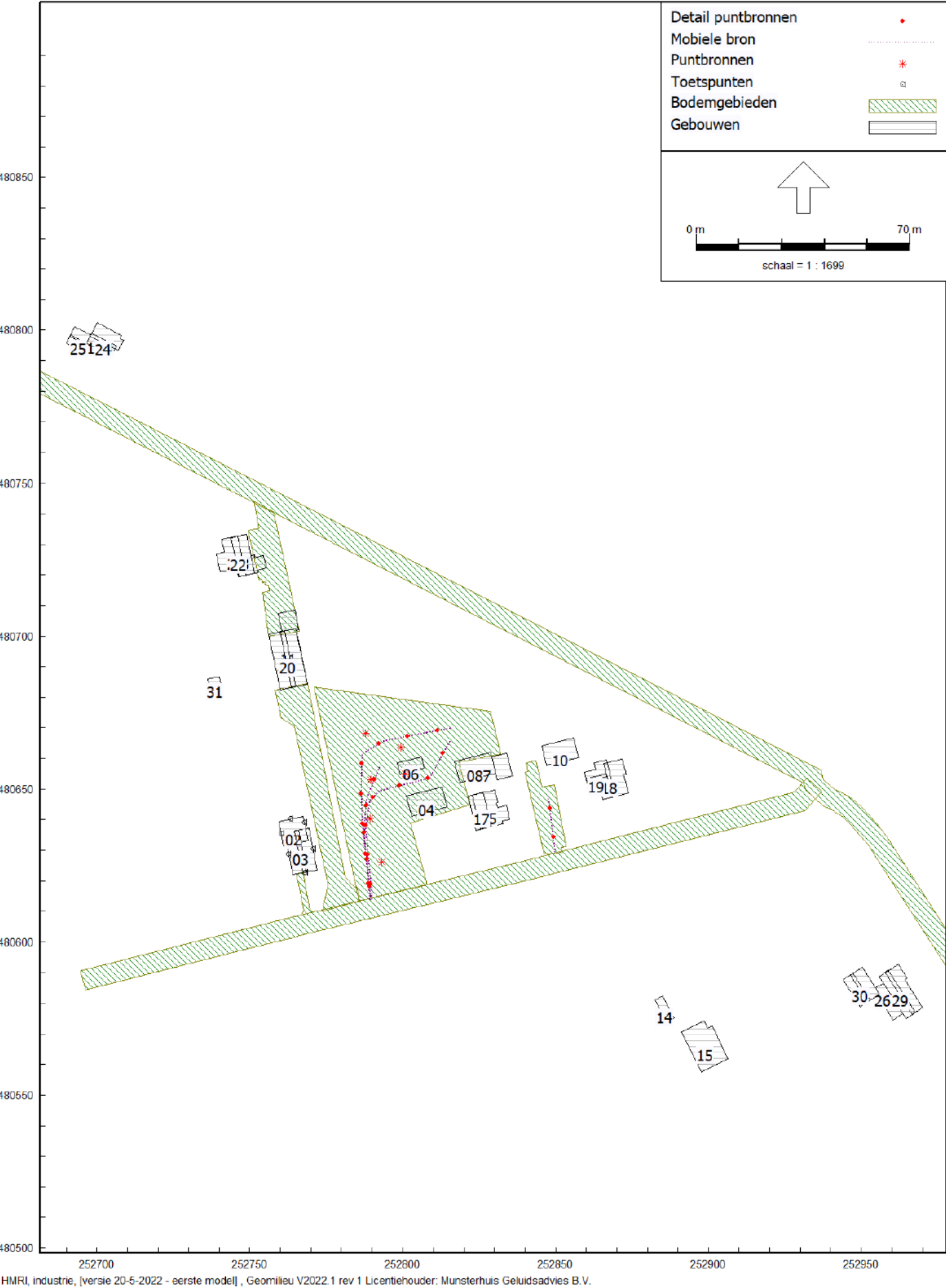
figuur 4

Model: eerste model

Groep: (hoofdgroep)

Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
01	Zuidgevel	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja
02	Westgevel	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja
03	Westgevel	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja
04	Noordgevel	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja
05	Oostgevel	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja
07	Oostgevel	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja

figuur 5

Model: eerste model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld
01	nieuwe woning	7,00	0,00
02	nieuwe woning	3,00	0,00
03	nieuwe woning	8,50	0,00
04	bestaand gebouw	3,00	0,00
05	bestaand gebouw	4,00	0,00
06	bestaand gebouw	3,00	0,00
07	bestaand gebouw	3,50	0,00
08	bestaand gebouw	3,50	0,00
09	bestaand gebouw	8,50	0,00
10	bestaand gebouw	3,00	0,00
11	bestaand gebouw	3,75	0,00
12	bestaand gebouw	4,00	0,00
13	bestaand gebouw	3,00	0,00
14	bestaand gebouw	3,75	0,00
15	bestaand gebouw	3,75	0,00
16	bestaand gebouw	3,50	0,00
17	bestaand gebouw	8,00	0,00
18	bestaand gebouw	10,00	0,00
19	bestaand gebouw	10,00	0,00
20	bestaand gebouw	5,50	0,00
21	bestaand gebouw	7,00	0,00
22	bestaand gebouw	8,50	0,00
23	bestaand gebouw	6,00	0,00
24	bestaand gebouw	7,50	0,00
25	bestaand gebouw	5,00	0,00
26	bestaand gebouw	2,75	0,00
27	bestaand gebouw	4,25	0,00
28	bestaand gebouw	4,25	0,00
29	bestaand gebouw	5,75	0,00
30	bestaand gebouw	5,75	0,00
31	bestaand gebouw	2,50	0,00

Model: eerste model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Bodemgebieden, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Bf
03	Verhard gebied	0,00
04	Verhard gebied	0,00
05	Verhard gebied	0,00
01	Verhard gebied	0,00
02	Verhard gebied	0,00
06	verhard terrein	0,00
07	verhard terrein	0,00

Model: Lamax model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Richt.	Hoek	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Lw 31	Lw 63	Lw 125	Lw 250	Lw 500	Lw 1k
01	Spuitlans	1,50	0,00	360,00	3,39	--	--	30,21	53,21	68,81	75,61	83,61	87,21
02	hogedrukreiniger (klein)	1,00	0,00	360,00	3,39	--	--	22,91	47,71	65,51	70,01	89,61	83,61
03	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	1,00	0,00	360,00	13,80	--	--	63,13	79,13	85,03	82,13	85,63	85,33
04	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	1,00	0,00	360,00	13,80	--	--	63,13	79,13	85,03	82,13	85,63	85,33
05	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	1,00	0,00	360,00	13,80	--	--	63,13	79,13	85,03	82,13	85,63	85,33
06	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	1,00	0,00	360,00	13,80	--	--	63,13	79,13	85,03	82,13	85,63	85,33

Model: Lamax model

Groep: (hoofdgroep)

Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k	Lw Totaal	Lwr Totaal
01	89,41	89,11	85,91	94,59	100,59
02	81,71	71,51	66,81	91,22	91,22
03	87,13	82,83	73,03	93,01	100,01
04	87,13	82,83	73,03	93,01	100,01
05	87,13	82,83	73,03	93,01	100,01
06	87,13	82,83	73,03	93,01	100,01

Model: Lamax model
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Mobiele bron, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	ISO_H	Lengte	Aantal(D)	Aantal(A)	Aantal(N)	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Gem. snelheid	Lw 31	Lw 63	Lw 125
001	Lichte vrachtwagens	1,00	78,57	16	--	--	25,82	--	--	5	66,00	78,00	87,00
002	Bestelwagens	1,00	67,70	4	--	--	31,91	--	--	5	66,00	69,40	77,10
003	tankwagen	1,00	44,22	2	--	--	35,30	--	--	5	66,00	81,00	90,00
004	Personenauto's	1,00	18,79	8	--	--	29,02	--	--	5	66,00	66,40	74,10

Model: Lamax model											
Groep: (hoofdgroep)											
Lijst van Mobiele bron, voor rekenmethode Industrielaai - HMRI, industrie											
Naam	Lw	Lw 250	Lw 500	Lw 1k	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k	Lw Totaal	Lwr	Totaal	
001	88,00	91,00	94,00	94,00	94,00	86,00	78,00	99,00		102,00	
002	81,40	84,20	86,80	86,20	86,10	82,10	77,80	91,99		94,99	
003	91,00	94,00	97,00	97,00	97,00	89,00	81,00	102,00		105,00	
004	78,40	81,20	83,80	83,20	83,20	79,10	74,80	89,01		92,01	

Bijlage 4 Berekeningsresultaten

Rapport: Resultatentabel
Model: eerste model
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam									
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal	
01_A	Zuidgevel	252768,11	480622,72	1,50	44,2	--	--	44,2	
02_A	Westgevel	252762,71	480628,85	1,50	31,4	--	--	31,4	
03_A	Westgevel	252760,14	480635,41	1,50	34,0	--	--	34,0	
04_A	Noordgevel	252763,43	480640,31	1,50	50,9	--	--	50,9	
05_A	Oostgevel	252767,93	480639,07	1,50	53,2	--	--	53,2	
07_A	Oostgevel	252770,75	480630,46	1,50	52,7	--	--	52,7	

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
 Model: eerste model
 LAeq bij Bron voor toetspunt: 04_A - Noordgevel
 Groep: (hoofdgroep)
 Groepsreductie: Nee

Naam Bron	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
04_A	Noordgevel	252763,43	480640,31	1,50	50,9	--	--	50,9
01	Sputtlans	252799,28	480663,70	1,50	47,1	--	--	47,1
02	hogedrukreiniger (klein)	252800,81	480654,90	1,00	46,0	--	--	46,0
04	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	252789,45	480652,98	1,00	40,7	--	--	40,7
001	Lichte vrachtwagens	252789,33	480614,18	1,00	40,2	--	--	40,2
03	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	252787,92	480668,17	1,00	37,0	--	--	37,0
05	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	252789,33	480640,22	1,00	35,7	--	--	35,7
003	tankwagen	252789,58	480613,80	1,00	32,2	--	--	32,2
06	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	252793,03	480626,18	1,00	28,8	--	--	28,8
002	Bestelwagens	252789,96	480614,06	1,00	25,2	--	--	25,2
004	Personenauto's	252849,94	480629,63	1,00	-2,2	--	--	-2,2

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Lamax model
Groep: Lamax totaalresultaten voor toetspunten
(hoofdgroep)

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
01_A	Zuidgevel	252768,11	480622,72	1,50	68,9	--	--
02_A	Westgevel	252762,71	480628,85	1,50	48,0	--	--
03_A	Westgevel	252760,14	480635,41	1,50	49,7	--	--
04_A	Noordgevel	252763,43	480640,31	1,50	68,1	--	--
05_A	Oostgevel	252767,93	480639,07	1,50	70,1	--	--
07_A	Oostgevel	252770,75	480630,46	1,50	70,8	--	--

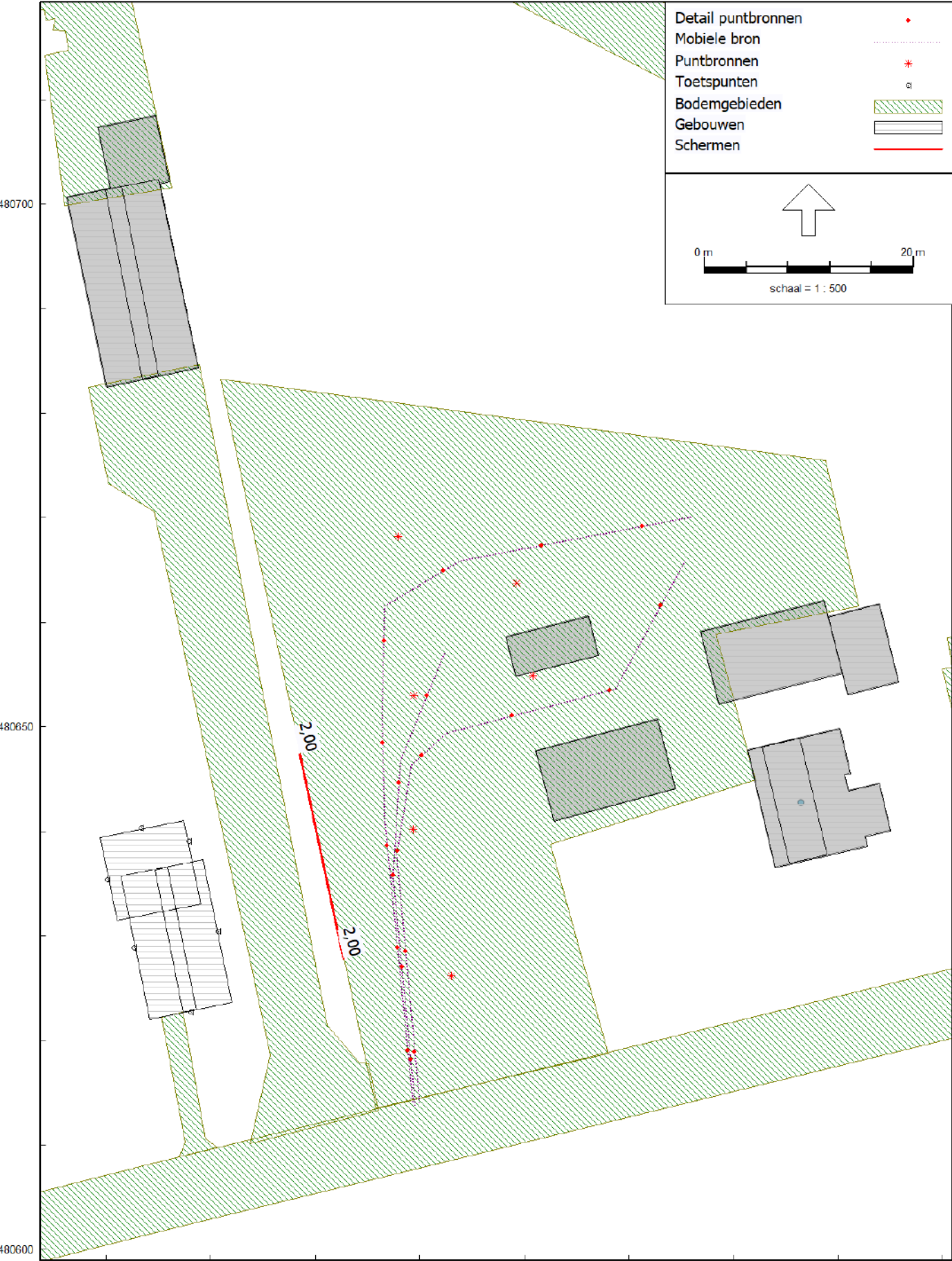
Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport:
Model:
Lamax bij Bron voor toetspunt:
Groep:

Resultatentabel
Lamax model
07_A - Oostgevel
(hoofdgroep)

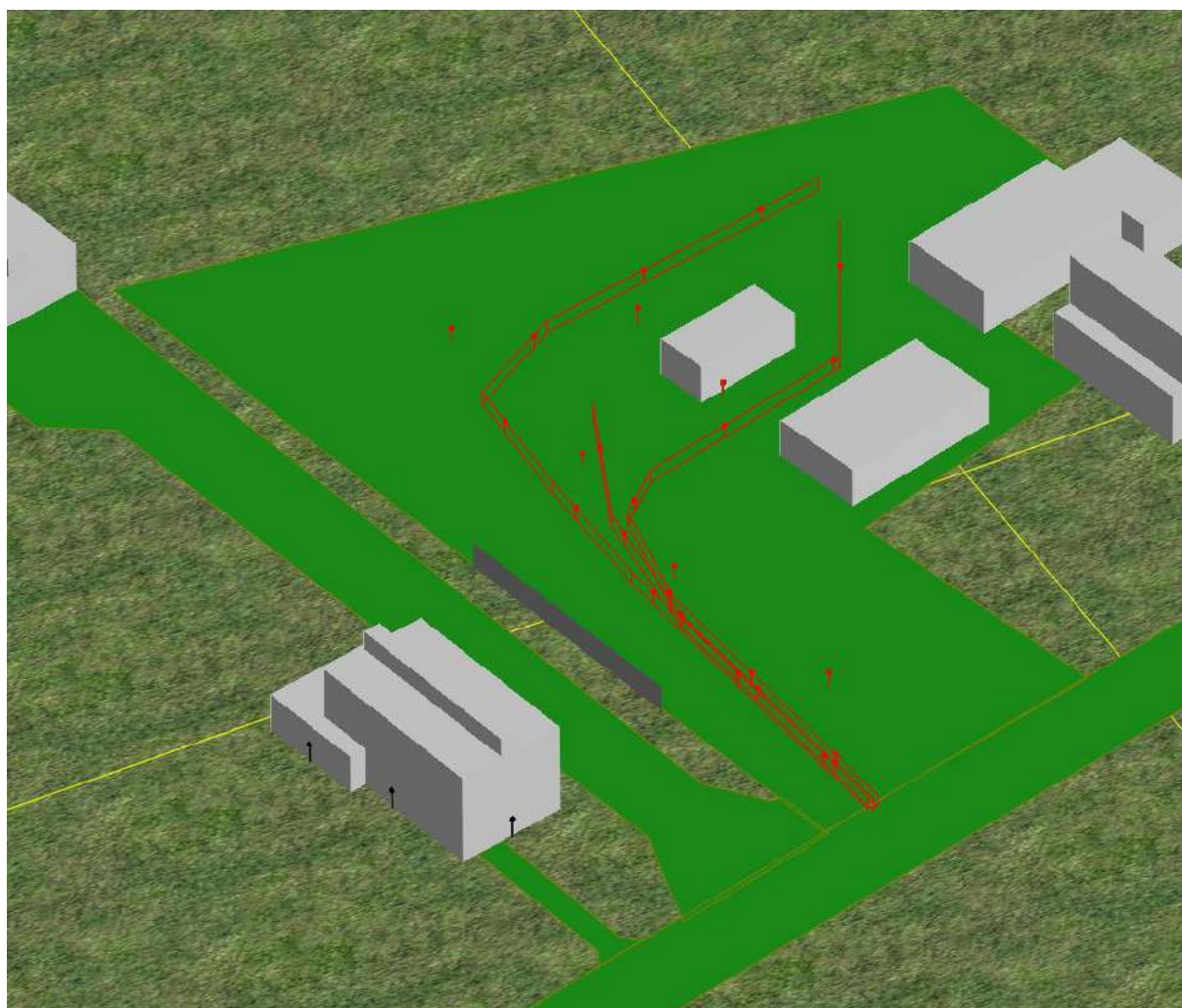
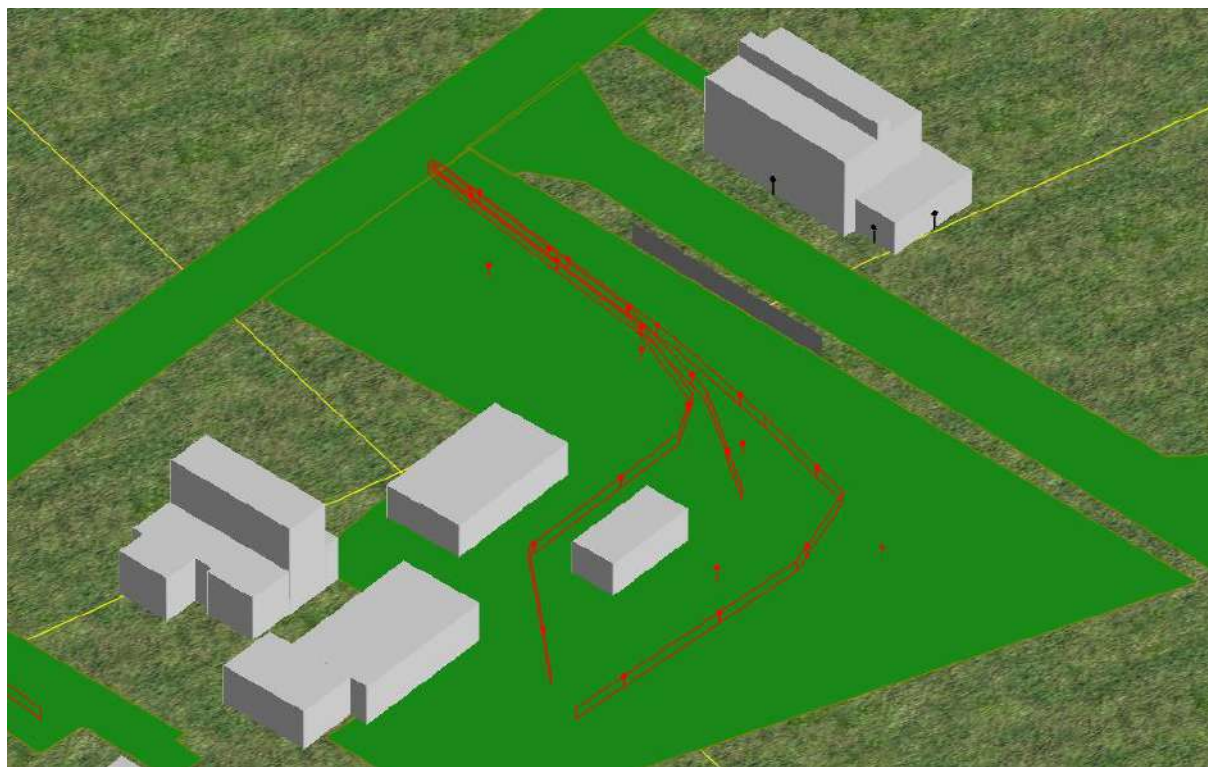
Naam Bron	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
07_A	Oostgevel	252770,75	480630,46	1,50	70,8	--	--
003	tankwagen	252789,58	480613,80	1,00	70,8	--	--
001	Lichte vrachtwagens	252789,33	480614,18	1,00	67,9	--	--
05	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	252789,33	480640,22	1,00	65,1	--	--
06	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	252793,03	480626,18	1,00	64,0	--	--
04	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	252789,45	480652,98	1,00	61,1	--	--
002	Bestelwagens	252789,96	480614,06	1,00	60,6	--	--
03	Kleine shovel Multi-one M1 8.4S laden lossen	252787,92	480668,17	1,00	56,5	--	--
01	Sputtlans	252799,28	480663,70	1,50	56,4	--	--
02	hogedrukreiniger (klein)	252800,81	480654,90	1,00	48,9	--	--
004	Personenauto's	252849,94	480629,63	1,00	39,8	--	--
Lamax	(hoofdgroep)	0,00	0,00	0,00	70,8	--	--

Bijlage 5 Invoergegevens scherm en Rekenresultaten

figuur 6

Model: Maatregel model											
Groep: Lijst van Schermen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie											
Naam Omschr. ISO_H Hdef. Cp Refl.L 31 Refl.L 63 Refl.L 125 Refl.L 250 Refl.L 500 Refl.L 1k Refl.L 2k											
01	scherm (schutting of kokowall) h=2m en L=20m	2,00	Relatief	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Rapport: Resultatentabel
Model: Maatregel model
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam									
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal	
01_A	Zuidgevel	252768,11	480622,72	1,50	44,1	--	--	44,1	
02_A	Westgevel	252762,71	480628,85	1,50	31,4	--	--	31,4	
03_A	Westgevel	252760,14	480635,41	1,50	33,9	--	--	33,9	
04_A	Noordgevel	252763,43	480640,31	1,50	49,8	--	--	49,8	
05_A	Oostgevel	252767,93	480639,07	1,50	50,2	--	--	50,2	
07_A	Oostgevel	252770,75	480630,46	1,50	49,2	--	--	49,2	

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Lamax Maatregel model
Groep: LAmex totaalresultaten voor toetspunten
(hoofdgroep)

Naam							
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
01_A	Zuidgevel	252768,11	480622,72	1,50	68,9	--	--
02_A	Westgevel	252762,71	480628,85	1,50	48,0	--	--
03_A	Westgevel	252760,14	480635,41	1,50	49,4	--	--
04_A	Noordgevel	252763,43	480640,31	1,50	63,3	--	--
05_A	Oostgevel	252767,93	480639,07	1,50	65,2	--	--
07_A	Oostgevel	252770,75	480630,46	1,50	70,5	--	--

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Bijlage 7 Verslag vooroverleg

Verslag vooroverleg bestemmingsplan Dalmeden, rood voor rood nabij Dalmedenweg 2

Ter voldoening aan de verplichting voortvloeiende uit artikel 3.1.1. van het Besluit op de ruimtelijke ordening is het voorontwerp bestemmingsplan voorgelegd aan de volgende instanties:

1. Provincie Overijssel;	kennisgevingwro@overijssel.nl
2. Waterschap Vechtstromen;	info@vechtstromen.nl
3. Tennet	ruimtelijkeplannen@tennet.eu

Hierbij is een termijn aangegeven waarbinnen gevraagd is te reageren. Mocht een reactie voor deze datum uitblijven dan wordt men geacht met het voorontwerp bestemmingsplan in te stemmen.

1. Provincie Overijssel, team realisatie

Reactie:

Dit bestemmingsplan past in ons ruimtelijk beleid. Er zijn dan ook geen belemmeringen wanneer dit plan in deze vorm in procedure wordt gebracht. Ook is hiermee het ambtelijk vooroverleg met de provincie (uit het Bro) afgerond.

2. Waterschap Vechtstromen

Het Waterschap Vechtstromen heeft geen schriftelijke reactie in het kader van het vooroverleg ingediend. Wel is waterparagraaf door het Waterschap beoordeeld en heeft de betrokken medewerker van het Waterschap, de heer W. Geerdink, een aanpassing voorgesteld. Deze aanpassing is meegenomen in de waterparagraaf. Door deze aanpassing is het Waterschap akkoord met de waterparagraaf in het bestemmingsplan.

3. Tennet

Direct aansluitend aan het plangebied loopt een ondergrondse hoogspanningskabel. Op een deel van het beschermingsgebied van deze kabel wordt een deel van het inrichtingsplan (beplanting) behorende bij het bestemmingsplan Dalmeden, rood voor rood nabij Dalmedenweg 2 gerealiseerd. Over het inrichtingsplan heeft initiatiefnemer contact gehad met Tennet. Het inrichtingsplan is na overleg met Tennet aangepast en Tennet is daarmee akkoord gegaan. Voor zover het inrichtingsplan wordt gerealiseerd op de beschermingszone van de hoogspanningskabel dient initiatiefnemer voordat met de uitvoering wordt gestart daarover contact op te nemen met Tennet. Initiatiefnemer is daarvan op de hoogte.

Reactie:

Tennet heeft in het kader van het vooroverleg aangegeven akkoord te zijn met het voorontwerp.

Bijlage 8 Regionale spelregels

Regionale spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van Zuidwest-Twente

Leven, wonen, werken en genieten
in het buitengebied

WWW.GROENEMETROPOOLTWENTE.NL

Regionale spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van Zuidwest-Twente

© 2021, Groene Metropool Twente, Goor. Auteursrechten voorbehouden.
Zonder expliciete toestemming van Groene Metropool Twente is overname
van dit rapport (of gedeelten daarvan) niet toegestaan.

Versie Definitief
Auteur Werkgroep Harmoniseren KGO
Opmaak Waanders.studio
Datum 3 maart 2021

Regionale spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van Zuidwest-Twente

1	Regionaal beleid biedt kansen	4
1.1	Aanleiding en doelstelling	
1.2	Leeswijzer	
1.3	Definities en begrippen	
2	Harmonisatie en verruiming	10
2.1	Verruiming van regels	
2.2	Procedure en kosten	
2.3	Tot slot	
3	Kwaliteit	12
3.1	Sturen op drie bouwstenen van kwaliteit	
• 3.1.1	Ruimtelijke kwaliteit	
• 3.1.2	Sociale kwaliteit	
• 3.1.3	Duurzaamheid	
4	Rood voor Rood	16
4.1	Inleiding	
4.2	Woningbouw	
4.3	De bouwlocatie	
4.4	Realisatie groter bijgebouw	
4.5	Uitbreiden bestaande woning/compensatiewoning	
4.6	Sloopvouchers (het registreren van sloopmeters)	
4.7	Inbrengen van sloopmeters van een andere locatie	
4.8	Uitwisselen van sloopmeters met andere gemeenten	
4.9	Afschaling agrarische bedrijven	
5	Nieuwe landgoederen	20
5.1	Voorwaarden nieuw landgoed	
5.2	Wijziging bestemming voor nieuwe landgoederen	
5.3	Nieuwe landgoederen en specifieke doelgroepen	
6	Functieverandering bestaande gebouwen (VAB)	22
6.1	Vrijkomende agrarische bebouwing	
6.2	Aard en omvang functies	
6.3	Woonfunctie in karakteristieke bebouwing	
6.4	Sloop en vervangende nieuwbouw	
7	Ontwikkeling niet-agrarische bedrijvigheid	25
8	Doorontwikkeling agrarische bedrijven	25
9	Maatwerk	25

1

Regionaal beleid biedt kansen

1.1 Aanleiding en doelstelling

Het buitengebied is een plek om te leven, wonen, te werken en te genieten. Het is dynamisch, ontwikkelt zich en is voor iedereen belangrijk vanwege het bijzondere karakter. In het buitengebied is echter ook een ware transformatie gaande. Om te kunnen voldoen aan steeds strengere wet- en regelgeving zijn agrarische bedrijven de afgelopen jaren behoorlijk uitgebreid en geïntensiveerd. De grenzen aan de schaalvergroting zijn inmiddels bereikt.

Tevens hebben agrariërs hun handen vol aan de huidige marktomstandigheden met steeds fluctuerende prijzen en mogelijke bedrijfsopvolging. Ook stikstofproblematiek en landelijke saneringsregelingen kunnen aanleiding zijn voor een transitie op het erf. Sommige agrariërs besluiten te stoppen, anderen zoeken nieuwe verdienmodellen door te specialiseren of te verbreden. Eigenaren van vrijkomend agrarisch vastgoed zijn op zoek naar goede her-invullingen.

De vele ontwikkelingen in het buitengebied brengen met zich mee dat erfeigenaren zich oriënteren op hun toekomst en toekomstbeeld. Zo hebben veel erfeigenaren in Twente te maken met (vaak een grote hoeveelheid) asbestdaken op gebouwen, die wachten op een nieuwe functie of sloop. Daarnaast is de energietransitie een opgave die erfeigenaren bezig houdt. Rond dit thema liggen veel kansen in het buitengebied. Wanneer keuzes zijn gemaakt komen eigenaren vaak bij de gemeente terecht om deze een vervolg te geven.

Naast agrarische erven komen er ook diverse vormen van niet-agrarische bedrijvigheid voor in het buitengebied. Ook deze bedrijven kunnen te maken krijgen met vraagstukken op het gebied van uitbreiding.

Provincie Overijssel geeft in de Omgevingsvisie ruimte voor nieuwe functies en grootschalige ontwikkelingen in het buitengebied onder voorwaarde van toepassing van de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO). Voor de toepassing van de KGO zijn samen met gemeenten uitgangspunten en referenties voor de praktijk uitgewerkt (*Werkboek KGO, september 2010*).

In het werkboek wordt het volgende onderscheid gemaakt in ontwikkelingen:

- **Kleinschalige ontwikkelingen: ontwikkelingen met een kleinschalige impact**
In de gevallen waarbij medewerking kan worden verleend aan een ontwikkeling welke in het bestemmingsplan zijn geregeld, hetzij bij recht, hetzij met toepassing van een binnenplanse procedure, dan geldt deze ontwikkeling in principe als een ontwikkeling met een kleinschalige impact en hoeft er geen kwaliteitsimpuls in de groene omgeving te worden geleverd en kan worden volstaan met de basisinspanning.
- **Grootschalige ontwikkelingen: ontwikkelingen met een grootschalige impact**
Is er wél een partiële bestemmingsplanprocedure nodig (bijv. ten behoeve van een verruiming van een bestemmingsvlak of bouwmogelijkheden binnen een bestemmingsvlak) dan is er sprake van een ontwikkeling met een grootschalige impact. Dit geldt ook voor een partiële herziening in de vorm van een verandering van de bestemming of een aanduiding. Op dat moment moet er naast de basisinspanning een kwaliteitsimpuls in de groene omgeving plaatsvinden.

Gemeenten hebben het KGO-beleid vertaald naar eigen beleidskaders en ruimtelijke plannen. Het KGO-beleid omvat echter meer onderwerpen dan in dit document worden behandeld. In dit beleidsstuk gaat het met name over Rood voor Rood (RvR), vrijkomende agrarische bebouwing (VAB), nieuwe landgoederen, en de uitbreiding van agrarische of niet-agrarische bedrijven.

De variatie binnen de verschillende Twentse gemeenten op deze thema's bemoeilijkt de uitleg van het beleid aan initiatiefnemers en veroorzaakt dat de kwaliteitsinvesteringen in de verschillende gemeenten niet in evenwicht zijn. Daarom is er bij de gemeenten in Zuidwest-Twente behoefte om het beleid op deze onderwerpen waar mogelijk te harmoniseren. Daarvoor worden in dit document de kaders en spelregels beschreven.

Overige onderwerpen die binnen KGO vallen zijn bijvoorbeeld de uitbreiding niet-agrarisch bedrijf, uitbreiding agrarisch bouwvlak en nieuwe recreatieve verblijven en complexen. De regelgeving rondom deze onderwerpen leent zich minder voor harmonisatie tussen de deelnemende gemeenten.

De mogelijkheden voor het harmoniseren van beleidskaders op regionaal niveau zijn vertaald naar ontwikkelruimte passend bij de gemeenten in Zuidwest-Twente. Binnen deze regionale uitgangspunten blijft er op gemeentelijk niveau ruimte voor eigen invulling en maatwerk, maar gezamenlijk streven de gemeenten in dit gebied de volgende doelstellingen na:

**Vergroten
ontwikkelings-
mogelijkheden en
ruimtelijke kwaliteit**

**Duidelijke kaders
stellen en helder
communiceren**

**Flexibiliteit binnen
uitgangspunten op
gemeentelijk niveau**

**Consistent en
consequent beleid
met gelijkheid op
hoofdpijnen bij
de deelnemende
gemeenten**

**Mogelijkheid voor
gemeentegrens-
overschrijdende
projecten**

**Efficiëntie en
slagvaardigheid
vergroten**

Hoewel dit document een algemeen beeld tracht te geven van de mogelijkheden binnen de deelnemende gemeenten, is het belangrijk om in acht te nemen dat er per gemeente verschillen kunnen bestaan in de uitvoering van het KGO-beleid.

Deze regionale spelregels kunnen door de deelnemende gemeenten worden toegepast bij de initiatieven die van toepassing zijn op de ontwikkelingen zoals die in hoofdstuk 3 tot en met 8 worden beschreven. Iedere gemeente kan onderdelen uit dit document gebruiken voor het gemeentelijke beleidskader rondom KGO.

Met de doelstellingen die in hoofdstuk 1 zijn benoemd proberen we de kaders voor een ieder gelijk te stellen en daarmee ontwikkeling zo goed mogelijk te faciliteren.

1.2 Leeswijzer

In voorgaande paragraaf is kort geschetst voor welke problemen en uitdagingen zowel overheid als erfeigenaren staan. In de komende paragraaf worden de belangrijkste begrippen uit dit document gedefinieerd. In hoofdstuk 2 wordt verder toegelicht met welk idee en doel dit document is opgesteld.

In hoofdstuk 3 wordt uitgelegd op welke wijze het KGO beleid van kwalitatieve meerwaarde kan zijn. In de hoofdstukken 4 tot en met 8 worden vervolgens enkele instrumenten uit het KGO-beleid beschreven. Dit zijn respectievelijk de Rood voor Rood-regeling, de regeling voor Nieuwe landgoederen, Functieverandering Vrijgekomen Agrarische Bebouwing, de ontwikkeling van niet-agrarische bedrijvigheid en de doorontwikkeling van agrarische bedrijvigheid.

1.3 Definities en begrippen

Hieronder zijn de belangrijkste begrippen gedefinieerd.

- **Bebouwingsconcentratie**
Een concentratie van bebouwing (in de vorm van een cluster, een lint of een kernrandzone) nabij de kern of (doorgaande) weg.
- **Beeldkwaliteitsplan**
Een plan dat aangeeft welke beeldkwaliteit van de bebouwing en inrichting wordt nagestreefd. Hierbij spelen ruimtelijke kenmerken van landschap en bebouwing, landschappelijke structuren en elementen een belangrijke rol.
- **Deelnemende gemeenten**
De gemeenten die de “spelregels voor het buitengebied in Zuidwest-Twente” hebben vastgesteld.
- **Erfinrichtingsplan**
Een plan (zie ook ruimtelijk kwaliteitsplan) waarin wordt aangegeven op welke manier het erf en landschap worden ingericht. Aspecten die hierbij een rol spelen zijn onder andere zichtlijnen, setting van de bebouwing, cultuurhistorie, groene inpassing, aanleg of herstel van landschapselementen, realisatie van bos en natuur en dergelijke. De gebiedskenmerken uit de Omgevingsvisie Overijssel zijn leidend. Een erfinrichtingsplan dient opgesteld te worden door een landschapsdeskundige en/of landschapsarchitect.
- **Intensieve veehouderij**
Een agrarisch bedrijf of deel daarvan met ten minste 250 m² bedrijfsvloeroppervlak, dat wordt gebruikt voor veehouderij volgens de Wet milieubeheer en waar geen melkrundvee, schapen, paarden en waar geen dieren biologisch of in hoofdzaak ten behoeve van natuurbeheer worden gehouden.
- **Karakteristieke bebouwing**
Voor de term karakteristiek zijn geen objectieve criteria te formuleren. Karakteristiek heeft in hoofdzaak te maken met de cultuurhistorische waarde, de ligging en de mate van streekeigenheid, waarbij zaken als verschijningsvorm, situering, materiaalgebruik, kleurstelling en detaillering een belangrijke rol spelen. Ook de herkenbaarheid van de hoofdvorm is een belangrijk element bij het benoemen van de karakteristieke waarden. Criteria waaraan wordt getoetst zijn de cultuurhistorische waarde, de relatie met het landschap, de erfstructuur/ en erfinrichting en de bebouwing.

Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving

Instrument van Provincie Overijssel dat van toepassing is op grootschalige ontwikkelingen (nieuw of uitbreiding van bestaand) op gronden die niet vallen onder bestaand bebouwd gebied, waarbij naast een investering in de ontwikkeling zelf tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in de omgevingskwaliteit.

Landschapsontsierend

Als uitgangspunt geldt dat alle niet als karakteristiek, waardevol, beeldbepalend of cultuurhistorisch belangrijke bebouwing als landschapsontsierend kan worden aangemerkt.

Nevenactiviteit

Een niet-agrarische tak in een deel van de agrarische bebouwing terwijl nog steeds sprake is van een agrarische bestemming. Er moet organisatorische binding zijn met de hoofdtak en de activiteit moet binnen het bouwvlak of aansluitend daaraan plaatsvinden.

Ontmenging

Het beëindigen van de intensieve veehouderijtak bij een gemengd bedrijf waarbij de bebouwing die ten dienste stond van deze veehouderijtak wordt gesloopt in het kader van een sloopregeling. De bouw mogelijkheden worden bij ontmenging zodanig ingeperkt dat de grondgebonden veehouderijtak behouden kan blijven, maar in de toekomst niet meer kan uitbreiden.

Rood voor Rood

Een regeling waarbij voor de sloop van een bepaalde oppervlakte aan landschapsontsierende bebouwing en enkele andere voorwaarden als compensatie een woning mag worden gerealiseerd.

Ruimtelijke kwaliteit

Een omgeving of een bouwwerk met een hoge gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde.

Ruimtelijk kwaliteitsplan

Een plan (zie ook erfinrichtingsplan) waarin wordt aangegeven op welke manier het erf en landschap worden ingericht. Aspecten die hierbij een rol spelen zijn onder andere zichtlijnen, setting van de bebouwing, cultuurhistorie, groene inpassing, aanleg of herstel van landschapselementen, realisatie van bos en natuur en dergelijke. Hierbij zijn de gebiedskenmerken uit de Omgevingsvisie Overijssel leidend. Een ruimtelijk kwaliteitsplan dient opgesteld te worden door een landschapsdeskundige en/of een landschapsarchitect.

Slooplocatie

Het gehele bestemmingsvlak van het (voormalige) agrarische bedrijf dat deelneemt aan een sloopregeling.

VAB

Vrijkomende en/of vrijgekomen agrarische bebouwing dat minimaal 3 jaar agrarisch in gebruik is geweest.

Veldschuren

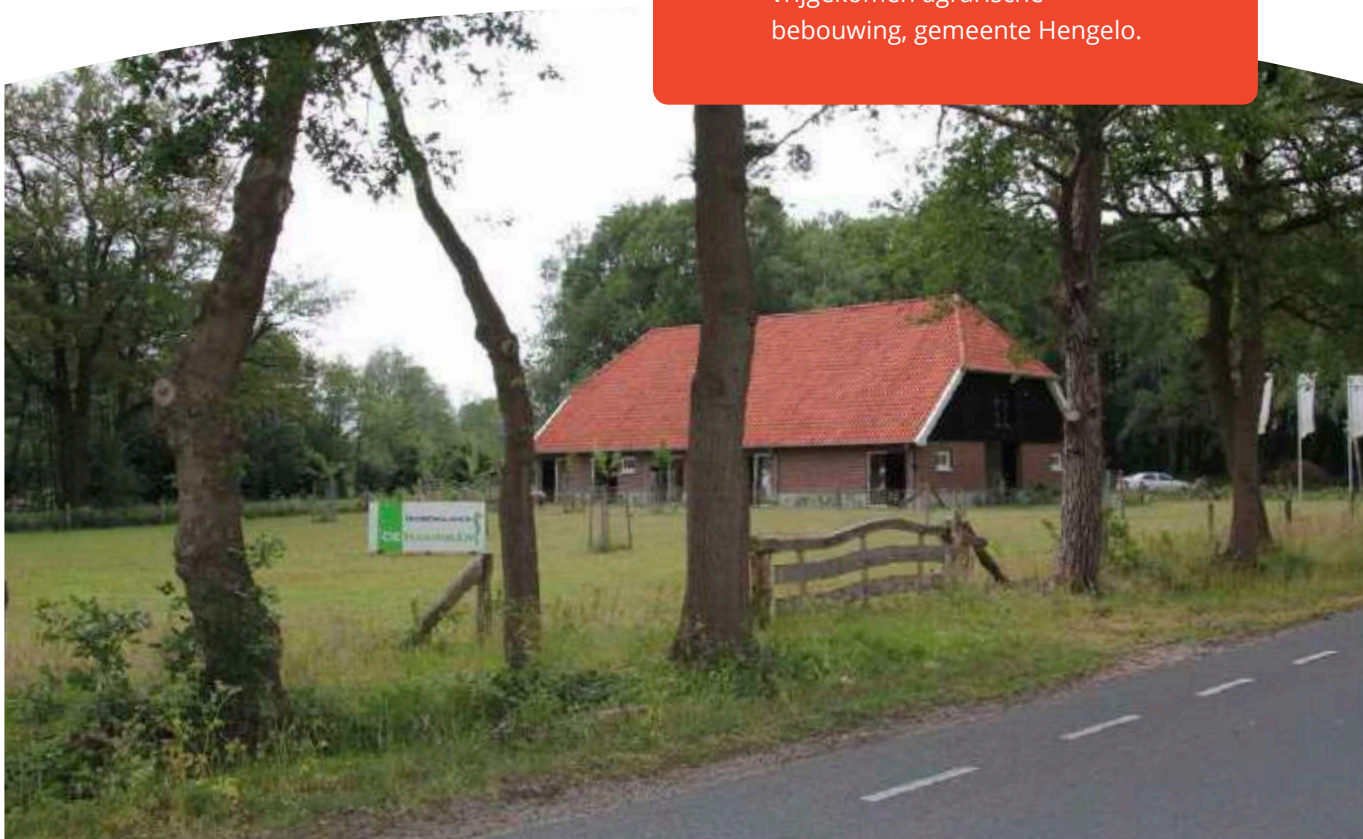
Onder een veldschuur wordt een vrijstaand eenvoudig gebouw, gelegen buiten het bouwvlak, zonder verdieping verstaan, die gebruikt wordt of voorheen gebruikt werd als schuilplaats voor vee, opslag van agrarische hulpmaterialen zoals machines of opslag van gewassen zoals stro, hooi en zaagsel.

Verbreiding

Alternatieve inkomstenbronnen, waaronder agrarisch natuurbeheer, agrotourisme, verkoop van streekproducten, aanbieden van zorg en dergelijke die agrarische ondernemers een nieuw toekomstperspectief bieden.

Voorbeeld toepassing KGO.
Dierenkliniek gevestigd in
vrijgekomen agrarische
bebouwing, gemeente Hengelo.

2 Harmonisatie en verruiming

2.1 Verruiming van regels

Het beleid dat in dit document wordt beschreven moet een verbreding en versimpeling zijn van het huidige beleid. Vooruitlopend op de Omgevingswet willen wij burgers en bedrijven in het buitengebied alvast beter faciliteren in ontwikkelingen. Dit betekent dat onder voorwaarden meer mogelijkheden worden geboden dan in de voorgaande beleidskaders van de deelnemende gemeenten. Hierbij is te denken aan onder andere het toestaan van meerdere woningen bij de sloop van grote hoeveelheden landschapsontsierende bebouwing, het vergroten van huidige woningen en of bijgebouwen en het uitwisselen van sloopmeters in de deelnemende gemeenten.

Om het laatstgenoemde te faciliteren wordt het sloopvouchersysteem zoals de gemeente Hof van Twente dat hanteert (bij voorkeur) ook in de overige gemeenten toegepast. Zo worden erfeigenaren die hun landschapsontsierende bebouwing willen slopen eerder gevonden en hebben burgers en bedrijven die willen ontwikkelen snel een beeld van het aanbod in de deelnemende gemeenten.

2.2 Procedure en kosten

Ideeën en plannen voor ontwikkelingen in het buitengebied staan er om bekend tijdrovend en kostbaar te zijn. De deelnemende gemeenten trachten om samen met de initiatiefnemers een zo effectief en efficiënt mogelijk proces te doorlopen. Voortdurend worden nieuwe mogelijkheden onderzocht om initiatiefnemers zo snel en goedkoop mogelijk te kunnen faciliteren. Dit is een lopend proces waar de gemeenten elkaar van op de hoogte houden. De nieuwe Omgevingswet kan hierin een aantal nieuwe mogelijkheden bieden.

Het werken middels een veegplan-systematiek kan een uitkomst bieden voor gemeenten waarin zich meerdere ontwikkelingen in een kort tijdsbestek voordoen. Deze ontwikkelingen worden dan in één bestemmingsplan of omgevingsplan verzameld. Op die manier kunnen de kosten voor initiatiefnemers laag worden gehouden. Dit wordt een veegplan genoemd, omdat meerdere plannen in 1 procedure worden geveegd. Nadeel hiervan is wel dat ontwikkelingen op elkaar moeten wachten wanneer zienswijzen worden ingediend. Initiatiefnemers kunnen zelf de keuze maken om al dan niet mee te gaan in een veegplan. Voor gemeenten, waarin zich minder vaak ontwikkelingen voordoen, kan het daarentegen logischer zijn om een partiële procedure te doorlopen.

2.3 Tot slot

Belangrijk is dat erfeigenaren zelf hun toekomst bepalen en keuzes maken. Zoals in voorgaande paragrafen is te lezen willen de deelnemende gemeenten erfeigenaren zo breed mogelijk faciliteren om zodoende de erven binnen de betreffende gemeenten toekomstbestendig te maken. Gezamenlijk optrekken en een goede communicatie zijn hierin van belang.

3

Kwaliteit

3.1 Aanleiding en doelstelling

Nieuwe ontwikkelingen moeten leiden tot een verbetering van ruimtelijke kwaliteit. Het instrument KGO stuurt op ruimtelijke kwaliteit en wordt toegepast bij nieuwe functies, functieverandering en (grootschalige) uitbreidingen. Wanneer nieuwe ontwikkelingen echter niet direct kunnen leiden tot een verhoging van de ruimtelijke kwaliteit, is het mogelijk om maatregelen te nemen die leiden tot een verhoging van de sociale kwaliteit of een meerwaarde hebben binnen het thema duurzaamheid. De kwaliteiten van een initiatief worden afgewogen tegen de impact op de omgeving.

**Ruimtelijke
kwaliteit**

**Sociale
kwaliteit**

Duurzaamheid

3.1.1. Ruimtelijke kwaliteit

Ruimtelijke kwaliteit laat zich moeilijk vangen in een definitie. Dit beleidsstuk gaat uit van de volgende definitie: “Een omgeving of een bouwwerk met een hoge gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde”. De omgeving of het bouwwerk dient optimaal gebruikt te worden voor het beoogde doel. Bij nieuwe ontwikkelingen dient de ruimtelijke kwaliteit te worden beschreven, waarbij ook wordt aangegeven op welke manier deze kwaliteit wordt verbeterd.

Het beleid voor het buitengebied was altijd primair gericht op behoud en doorontwikkeling van agrarische bedrijvigheid, rekening houdend met de drie kwaliteitsaspecten. Door de steeds verder veranderende agrarische sector zijn er echter de laatste jaren steeds meer nieuwe functies ontstaan in het buitengebied. Het ontstaan van een nevenfunctie bij agrarische bedrijven, het omvormen van agrarische bedrijven naar andersoortige bedrijvigheid of bijvoorbeeld het toepassen van Rood voor Rood, heeft geleid tot een meer divers buitengebied. Deze mix van functies lijkt ook nodig om het gebied vitaal en levendig te houden. Dit beleidsdocument dus niet enkel gericht op het doorontwikkelen van de agrarische sector, maar is bedoeld voor ontwikkelingen in de breedste zin van het woord. Alles passend binnen het gebied en gericht op de kwaliteiten in datzelfde gebied. De kwaliteiten in een gebied kunnen op de volgende manier worden versterkt:

- **Bestaande kwaliteiten behouden en waar mogelijk versterken door deze te verbinden met nieuwe ontwikkelingen.**
- **Samenhang aanbrengen of waar nodig herstellen.**
- **Contrasten opvoeren en afwisseling vergroten.**
- **Versterken van ruimtelijke uitstraling en de beleefbaarheid en toegankelijkheid vergroten.**
- **Landschappelijke versterkingen in het kader van biodiversiteit en natuurwaarden.**

De ontwikkellocatie

Bij alle ontwikkelingen staat de ontwikkellocatie centraal. Bij nieuwe ontwikkelingen dient eerst te worden onderzocht of er een kwaliteitsverbetering kan plaatsvinden op de ontwikkellocatie zelf. Hierbij hoeft niet enkel gekeken te worden naar de ruimtelijke kwaliteit. Een maatschappelijke en/of sociale meerwaarde kan eveneens zorgen voor de balans die wordt gezocht tussen een ontwikkeling en de investering in de kwaliteit. Hiermee kan immers de sociale kwaliteit en het draagvlak in de omgeving worden vergroot.

Naast de ontwikkellocatie dient ook de slooplocatie verbeterd te worden. Ook voor deze locatie kunnen maatregelen worden getroffen die de ruimtelijke kwaliteit verbeteren, van meerwaarde zijn ten aanzien van duurzaamheid of bijdragen aan een betere sociale kwaliteit.

Ruimtelijk kwaliteitsplan

Bij alle ontwikkelingen die in dit beleidsdocument worden beschreven dient te allen tijde een ruimtelijk kwaliteitsplan/erfinrichtingsplan aangeleverd te worden. Een dergelijk plan gaat uit van de gebiedskenmerken zoals genoemd in de Catalogus Gebiedskenmerken Overijssel (en/of de eigen gemeentelijke gebiedsanalyse) en wordt opgesteld door een landschapsdeskundige en/of landschapsarchitect. In het ruimtelijk kwaliteitsplan/erfinrichtingsplan worden de kwaliteiten van de ontwikkellocatie(s) beschreven en aanbevelingen voor verbetering hiervan gedaan.

Een investering in het landschap wordt bij voorkeur bereikt door het toevoegen van robuuste structuren (houtwallen e.d.). Wanneer dit niet op de locatie zelf kan worden bereikt kan dit ook op een locatie elders in de gemeente worden gecompenseerd.

Naast de erfinrichting vormen beeldkwaliteit en architectuur een onderdeel van de ontwerpopgave. De één-erfgedachte gaat uit van eenheid en samenhang op het erf en vraagt om innovatieve ontwerpen, passend in de omgeving. Het is daarom belangrijk om het architectuurbeeld mee te nemen bij het opstellen van het ruimtelijk kwaliteitsplan/erfinrichtingsplan. Een beeldkwaliteitsplan kan noodzakelijk zijn om de gewenste en uitgewerkte beeldkwaliteit en architectuur te waarborgen.

Naast de sloop van landschapsontsierende bebouwing dat als primaire investering in de ruimtelijke kwaliteit wordt aangehouden kunnen erfeigenaren en andere initiatiefnemers onder voorwaarden ook naar andere balansinvesteringen zoeken. Hierbij is te denken aan een investering in groen waaronder de aanleg of het terugbrengen van een houtwal, het aanleggen van een poel of andersoortige investeringen in het groen. Daarnaast kan ook een balans worden gezocht in de sociale sfeer. Een investering in duurzaamheidsmaatregelen kan ook mee worden gewogen in de balans die wordt gezocht bij KGO-ontwikkelingen. Hiermee wordt een breed scala aan mogelijkheden geboden om de juiste balans te vinden bij gewenste ontwikkelingen. Voorwaarde is wel dat de omgeving baat moet hebben bij de duurzaamheidsmaatregelen, zodat niet alleen de initiatiefnemer profiteert.

3.1.2. Sociale kwaliteit

Hoewel het KGO-beleid in eerste instantie gericht is op een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, zijn er situaties denkbaar waarin het niet direct mogelijk is om (alleen) verbetering toe te passen in de fysieke leefomgeving. In dergelijke gevallen kan bekeken worden of een impuls kan worden gegeven aan sociale kwaliteit of duurzaamheid. Net als ruimtelijke kwaliteit laat sociale kwaliteit zich moeilijk vangen in een definitie. De provincie Overijssel heeft het begrip sociale kwaliteit opgedeeld in verschillende prestatielijnen:

- **Delen en leren**
- **Zelfstandig leven**
- **Gezond bewegen**
- **Overijssels Noaberschap**

Deze prestatielijnen kunnen worden vertaald naar onderliggende spelregels door initiatiefnemers van ontwikkelingen te betrekken bij de leefbaarheid van hun eigen omgeving. Bij de invulling van de KGO kan er worden geïnvesteerd in de sociale kwaliteit van een gemeenschap. Hierbij is te denken aan bijvoorbeeld het feitelijk realiseren van een maatschappelijk gedragen project waaronder het aanleggen van een wandelpad of een bijdrage bij de aanleg van verlichting langs een fietspad. Daarnaast kan ook worden gedacht aan andere sociale meerwaarde waaronder het openstellen van een agrarisch bedrijf voor educatieve doeleinden of het opstellen van een plan om de jeugd te bewegen lid te worden van een sportvereniging. Concreet zijn de mogelijkheden voor het vergroten van de sociale kwaliteit divers waarbij kan en moet worden gekeken naar het versterken van lokale gemeenschappen.

3.1.3. Duurzaamheid

Duurzaamheid is een containerbegrip dat, net als de twee voorgaande thema's, breed kan worden gezien. Bij maatregelen die aansluiten bij het thema duurzaamheid wordt snel gedacht aan het aanleggen van zonnepanelen en het gebruik van bepaalde materialen. Daarnaast mag de ontwikkeling geen nadelige invloed hebben op de natuurlijke omgeving.

Het is verder van belang dat, waar er sprake is van (ver)bouw, dat de gebruikte materialen en grondstoffen zoveel mogelijk duurzaam geproduceerd zijn en een lange levensduur hebben. Natuurinclusief bouwen en hergebruik van materialen wordt toegejuicht.

De ontwikkeling mag in principe niet leiden tot een toename in gebruik van energie. De benodigde energie dient zoveel mogelijk lokaal opgewekt te worden waarbij de op dat moment geschikte duurzame energietechnieken toegepast kunnen worden. Daarbij dient verder gekeken te worden dan enkel het gebruik voor eigen energiebehoefte wanneer blijkt dat de aard van de ontwikkeling meer mogelijkheden biedt voor de duurzame opwekking van energie.

Bovenstaande is niet uitputtend bedoeld. De ontwikkelingen in duurzaamheid volgen elkaar snel op, zowel technologisch als wat maatschappelijk geaccepteerd is als duurzaam alternatief. Daarbij is het van belang dat duurzaamheid wordt bekeken in het licht van de op dat moment aanwezige kennis en ervaring ten aanzien van duurzaamheid.

4 Rood voor rood

4.1 Inleiding

Bij Rood voor Rood (RvR) gaat het om de sloop van landschapsontsierende gebouwen in ruil voor een bouwka­vel voor één of meer (compensatie-)woningen. Hoofdzaak hierbij is dat het belang van de initiatiefnemer (waarde bouwka­vel) en het maatschappelijke belang (betere ruimtelijke kwaliteit) in evenwicht zijn met elkaar.

Sloop is de basisinspanning waarmee in feite al een stuk ruimtelijke kwaliteit wordt bereikt. Gelet echter op de waarde die een bouwka­vel vertegenwoordigt, zal er aanvullend geïnvesteerd moeten worden in ruimtelijke kwaliteit. In hoofdstuk 3.1.1 is dan ook omschreven dat een ruimtelijk kwaliteitsplan aan de basis moet staan van ieder initiatief. Daar waar op de locatie onvoldoende kan worden geïnvesteerd in ruimtelijke kwaliteit (landschap en/of architectuur) zal gevraagd worden om aanvullende investeringen die leiden tot een verhoging van de sociale kwaliteit of een meerwaarde hebben binnen het thema duurzaamheid.

4.2 Woningbouw

Bij de sloop van minimaal 1.000 m² aan landschapsontsierende (agrarische) bebouwing kan één nieuwe woningbouwka­vel worden uitgegeven, een optie die voortvloeit uit de Rood voor Rood – regeling. De nieuwe woning en bijbehorend bijgebouw mogen respectievelijk maximaal 750 m³ en 150 m² zijn. Een tweede bouwka­vel kan worden gerealiseerd, mits er in totaal minimaal 2.500 m² wordt gesloopt. Naast de sloop van de genoemde 1.000 m² (voor 1 woning) of 2.500 m² (voor 2 woningen) is het uitgangspunt dat alle landschapsontsierende bebouwing wordt gesloopt, met uitzondering van de (bedrijfs-) woning of karakteristieke, beeldbepalende of cultuurhistorisch waardevolle bebouwing. Voor de meer te slopen m² (boven de 1.000 m² of de 2.500 m²) geldt dat er een compensatiemogelijkheid is in de vorm van een grotere woning (meer inhoud) en/of een groter bijgebouw, mits passend in de omgeving. Voor deze “restmeters” kan een sloopvoucher worden aangevraagd en worden ingezet voor andere ontwikkelingen. Het is mogelijk om een bestaande (goede) schuur, mits architectonisch en qua erfinrichting passend, te gebruiken of om te vormen tot bijgebouw. De maximale m² blijft hierbij wel een uitgangspunt met inachtneming van het begrip ‘maatwerk’ (zie hoofdstuk 8).

4.3 De bouwlocatie

Het uitgangspunt voor nieuwe woningen is dat deze worden gerealiseerd op de slooplocatie. Er kunnen omstandigheden zijn dat er wordt gezocht naar een locatie elders in het gebied. Het gebied betreft de gronden van alle deelnemende gemeenten. Dit is echter wel een uitzonderingssituatie waar terughoudend mee om wordt gegaan. Er dient sprake te zijn van een aantoonbare extra ruimtelijke kwaliteitsslag. Hierbij moeten nieuwe woningen altijd aansluiten op bestaande bebouwing. Hiermee wordt bedoeld dat wordt aangesloten bij een bestaand erf (silhouet), lint of andersoortige bebouwingsconcentratie. Realisatie van een solitaire woning (een nieuw erf) in het buitengebied wordt hiermee uitgesloten.

4.4 Realisatie groter bijgebouw

Het is mogelijk om de resterende landschapsontsierende vrijkomende agrarische bebouwing te gebruiken voor de realisatie van een groter bijgebouw. Voor bijgebouwen wordt een verdeelsleutel van 1 op 3 gehanteerd, tot een maximaal oppervlak van in totaal 450 m² per woning. Dit betekent dat voor 3 m² gesloopte bebouwing 1 m² bijgebouw kan worden gerealiseerd. Hierbij geldt dat er een landschappelijke inpassing plaatsvindt op zowel de bouw- als slooplocatie. Het is mogelijk om een bestaande schuur, mits architectonisch en qua erfinrichting passend, te gebruiken of om te vormen tot bijgebouw.

4.5 Uitbreiden bestaande woning/compensatiewoning

Uitbreiden van een woning is mogelijk tot een maximum van 2.000 m³, mits dit architectonisch en landschappelijk is in te passen in het gebied. Voor de uitbreiding van een woning geldt dat voor iedere m³ uitbreiding twee m² aan landschapsontsierende bebouwing moet worden gesloopt. Hierbij geldt dat er een landschappelijke inpassing plaatsvindt op zowel de bouw- als slooplocatie.

4.6 Sloopvouchers (het registreren van sloopmeters)

Er zijn eigenaren van erven die graag de (landschapsontsierende) voormalige agrarische bedrijfsbebouwing willen slopen en deze op een later moment willen inbrengen in een project waarvoor sloopcompensatie nodig is. Om dit te stimuleren kan een eigenaar voor dit soort situaties een sloopvoucher ontvangen. In deze sloopvoucher wordt vastgelegd hoeveel oppervlakte te slopen bebouwing in aanmerking komt. Deze voucher is 10 jaar geldig en kan verzilverd worden bij projecten waarvoor sloopcompensatie nodig is. Om gebruik te kunnen maken van de voucher-regeling moet worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

- de oppervlakte te slopen bebouwing kan niet terug worden gebouwd;
- de oppervlakte te slopen bebouwing is afkomstig uit de deelnemende gemeenten;
- uitgangspunt is de sloop van de bebouwing binnen een jaar nadat de sloopvoucher is verstrekt.
- op de slooplocaties blijft maximaal 150 m² aan bijgebouwen gehandhaafd, bij een grotere oppervlakte is de regeling 'herbouw bijgebouw tot 450 m²' van toepassing. Dit met uitzondering van karakteristieke, beeldbepalende of cultuurhistorisch belangrijke bebouwing, deze mag niet worden gesloopt;
- als er minder m² aan bijgebouwen resteren dan 150 m² na sloop en er bij recht teruggebouwd kan worden, dan wordt de terug te bouwen oppervlakte tot en met 150 m² afgetrokken van de m² waarvoor de sloopvoucher wordt verstrekt.
- per erf kunnen de sloopmeters eenmaal worden ingezet ter onderbouwing van het toevoegen van een woning. Als voorbeeld hierbij: Op erf A is 500 m² aan landschapsontsierende agrarische bebouwing aanwezig. Er wordt een sloopvoucher verstrekt voor 500 m², maar 200 m² daarvan wordt verkocht aan een partij die deze 200 m² gebruikt als onderbouwing voor het toevoegen van een woning. De overige 300 m² kunnen in de toekomst niet meer worden ingezet als onderbouwing voor een woning.
- eerdere verplichtingen kunnen niet in de regeling worden ingebracht;
- alle asbest moet worden gesaneerd.
- er wordt voorzien in een goede landschappelijke inpassing en erfinrichting door middel van een erfinrichtings- en/of beplantingsplan, bij het opstellen wordt een landschapsdeskundige/ landschapsarchitect geraadpleegd;
- als de bestemming nog Agrarisch is moet deze gewijzigd worden naar een bestemming wonen;
- Als (een deel van) de sloopvoucher wordt verkocht, dan dient dit gemeld te worden bij de gemeente (een meldingsformulier is te downloaden op de website van de betreffende gemeente). Als de sloopvoucher wordt ingezet, dan dient het verzilveringsformulier te worden gebruikt (ook te downloaden op de website).
- Een eigenaar van een sloopvoucher staat met zijn/haar NAW-gegevens op een openbare lijst dat door de betreffende gemeente wordt bijgehouden met inachtneming van de gelden AVG-vereisten.

4.7 Inbrengen sloopmeters van een andere locatie

Erfeigenaren in bezit van landschapsontsierende vrijkomende agrarische bebouwing kunnen deze bebouwing inzetten in ontwikkeltrajecten buiten hun eigen erf. De erfeigenaren kunnen een sloopvoucher aanvragen (zie paragraaf 3.6). Hierbij is het voor initiatiefnemers mogelijk om meerdere locaties te combineren. Belangrijk is het uitgangspunt dat er op elke locatie ten minste 300 m² aan vergunde landschapsontsierende bebouwing wordt gesloopt, met uitzondering van veldschuren. Indien de sloopmeters worden ingezet van een andere locatie dan worden ook planologische mogelijkheden voor de slooplocatie bestemmingsplanmatig gewijzigd. Dit betekent concreet dat de uitbreidingsmogelijkheden voor de slooplocatie worden beperkt.

Voor enkele rekenvoorbeelden met betrekking tot (het inzetten van) sloopmeters, wordt verwezen naar bijlage 1.

4.8 Uitwisselen sloopmeters met andere gemeenten

Bij de inbreng van sloopmeters van een andere locatie is het mogelijk om sloopmeters uit één van de deelnemende gemeenten aan te wenden. Hierbij geldt dat minimaal 60% van de ingebrachte sloopmeters afkomstig is uit de gemeente waar de ontwikkeling plaatsvindt. Bij Rood voor Rood mogen de sloopmeters niet eerder in een dergelijke regeling zijn ingebracht.

4.9 Afschaling agrarische bedrijven

Gemengde bedrijven in het buitengebied, waarbij de intensieve veehouderijtak wordt beëindigd, kunnen de sloopmeters van de intensieve tak gebruiken voor andere ontwikkelingen in het buitengebied. De bouw mogelijkheden ten aanzien van het agrarische bedrijf worden zodanig ingeperkt dat de grondgebonden veehouderijtak behouden kan blijven maar in de toekomst niet kan uitbreiden.

Grondgebonden agrarische bedrijven in het buitengebied, waarbij een deel wordt beëindigd (bijvoorbeeld van melkvee naar minder jongvee), kunnen deze sloopmeters gebruiken voor andere ontwikkelingen in het buitengebied. De bouw mogelijkheden ten aanzien van het agrarische bedrijf worden zodanig ingeperkt dat de grondgebonden agrarische bedrijfstak behouden blijft, maar in de toekomst niet meer kan uitbreiden.

Voorbeeld toepassing KGO beleid: sanering intensief kippenbedrijf en realisatie woningen, gemeente Haaksbergen.

5

Nieuwe landgoederen

De realisatie van nieuwe landgoederen kan een goede bijdrage leveren aan de (verdere) versterking van de ruimtelijke kwaliteit en het uitbreiden van recreatieve wandel- en fietspaden. Een nieuw landgoed kan worden gebouwd op een leeg perceel maar een vrijkomend agrarisch gebouw kan zich ook goed lenen om hergebruikt te worden als nieuw landhuis. Hieronder wordt de regeling Nieuwe landgoederen kort toegelicht. Tussen de deelnemende gemeenten kunnen er (kleine) verschillen bestaan over de procedures en de voorwaarden.

5.1 Voorwaarden nieuw landgoed

De regeling Nieuwe landgoederen biedt de mogelijkheid om een landhuis te bouwen op een plek waar normaal gesproken niet gebouwd mag worden. De inhoud van dit landhuis is groter dan de reguliere maximale inhoud van 750 m³. Om voor de bouw van een nieuwe landhuis in aanmerking te komen moet voldaan worden aan een aantal voorwaarden. De belangrijkste voorwaarden zijn dat het perceel een minimale oppervlakte van 10 hectare moet hebben, er minimaal 30% nieuw bos moet worden aangeplant en/of er wordt voldaan aan andere natuurwaarden. Ook dient het landgoed voor 90% opengesteld te worden voor publiek. De landgoederen moeten passen binnen de maatvoering, verkaveling en de karakteristiek van het aanwezige landschap. Met het stichten van een nieuw landgoed mag geen totaal nieuw landschap ontstaan, het moet aansluiten bij bestaande landschapstypen.

Wanneer grond wordt gebruikt voor een nieuw op te richten landgoed, wordt deze onttrokken aan de landbouw. Vanwege de eis om minimaal 30% als natuur in te richten, betekent dit dat 70% van het landgoed landbouwkundig in gebruik zou kunnen blijven. Om te voorkomen dat nieuwe landgoederen een te groot beslag leggen op de beschikbare landbouwgrond in Twente kan het zijn dat de gemeente een quotering hanteert. Dit is verschillend per gemeente.

5.2 Voorwaarden nieuw landgoed

Om de samenhang te waarborgen, dienen percelen die onderdeel uitmaken van het landgoed krijgen een dubbelbestemming 'Waarde – Landgoed' te krijgen. Een landgoed kan zowel met als zonder landhuis worden opgericht. Wanneer een landhuis onderdeel uitmaakt van het landgoed, dan is een bestemming 'Wonen' met de specifieke aanduiding 'Landhuis' en dubbelbestemming 'Waarde – Landgoed' de passende bestemming.

Percelen waarop reeds bebouwing van agrarische bedrijven staat kunnen ook zeer geschikt zijn om een nieuw landhuis op te richten. De grond heeft dan de bestemming 'Agrarisch' en zal gewijzigd moeten worden in de hiervoor genoemde bestemmingen. Aan deze bestemmingswijziging kan worden meegewerkt wanneer op locatie geen agrarisch bedrijf meer wordt uitgeoefend en het plan van de aanvrager aan de overige voorwaarden voldoet. Zo moeten alle voormalige agrarische, landschapsontsierende bebouwing worden gesloopt en moet tenminste 1,5 ha aansluitende grond worden ingericht ten behoeve van de versterking van streekeigen landschappelijke waarden. Ook in deze procedure zal de aanvrager een landschapsplan aan moeten leveren, opgesteld door een landschapsdeskundige waaruit het behoud en versterking van de landschappelijke gebiedskenmerken worden aangetoond. Het plan mag de functies en waarden van de omliggende gronden en de belangen van de gebruikers daarvan niet onevenredig schaden.

5.3 Nieuwe landgoederen en specifieke doelgroepen

Naast zelfbewoning van het landgoed kunnen nieuwe landgoederen ook interessant zijn voor het huisvesten van bepaalde doelgroepen of het faciliteren van bepaalde doelgroepen. Te denken valt aan ouderen, gehandicapten, jongeren of vakantiegangers. Zo levert een nieuw landgoed niet alleen een bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit maar wordt ook de sociale kwaliteit verhoogd. Onder de regeling worden ook landgoederen met een zorgcomponent of een vorm van verblijfsrecreatie toegestaan. Om deze functies in het landhuis te kunnen realiseren zal het landhuis uit meerdere wooneenheden moeten bestaan. Of een landgoed geschikt is voor een zorg- of verblijfsfunctie hangt onder meer af van de ontsluiting, aanwezigheid van recreatiegebieden en afstand naar de woonkern. Per geval zal de gemeente daarom bekijken of dit een optie is.

6

Functieverandering bestaande gebouwen

Het hoofddoel van functieverandering van vrijkomende en/of vrijgekomen agrarische bebouwing (VAB) is sociaaleconomisch. Functieverandering is erop gericht nieuwe economische dragers in het landelijk gebied te realiseren. Dit houdt in dat de resterende economische waarde van een VAB wordt benut voor nieuwe functies. Er worden, kortom, mogelijkheden geboden om bestaande gebouwen te hergebruiken voor andere activiteiten dan de landbouw. De (inhoudelijke) kaders voor VAB worden gevormd door criteria uit het provinciale beleid en de gemeentelijke beleidsuitgangspunten.

6.1 Vrijkomende agrarische bebouwing

Functieverandering is mogelijk voor

Vrijkomende en/of vrijgekomen (voormalige) agrarische bebouwing die minstens drie jaar voor de aanvraag tot deelname aan het VAB beleid zijn opgericht en aantoonbaar als zodanig in gebruik zijn geweest;

Een gedeelte van de gebouwen van een blijvend agrarisch bedrijf (nevenfunctie) waarbij geldt dat dit niet mag leiden tot een groter totaal bouwblok voor het agrarische en niet-agrarische deel van het bedrijf;

Het beleid geldt **niet** voor bouwwerken die zonder vergunning zijn gerealiseerd.

Functieverandering gaat uit van

Het uitoefenen van activiteiten (zie 5.2 en 5.3) binnen de bestaande bebouwing;

Sloop van alle niet waardevolle vrijkomende agrarische bebouwing die niet wordt hergebruikt;

De combinatie wonen en werken bij voormalige agrarische bedrijven is op basis van de bestaande (bedrijfs-) woning. Er bestaat geen recht op een extra (bedrijfs-)woning, ook niet als de bedrijfsbebouwing wordt vervreemd (verhuur of verkoop);

Geen buitenopslag;

Maatwerk voor het bepalen van welke bestemming de woning in relatie tot het bedrijf (bedrijfswoning of niet) moet krijgen.

6.2 Aard en omvang functies

In principe wordt alle bedrijvigheid - die vallen onder categorie 1 of 2 van de VNG Handreiking Bedrijven en Milieuzonering - tot een oppervlakte kleiner dan 25 % tot en met een maximum van 350 m² van de bestaande VAB gezien als nevenactiviteit en is daarmee toegestaan, met uitzondering van:

- **zorgfuncties en kinderopvang (deze vergen een nadere afweging);**
- **horecafunctie (alleen als nevenfunctie en ondergeschikt aan de hoofdfunctie zoals een**
- **theeschenkerij en/of een conferentieruimte/zichtplek in een stal);**
- **detailhandel (alleen als nevenfunctie en ondergeschikt aan de hoofdfunctie);**
- **opslag en/of verwerking van chemische goederen.**

Het realiseren van bedrijvigheid met een oppervlakte boven de 25 % van de bestaande oppervlakte wordt als maatwerk gezien. De vormen van hergebruik die worden toegestaan zijn afhankelijk van de (ruimtelijke) effecten op de omgeving (milieu, verkeer, landschappelijke inpasbaarheid) en de geschiktheid voor de vestiging in het landelijk gebied. De bedrijfscategorie die hierbij worden toegestaan vallen onder 1 en 2 van de VNG Handreiking Bedrijven en Milieuzonering. Voor bedrijvigheid in hogere categorieën, indien het ruimtelijk wenselijk c.q. aanvaardbaar is, moet maatwerk worden toegepast.

Voor alle nieuwe bedrijvigheid geldt dat in principe geen opslag of andere bedrijfsactiviteit buiten de gebouwen mag plaatsvinden.

6.3 Woonfunctie in karakteristieke bebouwing

Een (extra) woonfunctie kan bijdragen aan het behoud van karakteristieke en/of monumentale panden. Voormalige, karakteristieke, agrarische bebouwing en agrarische bedrijfswoningen kunnen in principe voor hergebruik als woonruimte in aanmerking komen. Ook kunnen ze worden gesplitst in meerdere woningen. Als voorwaarde geldt wel dat de karakteristieke/monumentale waarden van de buitenzijde behouden blijven (voor rijks- en gemeentelijk monumenten kunnen er nadere voorwaarden gelden). Splitsing in twee afzonderlijke woningen kan plaatsvinden wanneer de inhoud van de voormalige bedrijfswoning tenminste 1000 m³ bedraagt. Bij een inhoud boven 1500 m³ zijn maximaal 3 woningen toegestaan.

Naast het hoofdgebouw kan het hierbij ook gaan om karakteristieke bedrijfsbebouwing. In het bijzonder karakteristieke stallen en schuren waarvan het niet wenselijk is dat ze gesloopt worden. Ook hier gelden dezelfde inhoudsmaten.

6.3 Sloop en vervangende nieuwbouw

Uitgangspunt is hergebruik binnen bestaande bebouwing. Het is echter denkbaar dat in sommige situaties sloop en nieuwbouw gewenst is:

- > **als de ruimtelijke kwaliteit beter gediend is met sloop en nieuwbouw in overeenstemming met kwalitatieve criteria;**
- > **als dat noodzakelijk is vanwege functionele en of bouwtechnische redenen.**

De gemeente zal per geval (maatwerk) moeten toetsen of het reëel is dat de bestaande gebouwen geschikt zijn om gebruikt te gaan worden voor de gewenste functie. Bij sloop en nieuwbouw dient gestreefd te worden naar een substantiële afname van het bouwvolume. De maximummaat aan nieuwbouw is echter gelijk aan de omvang van de gesloopte gebouwen. In uitzonderlijke gevallen kan hiervan in overleg met de provincie worden afgeweken en kan een toename van het bouwvolume worden toegestaan. Dit gebeurt op basis van kwalitatieve criteria, bijvoorbeeld de bijdrage aan de toename van ruimtelijke kwaliteit. Dit betreft maatwerk waarbij dezelfde norm geldt als bij de uitbreiding van bijgebouwen bij een woning.

Het is van groot belang om de (maximale) omvang en de inpassing van de nieuwbouw in de omgeving op grond van kwalitatieve criteria al bij de eerste bestemmingswijziging goed te onderbouwen en vast te leggen. Bij sloop en nieuwbouw in het kader van VAB is het niet toegestaan om een nieuwe woning te bouwen. Als de gebouwen ontsierend zijn of niet geschikt zijn voor de gewenste functie in het kader van het VAB beleid, dan kunnen ze mogelijk ingezet worden voor de Rood voor Rood-regeling.

Voorbeeld toepassing KGO beleid, combinatie van Rood-voor-Rood regeling en VAB. Op locatie zijn 2 stallen gesloopt en de overige karakteristieke gebouwen worden hergebruikt als vergaderlocatie en galerie waarbij ondergeschikte horeca is toegestaan. Hondenborg, gemeente Borne.

7

Ontwikkeling niet-agrarische bedrijvigheid

Vanuit het verleden is er niet-agrarische bedrijvigheid ontstaan en bestemd in het buitengebied. De betreffende bedrijven dragen bij aan de leefbaarheid in het buitengebied en omliggende kernen. Bij een uitbreidingsvraag zal er eerst moeten worden afgewogen of een verhuizing naar een bedrijventerrein een mogelijkheid is. Als dit afdoende is onderbouwd en er wordt vastgehouden aan een uitbreiding in het buitengebied, dan kan een gemeente middels maatwerk medewerking verlenen op voorwaarde dat er voldoende wordt geïnvesteerd in de KGO. Sloopcompensatie is onderdeel van de KGO, waarbij iedere gemeente zelf kan bepalen hoeveel sloopcompensatie benodigd is.

8

Doorontwikkeling agrarische bedrijven

Zoals eerder gesteld willen de deelnemende gemeenten ruimte (blijven) bieden voor doorontwikkeling van agrarische bedrijven. Iedere ontwikkeling dient in balans te zijn met de omgeving (ruimtelijke kwaliteit) met aandacht voor duurzaamheid. Er wordt per locatie beoordeeld of de gewenste uitbreiding vanuit gemeentelijk oogpunt wenselijk en mogelijk is. Grootschalige uitbreiding van een agrarisch bedrijf moet daarnaast voldoen aan de provinciale richtlijnen en beleid. Aanvragen worden waar mogelijk met de provincie besproken.

9

Maatwerk

In uitzonderlijke gevallen past een wenselijke ontwikkeling niet binnen de in dit document beschreven beleidsregels. Wanneer de beleidsregels niet voldoende ruimte bieden om een gewenste ontwikkeling, waarbij bijvoorbeeld een milieutechnisch- of ruimtelijk probleem wordt opgelost, mogelijk te maken dan kan maatwerk worden toegepast. Afwijken van de beleidsregels gebeurt op basis van kwalitatieve criteria, bijvoorbeeld een bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit.

Dit kan ook betekenen dat er een gebiedsgerichte aanpak komt, met bijvoorbeeld een uitleglocatie voor (Rood voor Rood) woningen rondom kernen. Uitgangspunt bij betreffende ontwikkelingen is dat de kwaliteit aan de hand van voornoemde drie bouwstenen aanzienlijk wordt vergroot.

Bijlage 1 (Reken)voorbeelden sloopcompensatie

Wanneer er op een perceel 1.500 m² wordt gesloopt, kan er 1 woning worden gerealiseerd (1.000 m²) en kunnen de overige 500 m² worden gereserveerd voor een andere ontwikkeling (dan wel worden ingezet voor extra m² woning of bijgebouw).

Wanneer er op een perceel 1.200 m² wordt gesloopt, kan er 1 woning worden gerealiseerd (1.000 m²) en kunnen de overige meters alleen worden ingezet voor extra m² woning of bijgebouw.

De drempelwaarde hiervan ligt bij **300 m²** (met uitzondering van de gemeente Hof van Twente). Oftewel, er wordt geen extra sloopvoucher meer afgegeven wanneer de 'restmeters' minder dan 300 m² bedragen.

De 300 m² als drempelwaarde wordt ook gehanteerd wanneer slooplocaties worden aangedragen in het kader van een Rood voor Rood ontwikkeling. De 300 m² fungeert als drempelwaarde om te kunnen blijven spreken van een ruimtelijke meerwaarde of een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Wanneer er bij een Rood voor Rood ontwikkeling op een locatie 1.250 m² wordt gesloopt, dient de overgebleven 250 m² sloopmeters (na aftrek van 1.000 m² voor de woning) in dezelfde ontwikkeling meegenomen te worden voor extra m³ woning of extra m² bijgebouw. Wanneer dit niet gebeurt, vervallen deze meters. Deze meters kunnen dus niet worden gereserveerd door een sloopvoucher, doordat de drempelwaarde van 300 m² niet wordt behaald.

Bijlage 2 Uitzonderingen gemeenten

Borne

De gemeente Borne gaat onderstaande aanvulling op hoofdstuk 7 hanteren:

Vanuit het verleden is er niet-agrarische bedrijvigheid ontstaan en bestemd in het buitengebied. De betreffende bedrijven dragen bij aan de leefbaarheid in het buitengebied en omliggende kernen. Bij een uitbreidingsvraag zal er eerst moeten worden afgewogen of een verhuizing naar een bedrijventerrein een mogelijkheid is. Als dit afdoende is onderbouwd en er wordt vastgehouden aan een uitbreiding in het buitengebied, dan kan er medewerking worden verleend op voorwaarde dat er voldoende wordt geïnvesteerd in de KGO.

Bij elke ontwikkeling van niet-agrarische bedrijvigheid hoort in ieder geval een basisinspanning in de vorm van een goede ruimtelijke (landschappelijke) inpassing. Deze basisinspanning dient te worden aangetoond door middel van een erfinrichtingsplan.

Zodra er sprake is van een grootschalige ontwikkeling (o.a. nieuw of uitbreiding van het bestaande bestemmingsplan of een partiële herziening) dient er, naast de basisinspanning, aanvullend worden geïnvesteerd in de ruimtelijke omgevingskwaliteit.

Het ruimtelijke kwaliteitsplan zal duidelijk moeten maken hoe deze aanvullende ruimtelijke of landschappelijke kwaliteit wordt gewaarborgd waarbij ook het financiële aspect van de aanvullende investering beeld dient te worden gebracht.

Evenwicht

Voor het bepalen van de hoogte van deze aanvullende investering in ruimtelijke of landschappelijke kwaliteit worden de volgende twee variabelen gehanteerd:

- > **is de ontwikkeling gebiedseigen of gebiedsvreemd;**
- > **wat is de schaal van de impact op de omgeving;**

Als er sprake is van een niet functioneel aan het buitengebied gebonden grootschalige ontwikkeling, dient 100% van de waardevermeerdering (van de gronden als gevolg van aanpassing van de bestemming) te worden geïnvesteerd (naast de basisinspanning).

Als er sprake is van een functioneel aan het buitengebied gebonden grootschalige ontwikkeling zal er, naast de basisinspanning, 25% van de waardevermeerdering moeten worden geïnvesteerd in ruimtelijke of landschappelijke kwaliteit.

De percentages zijn ingegeven door het feit dat bij een niet aan het buitengebied gebonden activiteit de impact groot is, omdat deze functies feitelijk op industrieterreinen of in de kernen thuishoren. Gelet hierop dient er een volledige tegenprestatie geleverd te worden. Door de waardevermeerdering volledig te compenseren in ruimtelijke/landschappelijke kwaliteit ontstaat er een evenwicht tussen de ontwikkeling en de ruimtelijke kwaliteit.

In geval het gaat om een aan het buitengebied gebonden activiteit, betreft het een activiteit die een duidelijke relatie heeft met het buitengebied (bijv. recreatieve activiteit). De tegenprestatie kan dan ook minder zijn dan de volledige waardevermeerdering. In dat geval is 25% van de waardevermeerdering voldoende om het evenwicht te bereiken. Het ruimtelijke kwaliteitsplan zal dus inzicht moeten geven in de waarde van de aanvullende investering in ruimtelijke of landschappelijke kwaliteit.

Waardering

Bij het bepalen van de hoogte van de aanvullende KGO prestatie wordt uitgegaan van de waardevermeerdering van de gronden die door de planologische verandering zal ontstaan. Er wordt uitgegaan van basisbedragen. Dit zijn normaal geldende, door erkende taxateurs bepaalde, waarden zoals deze in onderstaande tabel zijn weer gegeven. Daar waar de tabel niet in voorziet of daar waar het lastiger is vanwege de invloed van de mogelijkheden binnen een specifieke bestemming (bijvoorbeeld indien veel meer bouw mogelijkheden worden geboden binnen een bestemming), zal er een taxatierapport worden gevraagd.

Bestemming	Naar →	Agrarisch gebied	Wonen (geen nieuwe woning)	Agr. bouwblok	Sierteelt	Paarden- houderij	Niet agrarische bedrijvigheid	Recreatie	Bos/natuur
Van ↓	Waarde /m² ↓→	€6,--		€22,--	€22,--	€22,--	€56,--	*	€2,--
Agrarisch gebied	€6,--	--	Geen KGO	€16,--	€16,--	€16,--	€50,--	*	-€4,--
Wonen		Geen KGO	N.V.T.	Gelijk	Gelijk	Gelijk	Niet mogelijk		Geen KGO
Agr. bouwblok	€22,--	-€16,--	Geen KGO	--	Gelijk	Gelijk	Niet mogelijk	*	-€20,--
Sierteelt	€22,--	-€16,--	Geen KGO	Gelijk	--	Gelijk	Niet mogelijk	*	€20,--
Paarden- houderij	€22,--	-€16,--	Geen KGO	Gelijk	Gelijk	--	Niet mogelijk	*	€20,--
Niet agrarische bedrijvigheid	€56,--	€50,--	Geen KGO	€34,--	€34,--	€34,--	--	*	€54,--
Recreatie		Taxatie	Taxatie	Taxatie	Taxatie	Taxatie	Taxatie	--	Taxatie
Bos/natuur	€2,--	€4,--	Taxatie	€20,--	€20,--	€20,--	€54,--	*	

Opgemerkt wordt dat bij ontwikkelingen waarbij sprake is van een negatieve waardeontwikkeling, geen verrekening plaats vindt.

* = Binnen recreatiebedrijven zijn verschillende ontwikkelingen mogelijk. Afhankelijk van de ontwikkeling hangt er een andere waarde aan. Hierbij is gekomen tot het hanteren van de volgende normbedragen:

m² bestemde grond (waarbij is uitgegaan van een complexgewijze ontwikkeling):

- **per groepsaccommodatie € 20,00**
- **recreatiebungalow € 18,75**
- **chalet € 15,00**
- **kampeerplaats € 9,00**

Opgemerkt wordt hier dat de specifieke inrichting van het terrein ook bijdraagt aan de waarde. Voor recreatiebedrijven geldt in zekere zin dan ook altijd maatwerk, zodat in voorkomende gevallen ook gekozen kan worden voor taxaties.

Aftrekposten

Bij de berekening van de waardevermeerdering die ingezet moet worden als KGO wordt uitgegaan van de bovenstaande tabel (en de genoemde afwijkende normeringen).

Waardevermindering als gevolg van de herziening van het bestemmingsplan, zoals bijvoorbeeld van agrarische grond naar bos en natuur of landschap dan wel van bedrijfsterreingrond naar bos en natuur of landschap, mogen worden meegenomen in de berekening, voor zover het gaat om het veranderen van de bestemming ten behoeve van de basisinspanning. Dit betekent dat het veranderen van de bestemming in een strook van 10 m breed rond het bestemmingsvlak mag worden meegenomen in de waarde berekening als er sprake is van een daadwerkelijk 10 m brede strook waar de landschappelijke inpassing wordt geregeld. Hierbij geldt hetzelfde percentage als het percentage dat toegepast wordt bij het bepalen van de bijdrage in KGO.

Ten aanzien van de investering van de berekende KGO bijdrage, mogen reële, werkelijke kosten voor het opstellen van het erfinrichtingsplan/ruimtelijke kwaliteitsplan tot een percentage van 10 % van het berekende KGO bedrag met een absoluut maximum van. €15.000,-, worden meegenomen, in die zin, dat deze mogen worden toegerekend aan de investering in ruimtelijke kwaliteit (voorwaarde is hierbij wel dat niet op een andere wijze een bijdrage mag zijn ontvangen voor het opstellen van het landschapsplan).

Ingeval er sprake is van een VAB-locatie waar een ontwikkeling wordt voorgestaan welke als passend in het buitengebied kan worden beschouwd en waarbij een uitbreiding van de bebouwing is toegestaan, dan dient de waardevermeerdering bepaald te worden aan de hand van de bouwkosten van die uitbreiding. In deze gevallen moet 25% van de bouwkosten opgevoerd worden als investering in ruimtelijke kwaliteit. Dit geldt ook indien binnen de diverse bestemmingen gebouwd wordt binnen het bestemmingsvlak, boven de toegestane oppervlaktemaat.

Investing in sociale kwaliteit of duurzaamheid.

In Hoofdstuk 3 is naast de ruimtelijke kwaliteit ook sociale kwaliteit en duurzaamheid genoemd als bouwstenen voor kwaliteit.

Indien er geen mogelijkheid is om het gehele bedrag te investeren in ruimtelijke en/of landschappelijke kwaliteit is het mogelijk de berekende bijdrage in te zetten op de twee overige bouwstenen van kwaliteit (sociale kwaliteit of duurzaamheid). Dit dient dan wel concreet te worden gemaakt.

Sloopcompensatie:

Ook sloop van niet gebruikte landschapsontsierende bebouwing kan worden ingezet voor het bereiken van de KGO. De kaders hiervoor zijn uitgewerkt in hoofdstuk 4 alleen geldt voor de ontwikkeling van niet-agrarische bedrijvigheid dat 100% van de in te zetten sloopmeters uit Borne zelf dient te komen. De waardebepaling van de in te zetten sloopmeters zal aangetoond dienen te worden (aankoopwaarde sloopmeters en/of taxatie sloopwaarde).

Hof van Twente

De gemeente Hof van Twente hanteert een aantal uitzonderingen in de volgende paragrafen:

4.2 Woningbouw

Minimaal 2.500 m² sloopmeters voor 2 woningen geldt niet voor de gemeente Hof van Twente. Deze gemeente hanteert het principe dat maximaal 1 woning per erf mag worden gerealiseerd als er minimaal 1.000 m² aan landschapsontsierende vrijkomende agrarische bebouwing wordt gesloopt. De overige sloopmeters van het betreffende erf kunnen in de gemeente Hof van Twente niet worden ingezet om in deze gemeente een woning te realiseren. Deze overige sloopmeters kunnen dan ook niet worden gebruikt bij andere gemeenten als onderbouwing voor de toevoeging van een woning. Maatwerk is mogelijk bij die situaties waarbij de sloopkosten aantoonbaar en aanzienlijk hoger zijn dan de opbrengsten van 1 woningbouwkavel.

4.4 Realisatie groter bijgebouw

De sloop van 3 m² landschapsontsierende bebouwing geldt niet voor de gemeente Hof van Twente. De gemeente Hof van Twente hanteert een sloopverhouding van 1:2 waarbij voor ieder te realiseren m² bebouwing 2 m² landschapsontsierende bebouwing wordt gesloopt.

4.6 Sloopvouchers (het registreren van sloopmeters)

De gemeente Hof van Twente hanteert een systeem van sloopvouchers. Andere gemeenten hebben een soortgelijk systeem maar noemen het onder andere "het registreren van sloopmeters". Het verschil met de gemeente Hof van Twente is onder andere dat er een verschil wordt gemaakt tussen m² sloopmeters die gebruikt kunnen worden voor het realiseren van een woning (de eerste 1.000 m² op een erf) en de m² sloopmeters die over zijn. Deze mogen in de gemeente Hof van Twente niet worden gebruikt voor de realisatie van een nieuwe woning maar wel om een bestaande woning uit te breiden of een extra of groter bijgebouw te realiseren. In de systematiek van de gemeente Hof van Twente worden m² sloopmeters die in een sloopvoucher worden opgenomen als zogenoemde "woningmeters" en "restmeters" opgenomen. De angst bij andere gemeenten is dat de "restmeters" uit de gemeente Hof van Twente allemaal naar andere gemeenten gaan omdat ze daar voor de realisatie van een woning kunnen worden ingezet.

Afgesproken is dat de gemeente Hof van Twente duidelijk op hun sloopvoucher aangeeft om welke soort m² sloopmeters het gaat en gemeenten zelf de keuze hebben of deze meters al dan niet gebruikt mogen worden voor de realisatie van een woning in hun eigen gemeente. Aangezien andere gemeenten geen "restmeters" registreren hoeft andersom geen regeling te worden getroffen. In de overige gemeenten geldt dat het gehele erf moet worden gesloopt en dus geen restmeters bestaan.

INFO@GROENEMETROPOOLTWENTE.NL

WWW.GROENEMETROPOOLTWENTE.NL

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan

het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2 met identificatienummer NL.IMRO.0164.BP0164-0301 van de gemeente Hengelo;

1.2 bestemmingsplan

de geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

1.3 verbeelding

de weergave van de inhoud van een bestemmingsplan conform het gestelde in de Regeling standaarden ruimtelijke ordening 2012. Onder het begrip 'verbeelding' wordt zowel de analoge wijze als de digitale wijze van verbeelding verstaan;

1.4 aan-huis-verbonden-beroep

een beroep of het beroepsmatig verlenen van diensten op administratief, juridisch, medisch, therapeutisch, kunstzinnig, ontwerptechnisch, cosmetisch of hiermee gelijk te stellen gebied - daaronder niet begrepen prostitutie -, waarbij het woonhuis in overwegende mate haar woonfunctie behoudt en dat een ruimtelijke uitwerking of uitstraling heeft die met de woonfunctie in overeenstemming is

1.5 aanbouw

een bijbehorend bouwwerk dat als afzonderlijke ruimte is gebouwd aan een hoofdgebouw waarmee het in directe verbinding staat, welk bijbehorend bouwwerk onderscheiden kan worden van het hoofdgebouw en dat in architectonisch opzicht ondergeschikt is aan het hoofdgebouw;

1.6 aanduiding

een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.7 aanduidingsgrens

de grens van een aanduiding indien het een vlak betreft;

1.8 aaneengebouwde woning

een woning die deel uitmaakt van een bouwmassa bestaande uit drie of meer hoofdgebouwen;

1.9 afwijken

het bij omgevingsvergunning afwijken van de regels van het bestemmingsplan als bedoeld in artikel 2.12, lid 1, onder a, onder 1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;

1.10 agrarisch bedrijf / agrarische bedrijfsvoering

een bedrijf/bedrijfsvoering, gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen en/of door middel van het houden van dieren, waaronder begrepen het fokken van dieren; een en ander met uitzondering van glastuinbouwbedrijven en boomkwekerijen;

1.11 ambachtelijk bedrijf

een bedrijf dat gericht is op het bedrijfsmatig, geheel of overwegend door middel van handwerk, vervaardigen, bewerken of herstellen en het installeren van goederen alsook het verkoop en/of leveren - als ondergeschikte nevenactiviteit - van goederen die verband houden met het ambacht;

1.12 ander bouwwerk

een bouwwerk, geen gebouw zijnde;

1.13 archeologisch deskundige

de regionaal (beleid)archeoloog of een andere door het college van burgemeester en wethouders aan te wijzen deskundige op het gebied van de archeologische monumentenzorg;

1.14 archeologische waarde

de aan een gebied toegekende waarde in verband met de kennis en de studie van de in dat gebied voorkomende overblijfselen van menselijke aanwezigheid of activiteit uit oude tijden;

1.15 bebouwing

één of meer gebouwen en/of bouwwerken geen gebouwen zijnde;

1.16 bebouwingspercentage

een op de verbeelding aangegeven percentage dat het gedeelte van het bouwperceel aangeeft dat maximaal mag worden bebouwd;

1.17 bedrijfsmatige kamerverhuur

een samenstel van verblijfsruimten, uitsluitend of mede bestemd of gebruikt om daarin anderen dan aan de rechthebbende personen behorende tot diens huishouden, woonverblijf, niet in de zin van zelfstandige wooneenheid, te verschaffen, al dan niet met gehele of gedeeltelijke verzorging.

Een en ander kan onder meer blijken uit het feit dat voor de kamers afzonderlijk huur wordt berekend en/of betaald en elke kamer zelfstandig wordt bewoond, waarbij al dan niet sprake is van enkele gemeenschappelijke voorzieningen;

1.18 bestaand

1. bij bouwwerken:
bouwwerken die aanwezig zijn, dan wel mogen worden gebouwd, krachtens een bouwvergunning, dan wel een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen, die is aangevraagd vóór het tijdstip van terinzagelegging van het bestemmingsplan als ontwerp;
2. bij gebruik:
bestaand ten tijde van het van kracht worden van het desbetreffende gebruiksverbod;

1.19 bestemmingsgrens

de grens van een bestemmingsvlak;

1.20 bestemmingsvlak

een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.21 boomkwekerij

een agrarisch bedrijf dat gericht is op de productie - door middel van het planten en (op)kweken - van bomen, coniferen, heesters en andere houtgewassen;

1.22 bouwen

het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk, alsmede het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen van een standplaats;

1.23 bouwgrens

de grens van een bouwvlak;

1.24 bouwlaag

een doorlopend gedeelte van een gebouw dat door op gelijke of bij benadering gelijke hoogte liggende vloeren of balklagen is begrensd, zulks met inbegrip van de begane grond en met uitsluiting van onderbouw en zolder;

1.25 bouwperceel

een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.26 bouwperceelgrens

een grens van een bouwperceel;

1.27 bouwvlak

een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten;

1.28 bouwwerk

een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden;

1.29 bijbehorend bouwwerk

uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aangebouwd en met de aarde verbonden bouwwerk met een dak;

1.30 bijgebouw

een bijbehorend bouwwerk, behorende bij een op hetzelfde bouwperceel gelegen (hoofd)gebouw en dat qua afmetingen ondergeschikt is aan en niet rechtstreeks toegankelijk is vanuit dat (hoofd)gebouw;

1.31 consumentenvuurwerk

vuurwerk dat is bestemd voor particulier gebruik;

1.32 cultuurhistorische waarde

de aan een bouwwerk, landschapselement of gebied toegekende waarde, gekenmerkt door het beeld dat is ontstaan door het gebruik, dat de mens in de loop van de geschiedenis van dat bouwwerk, landschapselement of dat gebied heeft gemaakt;

1.33 dak

iedere bovenbeëindiging van een gebouw;

1.34 dakkapel

een constructie ter vergroting van een gebouw, welke zich tussen de dakgoot en de nok van een dakvlak bevindt, waarbij deze constructie onder de noklijn is gelegen en de onderzijde van de constructie in het dakvlak is geplaatst;

1.35 dakopbouw

een ondergeschikte opbouw op het dakvlak van een gebouw, ten behoeve van voorzieningen zoals trappenhuizen, luchtbehandelings- en liftinstallaties;

1.36 detailhandel

het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen de uitstalling ten verkoop, het verkopen en/of leveren van goederen aan personen die goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit;

1.37 ecologische waarden

de aan een gebied toegekende waarden die verband houden met de aanwezigheid en samenhang van dieren en planten en hun leefomgeving en/of tussen dieren en planten onderling. Hiertoe worden in ieder geval gerekend de kernkwaliteiten van de EHS;

1.38 educatief medegebruik

een educatief gebruik van de gronden dat ondergeschikt is aan de functie van de bestemming waarbinnen dit educatieve gebruik is toegestaan;

1.39 eerste bouwlaag

de bouwlaag op de begane grond;

1.40 erf

al dan niet bebouwd perceel, of een gedeelte daarvan, dat direct is gelegen bij een hoofdgebouw en dat in feitelijk opzicht is ingericht ten dienste van het gebruik van dat gebouw, en, voor zover een bestemmingsplan of een beheersverordening van toepassing is, deze die inrichting niet verbieden;

1.41 erker

een toevoeging van ten hoogste één bouwlaag aan de gevel van een woning;

1.42 extensief recreatief medegebruik

die vormen van recreatie welke in hoofdzaak zijn gericht op natuur- en landschapsbeleving, zoals wandelen, paardrijden, (water)fietsen en kanoën;

1.43 gebouw

elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.44 geluidgevoelige functies

bewoning of andere geluidsgevoelige functies zoals bedoeld in de Wet geluidhinder c.q. het Besluit geluidhinder;

1.45 geluidgevoelige gebouwen

gebouwen welke dienen ter bewoning of ten behoeve van een andere geluidsgevoelige functie als bedoeld in de Wet geluidhinder c.q. het Besluit geluidhinder;

1.46 geluidsbelasting in dB

de geluidsbelasting in Lden op een plaats en vanwege een bron over alle perioden van 07.00-19.00 uur, van 19.00-23.00 uur en van 23.00-07.00 uur van een jaar als omschreven in bijlage I, onderdeel 1, van richtlijn nr. 2002/49/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 25 juni 2002 inzake de evaluatie en de beheersing van omgevingslawaai (PbEG L 189);

1.47 geluidzoneringsplichtige inrichting

een inrichting als bedoeld in onderdeel D van Bijlage I van het Besluit omgevingsrecht;

1.48 het op hobbymatige basis houden van dieren

het uit liefhebberij/vrijtijdsbesteding houden van dieren waarbij de omvang van de activiteit niet meer bedraagt dan 12 NGE;

1.49 het slopen van een bouwwerk

het slopen van een bouwwerk zoals bedoeld in artikel 2.1 lid 1, onder g van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;

1.50 het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

het uitvoeren van een werk, geen gebouw zijnde, of van werkzaamheden zoals bedoeld in artikel 2.1 lid 1, onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;

1.51 het verharden van gronden

onder het verharden van gronden wordt verstaan het aanbrengen van een dichte deklaag in de vorm van bijvoorbeeld klinkers, asfalt of beton;

1.52 hoekperceel

een perceel, gelegen aan een hoek van twee wegen c.q. het openbaar gebied;

1.53 hogere grenswaarde

een maximale waarde voor de geluidbelasting, die hoger is dan de voorkeursgrenswaarde en die in een concreet geval kan worden vastgesteld op grond van de Wet geluidhinder, het Besluit grenswaarden binnen zones langs wegen en/of het Besluit grenswaarden binnen zones rond industrieterreinen;

1.54 hoofdgebouw

een of meer panden, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer panden of bouwwerken op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkste is;

1.55 huishouden

persoon of groep personen die een huishouding voert, waarbij sprake is van onderlinge verbondenheid en continuïteit in de samenstelling ervan; bedrijfsmatige kamerverhuur wordt hieronder niet begrepen;

1.56 internethandel en/of telefonische colportage

detailhandel waarbij de verkoop via internet en/of telefonische colportage plaatsvindt en waarbij geen sprake is van uitstalling ten verkoop;

1.57 kap

de volledige of nagenoeg volledige afdekking van een gebouw in een gebogen vorm danwel met een dakhelling van ten minste 15° en ten hoogste 75°;

1.58 landschappelijke waarde

waarde in landschappelijk-esthetische en/of geomorfologische zin;

1.59 landschapswaarde

de aan een gebied toegekende waarde, gekenmerkt door het waarneembare deel van het aardoppervlak, die wordt bepaald door de onderlinge samenhang en beïnvloeding van levende en niet-levende natuur;

1.60 nutsvoorziening

voorzieningen ten behoeve van het openbare nut, zoals transformatorhuisjes, gasreducerstations, schakeluisjes, duikers, bemalingsinstallaties, gemaalgebouwtjes, voorzieningen ten behoeve van (ondergrondse) afvalinzameling en apparatuur voor telecommunicatie;

1.61 omgevingsvergunning

vergunning als bedoeld in artikel 2.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

1.62 ondergeschikte functie

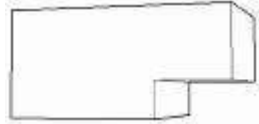
functie waarvoor maximaal 30% van de vloeroppervlakte als zodanig mag worden gebruikt;

1.63 onzelfstandige wooneenheid

een woonvorm van één of meerdere kamer(s) in een woning waar sprake is van een noodzakelijk gebruik van gemeenschappelijke voorzieningen;

1.64 overbouwing

een aan- of uitgebouwd bouwdeel, dat gelegen is boven peil, dat geen grotere hoogte heeft dan het aangrenzende bouwdeel, dat uitsteekt ten opzichte van het eronder gelegen deel en dat geen rechtstreekse verbinding heeft met het peil of gebouwd is op palen;

1.65 Overdekt terras/veranda

Een afdak, aan een gebouw dat meestal steunt op (houten) palen maximaal voorzien van 1 wand.

1.66 overig bouwwerk

een bouwkundige constructie van enige omvang, geen pand zijnde, die direct en duurzaam met de aarde is verbonden;

1.67 pand

de kleinste bij de totstandkoming functioneel en bouwkundig-constructief zelfstandige eenheid die direct en duurzaam met de aarde is verbonden en betreedbaar en afsluitbaar is;

1.68 permanente bewoning

gebruik van (een deel van) een gebouw als hoofdwoonverblijf;

1.69 professioneel vuurwerk

vuurwerk, niet zijnde consumentenvuurwerk;

1.70 prostitutie

het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding;

1.71 recreatief medegebruik

een recreatief gebruik van de gronden dat ondergeschikt is aan de functie van de bestemming waarbinnen dit recreatieve gebruik is toegestaan;

1.72 seksinrichting

een voor publiek toegankelijke, besloten ruimte waarin bedrijfsmatig, of in omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van erotisch pornografische aard plaatsvinden. Onder seksinrichting wordt in ieder geval verstaan: een (raam)prostitutiebedrijf, een seksbioscoop, een seksautomatenhal, een sekstheater, een parenclub, een privé-huis of een erotische massagesalon, al dan niet in combinatie met elkaar;

1.73 uitbouw

een bijbehorend bouwwerk dat als vergroting van een bestaande ruimte is gebouwd aan een hoofdgebouw, welk bijbehorend bouwwerk door de vorm onderscheiden kan worden van het hoofdgebouw en dat in architectonisch opzicht ondergeschikt is aan het hoofdgebouw;

1.74 voorgevel

voor wat betreft de realisatie van bijbehorende bouwwerken wordt slechts één gevel als voorgevel aangemerkt, namelijk de gevel die zich als belangrijkste gevel manifesteert;

1.75 voorgevelrooilijn

de bouwgrens die langs de wegzijde met een regelmatige of nagenoeg regelmatige ligging van de voorgevels van de bestaande bebouwing ligt;

1.76 voorkeursgrenswaarde

de maximale waarde voor de geluidsbelasting, zoals deze rechtstreeks kan worden afgeleid uit de Wet geluidhinder, c.q. het Besluit grenswaarden binnen zones rond industrieterreinen, het Besluit geluidhinder spoorwegen en/of het Besluit grenswaarden binnen zones langs wegen;

1.77 vloeroppervlakte

de totale oppervlakte van hoofdgebouwen en bijbehorende bouwwerken;

1.78 vrijstaande woning

een bouwmassa bestaande uit één vrijstaand hoofdgebouw;

1.79 vuurwerkbedrijven

inrichtingen waar professioneel vuurwerk en/of meer dan 10.000 kg consumentenvuurwerk aanwezig is;

1.80 wooneenheid/woning

(een gedeelte van) een gebouw met woonfunctie/een complex van ruimtes, uitsluitend bedoeld voor de huisvesting van één individueel huishouden;

1.81 woonhuis

een gebouw, dat één woning omvat, dan wel twee of meer naast elkaar en/of geheel of gedeeltelijk boven elkaar gelegen woningen omvat en dat qua uiterlijke verschijningsvorm als een eenheid beschouwd kan worden.

1.82 woonhuis voor verzorgd wonen

een gebouw of zelfstandig gedeelte van een gebouw dat bedoeld is voor de huisvesting van personen die niet (geheel) zelfstandig kunnen wonen en daarin geestelijke en/of lichamelijke verzorging behoeven met de hierbij behorende gemeenschappelijke ruimten en voorzieningen;

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 algemeen

bij de toepassing van het bepaalde ten aanzien van het bouwen worden ondergeschikte bouwdelen als plinten, pilasters, kozijnen, schoorstenen, gevelversieringen, ventilatiekanalen, liftschachten, gevel- en kroonlijsten, dakgoten en overstekende daken tot 0,5 meter uit de gevel en luifels tot 1 meter uit de gevel buiten beschouwing gelaten;

2.2 de afstand tot de (zijdelingse) perceelsgrens

de kortste afstand van enig punt van een gebouw tot de (zijdelingse) perceelsgrens van het bouwperceel;

2.3 de bouwhoogte van een bouwwerk

vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een overig bouwwerk, met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;

2.4 de dakhelling

langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak;

2.5 de diepte van een hoofdgebouw

vanaf de aan de straat gelegen bouwgrens tot aan de achtergevel van het hoofdgebouw of vanaf de bestaande voorgevel tot aan de achtergevel van het hoofdgebouw;

2.6 de goothoogte van een bouwwerk

vanaf het peil tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel;

2.7 de hoogte van een dakopbouw

vanaf de afdekking van de bovenste bouwlaag tot aan het hoogste punt van de dakopbouw;

2.8 de hoogte van een kap

vanaf de bovenkant goot, boeiboord of daarmee gelijk te stellen constructiedeel tot aan het hoogste punt van de kap;

2.9 de hoogte van een windturbine

vanaf het peil tot aan de as van de windturbine;

2.10 de inhoud van een bouwwerk

tussen de bovenzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidingsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.11 de oppervlakte van een bouwwerk

tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk;

2.12 het bebouwd oppervlak van een bouwperceel

de buitenwerks gemeten oppervlakte van het op een bouwperceel aanwezige c.q. op te richten gebouw of gebouwencomplex, gemeten op een meter boven peil;

2.13 peil

- a. voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang direct aan een weg grenst: de hoogte van die weg ter plaatse van de hoofdtoegang;
- b. voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst: de gemiddelde hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse van de hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
- c. voor andere gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde: de gemiddelde hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse bij voltooiing van de bouw.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Agrarisch

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Agrarisch' aangewezen gronden zijn bestemd voor;

- a. agrarische bedrijfsvoering;

Met daaraan ondergeschikt:

- b. het op hobbymatige basis houden van dieren;
- c. extensief recreatief medegebruik;
- d. voorzieningen ten behoeve van afvoer, tijdelijke berging en infiltratie van hemelwater;
- e. watergangen, met dien verstande dat op de gronden gelegen binnen een strook van maximaal 5 meter aan weerszijden van de watergangen, uitsluitend voorzieningen ten behoeve van het waterstaatkundig beheer zijn toegestaan;
- f. voorzieningen ten behoeve van openbaar nut;
- g. groenvoorzieningen;

met de daarbij behorende:

- h. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

3.2 Bouwregels

3.2.1 Gebouwen

Binnen deze bestemming mogen geen gebouwen ten dienste van deze bestemming worden gebouwd.

3.2.2 Bouwwerken, geen gebouwen zijnde

Binnen deze bestemming mogen bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten dienste van deze bestemming worden gebouwd met inachtneming van de volgende regels:

- a. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zoals afrasteringen ten behoeve van het agrarisch grondgebruik mogen worden gebouwd met een maximale bouwhoogte van 2 meter;
- b. bouwwerken, geen gebouwen zijnde zoals banken, bewegwijzering, picknicktafels en dergelijke ten behoeve van het recreatief medegebruik mogen worden gebouwd met een maximale bouwhoogte van 2 meter.

3.3 Specifieke gebruiksregels

3.3.1 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik in de zin van artikel 7.10 Wro wordt in ieder geval begrepen:

- a. het opslaan, storten of bergen van materialen, producten en mest, behoudens voor zover zulks noodzakelijk is voor het op de bestemming gerichte gebruik van de grond;
- b. het bedrijfsmatig vervaardigen, opslaan, verwerken of herstellen van goederen en het opslaan en be- of verwerken van producten tenzij dit plaatsvindt ten behoeve van de agrarische productie binnen het bedrijf dan wel uitsluitend betrekking heeft op agrarische producten van het eigen bedrijf;

3.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

3.4.1 Algemene verbodsbepaling

Het is verboden op de tot 'Agrarisch' bestemde gronden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:

- a. het verwijderen van houtopstanden;
- b. het aanbrengen van ondergrondse leidingen;
- c. het aanbrengen van verhardingen;
- d. boomteelt.

De onder a. tot en met d. bedoelde werken of werkzaamheden zijn toelaatbaar, indien door die werken en werkzaamheden dan wel door de daarvan hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke en natuurwaarden niet onevenredig worden aangetast.

3.4.2 *Uitzondering*

Het onder 3.4.1 vervatte verbod geldt niet voor de werken of werkzaamheden:

- a. waarvoor ten tijde van het van kracht worden van het bestemmingsplan een vergunning is verleend;
- b. welke ten tijde van het van kracht worden van het bestemmingsplan in uitvoering waren;
- c. welke betreffen het normale onderhoud en/of beheer.

Artikel 4 Wonen

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Wonen' aangewezen gronden zijn bestemd voor (bouwwerken ten behoeve van):

- a. ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van wonen - rvr", uitsluitend voor een woonhuis, al dan niet in combinatie met ruimte voor een aan-huis-verbonden-beroep, opgericht middels deelname aan de rood voor rood regeling;

met tevens ondergeschikt:

- b. aan- en uitbouwen, bijgebouwen;
- c. het op hobbymatige basis houden van dieren;
- d. tuinen, erven en terreinen;
- e. watergangen en waterpartijen;
- f. voorzieningen ten behoeve van afvoer, tijdelijke berging en infiltratie van hemelwater;

met de daarbij behorende:

- g. bijgebouwen;
- h. bouwwerken , geen gebouwen zijnde.

4.2 Bouwregels

4.2.1 Algemeen

Uitsluitend zijn toegestaan gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, die ten dienste staan van deze bestemming.

4.2.2 Hoofdgebouwen

Voor het bouwen van hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

- a. als hoofdgebouw mogen uitsluitend woonhuizen worden gebouwd;
- b. een hoofdgebouw mag uitsluitend binnen een bouwvlak worden gebouwd;
- c. per bouwvlak mag maximaal één woning worden gebouwd;
- d. de inhoud van een hoofdgebouw mag niet meer bedragen dan 750 m³;
- e. de afstand van een hoofdgebouw tot de zijdelingse perceelsgrens dient minimaal 2 meter te bedragen;
- f. de bouwhoogte mag niet meer bedragen dan 10 meter;
- g. de goothoogte mag niet meer bedragen dan 3,5 meter;

4.2.3 Aan-/uitbouwen en bijgebouwen

Binnen deze bestemming mogen aan-/uitbouwen en bijgebouwen worden gebouwd met inachtneming van de volgende regels:

- a. aan-/uitbouwen en bijgebouwen mogen uitsluitend binnen het bouwvlak worden gebouwd;
- b. aan-/uitbouwen en bijgebouwen dienen minimaal 2,5 meter achter de voorgevel van het hoofdgebouw of het verlengde daarvan te zijn gelegen;
- c. aan- en uitbouwen maken deel uit van de inhoud van het hoofdgebouw;
- d. de gezamenlijke oppervlakte van bijgebouwen bij een hoofdgebouw mag maximaal 150 m² bedragen;
- e. de bouwhoogte van een aan-/uitbouw of bijgebouw mag niet meer bedragen dan 5,5 meter, dan wel de bestaande bouwhoogte indien deze meer bedraagt;
- f. de goothoogte van een aan-/uitbouw of bijgebouw mag niet meer bedragen dan 3 meter, dan wel de bestaande goothoogte indien deze meer bedraagt;

4.2.4 Nutsvoorzieningen

Binnen deze bestemming mogen nutsvoorzieningen worden gebouwd met inachtneming van de bepaling dat voor gebouwen van openbaar nut, zoals voorzieningen voor telecommunicatie, water- en energiedistributie geldt, dat de bebouwde oppervlakte niet meer dan 15 m² en de bouwhoogte niet meer dan 3 m mag bedragen. Indien de bestaande bebouwde oppervlakte en/of de bestaande bouwhoogte meer bedraagt, geldt die als maximum bebouwde oppervlakte dan wel maximum bouwhoogte.

4.2.5 *Bouwwerken, geen gebouwen zijnde*

Binnen deze bestemming mogen bouwwerken, geen gebouwen zijnde, worden gebouwd met inachtneming van de volgende bepalingen:

- a. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, uitgezonderd erf- en terreinafscheidingen, mogen uitsluitend binnen een bouwvlak worden gebouwd;
- b. de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, mag ten hoogste 5 meter bedragen, met uitzondering van terrein- en erfafscheidingen die maximaal 1 meter hoog mogen zijn, tenzij de afscheiding achter de voorgevelrooilijn wordt geplaatst. In geval de plaatsing achter de voorgevelrooilijn geschiedt, mag de hoogte niet meer dan 2 meter bedragen;
- c. de hoogte van antennes mag niet meer dan 12 meter bedragen;
- d. kunstobjecten en bouwwerken ten behoeve van verlichting, geleiding, beveiliging en regeling van het verkeer mogen maximaal 7,5 meter hoog zijn.

4.3 **Afwijken van de bouwregels**

4.3.1 *Verlenen van afwijking voor nutsgebouwen*

Burgemeester en wethouders zijn bij het verlenen van een omgevingsvergunning bevoegd af te wijken van het bepaalde onder 4.2.4 en kunnen toestaan dat grotere nutsvoorzieningen worden opgericht, mits wordt voldaan aan de volgende bepalingen:

- a. de bebouwde oppervlakte mag niet meer bedragen dan 25 m²;
- b. de hoogte mag niet meer bedragen dan 5 m;
- c. geen onevenredige aantasting plaats vindt van:
 1. het straat- en bebouwingsbeeld;
 2. de verkeersveiligheid;
 3. de sociale veiligheid;
 4. de milieusituatie;
 5. de stedenbouwkundige kwaliteit van de omgeving.

4.4 **Specifieke gebruiksregels**

4.4.1 *Strijdig gebruik*

Onder strijdig gebruik in de zin van artikel 2.1, eerste lid, onder c van de Wabo wordt in ieder geval begrepen;

- a. het gebruik van de in de bestemming aangegeven gronden en de daarop voorkomende bouwwerken c.q. gebouwen of delen daarvan ten behoeve van een seksinrichting;
- b. het gebruik van aan-, uitbouwen en bijgebouwen voor zelfstandige bewoning.

4.4.2 *Aan-huis-verbonden-beroep*

Ten aanzien van de uitoefening van een aan-huis-verbonden-beroeps- of bedrijfsactiviteit gelden de volgende voorwaarden:

- a. het aan-huis-verbonden-beroep mag uitsluitend worden uitgeoefend door een bewoner van het hoofdgebouw op hetzelfde bouwperceel;
- b. er mag geen hinder worden of kunnen worden toegebracht aan het woonmilieu;
- c. er mag niet meer dan 1/3 van de oppervlakte van de woning en de bij deze woning behorende aan-/uitbouwen en bijgebouwen voor de beroepsuitoefening worden gebruikt, met een maximum van 40 m²;
- d. het mogen geen zodanig verkeersaantrekkende activiteiten betreffen, ten gevolge waarvan extra verkeersmaatregelen, waaronder parkeervoorzieningen, noodzakelijk worden.

Artikel 5 Leiding - Hoogspanningsverbinding

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Leiding - Hoogspanningsverbinding' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor de aanleg, de instandhouding en bescherming van ondergrondse hoogspanningsverbindingen.

5.2 Bouwregels

5.2.1 Algemeen

Uitsluitend zijn toegestaan bouwwerken, geen gebouwen zijnde, die ten dienste staan van deze bestemming.

5.2.2 Gebouwen

Op of in deze gronden mogen geen gebouwen worden gebouwd.

5.2.3 Bouwwerken, geen gebouwen zijnde

Binnen deze bestemming mogen bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten dienste van deze bestemming worden gebouwd met inachtneming van de volgende regels:

- a. de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, mag ten hoogste 5 meter bedragen.

5.3 Afwijken van de bouwregels

Burgemeester en wethouders zijn bij het verlenen van een omgevingsvergunning bevoegd af te wijken van het bepaalde onder 5.2.1, mits geen onevenredige aantasting plaatsvindt van het doelmatig functioneren van de leiding, en toestaan dat mag worden gebouwd ten behoeve van de basisbestemming, mits vooraf advies wordt ingewonnen van de betreffende leidingbeheerder. Afwijking wordt slechts verleend indien en voor zover door de werken en werkzaamheden geen veiligheidsrisico's ontstaan en de leidingen niet worden aangetast.

5.4 Specifieke gebruiksregels

Onder strijdig gebruik in de zin van artikel 2.1, eerste lid, onder c van de Wabo wordt in ieder geval begrepen het gebruik van de in de bestemming aangegeven gronden en de daarop voorkomende bouwwerken c.q. gebouwen of delen daarvan ten behoeve van opslag van goederen.

5.5 Afwijken van de gebruiksregels

Burgemeester en wethouders zijn bij het verlenen van een omgevingsvergunning bevoegd af te wijken van het bepaalde in artikel 5.4 ten behoeve van het toestaan van de opslag van goederen. Alvorens te beslissen omtrent een afwijking wordt door burgemeester en wethouders schriftelijk advies ingewonnen bij de betrokken leidingbeheerder.

5.6 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

5.6.1 Verbodsbepaling

Het is verboden op de tot 'Leiding - Hoogspanningsverbinding' bestemde gronden, zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:

- a. het aanbrengen van hoogopgaande beplanting of bomen;
- b. het opslaan van materialen of stoffen, die onder bepaalde omstandigheden gevaar van brand of explosie kunnen opleveren;
- c. het ophogen en egaliseren, bodemverlaging of afgraven of anderszins wijzigen in maaiveld- en weghoogte;
- d. het aanbrengen van verhardingen;
- e. het aanleggen van waterlopen;

De onder a. tot en met e. bedoelde werken of werkzaamheden zijn toelaatbaar, indien door die werken en werkzaamheden dan wel door de daarvan hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen geen onevenredige aantasting van de belangen van de energievoorziening ontstaat of kan ontstaan. Alvorens

te beslissen omtrent een omgevingsvergunning voor het uitvoeren een werk, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren wordt het advies ingewonnen van de leidingbeheerder / directeur van het energiebedrijf.

5.6.2 *Uitzondering*

Het onder 5.6.1 vervatte verbod geldt niet voor de werken of werkzaamheden:

- a. waarvoor ten tijde van het van kracht worden van het bestemmingsplan een omgevingsvergunning is verleend;
- b. welke ten tijde van het van kracht worden van het bestemmingsplan in uitvoering waren;
- c. welke betreffen het normale onderhoud en/of beheer van de hoogspanningsleiding.

5.6.3 *Strafbepaling*

Overtreding van het bepaalde in artikel 5.6.1 wordt aangemerkt als een strafbaar feit in de zin van artikel 1a onder 2° van de Wet op de economische delicten.

Artikel 6 Waarde - Archeologie middel

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie middel' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor de instandhouding en bescherming van archeologische waarden.

6.2 Bouwregels

6.2.1 Gebouwen

Op of in deze gronden mogen geen gebouwen worden gebouwd, anders dan het bepaalde in 6.2.2.

6.2.2 Bouwwerken ten behoeve van andere bestemmingen

Bouwwerken ten behoeve van de andere, voor deze gronden aangegeven bestemmingen zijn op de in 6.1 bedoelde gronden slechts toelaatbaar, indien het een bouwwerk betreft waarbij de bodemingrepen niet dieper dan 40 cm zijn en de oppervlakte van het bouwwerk niet meer dan 5000 m² bedraagt.

6.3 Afwijken van de bouwregels

6.3.1 Afwijking

Burgemeester en wethouders zijn bij het verlenen van een omgevingsvergunning bevoegd af te wijken van het bepaalde onder 6.2.1 met inachtneming van de voor deze gronden geldende overige bouwregels, mits wordt voldaan aan één van de volgende voorwaarden:

- a. op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat de archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad;
- b. op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat archeologische waarden op de betrokken locatie niet aanwezig zijn.
- c. op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie de archeologische waarden door de bouwwerkzaamheden niet worden geschaad of mogelijke schade kan worden voorkomen door aan de afwijking regels te verbinden gericht op:
 1. het treffen van maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 2. het doen van opgravingen;
 3. begeleiding van de bouwwerkzaamheden door een archeologisch deskundige.

6.3.2 Advies archeologisch deskundige

Alvorens toepassing wordt gegeven aan artikel 6.3.1 wordt door het bevoegd gezag schriftelijk advies ingewonnen bij de archeologisch deskundige omtrent de vraag of de archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad en de eventueel te stellen voorwaarden aan het archeologisch onderzoek.

6.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

6.4.1 Verbodsbepaling

Het is verboden op de tot 'Waarde - Archeologie middel' bestemde gronden, zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:

- a. grondwerkzaamheden dieper dan 40 cm, waartoe worden gerekend het afgraven, woelen, mengen, diepploegen, egaliseren en ontginnen van gronden, alsmede het vergraven of verruimen van sloten, vijvers en andere wateren en het aanleggen van drainage;
- b. het verlagen of verhogen van het waterpeil;
- c. het aanleggen of rooien van bos of boomgaard waarbij stobben worden verwijderd;
- d. het aanleggen van ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur.
- e. het slopen en verwijderen van fundamenteën.

De onder a. tot en met e. bedoelde werken of werkzaamheden zijn slechts toelaatbaar, indien mede op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat de archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad.

6.4.2 *Uitzondering*

Het onder 6.4.1 vervatte verbod geldt niet:

- a. indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden aanwezig zijn;
- b. indien de in 6.4.1 genoemde werken een oppervlakte hebben tot ten hoogste 5000 m²;
- c. voor werken of werkzaamheden, die:
 - 1. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning;
 - 2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van in werking treden van het plan;
 - 3. behoren tot het normale onderhoud en beheer van de gronden;
 - 4. ten dienste van archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

6.4.3 *Strafbepaling*

Overtreding van het bepaalde in artikel 6.4.1 wordt aangemerkt als een strafbaar feit in de zin van artikel 1a onder 2° van de Wet op de economische delicten.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 7 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 8 Algemene gebruiksregels

8.1 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik in de zin van artikel 2.1, eerste lid, onder c van de Wabo wordt in ieder geval begrepen; het gebruiken, te doen of laten gebruiken van bebouwde en onbebouwde gronden ten behoeve van:

- a. Het al dan niet ten verkoop opslaan van gebruikte, dan wel geheel of ten dele uit gebruikte onderdelen samengestelde motorrijtuigen of aanhangwagens, welke bruikbaar en niet aan hun bestemming onttrokken zijn, behoudens voor zover zulks passend is in verband met het op de bestemming gerichte gebruik van de gronden;
- b. Opslag-, stort-, lozing- of bergplaats van onbruikbare of althans aan hun oorspronkelijke bestemming onttrokken voorwerpen en materialen, behoudens voor zover zulks passend is in verband met het op de bestemming gerichte gebruik van de gronden;
- c. Opslag, herverpakking en/of verkoop van zowel consumentenvuurwerk alsook professioneel;
- d. Een seksinrichting, escortbedrijf en raam- en straatprostitutie.

8.2 Geoorloofd gebruik

Onder een gebruik, strijdig met de bestemming, wordt niet verstaan het gebruiken of het laten gebruiken van gronden ten behoeve van kortstondige, incidentele evenementen, festiviteiten en manifestaties, indien en voor zover daarvoor vergunning, afwijking, ontheffing of vrijstelling vereist is en deze is verleend.

Artikel 9 Algemene aanduidingsregels

9.1 overige zone - voorwaardelijke verplichting inrichtings- en beplantingsplan

De gronden met de aanduiding 'overige zone - voorwaardelijke verplichting inrichtings- en beplantingsplan' mogen alleen conform de bestemming worden gebruikt en bebouwd:

- a. indien op deze gronden de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 1 bij de regels opgenomen 'Inrichtings- en beplantingsplan perceel nabij Dalmedenweg 2' zijn gerealiseerd;
- b. in afwijking van het bepaalde onder a mogen gronden binnen de aanduiding 'overige zone - voorwaardelijke verplichting inrichtings- en beplantingsplan' worden gebruikt en bebouwd conform de bestemming onder de voorwaarde dat binnen 18 maanden na ingebruikname van de woning, die kan worden gerealiseerd binnen de aanduiding 'overige zone - voorwaardelijke verplichting inrichtings- en beplantingsplan', uitvoering wordt gegeven aan de aanleg en instandhouding van van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 1 bij de regels opgenomen 'Inrichtings- en beplantingsplan perceel nabij Dalmedenweg 2' teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.

Artikel 10 Algemene afwijkingsregels

10.1 Verlenen van afwijking

Burgemeester en wethouders zijn bij het verlenen van een omgevingsvergunning bevoegd af te wijken, mits geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het straat- en bebouwingsbeeld, de woonsituatie, de milieusituatie, de verkeersveiligheid, de sociale veiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden, van:

- a. de bestemmingsbepalingen voor het bouwen met een geringe mate van afwijking van de plaats en richting van de bestemmingsgrenzen indien dit noodzakelijk is in verband met afwijkingen of onnauwkeurigheden ten opzichte van de feitelijke situatie of in die gevallen waar een rationele verkaveling van de gronden een geringe afwijking vergt;
- b. de bestemmingsbepalingen ten aanzien van de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, en toestaan dat de hoogte van de bouwwerken, geen gebouwen zijnde, wordt vergroot tot niet meer dan 10 m;

Artikel 11 Overige regels

11.1 Parkeren, laden en lossen

- a. Bij de uitoefening van de bevoegdheid voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor bouwen, dient, onverminderd het bepaalde elders in de regels van dit plan, ten behoeve van het parkeren of stallen van auto's conform de normering uit de "nota autoparkeren" vastgesteld op 17 december 2008, in voldoende mate ruimte zijn aangebracht in, op of onder het gebouw, dan wel op het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort en dat indien deze beleidsregels gedurende de planperiode worden gewijzigd, rekening wordt gehouden met de wijziging;
- b. Bij de uitoefening van de bevoegdheid voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor bouwen, welke aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden of lossen van goederen, moet, onverminderd het bepaalde elders in de regels van dit plan, in deze behoefte in voldoende mate zijn voorzien aan, in of onder dat gebouw, dan wel op het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort;
- c. burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde onder a en b:
 - 1. indien het voldoen aan die bepalingen door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit, of;
 - 2. voor zover op andere wijze in de nodige parkeer- of stallingruimte, dan wel laad- of losruimte wordt voorzien.
- d. een omgevingsvergunning als bedoeld onder c wordt niet verleend indien dat tot gevolg zou hebben dat het woon- en leefklimaat in de directe omgeving onevenredig wordt aangetast.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 12 Overgangsrecht

12.1 Overgangsrecht bouwwerken

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,

- a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
- b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

12.2 Afwijking

Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van het eerste lid een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in lid 12.1 met maximaal 10%.

12.3 Uitzondering op het overgangsrecht bouwwerken

Lid 12.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

12.4 Overgangsrecht gebruik

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

12.5 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in lid 12.4, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

12.6 Verboden gebruik

Indien het gebruik, bedoeld in lid 12.4, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

12.7 Uitzondering op het overgangsrecht gebruik

Lid 12.4 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

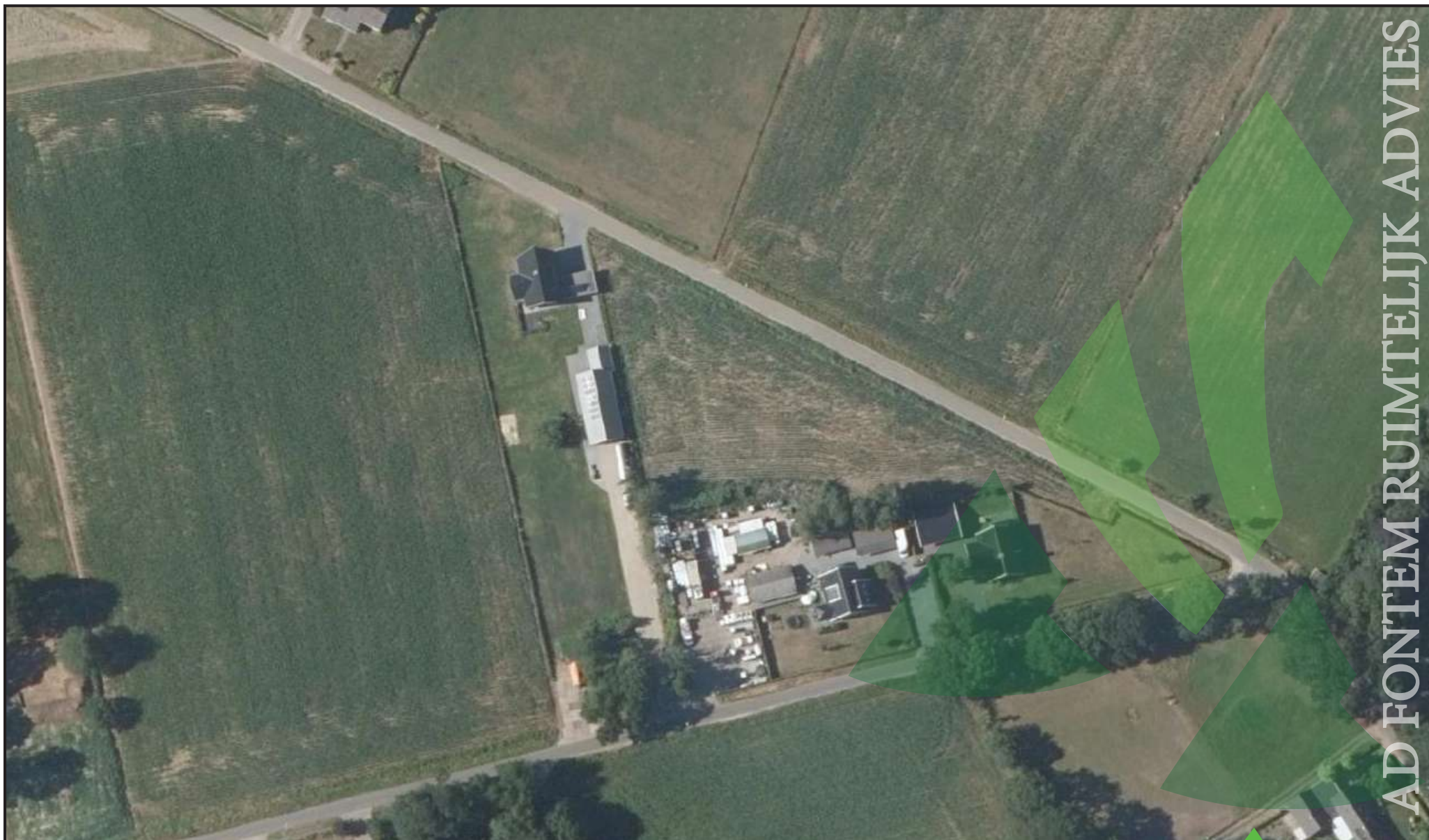
Artikel 13 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2.

Bijlagen bij de regels

Bijlage 1 Inrichtings- en beplantingsplan perceel nabij Dalmedenweg 2

AD FONTEM RUIMTELIJK ADVIES

Ruimtelijk kwaliteitsplan Rood voor Rood-regeling

Dalmedenweg ong. Hengelo | Definitief september 2022

ad fontem

COLOFON

Titel Opgesteld	Landschappelijk inpassingsplan RvR Dalmedenweg ong. Hengelo Oktober 2021
Datum laatst gewijzigd	Augustus 2022
Status Opdrachtgever	Definitief Familie - Dalmedenweg ong. 7559 RA Hengelo
Auteur	Ad Fontem Ruimtelijk Advies A.Veenendaal MSc, adviseur RO en de groene leefomgeving Stationsstraat 37 7622 LW Borne ad-fontem.nl
Bouwkundig advies- & ontwerp bureau	Scholten Bouwadviseurs Scholtendijk 22 7561 AR Deurningen 074-205 10 05 www.scholtenbouwadviseurs.nl

Niets uit dit document mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en/of Ad Fontem Juridisch Bouwadvies b.v

INHOUDSOPGAVE

Introductie	5
Beleidsanalyse	6
Gebieds- en landschapsanalyse	8
Landschappelijke inpassing	9

INTRODUCTIE

Ad Fontem Ruimtelijk Advies heeft het voorliggende landschappelijk inpassingsplan opgesteld naar aanleiding van de voorgenomen ontwikkelingen op het perceel gelegen naast de Dalmedenweg 2 te Hengelo. De initiatiefnemer is voornemens om in het kader van het Rood voor Rood-beleid één nieuwe woning te realiseren op het perceel achter de Schalmendenweg 5 te Hengelo. Er zal circa 1.274 m² aan reeds gesloopte landschapsontsierende bebouwing aan de Bellersweg 13 te Hengelo ingezet worden in het kader van de Rood voor Rood regeling.

De wijziging kan onder meer worden gerealiseerd op voorwaarde dat het erf landschappelijk wordt ingepast en dat de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse wordt versterkt. De landschappelijke inpassing wordt uiteengezet door middel van onderhavig ruimtelijk kwaliteitsplan. Het beleid en de uitgangspunten van de actoren relevant voor de landschappelijke inpassing worden in beeld gebracht. Het beleid relevant voor de gehele ontwikkeling zal in het bestemmingsplan worden benoemd en getoetst. Er wordt een beschrijving gegeven van het erf in het omliggende landschap op basis van de landschapsinventarisatie en analyse. Dit vormt de basis voor de beschrijving van de nieuwe situatie, inclusief de landschappelijke inpassing die voldoet aan het beleid opgesteld door de gemeente Hengelo.

Figuur 1 Plangebied vanaf de Dalmedenweg september 2020 (Bron: Streetview Google Maps)

Figuur 2 Huidige situatie vanaf de Dalmedenweg september 2020 (Bron: Streetview Google Maps)

Beleidsanalyse

Provinciaal beleid

De Omgevingsvisie Overijssel geeft de provinciale visie op de fysieke leefomgeving van Overijssel weer. Duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en sociale kwaliteit zijn de leidende principes of 'rode draden' bij alle initiatieven in de fysieke leefomgeving in de provincie Overijssel. Bestaande kwaliteiten moeten worden beschermd en er moeten verbindingen worden gelegd tussen deze bestaande kwaliteiten en nieuwe ontwikkelingen. De opgaven, kansen, beleidsambities en ruimtelijke kwaliteitsambities voor de provincie zijn in de Omgevingsvisie Overijssel gescherpt in ontwikkelingsperspectieven voor de groene omgeving en stedelijke omgeving.

Om de ambities van de provincie waar te maken, bevat de Omgevingsvisie een uitvoeringsmodel. Dit model is gebaseerd op drie niveaus, te weten:

- generieke beleidskeuzes;
- ontwikkelingsperspectieven;
- gebiedskenmerken.

Voor het behoud en het versterken van de ruimtelijke kwaliteit vormen essentiële gebiedskenmerken het uitgangspunt.

Gebiedskenmerken Middels een verdeling in vier lagen zijn de gebiedskenmerken binnen de Omgevingsvisie toegelicht:

- De natuurlijke laag
- De laag van het agrarisch-cultuur landschap
- De stedelijke laag (hier n.v.t.)
- De lust en leisure laag (hier n.v.t.)

Natuurlijke laag: *Dekzandvlakte en ruggen*

De dekzandgronden beslaan een groot gedeelte van de oppervlakte van de provincie. Na de ijstijden bleef er in grote delen een reliëfrijk – door de wind gevormd – zandlandschap achter, dat gekenmerkt wordt door relatief grote verschillen tussen hoog/droog en laag/ nat gebied. De ambitie is de natuurlijke verschillen tussen hoog en laag en tussen droog en nat functioneel meer sturend en beleefbaar te maken.

Dit kan bijvoorbeeld door een meer natuurlijk watersysteem en door beplanting met 'natuurlijke' soorten. En door de (strekings)richting van het landschap te benutten in gebiedsontwerpen.

Uitgangspunten hiervoor zijn: Ontwikkelingen dragen bij aan beter beleefbaar maken van reliëf en watersysteem; Strekingsrichting van landschap is uitgangspunt bij ontwikkelingen.

Agrarische cultuurlandschap: *Jong heide- en broekontginningslandschap*

Het landschap dat wij nu typeren als jong heide- en broekontginningslandschap bestond vroeger uit uitgestrekte heidevelden en natte laagtes. De hoger gelegen drogere delen van deze woeste gronden werden gebruikt voor de beweiding van schapen en het steken van plaggen voor de bemesting van de essen. De grote oppervlakte aan – voormalige – natte en droge heidegronden was dan ook oorspronkelijk functioneel verbonden met het essen- en oude hoevenlandschap.

De structuur van het landschap is ontstaan ten tijde van technische, medische en chemische uitvindingen (zoals kunstmest) in de 18e en 19de eeuw, die de ontginning van moerige gronden en heidevelden rendabel maakten. De heidevelden, vennen en stuifzanden zijn rond 1900 op grote schaal ontgonnen en vervolgens agrarisch in gebruik genomen. Er ontstond een rationeel boerenland met de lange rechte wegen in een schaakbordachtige structuur, de regelmatige, grote landbouw kavels en de regelmatige verspreide boerderijen. De ontginningsboerderijen liggen veelal haaks op de wegen. De erven werden gerangschikt en ingericht naar de bedrijfsvoering en eigen inzicht van de boer. De omgeving van de planlocatie is dan ook een gebruikslandschap. Het is een grootschalig landschap gericht op de landbouw met over het algemeen weinig perceelrandbegroeiingen. De dragende structuren worden gevormd door groene en blauwe raamwerken. Door de schaalvergroting in de landbouw zijn percelen vergroot en veel houtwallen op kavelgrenzen verdwenen.

Het perceel van Dalmedenweg ong. bevindt zich tussen de Schalmedenweg en de Dalmedenweg. De bebouwing in dit landschap bevindt zich relatief dicht aan de weg. De woning toevoegen aan dit perceel past binnen de karakteristiek van het landschap. Om de lineaire structuur te versterken wordt op de perceelsgrens beplanting toegevoegd. De bestaande waardevolle bomen op het perceel blijven in de vorm van een erfbosje gehandhaafd.

Gemeentelijk beleid

Rood voor Rood beleid gemeente Hengelo

De laatste jaren beëindigen steeds meer agrariërs hun bedrijfsactiviteiten. Hierdoor komt de voormalige bedrijfsbebouwing leeg te staan. Er wordt enerzijds gezocht naar mogelijkheden tot hergebruik van de bebouwing en anderzijds naar maatregelen om de sloop te bevorderen. Om dit laatste te bewerkstelligen heeft de gemeente Hengelo de beleidsregel Rood voor Rood opgesteld. Het doel van de Rood voor Rood regeling is verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied door de sloop van landschapsontsiende bedrijfsgebouwen. Het uitgangspunt is de sloop van minimaal 1000 m² aan bedrijfsgebouwen, waarvoor ter compensatie een nieuwe woning kan worden gerealiseerd. De maximale inhoud voor de te realiseren woning op het compensatiekavel (1.000 m²) bedraagt 750 m³. Hierbij dient voldaan te worden aan de algemene beeldkwaliteit passend in het buitengebied. In onderhavige situatie wordt gebruik gemaakt van een sloopvoucher waarbij in het ruimtelijk kwaliteitsplan alleen de bouwlocatie wordt uitgewerkt.

Initiatiefnemer heeft het voornemen een woning te realiseren met de mogelijkheid tot het bouwen van 150 m² aan bijgebouwen. Voor het realiseren van de compensatiewoning wordt een sloopvoucher ingebracht. Het plan voor de realisatie van een woning met bijgebouw(en) past binnen het gemeentelijk beleid.

Figuur 3 Verandering landschap rondom planlocatie rond 1900, 1950, 1970 en 2010 van links boven naar rechts onder (Bron: topotijdreis.nl)

Gebieds- en landschapsanalyse

Het historische landschap

De Dalmedenweg ong. ligt in een landschap dat is opgebouwd uit dekzandvlakten. Door de wisselwerking tussen abiotische (fysische) en biotische factoren en processen is er sprake van waarneembare verschillen in het landschap. Zo zorgden ijs-, wind- en waterstromen in Overijssel voor het ontstaan van een afwisselend landschap van stuwwallen, dekzandgronden, beekdalen en natte laagtes. Afhankelijk van het agrarisch gebruik door de mens is de door abiotische factoren gevormde bodem veranderd. Het plangebied ligt in een landschap waar vrijwel geen sprake meer is van waarneembare hoogteverschillen. Hoogteverschillen zijn grotendeels afgevlakt door grootschalige ontginning en door de moderne landbouw, ten tijde van schaalvergrotingen en landinrichtingen, is het landschap nog eens sterk gerationaliseerd. Afhankelijk van het agrarisch gebruik door de mens is de door abiotische factoren gevormde bodem veranderd.

Het plangebied ligt in het 'Jong heide- en broekontginningslandschap' welke omschreven kan worden als een rechtlijnig landschap met laanbeplanting langs de wegen en erfbeplanting langs de perceelranden. Op de historische topografische kaart uit 1900 is te zien dat het plangebied nog uit heide en woeste gronden bestond en er in de omgeving reeds ontginning hebben plaatgebonden nabij de beken. De naam Schalmeden en Dalmeden verwijzen naar de aanwezigheid van deze graslanden (meden of meien). Op de topografische kaart uit 1950 zijn de ontginningsstructuren in en rond het plangebied zichtbaar.

Door de jaren heen zijn de natuurlijke weide afscheidingen, de houtwallen, singels en bosschages deels verdwenen. Andere landbouwmethoden leidden tot ander gebruik van het land. Veel houtwallen zijn bijvoorbeeld geruimd om de percelen aan te passen aan de grotere machines met als gevolg een schaalvergroting van het landschap. Beplanting langs de perceelsgrenzen van de voormalige meien langs de Schalbeek maakt het landschap nog wat kleinschaliger. Slecht enkele bosschages op de percelen en de houtwallen tussen agrarische percelen zijn behouden gebleven.

Het huidige landschap en het erf

Het omliggende landschap kenmerkt zich als een relatief rechtlijnig landschap met blauwe en groene structuren zoals de laanbeplanting langs de weg en enkele houtwallen langs perceelsgrenzen. De omliggende gronden bestaan uit landbouwgrond met grote arealen cultuurgrond die wisselend gebruikt worden voor akkerbouw dan wel voor grasland, afgewisseld met agrarische erven, bedrijfspercelen en woonpercelen. De omgeving van het plangebied wordt steeds meer gevuld met woningen. Hierin is de transitie van een werklandschap naar een consumptielandschap te herkennen. Het perceel waar de woning op gesitueerd zal worden ligt tussen de Dalmedenweg en Schalmedenweg en bevat twee opritten naar de schuur behorende bij de woning aan de Schalmedenweg en het perceel. Gewenst is deze bestaande opritten te behouden, de vorm past in de lineaire structuur. De beplanting bestaat uit wat perceelrand beplanting, een haag en een bosschage nabij de weg.

Bodem

In het projectgebied komt het bodemtype veldpodzolgrond voor welke gevormd is op een dekzandwelling (geomorfologie). Het bodemtype geeft inzicht in de chemische omstandigheden welke sturend is voor de keuze van het plant materiaal. Beplanting die namelijk van nature op deze bodemtypen groeit, heeft namelijk veel minder last van ziektes en plagen. Ze zijn sterker omdat de bodemomstandigheden optimaal zijn voor de soorten. Ook binden inheemse plantensoorten meer insecten, schimmels en mossen aan zich. Op een veldpodzolgrond groeit o.a. de winter- & zomereik, berk, zwarte els (nattere gronden) van nature. Heesters zoals hult, vuilboom, hazelaar, meidoorn, vlier, krent, kamperfoelie, framboos, hondsroos en haagbeuk groeien hier goed op. Deze soorten, met name de soorten die reeds aanwezig zijn in de omgeving, zullen worden gebruikt in het ontwerp.

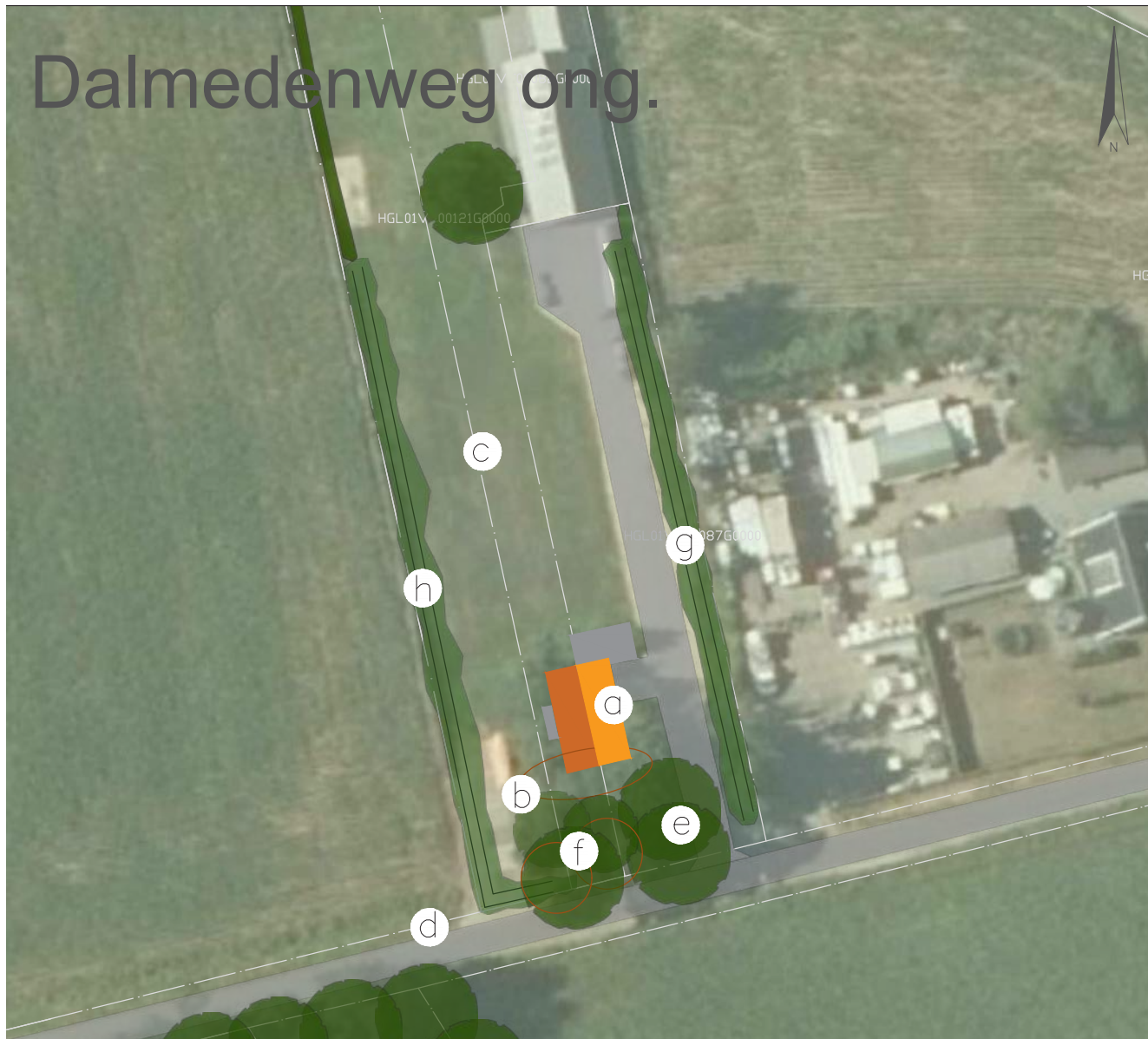

Figuur 4 Bestaande haag perceelsgrens (Bron: Ad Fontem)

Figuur 5 Bestaande bosschage zuidzijde perceel (Bron: Ad Fontem)

Landschappelijk inrichtingsplan

Figuur 6 Inpassingsplan Dalmedenweg ong. (Bron: Ad Fontem)

Legenda

Bebouwing en erf

- a= Nieuw te bouwen woning (750 m³)
- b= Voorerf
- c= Achtererf
- d= Grenzen kadastrale percelen

Bestaande elementen

- e= Bestaand erfbosje

Inpassingsmaatregelen

- f= Behoud van erfbosje, de bestaande eiken ruimte geven door het verwijderen van dode en minder vitale bomen en heesters, verwijderen uitheemse beplanting.
- g= Aanplant struweelsingel 4 meter breed, 155 meter aanplant in twee rijen, struweelbeplanting met overstaanders, maatvoering 80-100. Het inheems struweel bestaat uit een gelijke verdeling van de volgende soorten bosplantsoen:
 Zwarte els - *Alnus glutinosa* (boomvormer)
 Hazelaar - *Corylus avellana*
 Eenstijlige meidoorn - *Crataegus monogyna*
 Sleedoorn - *Prunus spinosa*
 Gelderse roos - *Viburnum opulus*
 Kardinaalsmuts - *Euonymus europaeus*
 Krentenboompje - *Amelanchier Lamarckii*
 Hulst - *Ilex aquifolium*
- h= Aanplant struweelsingel 4 meter breed, 155 meter aanplant in twee rijen, struweelbeplanting met overstaanders, maatvoering 80-100. Het inheems struweel bestaat uit niet diepwortelende beplanting met een gelijke verdeling van de volgende soorten bosplantsoen:

Hazelaar - *Corylus avellana*
 Eenstijlige meidoorn - *Crataegus monogyna*
 Sleedoorn - *Prunus spinosa*
 Gelderse roos - *Viburnum opulus*
 Kardinaalsmuts - *Euonymus europaeus*
 Krentenboompje - *Amelanchier Lamarckii*
 Hulst - *Ilex aquifolium*

Door de lengte van de landschappelijke inpassing over het kabelbed van de ondergrondse hoogspanningsleiding wordt de kabel minder bereikbaar en eveneens bestaat het risico dat er wildgroei ontstaat van grotere bomen (berkenbomen etc). Voor dit landschapselement geldt dat:

- Door middel van onderhoud moet wildgroei van bomen voorkomen worden;
- Het kabelbed moet bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, calamiteiten e.d. Er dient rekening mee te worden gehouden dat hierbij dus schade kan ontstaan aan de begroeiing.

Ruimtelijk kwaliteitsplan

In het plangebied liggen kansen om een kwaliteitsimpuls te geven aan het ontginningslandschap conform de uitgangspunten van het gemeentelijke en provinciale beleid. De kavelstructuur bepaalt de ordening van gebouwen en beplanting op het erf. Middels voorliggende erfinrichting wordt aangesloten bij het rationele en rechtlijnige landschap ter plaatse. De te bouwen woning en bijgebouw(en) dragen bij aan de landelijke uitstraling van het erf. Het toevoegen van gebiedseigen erfbeplanting rondom het erf draagt positief bij aan de kwaliteit van het landschap.

Maatregelen en beplantingsplan

Er worden diverse maatregelen uitgevoerd om het plan landschappelijk in te passen in het kader van de Rood voor Rood regeling van de gemeente Hengelo. De concrete maatregelen en benodigde werkzaamheden worden hieronder uiteengezet. Daarnaast is een beplantingsplan opgenomen waarbij de letters corresponderen met de schets voor de landschappelijke inpassing (figuur 6).

Situering gebouwen

Het gebied kenmerkt zich met een strak en rechtlijnig wegenpatroon die geënt is op de regelmatige en rechthoekige verkavelingsstructuur van het gebied. De erfinrichting wordt hierop gebaseerd waarbij de compensatiewoning met bijgebouw rationeel wordt gesitueerd, met het hoofdgebouw in lijn met de naastgelegen woning. De bebouwing wordt haaks op de weg gebouwd om de richting van het landschap te benadrukken.

Erfbosje

Op het zuidelijke gedeelte van het erf is een erfbosje aanwezig die bij de noordelijk gelegen woning hoorde. De kavel is gesplitst waarbij het voornemen bestaat een woning te ontwikkelen op het zuidelijke gedeelte, waarbij de woning georiënteerd is op de Dalmedenweg. Momenteel bestaat het erfbosje uit enkele eiken en zijn er meerdere dode of niet vitale bomen aanwezig. De dode en niet vitale bomen, evenals de uitheemse beplantingen zullen plaatsmaken om ruimte te geven aan de meerdere eiken. De eiken zullen behouden blijven als erfbosje op het voorerf van de woning.

f *Erfbosje behouden, bestaande eiken ruimte geven door verwijderen dode en minder vitale bomen, evenals de uitheemse beplanting*

Figuur 7 Impressie erfbosje op voorerf (Bron: Ad Fontem)

Struweelsingel

De oostelijke en westelijke perceelsgrens worden voorzien van een struweelsingel van in totaal 155 meter aanplant van inheems struweel. De richting van het landschap wordt gevolgd en daarnaast wordt de privacy gewaarborgd tussen percelen. De singel heeft een breedte van ca 4 meter over een lengte van 85 meter (west) en 70 meter (oost). Het inheemse struweel zal aangeplant worden in twee rijen. In totaal zullen er ca. 207 stuks worden aangeplant. De maatvoering van het plantmateriaal betreft 60-80 cm hoogte.

Het inheems struweel bestaat uit een gelijke verdeling van de volgende soorten bosplantsoen:
Zwarte els - *Alnus glutinosa* (boomvormer)
Hazelaar - *Corylus avellana*

Figuur 8 Impressie struweelsingel (Bron: Ad Fontem)

Eenstijlige meidoorn - *Crataegus monogyna*
Sleedoorn - *Prunus spinosa*
Gelderse roos - *Viburnum opulus*
Kardinaalsmuts - *Euonymus europaeus*
Krentenboompje - *Amelanchier Lamarckii*
Hulst - *Ilex aquifolium*

De Zwarte els zal als boomvormer tussen het struweel staan, met een plantafstand van 6 meter. De struweelsingel wordt als hakhout beheerd en tussen de 10-12 jaar afgezet zodat er regelmatig verjonging plaats vindt en er een robuuste struiklaag ontstaat. De boomvormers moeten worden gespaard om diversiteit aan te brengen.

g *Aanplant struweelsingel*

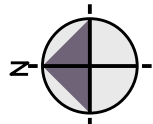
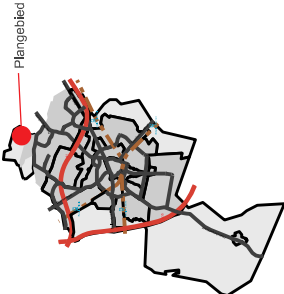
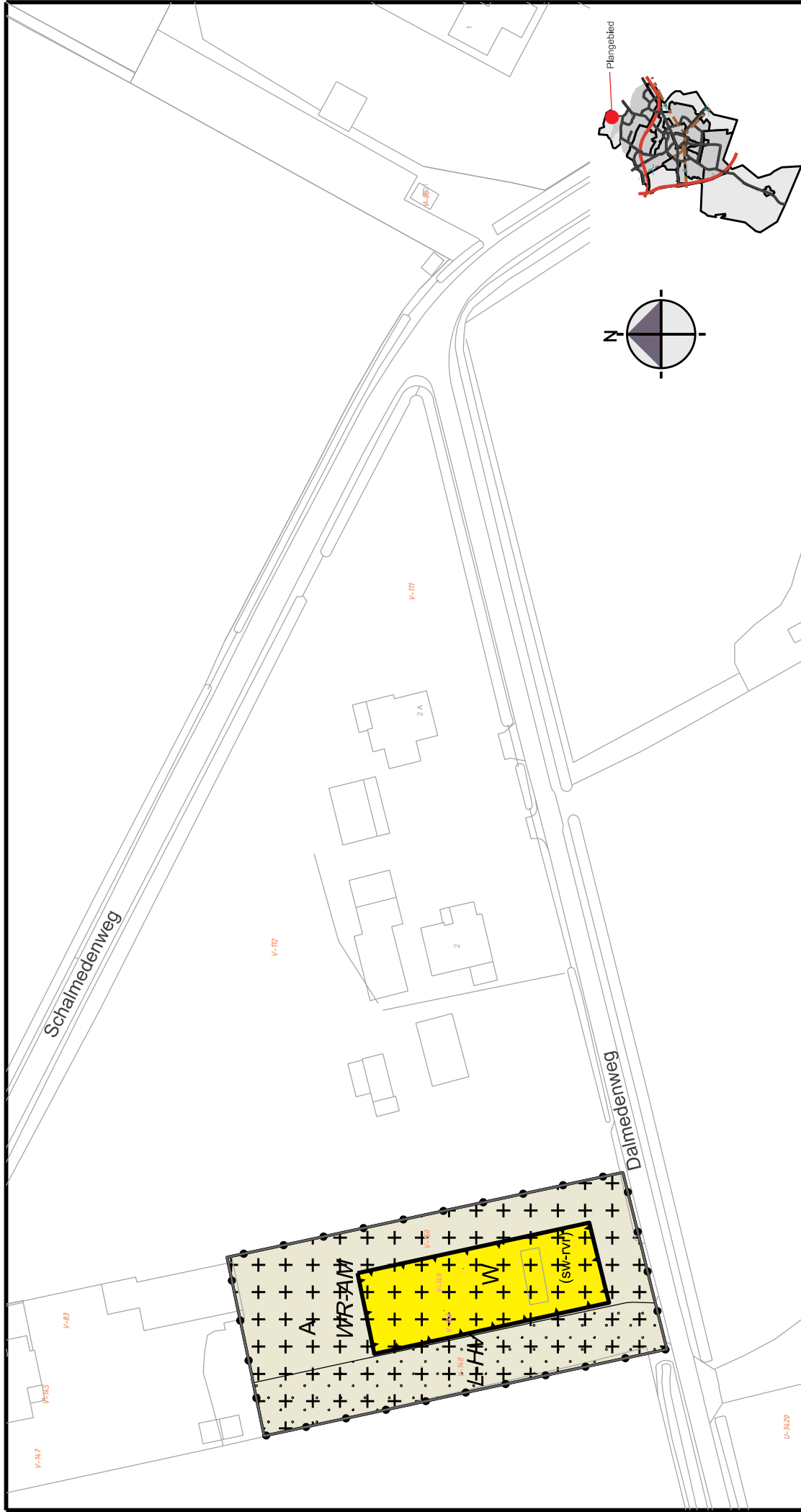
Nabij de westelijke perceelsgrens binnen het plangebied is een ondergrondse hoogspanningsleiding aanwezig. Ten behoeve van de bescherming van de kabel zal ter plaatse van het kabelbed alleen niet diepwortelende beplanting zijn toegestaan. Het inheems struweel bestaat uit een gelijke verdeling van de volgende soorten bosplantsoen:

Hazelaar - *Corylus avellana*
Eenstijlige meidoorn - *Crataegus monogyna*
Sleedoorn - *Prunus spinosa*
Gelderse roos - *Viburnum opulus*
Kardinaalsmuts - *Euonymus europaeus*
Krentenboompje - *Amelanchier Lamarckii*
Hulst - *Ilex aquifolium*

Door de lengte van de landschappelijke inpassing over het kabelbed van de ondergrondse hoogspanningsleiding wordt de kabel minder bereikbaar en eveneens bestaat het risico dat er wildgroei ontstaat van grotere bomen (berkenbomen etc). Voor dit landschapselement geldt dat:

- Door middel van onderhoud moet wildgroei van bomen voorkomen worden;
- Het kabelbed moet bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, calamiteiten e.d. Er dient rekening mee te worden gehouden dat hierbij dus schade kan ontstaan aan de begroeiing.

h *Aanplant struweelsingel*

Plangebied

Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2

Enkelbestemmingen

A Agrarisch

W Wonen

Dubbelbestemmingen

Leiding - Hoogspanningsverbinding

Waarde - Archeologie middel

Gebiedsaanduidingen

overige zone - voorwaardelijke verplichting inrichtings- en beplantingsplan

Funcieaanduidingen

specifieke vorm van wonen - rvr

Bouwvlakken

bouwvlak

Gemeente Hengelo
7520 AA
www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo

team Ruimtelijke Ordening

Plan

Buitengebied,
Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2

Orderwerp

Bestemmingsplan

plan IDN

NLIMRO.0164.BP0164-0301

schaal 1:1000

formaat A4

blad nr :

geleidend

R. Huisman

R. Huisman

datum

3-03-2023

8-02-2023

Staat van Wijzigingen ontwerp bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2

Ambtshalve wijzigingen

Regels

- De bestemming Agrarisch is toegevoegd (omdat een deel van het erf- en inrichtingsplan wordt uitgevoerd op de agrarische bestemming)
- In de algemene aanduidingsregels is een voorwaardelijke verplichting opgenomen voor realisatie en instandhouding inrichtings- en beplantingsplan;
- Dubbelbestemming "leiding-hoogspanningsverbinding" opgenomen.

Verbeelding:

- Het bestemmingsvlak wonen is iets aangepast (bouwmogelijkheden zijn hetzelfde gebleven)
- De bestemming Agrarisch is opgenomen (omdat een deel van het erf- en inrichtingsplan wordt uitgevoerd op de agrarische bestemming)
- Er is gebiedsaanduiding opgenomen "overige zone – voorwaardelijke verplichting – inrichtings- en beplantingsplan"
- Dubbelbestemming "leiding-hoogspanningsverbinding" opgenomen op een deel van de agrarische bestemming.

Overig

- De naam van het bestemmingsplan is gewijzigd van "bestemmingsplan Dalmeden, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2" in "bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2" (het perceel ligt namelijk in het buitengebied en niet in het gebied Dalmeden)

**BEGELEIDINGSFORMULIER
BESLUITVORMING BESTEMMINGSPLANNEN**

NAAM BESTEMMINGSPLAN:	Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2				
OPSTELLER:	A. Otten	DATUM:	29-07-2022	PARAAF:	AO

☒ **VOORONTWERPFASE (INSPRAAK EN VOOROVERLEG)**

Status: Voorontwerp bestemmingsplan Dalmeden Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2

☒	besluit Teammanager Team RO (via mandaat)	d.d.	14-10-2022
☐	Politieke markt: Beeldvorming	d.d.	n.v.t.
Besluit:	Instemmen met het voorontwerp bestemmingsplan en toestemming geven om het voorontwerp bestemmingsplan in het kader van het vooroverleg aan officiële instanties en medeoverheden toe te sturen.		

☒ **ONTWERPFASE (ZIENSWIJZEN)**

Status: ontwerp bestemmingsplan Dalmeden, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2

☒	Besluit B&W	d.d.	13-12-2022
☒	Informerende brief naar de raad	d.d.	13-12-2022
Besluit:	Toestemming geven om het ontwerp bestemmingsplan gedurende 6 weken ter inzage te leggen om eenieder in de gelegenheid te stellen zienswijzen tegen het ontwerp bestemmingsplan in te dienen.		

☒ **VASTSTELLINGSFASE**

Status: Bestemmingsplan Buitengebied, Rood voor Rood nabij Dalmedenweg 2

☒	Besluit B & W	d.d.	21 februari 2023
☒	Politieke markt: Oordeelsvorming	d.d.	28 maart 2023 (als er politieke markt is)
☒	Vaststelling Raad	d.d.	29 maart of 19 april 2023
Besluit:	Eventuele ingediende zienswijzen gegrond dan wel ongegrond verklaren, het bestemmingsplan al dan niet gewijzigd vaststellen en het vastgestelde bestemmingsplan 6 weken ter inzage leggen.		

☐ **BEROEPSFASE RAAD VAN STATE**

☐	Uitspraak voorlopige voorziening	d.d.	
☐	Uitspraak bodemprocedure	d.d.	